

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

4 Kroner

JYDSKE BYER OG DERES MÆND

Hobro — Løgstør — Aars
Hornum — Aalestrup — Nørager — Farsø
Skals — Hadsund

NATIONAL-FORLAGET

INDEHAVER: S. SCHIØNNING
BRØNSHØJ-KØBENHAVN

1917

JYDSKE BYER OG DERES MÆND

HOBRO — LØGSTØR — AARS
HORNUM — AALESTRUP — NØRAGER — FARSØ
SKALS — HADSUND

— Eftertryk af Tekst og Billeder forbydes —

A. RASMUSSENS BOGTRYKKERI · RINGKØBING

JYDSKE BYER OG DERES MÆND

KARL S. SVANUM:

HOBRO BY

NATIONAL-FORLAGET

INDEHAVER: S. SCHIØNNING

BRØNSHØJ-KØBENHAVN

1917

Forord.

Ved Udarbejdelsen af den korte Beskrivelse af Hobro har det ofte været vanskeligt at skaffe de fornødne Oplysninger. Det er derfor muligt, at adskilligt er udeladt, som burde have været med. Men dels har jeg kun raadet over en ret indskrænket Plads, og dels har jeg trods gentagne Henvendelser og givne Løfter ikke faaet de ønskede Oplysninger. Jeg har derfor ofte maattet udelade et og andet eller bygge paa egen eller andres tilfældige Viden.

Hostruphuse Skole i Juli 1917.

Karl S. Svanum.

Hobro og dens Omgivelser.

Det første Indtryk, den fremmede faar af Hobro og dens Omgivelser, er, at den er en lille idyllisk By med naturskønne Omgivelser.

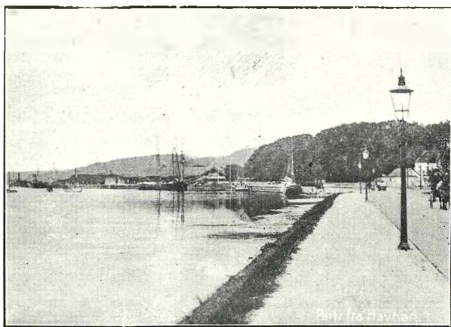
Det er det Indtryk den rejsende faar, naar han betragter Byen fra Eksprestogets Kupevinduer, og det samme Indtryk faar han, naar han med en af Fjordbaadselskabets Skibe kommer sejlene fra Hadsund eller Mariager.

Og hvis han vil tilbringe nogle Dage i Byen, forstærkes Indtrykket endnu mere. Fra Øls Banker har man en betagende Udsigt over Byen og nedad Fjorden med de lyngklædte Bakker paa Nordsiden og den smukke Østerskov paa Sydsiden. Fra Toppen af Solbakken har man en næsten lige saa skøn Udsigt over Bane-gaarden, Byen, Havnen og Østerskoven. Herfra har man endvidere et vældigt Rundskue over Hobro »Vestre Bakker« og Landskabet mod Syd med Lindum Skov i Baggrunden. En Spadseretur gennem Østerskoven ud til Traktørstedet og Ørnedalen forbi »Paradis« og »Amerika« frembyder det samme. Ikke blot fra Skovpavillonens Veranda og Udsigtstaarn, men ogsaa fra en Mængde andre Udsigtspunkter har man den samme smukke og

vekslende Udsigt med en bestandig Vekslen af Bakker og Dale, Mark og Skov, Vand og Land.

Det er derfor ogsaa forstaaeligt, at Hobro er ved at blive en Turistby, men mærkeligt er det, at den ikke er blevet det i endnu højere Grad for længe siden. Faa Steder i Landet finder man saa idylliske og naturskønne Omgivelser. Om det er Hobro, der ikke har forstaaet at reklamere, eller det er Forholdene, der ikke er lagt til Rette, som Turisterne og Turistlivet forlanger det, skal være usagt. Men Fakta er, at Byens Værdi i saa Henseende ikke endnu er opdaget.

Og det er ikke blot Sommerlandskabet, der er saa smukt og tiltalende, det gælder i samme Grad for Vinterlandskabet. Her er det dog mere selve Byen, der gør sit ejendommelige og skønne Indtryk.

En Vintermorgen, naar Taagen letter og Byen vaagner, Skorsten efter Skorsten sender sin Røgsøjle op i Luften, gør det hele et saa stærkt og betagende Indtryk, at det uvilkaarlig griber og fængsler. »Havde vi Raad til det, vilde vi bo her«, sagde et Par Ægtefolk til hinanden en saadan Morgen, da de første Gang gik fra Banegaarden ad Banegaardsstien ned til Byen. Thi for den Fremmede er et saadant Syn som Regel overraskende og betagende.

Men om Vinteraftnerne har man et lige saa smukt Syn, naar man gaar Hobroborgernes sædvanlige Spadseretur: »Banegaarden rundt« eller »Jorden rundt«. Da straaler Hobro som en illumineret

norsk Fjordby. Det er som Byens Baggrund var en Fjeldskraaning, oversaaet med illuminerede Feslotte, og det er, som de øverste Lys og Stjernerne mødes i Horisonten.

Hobro ligger ved den inderste Krog af Mariager Fjord, tæt ved Onsildaaens Udløb deri. Fjorden deles ganske naturligt i to Dele: Østerfjord og Vesterfjord. Den sidste staar ved et smalt Løb i Forbindelse med Østerfjord og Havnen.

Vesterfjord ligner mere en Indsø end en Fjordarm. Og der er ogsaa meget, der tyder paa, at den snart vil forsvinde eller indsnævres til et Aaløb. Alt viser tydeligt, at denne Del af Fjorden har været meget større. En Mængde Dale med deres Skrænter viser, at de er udtørrede Fjordarme. Solbakken har saaledes i tidligere Tid været det yderste Punkt af en Halvø mellem to Fjordarme, der nu er udtørrede og danner Hodal og Dalen, hvorigennem Chausseen til Aalborg gaar. Tværdal viser sig endvidere som en udtørret Fjordarm fra den tidligere Fjordvig i Hodalen.

Men ogsaa fra Østerfjord er der en Del Dale, der sikkert alle er udtørrede Fjordarme. Mod Syd har man saaledes den smukke Ørnedal foruden en Del andre Dale. Mod Nord findes en hel Række Dale: Hegedal, Hjerritsdal, Friesdal, Røkkendal og flere. Og mellem disse Dale findes karakteristiske lyngklædte Bakker. Hobro har en ejendommelig indeklemt Beliggenhed, skønt den har store Markjorder. Det kommer af, at Byen ligger i det alleryderste Hjørne af Randers Amt, der mod Nord begrænses af Mariager Fjord. Men Byens Banegaard ligger Nord for Fjorden i Aalborg Amt. Og derfor fører Udviklingen naturligt med sig, at Byens Vækst foregaar mod Nord ud over dens egne Grænser.

I de sidste 50 Aar har Hobro derfor ogsaa faaet en unaturlig stor Forstad, der nu sammenfattes under Navnet Hostruphuse. Men ellers bestaar denne Forstad af en Del fra først af stærkt adskilte Dele, nemlig Banegaardskvarteret, der er anlagt omkring Banegaarden og Hørby Mark, Naursdalhuse, som ligger i Naursdal, Hostruphuse, der er opførte paa de 2 Hostrupgaardes Marker, Hegedalhuse, som ligger paa Hegedals Marker, og Horsø, der ligeledes hører til Landsbyen Hegedal.

Endvidere er der ved Vejen til Hørby, lige Øst for Banen en lille Samling Huse, som kaldes Haldbakken. Alle disse fra først af adskilte Dele er nu helt eller delvis sammenvoksede og danner Forstaden Hostruphuse, som har ca. 1700 Indbyggere, d. v. s. halvt saa mange som Hobro. Og de 2 Bydele danner altsaa en By paa godt 5000 Indbyggere.

Byens Marker er som sagt ret store; de bestaar af Østerskoven og de saakaldte »Vestre Bakker«. De danner naturskønne Partier og giver rigelig Plads til Bebyggelse. Men Byens Udvikling vil absolut ikke gaa i den Retning; den er gaaet og vil fremdeles gaa over i det fremmede Sogn og ud mod Bane- gaarden.

Derfor er der ret naturligt vokset en stærk Bevægelse frem for at faa de 2 Bydele sammenlagt. Men her er adskillige Vanskeligheder at overvinde. Man skal nemlig ikke blot bryde Sog-

nets og Pastoratets Grænser, men tillige Amts-, Stifts- og Herredsgrænserne.

Det er ikke blot to Nabokommuner, der skal enes om Hostruphuses Omflytning; men to Amter, to Retskredse og to Stifter. Tillige skal der jo plejes Forhandling med de over Amterne, Retskredsene og Stifterne staaende Ministerier. Dertil kommer, at Forholdene nu har udviklet sig saaledes, at Sammenslutningen ikke kan ske i Henhold til de forældede Love, som gælder for Ordningen af Forstæders Indlemmelse i Købstæder, saa Rigsdagens Medvirken vil ogsaa være nødvendig. Ikke desto mindre er der i Fjor begyndt et Arbejde derfor, om det vil lykkes, vil Fremtiden vise. Jeg skal senere komme tilbage dertil.

Byens Fortid.

Om Byens ældste Tid ved man kun lidt. Der er opstillet adskillige Gisninger om Byens Oprindelse og dens Navn. Den ældste Form for Navnet er Hofbroe, siden gaaet over til Hobroe og Hobro.

Et Sagn fortæller, at en Mand ved Navn Ho, der boede i Hostruphuse, har anlagt en Bro over det smalleste Sted paa Fjorden, og deraf skulde Navnet komme. Denne Forklaring har imidlertid ringe Sandsynlighed for sig.

En anden Udtydning gaar ud paa, at Navnet betyder Broen, der fører til Ho eller Hov, et Offersted. Mest sandsynligt er det dog, at Ho er det gamle Navn paa Onsild Aa, og Hobro betyder altsaa Broen over Aaen Ho.

Ifølge L. Boths Beskrivelse af Danmark fortæller et gammelt Sagn, at 12 Mand i Byen Kirketerp nedbrød deres Kirke og opførte den i Hobro, hvor de ogsaa selv tog Bopæl. En gammel Dom fra Aaret 1537 siger, at 12 Mænd fra Hobro skal bevare den Ret, som de fra Arilds Tid har haft til Hobro Mark. Dette og meget andet kan tyde paa, at der ligger en Virkelighed til Grund for dette Sagn. Af Byen Kirketerp, som ligger ca. 3 km fra Hobro, er der endnu 2 Gaarde tilbage og tydelige Rester af en Kirke og en Kirkegaard.

I Aaret 1449 omtales Hobro Fjord, og der maa altsaa paa den Tid have været en By af dette Navn. 1552 flyttedes det Marked, som den Gang holdtes ved Landsbyen Glenstrup til Hobro, og senere blev flere af Omegnens Markeder, de saakaldte Dalmarkeder, flyttet til Hobro. De ældste Folk i Byen kan endnu erindre, at Markedspladsen blev flyttet fra »Slukefter« i Hostruphuse til sin nuværende Plads Syd for Byen.

Den 14. Oktober 1560 fornyede Frederik den Anden Byens gamle Privilegier.

Byens Vaaben er en Bro, som hviler paa 6 Stolper, og som har en Vildmand paa hver Side.

Byen har i de ældste Tider lidt meget under Ulykker. Fjendtlige Indfald har ofte hærget den. Saaledes under Svenskekrigen 1657—60 og flere Gange senere. Den fjendtlige Indkvartering i 1864 var ogsaa til stort Besvær. Byen har ligeledes lidt betydeligt ved Ildebrande. 2 Gange er Byen brændt »Nord for Kirke-trappen«. Og den 23. Juni 1690 lagde en Ildebrand Halvdelen af Byen i Aske. Mest bekendt er dog Ildebrandene i 1812 og 1813. Disse Ildebrande satte Byen langt tilbage. Den sidste Gang var Ilden paasat af en Tjenestepige, Anne Cathrine Nielsdatter. Hun

blev for denne Forbrydelse henrettet paa den »brune Bakke« Vest for Byen. Først blev hendes Hoved afhugget, og derefter blev Legemet opbrændt.

Hobro har i Fortiden været en af Danmarks mindste Byer. 1767 havde Byen ifølge Pontoppidans Opgørelse 450 Indbyggere. 1801 er Indbyggerantallet steget til 488, 1860: 1,909, 1880: 2,250 og 1898: 2,950 Indbyggere.

I disse Tal er kun Byens Indbyggere og Beboerne paa Bymarken medregnet. Derimod er Beboerne af Hostruphuse ikke medregnet, og deres Tal var sikkert heller ikke stort. En ældre Mand her paa Pladsen mener, at Hostruphuse for ca. 70 Aar siden ikke havde over 30 Indbyggere. Nu har Hobro imidlertid

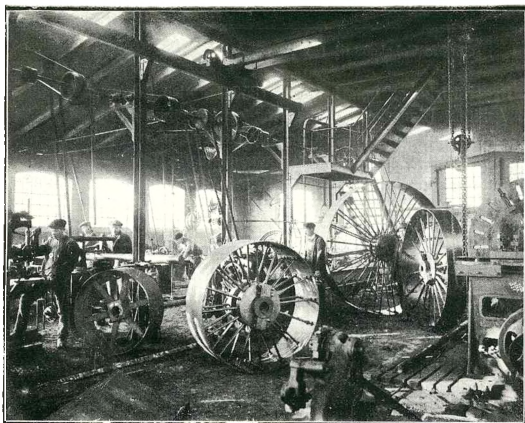
ca. 3,500 Indbyggere, og Hostruphuse med Stationskvarteret ca. 1,700.

Man kan heraf se, at Hobro har haft en forholdsvis stærk Vækst i de sidste 50 Aar.

Byen i Nutiden.

Nutidens Hobro er altsaa en forholdsvis stor By. I de officielle Oplysninger anføres den som en By paa 3,300 Indbygger, men i Virkeligheden har den, naar Forstaden Hostruphuse medregnes, over 5,000 Indbyggere. En Del af Byens Opland hører til de magre Egne, og det har naturligvis nogen Indflydelse paa Byens Trivsel, ligeledes er det ogsaa af Betydning i saa Henseende, at Hobro ligger indeklemmt mellem to store Byer, Aalborg og Ran-

ders, der ganske naturligt tager en Del af den mindre Bys Opland. Der er dog noget, der tyder paa, at Hobro er ved at tilbageerobre noget af det tabte Opland. Nutidens Hobro har flere ret betydelige Forretninger. Den officielle Fortegnelse over Erhvervene viser, at der er 2 Grosserere, 25 Købmænd med Kolonialhandel, 7 Manufakturhandlere, 3 Isenkræmmere, 39 Detaillister og lignende Smaahandlere, 113 Haandværkere, hvoraf en Del har Butikshandel, 40 Avlsbrugere, 21 Gæstgivere, 7 Fabrikanter, 9 Vognmænd, 5 Sagførere, 3 Læger, 2 Tandlæger, 2 Dyr læger, 1 Apoteker, 3 Redaktører, 2 Landinspektører, 19 Lærere og Lærer-

Interiør fra Harald Jørgensens Maskinfabrik

inder og ca. 20 af forskellige andre Erhverv. Blandt Storforretningerne kan fremhæves Hobro Korn- og Foderstofforretning, der tillige driver stor Forretning med Kul. Af Fabrikvirksomhed er der ikke meget i Hobro. Her skal dog nævnes: Spritfabrikken »Fortuna«, H. I. Bies Ølbryggeri, Kartoffeltørreriet og Kartoffelmelsfabrikken, Hobro Jernstøberi og Harald Jørgensens Maskinfabrik, Axel Møllers Tobaksfabrik, »Vindø«, Hostrup og Hodals Teglværker, endvidere findes der 2 Slagterier: Andelsslagteriet i Byen og Eksportslagteriet ved Banegaarden. Af offentlige Institutioner har Byen en ret stor Banegaard, som ganske vist ligger i Forstaden,

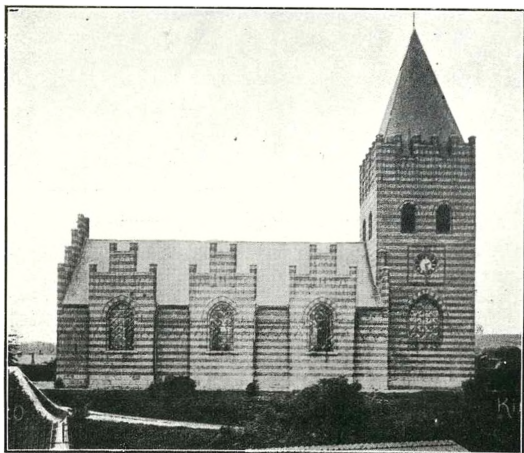

Hobro Tobaksfabrik (Axel Møller)

et Posthus, en Telegrafstation, et Toldkammer og en Kommuneskole, der deles i en Folkeskole og en Mellemskole.

Desuden har Byen et Gasværk, et Elektricitetsværk og et Sygehus, hvorunder hører en almindelig Afdeling, en Epidemifdeling og et Tuberkulosehospital.

Byens Kirke er opført 1851—1852 i gotisk Stil efter Tegning af Arkitekt Bindsbøll. Byens Ting- og Arresthus er opført 1869; men skal nu i Anledning af den ny Retsreform ombygges og udvides betydeligt. Byen har desuden en smuk Teaterbygning, der tillige har Samlingslokaler for Byens Borgerforening og Hobro Klub.

Hobro ny Afholdshotel (Ejer C. Hougaard)

Endvidere findes der et Par betydelige Hoteller: Grand Hotel, Møllers Hotel og et nyt Afholdshotel, opført og taget i Brug i Sommer, dets Ejer er C. Hougaard.

Højskole- og Afholdsbevægelsen har endvidere slaaet sig sammen og opført et betydeligt Højskole- og Afholdshjem. Arbejderforeningen har ogsaa sin egen store Forsamlingsbygning med tilhørende Have, ligesom Good Templar Lo-

gen I. O. G. T. har sin egen Bygning. Missionsfolkene harendvidere opført et Missionshus.

Hobro er i de sidste 30 Aar i høj Grad blevet Centrum for Omegnens aandelige Bevægelser. Blandt de Institutioner, der spiller en betydelig Rolle for Byen, maa ogsaa nævnes Banken og to Sparekasser. Og til sidst maa nævnes Byens Presse. Ikke mindre end tre Blade bærer Byens Navn: Hobro Avis, Hobro Dagblad og Socialdemokraten for Hobro og Omegn. De to sidste er dog Aflæggere af Randers Dagblad og Randers Socialdemokrat; men de har begge stedlige Redaktører.

H. J. Bies Bryggeri

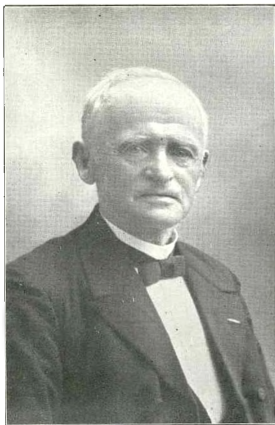

Bryggergaarden

De betydeligste Virksomheder og Institutioner og de Mænd, som har baaret dem frem.

11. *J. Bies Bryggeri* er en af de ældste af Hobros større Virksomheder. Hobro Hvidtøl var i en Række af Aar et landskendt Produkt. Det vandt sig Kunder i enhver By og ikke mindst i Hovedstaden. Nu er Hvidtøllet imidlertid paa mange Pladser fortrængt af de nyere Øl-sorter, særlig Bayerskøllet.

H. J. Bie †

H. J. Bies Bryggeri har ogsaa lagt sig efter Brygning af de nyere Øl-sorter; men ingen af disse har gjort Bryggeriet saa bekendt som Hvidtøllet.

Bryggeriet er anlagt af Brødrene Anton Bie og Frederik Bie i Bryggeriets nuværende Ejendom, Adelgade 25, i Aaret 1841. Men allerede 5 Aar efter afstod

Ove Bie

ner, cand. polyt. Brygger Jacob Anker Bie og Købmand Ove Bie, Forretningen. De har begge været Medlemmer af Byraadet, og J. A. Bie har tillige i flere Aar været Formand for Hobro Borgerforening, og Ove Bie for Hobro Handelsforening.

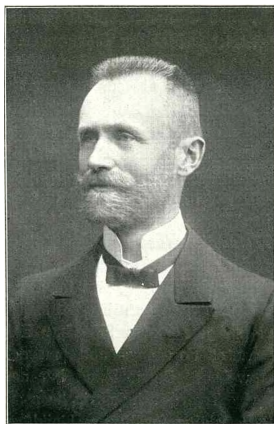
Spritfabrikken »Fortuna« er ogsaa efter Byens Størrelse en betydelig Virksomhed. Den blev indtil 1891 drevet af Købmand Jacob Emil Sørensen, en Broder til Sygekasseinspektør Sørensen. Familien Sørensen har i det hele taget haft stor Betydning for Byens Udvikling. Fabrikken blev af S. afhændet til Selskabet »Fortuna« i København.

Den brændte 1912, hvor-

Brødrene det til en yngre Broder, Hans Jacob Bie, og det var denne Mand, der drev Bryggeriet op, saa det blev landskendt.

H. J. Bie var en Mand, der nød stor Tillid blandt sine Medborgere. I 32 Aar var han Byraadsmedlem og i 40 Aar Direktør for Sparekassen for Hobro og Omegn. Han var endvidere Bestyrelsesmedlem i en Række Foreninger og bl. a. Formand i Handelsforeningen. 1873 udnævntes han til kgl. Agent, 1901 til R. af D. og 1902 til Justitsraad.

Ved hans Død d. 17. April 1904 overtog hans to Søn-

J. A. Bie

efter den fik opført nye og hensigtsmæssige Bygninger, bl. a. en aldeles fortrinlig Gærfabrik, der endogsaa skulde være den bedst indrettede i Europa. Og Fabrikkens Gærfabrikation har derfor ogsaa taget et betydeligt Opsving i de senere Aar.

Aktieselskabet Hobro Korn- og Foderstofforretning. Denne store og omfattende Forretning er Direktør Christian Jensens Værk. Som ganske ung etablerede han en Købmandsforretning i Hobro 1888. I Løbet af faa Aar drev han sin Forretning op til en af Byens største. Gennem en skarp Konkurrence med de øvrige Købmænd og med de nyopdukkende Brugsforeninger paa Landet vandt han ikke alene Kunder til sin egen Forretning, men indvandt tillige nyt Opland for Byen. 1900 afstod han sin Forretning til Købmand Christian Hansen. Sammen med Bankdirektør Lehrmann havde han oprettet Hobro Kulimport, der senere gik op i Aktieselskabet Hobro Korn- og Foderstofforretning, som oprettedes 1900.

Christian Jensen har været denne Forretnings Direktør indtil i Aar og har drevet den op til en kolossal Omsætning, især naar Hensyn tages til Byens Størrelse og Opland.

Ved C. J.s Fratrædelse er Forretningen slaaet sammen med en tilsvarende Forretning i Randers, og Købmand J. C. Sørensen er blevet Direktør for Afdelingen i Hobro. Chr. Jensen er derefter valgt til Direktør for Banken for Hobro og Omegn.

Foruden de her nævnte Forretninger har Chr. J. ogsaa ydet sit Bidrag til Driften og Startningen af andre Virksomheder. Han er saaledes Medlem af Bestyrelsen for »Fortuna«, og han har været med til at starte Aktieselskabet Hobro Tømmerhandel, i hvis Bestyrelse han siden Startningen har haft Plads. Chr. J. var i en Valgperiode Medlem af Hobro Byraad, men ellers har han kun lidt beskæftiget sig med offentlige Anliggender; hans Arbejde har været helliget Forretningstilværelsen, og hvad dertil hører. Derfor har han ogsaa altid haft en stor Interesse for Hobro Havneforhold.

Teglværksindustrien. Ved Hobro er der en ret betydelig Teglværksindustri. I Hostruphuse ligger to Teglværker: Hostrup og Hodals Teglværker, og Syd for Hobro ligger Vindø Teglværk. Der maa altsaa være naturlige Betingelser for den Slags Virksomheder. Men paa den anden Side har Hobro ogsaa haft en Mand, der har været Foregangsmand paa dette Felt, nemlig Kaptajn F. F. Tretow-Loof. Denne Mand har nemlig spillet en betydelig Rolle for vor Teglværksindustri, ligesom han i flere Henseender har haft Betydning for Byens Udvikling.

Han var saaledes i en længere Aarrække Medlem af Byraadet

og fik da en Del betydelige Reformers gennemført, bl. a. skaffede han Byen et Vandværk, som i høj Grad tiltrængtes.

Som ganske ung Mand, 19 Aar gl., kom han til Hobro som Lærer ved Kommuneskolen, han virkede dog kun ganske kort i denne Stilling, ligesom han ogsaa efter kort Tid opgav en Privatskole, som han oprettede. Han gik derefter ind i Hæren og avancerede til Kaptajn med Garnison i Aarhus.

Han var imidlertid blevet gift med Brænderiejer, Konsul Brasch's eneste Datter. Og da Svigerfaderen døde 1884, flyttede han til Hobro og overtog Svigerfaderens store Forretning: Brænderi,

Teglværk og Landbrug. Brænderiet blev hurtigt afhændet til Selskabet

»Fortuna«; men

Teglværksindustrien optog hele hans Interesse. Han gik

fuldstændig op i denne Virksomhed, kastede sig over Opfindelser og Forbedringer, virkede for Oplysning

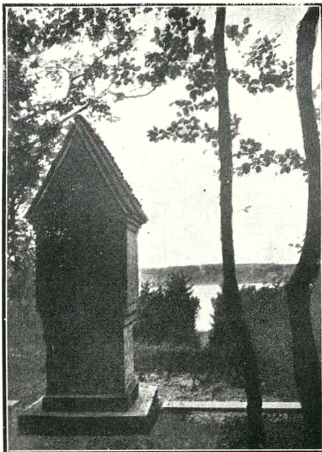
blandt Teglværks-ejerne og fik stiftet Teglværksforeningen for Jylland. Dette at

hæve Teglværksindustrien til det mest

ideale Standpunkt var hans stadige Stræben. Det økonomiske

var for hans eget Vedkommende det underordnede. Og samtidig med at han ofrede store Summer paa Forbedring og Oplysning, der kom hele Industrien og hans Konkurrenter til Gode, fik han selv kun ringe Løn derfor. Han var agtet og afholdt som faa for sit ideelle Syn, sin rene Karakter og sit opofrende Sindelag.

Han døde pludselig d. 20. Januar 1913, just som han fra en Rejse var naaet hjem til Hobro. Teglværksforeningen for Jylland rejste ham et smukt Mindesmærke paa Duehøj i Hobro Lystskov til Ære for dens Stifter, Ven og Raadgiver, Kaptajn, Teglværks-ejer F. F. Tretow-Loof, R. af D. Ære være hans Minde.

Tretow-Loofs Mindestøtte

Blaakilde Mølle. Syd for Hobro ligger Gødnings- og Benfabrikken Blaakilde Mølle. I tidligere Tider var her en Kornmølle, som kaldtes Blaakærs Mølle. Men Møllen blev nedlagt af Mangel paa Søgning. Og af dens Ruiner opstod i Halvfjerdserne Gødningsfabrikken med det nye Navn. Det var i Kunstgødningens første Aar og føromtalt Brændevinsbrænder Jacob Emil Sørensen financerede en Hr. Lihme, som nu begyndte at eksperimentere med Gødningfabrikationen. Siden kom der en ny Bestyrer, som dog ikke førte Bedriften ind i bedre Gænge.

Dette forbeholdtes den nuværende Direktør Theodor Nielsen, der 1879 blev ansat paa Fabrikens Kontor og 1887 avancerede til at blive Direktør. Fabrikken gik nu over til at blive et

N. Kiørboes Kontor & Lager

Aktieforetagende, og siden har den udvidet sin Virksomhed betydeligt.

Nu fremstiller den foruden Gødning alle de Produkter, der kan fremstilles af Ben. Før sendte vi Benene til England, hvor der er store Industrier, som udelukkende bruger Ben som Raaprodukter.

Denne Industri har Blaakilde Mølle indført i vort eget Land, der har fuldt op af Raaprodukter, og Benindustrien maa derfor siges at være en naturlig Industri for Danmark.

Direktor Theodor Nielsen har ikke blot været en dygtig og energisk Leder af Blaakilde Møllens Fabrikker, han har tillige taget energisk Del i det offentlige Liv. Føromtalt Jacob Emil Sørensen og hans energiske Brødres Arbejde for Udvikling af Hobro Havn og for Byens Fremgang har han, der er gift med en Datter af en af disse energiske Brødre, taget op.

I en Række af Aar har han været Medlem af Hobro Byraad, og naar det gjaldt Foranstaltninger for at bryde nye Baner for Byens Udvikling, stod han altid paa den yderste radikale Fløj.

Koppels Garveri var for en Del Aar siden en af Hobros betydeligste Virksomheder, og Indehaveren af denne Forretning var en fremtrædende Mand i Byens offentlige Liv; han var en Mand,

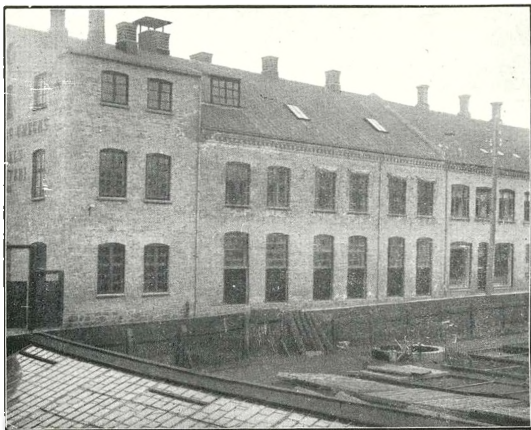
der delle Vandene, han havde hede Venner og varme Tilbedere og lige saa bitre Fjender. Han var med til at stifte Banken for Hobro og Omegn og en Tid dens Direktør. I sine sidste Aar boede han i København. Da han trak sig tilbage, overtog hans Svigersøn, Grosserer Kiørboe, Forretningen, som han siden har omdannet til en omfattende Skind- og Produktforretning. Kiørboe, der er en Broder til Generalpostdirektøren, har ogsaa deltaget en Del i det offentlige Liv, bl. a. været Byraadsmedlem. I en Aarrække dannede han og Direktør Nielsen, skønt de var valgt af henholdsvis Højre og Venstre, Oppositionen i Byraadet.

Et andet betydeligt Garveri i Hobro er *Brødrene Wilhelm og Carl Jensens Garveri*, som de overtog for snart 30 Aar siden. Disse to energiske Forretningsmænd oparbejdede hurtigt en stor Virksomhed, først som Garveri, siden som Produkthandel med Huder, Skind, Uld, Slagteraffald og alle andre Produkter, som hører ind under Frihandelen. Deres Forretning ligger nemlig i Hostruphuse lige over Broen i Læbæltet, saa den maa indskrænke sin Handel til Landets Frembringelser. Ikke desto mindre er den en af Hobros største Forretninger. Bl. a. driver den ogsaa Vognmandsforretning, Ejendomshandel, Landbrug o. m. a.

Hostruphuse ligger som før nævnt i Hørby Sogn, og begge Brødrene har skiftevis været Medlemmer af Øls-Hørby-Døstrup Sogneraad en lang Aarrække. Og begge har de tillige været Sogneraadsformænd. De er Brødre til den før omtalte Direktør Christian Jensen og er som han overordentlig energiske og dygtige Forretningsmænd, der har bidraget betydeligt til Næringslivets Udvikling i Hobro og dens Forstad.

Hobro og Omegns Andelsslagteri. Først længe efter, at de store Nabobyer havde faaet Slagterier, kom Hobro med. Det var dog ikke, fordi der ikke i Byen og Oplandet var forudseende Mænd, som forstod hvilken Betydning et Andelssvineslagteri vilde have for Byen. Allerede 30. December 1887 indbød en Kreds af Byens og Oplandets betydeligste Mænd til et Møde for at gøre et Forsøg paa at faa startet et Andelsslagteri i Hobro. Mødet blev afholdt den 13. Januar 1888, og der blev sat et betydeligt Arbejde ind paa at faa Sagen realiseret. Ikke desto mindre mislykkedes det, thi det viste sig, at Landboerne ønskede Slagteriet lagt ved Banegaarden, altsaa i Forstaden, og saa faldt de fleste af Byens Folk fra, idet de var af den fejlagtige Opfattelse, at et Slagteri paa den Plads vilde være uden Betydning for Byen. Aalborg Amts Andelsslagteri kom da til at ligge i Nørresundby, og det er nu et af Landets største Svineslagterier. Omtrent

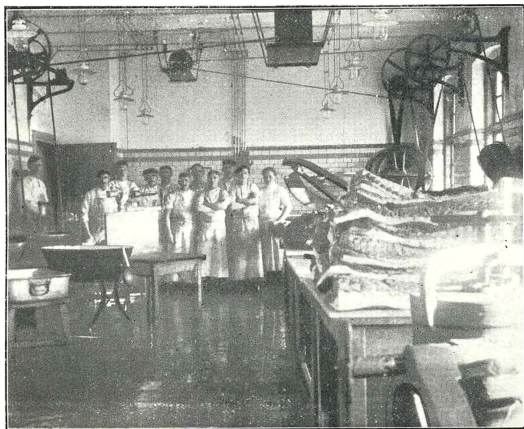
samtidig fik Randers ogsaa sit Svineslagteri. Først 1904 fik Hobro sit Slagteri. Ikke desto mindre er det lykkedes at oparbejde et ret stort Slagteri her. Nogle Tal vil vise Udviklingen. 1905 blev der slagtet 10,690 Svin paa Slagteriet, 1910: 19,217 Svin og 1915: 34,975 Svin. Disse Tal siger tydeligt, at Slagteriet har haft en stadig Tilvækst, og at det har indvundet en Del af det tabte Opland. Gaardejer Jens Jensen, Sdr. Onsild, var Slagteriets første Formand, nemlig fra 1904 til 1908, og siden har

Exteriør fra Hobro og Omegns Andelsslagteri

Gaardejer K. Kristiansen, Thorup, været Formand. Slagteriets første Direktør var nuværende Direktør for Horsens Andelsslagteri, A. Madsen, og efter ham blev Slagteriets daværende Bogholder, R. M. Jensen, i 1912 Direktør. Sammen med Slagteriet har der været drevet en Eksportforretning af Kreaturer. Denne Forretning har dog ikke været fælles med Slagteriet end det, at den faar sine Kreaturer slagtet og det kontormæssige Arbejde udført af Slagteriets Arbejdere og Kontorpersonale. Gaardejer Jens Jensen, Homark, er Formand, Handelsmand A. Porsberg er Direktør for Eksportforeningen, og Gaardejer K. Nielsen, Homark, var, indtil han fraflyttede Egnen, Taksationsmand; nu er denne Stilling overtaget af Handelsmand N. Sørensen ved Hobro Banegaard.

Naar Hobro Andelsslagteri trods dette, at det først sent blev oprettet, har haft saa god og sund en Vækst, saa skyldes det naturligvis for en væsentlig Del de to Formænd og de to Direktører for Slagteriet. Ogsaa mange af Bestyrelsesmedlemmerne har udført et stort Arbejde for at faa Slagteriet anlagt og dets Udvikling ind i et sundt Spor. Gaardejer P. Andersen, Ulstrup, staar saaledes fremmeligst blandt disse. Og dog er det faktisk saaledes, at Slagteriet saa at sige er haaret frem af en enkelt Mand, nemlig Overpostpakmester N. Rørholm, Hobro. N.

Interiør fra Hobro og Omegns Andelsslagteri

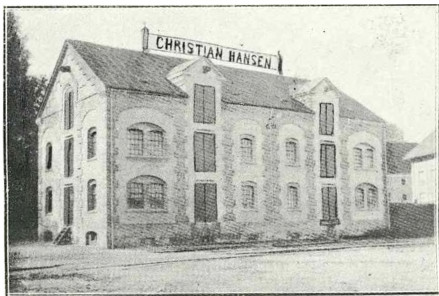
Rørholm er ved Siden af sin Stilling i Postvæsenet stor Grundejer i Byen og en Mand, der har taget stor Del i det offentlige Liv. Han har været Medlem af Ligningskommissionen, af Byraadet, Formænd for Byens Grundejerforening o. m. a. Og overalt har han været virksom, en utrættelig Arbejder. Han var med i Arbejdet for Slagteriet 1887—88, og han var da en af de sidste, der gav op. Men han slap aldrig Tanken. Og saa snart Lejligheden tilbød sig, tog han Arbejdet op paa ny. Ingen har som han gennemgaaet Byen og Omlandet for at faa et Slagteri. Og uden hans ihærdige Arbejde havde Hobro ikke faaet sit Andelsslagteri 1904. Men havde han haft Held med sine Bestræbelser 1888,

saa havde Hobro nu haft et af Landets allerstørste Andelsslagterier. Han har derfor ogsaa, skønt han ikke selv er Svineproducent i flere Aar været i Slagteriets Bestyrelse. Ogsaa i denne Stilling har han ydet et stort og værdifuldt Arbejde.

Rørholm, der har søgt Navneforandring, er Broder til de før omtalte Brødre Christian, Carl og Wilhelm Jensen, og skønt han mere end disse har beskæftiget sig med offentlige Sager, falder hans Arbejde dog godt sammen med Brødrenes. De har hver paa sit Omraade præget Byen og dens Udvikling.

Eksportslagteriet. I Hobro og Hostruphuse bor der forholdsvis mange Slagtere og Kreaturhandlere. Og da Andels-Eksportforeningen lagde Beslag paa Andelsslagteriet, blev det lidt vanskeligt for de

Exteriør af Chr. Hansens Kolonial-Pakhus

private Eksportører at arbejde i samme Slagteri, og de opførte derfor deres eget Slagteri ved Hobro Station. Ogsaa her slages en Del Svin og Kreaturer til Eksport. Dette Slagteri har til Tider haft en meget betydelig Forretning. Slagter Th. Glenstrup, en af de ældste Slagtere i Hostruphuse, har i flere Aar været Direktør for Eksportslagteriet, ligesom han er en af de største Eksportører her paa Pladsen.

I en By som Hobro er der naturligvis ikke Plads til mange Grossererforretninger. En ret betydelig Virksomhed af den Slags har Grosserer Christian Hansen dog oparbejdet i den sidste halve Snes Aar. I Aaret 1900 overtog Christian Hansen førnævnte Christian Jensens Kolonialforretning, og ved Siden af Detailforretningen voksede snart en betydelig

En gros Forretning frem. Christian Hansen overdrog da Kolonialhandelen til Sigurd Christensen, der har ført Forretningen frem i det gamle Spor. Sigurd Christensen har tillige taget virksom Del i den grundtvigske Bevægelse i Hobro og Omegn. En Tid var han saaledes Formand for Foredragsforeningen.

En gros Forretningen, som nu drives videre af Christian Hansen, er imidlertid vokset fra Aar til Aar, og den optager nu helt og fuldt sin Mand. Skønt Christian Hansen ogsaa har Interesser ud over sin Hovedvirksomhed, har han dog ikke deltaget meget i det offentlige Liv. Han er Medlem af Handelsforeningens Bestyrelse, for Tiden Næstformand, og han er Medlem af Kommissionen, der

Grosserer Christian Hansens Pakhus

for Tiden er nedsat for at forberede en Sammensmeltning af Hobro og dens Forstad Hostruphuse. Han har altid været en Modstander af det saakaldte Læbælte, og haft stor Interesse for Havnevæsenets Udvikling, og ved at arbejde for Forstadens Indlemmelse naar kan ikke blot at sprænge de snævre Bygrænser, der er saa generende for den virksomme Handelsmand, men han naar lillige at faa de to andre Spørgsmaal løste samtidig.

Christian Hansen er en Mand i sin bedste Alder, og han kan sikkert endnu yde et betydeligt Bidrag til Fremme af Byens Forretningsliv.

Hobro har flere betydelige Forretninger i Manufakturbranchen. Ribe-Christensens er den største, og den er i faa Aar af dens nuværende Indehaver arbejdet op til at indtage denne Plads. Og man kan vist uden Overdrivelse sige, at For-

retningens hurtige Vækst kun skyldes Chefens Energi. Endnu har Ribe-Christensen ikke deltaget synderligt i det offentlige Liv. Men der er meget, der tyder paa, at hans Evner ogsaa vil blive taget i Brug her. Ved sidste Byraadsvalg var han saaledes Kandidat paa Borgerlisten.

Næst efter denne Forretning kommer Velt & Wessels Udsalg ved Harry Jacobsen, som ligeledes er en af Byens største.

Blandt de Borgere, der i de senere Aar har taget virksom Del i det offentlige Liv, kan nævnes:

M. Ribe-Christensens Manufakturforretning

I senkræmmer Michelsen, der nu er blevet Direktør i Sparekassen for Hobro og Omegn. I en Aarrække har Michelsen været Formand i Ligningskommissionen og som saadan gjort et betydeligt Arbejde. Hans store Forretning har han selv oparbejdet, saa den ikke alene omfatter en stor Detailforretning, men ogsaa en betydelig Engroshandel.

Købmand Regnar Th. Genefke har ved Siden af sin store Kolonialforretning haft en betydelig offentlig Virksomhed som Byraadsmedlem i 14 Aar, som Medlem af Havneudvalget for Hobro, og det fælles Havneudvalg for Hobro—Mariager, som Bestyrelses-

Vett & Wessels Udsalg ved Harry Jacobsen

medlem i flere Foreninger og Aktieselskaber og som Medstifter af adskillige Virksomheder.

Snedkermester Jul. Jensen er nu for anden Gang valgt som Medlem af Hobro Byraad, han er Næstformand i Hobro Borgerforening, Formand for Teknisk Skole og er Indehaver af en Del andre mere eller mindre offentlige Stillinger.

Desuden har Jul. Jensen overtaget en ret betydelig Snedker- og Møbelforretning efter Faderen, Snedkermester N. Jensen, og denne Forretning er i sin Slags en af de største i Byen. Jul. Jensen er endvidere Ejer af en af Byens største Ejendomme, hvori han har sit eget Værksted og Butik, og desuden en Købmandsforretning, et Mejeri, en Beværtning, et Malerværksted og flere Lejligheder. Snedker Jensen er født i Hobro og føler sig nøje knyttet til Byen og omfatter dens Erhvervsliv og dens offentlige Liv med megen Interesse. Han er altid rede til at slaa et Slag for Byen, dens Udvikling og dens Erhverv.

Byens Pengeinstituter.

I nær Forbindelse med Byens Næringsliv staar dens Pengeinstituter. Den har tre: Spare-

M. Michelsens Isenkramforretning

Engelsk Beklædnings Magasin ved V. Haarløv

og Laanekassen for Hobro og Omegn, Hobroegnens Landbosparekasse og Banken for Hobro og Omegn.

Byens ældste og i mere end 30 Aar eneste Pengeinstitut oprettedes i Marts 1851 ved Samarbejde mellem 6 af Byens daværende gode og ansete Borgere. Beretningen fra den Tid fortæller, at det var Dr. Ulrik, der dengang som ung Læge praktiserede i Hobro, som fik Ideen til Sparekassens Oprettelse, og som inden sin Bortrejse herfra naaede at faa denne ført ud i

Regnar Th. Genefkes Kolonial- & Foderstofforretning

En Markedsdag i Købmand Geneffkes Gaard.

Livet, og Hobro synes saaledes at være den By, der først er kommen til at drage Fordel af de rige Evner og den stærke Samfundsinteresse, som senere gennem Dr. Ulriks Liv og Arbejde i saa høj Grad er kommen Landets Hovedstad tilgode.

Men ogsaa de 5 Mænd, nemlig Købmand A. Bie, Apotheker A. G. Helm, Proprietær C. C. Holm, Snedkermester L. B. Jørgensen og Kæmner Kehlet, som sammen med Dr. Ulrik lagde et Arbejde ind for Sparekassens Tillivelse og første Udvikling, havde et

Exteriør fra Købmand Geneffkes Gaard

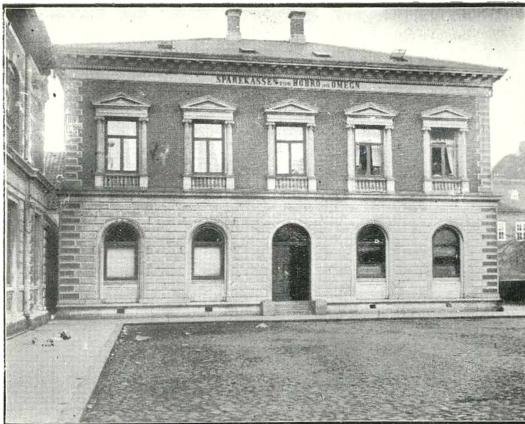
Jul. Jensens Møbelforretning

skiftende Bestyrelser med nænsom Haand har søgt at værne, igennem Aarene har været af den største Betydning for Sparekassens Trivsel og Vækst.

Thi Sparekassen er jo i de siden dens Oprettelse forløbne 66 Aar vokset op til en efter Byens og Egnens Forhold ganske betydelig Størrelse.

De første 25 Aar havde bragt den indskudte Kapital op paa et Beløb af 2 Millioner Kroner, som dog i den trange Tid i

saa godt Navn og Omdømme blandt deres Medborgere, at disse fra Begyndelsen af modtog den ny Institution med Tillid og Velvillie, og der er ingen Tvivl om, at den gode Arv, som Sparekassen herigennem har overtaget fra sine Stiftere, og som de

Spare- og Laanekassen for Hobro og Omegn

Slutningen af 70erne gik stærkt ned for senere atter at forøges jævnt og sikkert, saa at den ved 50 Aars Jubilæet i 1901 udgjorde 3,9 Millioner. Den er siden da betydelig forøget og andrager nu over 6 $\frac{1}{2}$ Million Kroner.

Reservefonden var akkurat 30 Aar om at samle de første 50,000 Kr., men tog derefter Fart, saa at de 100,000 Kr. naaedes i 1885. — Ved Jubilæet i 1901 var den vokset til 185,000 Kr., og nu i 1917 staar den med en Formue paa godt og vel 400,000 Kr., altsaa rigelig 6 pCt. af den indskudte Kapital.

Samtidig med, at der maa siges at være sørget tilbørligt for Sparernes Sikkerhed, er Sparekassens filantropiske Karakter ingenlunde tilsidesat. — De Bidrag og Gaver, som i Aarenes Løb er skænket til almene Øjemed, hovedsagelig af lokal Art, udgør med et rundt Tal 75,000 Kr.

Maaden, hvorpaa Sparekassens Midler er anbragt, maa siges at tilfredsstille ethvert rimeligt Krav til Betyggelse for Interessenterne. Af de udlaante ca. 5 Mill. Kr. staar mere end de 4 i gode Iste Prioriteter paa Land og i By, medens Resten er anbragt med kommunal Garanti, sikre Haandpanter og Selvskyldnerkaution. Den Fondsbeholdning, som enhver større Sparekasse bør have, bestaar her udelukkende af ene 1. Klasses Papirer.

Vi har ovenfor nævnt Sparekassens Stiftere og første Bestyrelse. Af kendte Hobro Borgere, som i Tidens Løb har deltaget i Kassens Ledelse, kan nævnes Justitsraad, Bryggeriejer H. J. Bie, som var Medlem i over 40 Aar, fra 1862 til sin Død i 1904. Endvidere Købmændene S. P. Møller og Chr. Smith, som ligeledes i en lang Aarrække havde Sæde i Bestyrelsen, der desuden stadig har omfattet 1 à 2 Landboere.

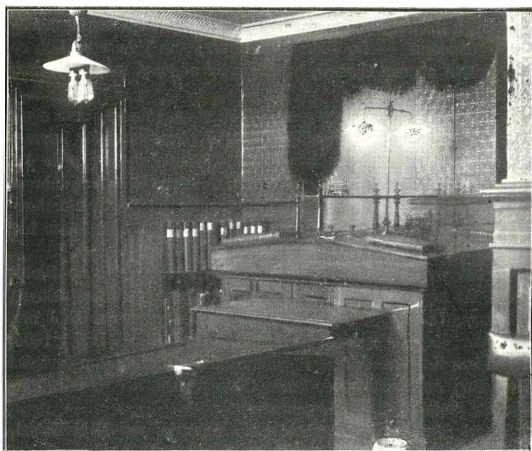
Sparekassens første Bogholder og Kasserer var N. H. Kehlet, der fungerede som saadan lige til sin Død i 1883. Han afløstes af sin mangeaarige Medhjælper, fhv. Købmand L. M. Karmark, som døde 1891, og efter hvem det nævnte Hverv gik over til hans Søn Joh. Karmark, der i 1886 var ansat som Assistent paa Kontoret.

Den nuværende Direktion bestaar af Justitsraad, Apotheker Hansen (Medlem siden 1883, Formand siden 1904), Michael Bie og N. Sørensen som Kasserer og Joh. Karmark som Bogholder samt endvidere Proprietær H. Kjeldsen, Nøragergaard.

Hertil er ved Valg i April 1917 tilkommet Isenkræmmer M. Michelsen, Hobro, og Gaardejer Jens Jensen, Rørbækhovgaard, saa at Bestyrelsen nu omfatter det i den kommende Sparekasselov sandsynlig fastsatte Minimum af 7 Medlemmer.

Hobroeguens Landbosparekasse. Skønt Spare- og Laanekassen for Hobro og Omegn, den gamle Sparekasse, som den almindelig hedder, vist altid har staaet i et godt Forhold til Hobroegnens Landboere, var der dog i Firserne flere Forhold, der fremkaldte Ønsket om en særlig Landbosparekasse. Der var for det første de spændte politiske Forhold, hvorved Bybefolkningen og Landboerne kom i et Modsætningsforhold til hinanden. Det var ikke alene i Hobro, at dette var Tilfældet; det var saaledes i de fleste Byer, og der blev da ogsaa flere Steder stiftet Landbo-

Interiør fra Hobroeguens Landbosparekasse

sparekasser. Imellem Hobro Borgere og Omegnens Landboere var de politiske Modsætninger dog særlig store i Provisorieaarene. Desuden var den opdukkende Andelsbevægelse en væsentlig Aarsag til Stiftelsen af særlige Sparekasser for Landboerne. Andels-sagen har aldrig vundet særlig Sympati i Købstæderne, hvis Borgere i mer eller mindre Grad betragter disse Sammenslutninger som et Indgreb i Købstædernes Rettigheder. Bybefolkningen stod ogsaa tvivlende og ængstelige overfor Andelsfolkernes solidariske Ansvar og demokratiske Styrelse af deres Andelsforetagender, medens Landboerne tog disse Sager op med Tro og Begejstring.

Endvidere ønskede Landboerne ogsaa deres demokratiske Ideer realiserede i Ledelsen af deres Pengeinstitutter, medens Byfolkene saa med Mistro til disse og lignende Ideer, især naar det gjaldt Ledelsen af et Pengeinstitut. Ud af disse Mod sætningsforhold voksede ganske naturligt Landboernes Trang til at faa deres egen Sparekasse. Og i Aaret 1886 tegnede 100 af Hobroegnens Landboere sig som Garanter for en Landbosparekasse i Hobro. Denne Sparekasse begyndte under smaa og jævne Forhold. Første Aars Regnskab viser, at Indskydernes Konti kun var ca. 45,000 Kr. Men den er vokset støt og jævnt, saa den nu har en Kapital paa ca. 4 Millioner at virke med. En Del af Kassens Midler er naturligvis anbragte som Prioriteter i Landejendomme, som Kautionslaan og som Laan mod Haandpant. Men Hobroegnens Landbosparekasses særlige Mission har dog været at financiere Egnens Andelsforetagender. Andelslaanene udgør saaledes ca. $\frac{1}{2}$ Million paa sidste Aars Regnskab.

Sparekassens første Formand var Gaardejer, L. C. Nielsen, Redsø, som døde 1895. Efter ham fulgte Gaardejer N. C. Nielsen, Hannerup, til 1907, da han fratraadte paa Grund af Sygdom, og samme Aar afgik han ved Døden. Disse to Mænd nød i høj Grad deres Standsfællers Agtelse og Tillid, og de blev derfor ganske naturligt sat paa denne Plads. N. C. Nielsen afløstes

af Gaardejer Jens Stensgaard, Stenild, der har fortsat Kassens Ledelse i sine to Forgængeres Spor, og som lige som disse to i høj Grad har Garanternes Tillid, saa han med stort Flertal genvælges Aar efter Aar. Blandt Kassens Stiftere kan nævnes Gaardejer J. Kr. Larsen, Nørre Onsild, der i 31 Aar har været Sparekassens Bogholder. Gaardejer Niels Andersen, Valsgaard, har i over 20 Aar været Kassens Kasserer. Den øvrige Bestyrelse bestaar af Gaardejerne C. Thostrup, Oue Ladefoged, Kongshøj, N. K. Nielsen, Kirketerp, H. C. Andersen, Thorup, Halkjær, Handest, Sognefoged S. Gartner, Thestrup, Partikulier Bisgaard, Redsø, og Bogholder N. P. Nielsen, Hobro. Sparekassen har Filial i Aalestrup, som bestyres af H. C. Andersen, Thorup, og S. Gartner, Thestrup.

Banken for Hobro og Omegn er stiftet 1892. Det første Regnskab viser, at den begyndte med en Aktiekapital paa 60,000 Kr.

J. Stensgaard,
Sparekassedirektør

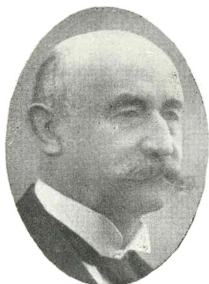
**H. P. Magnus, †
Etnsraad.**

**V. Mørch, †
Bankdirektør.**

**Rud. Koppel,
flv. Bankdirektør.**

**J. C. Decker,
Landstingsmand, Statsrevisor.**

**Frostholm,
Bankbogholder.**

**Th. Lehmann,
Bankdirektør.**

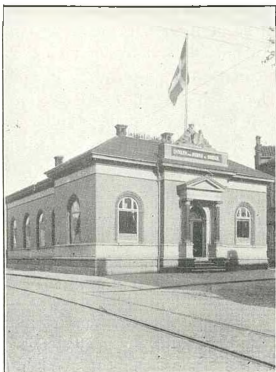
**J. Steenberg,
Bankdirektør.**

Red. K. J. Kristensen.

**V. Lund,
Bankdirektør.**

Banken for Hobro og Omegn

og ved Aarets Slutning havde den en Indlaanskonti paa 233,922 Kr. 44 Ø., paa Folio 57,619 Kr. 66 Ø. samt en Totalomsætning paa 9,625,042 Kr. 27 Øre. Sidste Aars Regnskab (1916) viser, at den nu har en Aktiekapital paa 1,000,000 Kr., en Reservefond paa 307,386 Kr., en Forstærkningsfond paa 29,330 Kr. 44 Ø., en Indlaanskonti paa 8,069,784 Kr. 78 Ø. og paa Folio 57,549 Kr. 29 Øre samt en Totalomsætning paa 172,976,749 Kr. 11 Ø. Aktionærernes Udbytte har været fra 6 til 10 pCt. aarlig. Disse Tal

taler tydeligt om Bankens Fremgang og Soliditet, og Fortegnelsen over dens Værdipapirer viser, at den er stærkt interesseret i Byens og Omegnens Næringsliv.

Bankens første Direktion bestod af Købmand Th. Lehrmann, Garver R. Koppel og Herredsfuldmegetlig V. Mørck. Lehrmann er endnu Direktør; men Koppel forlod Hobro 1899, og Mørck døde 1903. I Stedet for Koppel indtraadte Bogholder V. Lund og i Stedet for Mørck Sagfører J. Steenberg. Bankens Stifter og merkantile Leder er Hr. Lehrmann. Han er Søn af en Lærer og en Self-made-Mand. I

Interiør fra Banken for Hobro og Omegn

70erne begyndte han en Købmandsforretning i Hobro. I forholdsvist kort Tid arbejdede han den op til en af Byens største og med omfattende Forretninger. Fra en almindelig Kolonialforretning kom den efterhaanden til ogsaa at omfatte Kul, Korn og Foderstoffer. I Slutning af 80erne købte han den Gaard, hvori han havde etableret sin Forretning. I 1895 lod han den ombygge efter Tegning af Arkitekt Jensen Værum, Randers. Den hører nu til Byens smukkeste Privathygninger. Sammen med Heilskovs nye Bygning vil den gøre Torvepartiet til Byens smukkeste.

Da Lehrmann som Forretningsmand stærkt følte Savnet af en Bank, tog han energisk fat paa for at skaffe Hobro sin egen Bank. Arbejdet lykkedes, og som Direktør har Lehrmann ført sin Bank frem til det smukke Standpunkt, den nu indtager blandt Landets Provinsbanker. Han har endvidere stiftet »Hobro Kulimport« og sammen med en Del andre Forretningsmænd Aktieselskabet Hobro Korn- og Foderstofforretning, i hvilket Selskab Kulimporten gik op. Han har hele Tiden siddet i Bestyrelsen for Aktieselskabet, ligesom han har haft en Del andre Stillinger indenfor Byens økonomiske Sammenslutninger. Han er endvidere Suppleant til Overskyldraadet. Og i en Aarrække var han Formand for Repræsentantskabet i »Ny jydsk Købstad Kreditforening«. Som saadan indviede han Foreningens smukke nye Bygning i Aarhus og blev da Ridder af Dannebrog. Siden er han blevet Direktør for denne Forening, og som Følge deraf forlader han til Efteraaret Hobro efter 25 Aars Virksomhed i Banken, og hans Medarbejder i saa mange økonomiske Foretagender, Direktør Christian Jensen, Hobro Korn- og Foderstofforretning, bliver hans Afløser som Bankdirektør.

I ham vil Banken faa en handelskyndig Leder, ligesom den i Forvejen i Direktør Lund har en speciel bankkyndig Leder og i Direktør Steenberg en god juridisk Støtte.

Redaktør K. J. Kristensen har i en lang Aarrække været Bankens Kasserer, ligesom O. Frostholm i mange Aar har været Bankens Bogholder. Formand for Repræsentantskabet var i flere Aar daværende Distriktslæge, Etatsraad Magnus. Da han forlod Hobro, efterfulgtes han i denne Stilling af Landstingsmand, Statsrevisor Døcker.

Sygehuset, Læge- og Medicinalforhold.

Hobro har et Sygehus, som er opført 1874. Det bestaar af en almindelig Afdeling og et Epidemisygehus. Dette Sygehus er sæl-

les for Hobro By, Aalborg, Randers og Viborg Amter. Forhen-
værende Distriktslæge, Etatsraad Magnus var Sygehusets Læge,
indtil han 1904 tog sin Afsked baade som Distriktslæge og Syge-
huslæge. Han var i en lang Aarrække Læge i Hobro — flere
Menneskealdre kan man godt sige — først som praktiserende
Læge, senere som Distrikts- og Sygehuslæge, og han vandt sig
mange Venner i sit Lægedistrikt, der, især i de første Aar, var
uhyre udstrakt. Nu lever han som Pensionist i København, og
skønt han er over 90 Aar, er han dog saa rask og aandsfrisk,
at han kan gøre Rejser til Hobro. Naar Banken for Hobro og
Omegn holder Generalforsamling, ser man gerne den gamle Etats-
raad i nogle Dage færdes paa Hobro Gader. Han har nemlig
været Medstifter af dette Pengeinstitut og som Aktionær følger
han det med stor Interesse. Som Distrikts- og Sygehuslæge af-
løstes han af Dr. med. Kragelund, der fortsatte til sin Død den
22. Maj 1917. Da den ny Kredslægeinstitution oprettedes, afgik
Dr. Kragelund som Distriktslæge, og Hobro blev lagt ind under
Mariager Lægekreds, medens Hostruphuse kom til at høre til Farsø
Lægekreds. Dr. Kragelund blev Kandidat 1882, erhvervede Dok-
torgraden 1886, studerede derefter et Aar i Berlin og var nu
praktiserende Læge i Aalborg til 1890, da han flyttede til Hobro,
hvor han var praktiserende Læge, til han afløste Etatsraad Mag-
nus. Dr. Kragelund spillede en betydelig Rolle i Byens offentlige
Liv. I en lang Aarrække lige til sin Død var han Medlem af
Hobro Byraad, hvor han stod som Fører for Højrepartiet. Men
skønt Dr. Kragelund stod som Partifører, skaffede han sig dog
mange Venner, ikke blot blandt sine Patienter, men ogsaa blandt
de Mænd, der samarbejdede med ham i det offentlige Liv.
Han blev sat ind i de vigtigste Udvalg i Byraadet af sit Parti;
han var bl. a. Medlem af Skoleudvalget og Skolekommissionen.
Det skyldtes særligt hans Initiativ, at Hobro i 1910 fik sit
Tuberkulosehospital, som han ogsaa ganske naturligt blev Over-
læge for. Skønt Dr. Kragelund arbejdede hurtigt og let, blev
han dog saa overvældet med Arbejde baade som Læge, som
Byraadsmedlem og i andre Stillinger, at han segnede derunder.
Endnu er det nafgjort, hvem der skal overtage hans Stilling som
Sygehuslæge.

Apoteket.

Hobro har haft et Apotek siden 1803. Blandt de Mænd, der
i Fortiden har været Ejere af Apoteket, er der kun Grund til at

nævne et Par Stykker, nemlig Rose og Helms. Den første byggede Gaarden Rosendal i Hørby Sogn, og den sidste ejede Apoteket i 34 Aar. Men mest bekendt baade i sin Samtid og i Eftertiden vil sikkert Apotekets nuværende Ejer, Justitsraad H. Hansen, blive. Han overtog Apoteket 1. Januar 1867, og kunde altsaa i Aar holde 50 Aars Jubilæum. Justitsraad Hansen har i de 50 Aar, han har været Borger i Hobro, taget Del i mangt og meget. Han har været energisk og initiativrig som faa. Og hvor han har interesseret sig for en Sag, har han ikke blot arbejdet for den; men han har ogsaa ofte ydet store pekuniære Ofre. Som før nævnt har han i en Aarrække været Medlem af Direktionen for Spare- og Laanekassen for Hobro og Omegn. Desuden har han været Overligningskommissær, i Bestyrelsen for Hobro private Realskole, Bestyrelsesmedlem i Fjordbaadsselskabet, Formand for Højrevælgerforeningen for Randers Amt, Formand for Forsvarsforeningen for Hobro og Omegn, Kirkeværge, kommunal Revisor, Medlem af Inspektionen for Sygehuset, Formand for Velgørenhedsselskabet, og mange andre Stillinger har han siddet inde med. For Plantningssagen har han ligeledes gjort et stort Arbejde. Paa hans Gaard, Højmosegaard, som han købte 1882, har han beplantet 50 Td. Land med Gran, Bøg og Eg. Og her staar nu en frodig Plantage. Den lokale Landboforening har han ogsaa ydet stor Støtte. Han har næret stor Interesse for etnografiske og historiske Studier, særlig Oldtidsforskninger har han virket for. Da Byens gamle Skole brændte, tog han Initiativet til en Udvidelse af Byens Torv og gennemførte sin Plan. 1883 stiftede han en Alderdomsfribolig, som han senere har skænket til Hobro Kommune. Desuden har han ydet 1000 Kr. til Hobro Asyl og 1000 Kr. til Understøttelsesforeningen for trængende jyske Landmænd. Men det meste af hans filantropiske Virksomhed er dog foregaaet efter Princippet: »Lad ikke din højre Haand vide, hvad din venstre gør.« Han har ogsaa faaet offentlig Paaskønnelse for sin Virksomhed. 15. November 1888 blev han samtidig udnævnt til Justitsraad og Ridder af Dannebrog og 1ste Januar 1917 blev han Dannebrogsmænd.

H. Hansen,
Justitsraad, Apoteker

Foreningslivet.

Vor Tid er jo Foreningernes Tid. Selv den mindste By har et Utaal af Foreninger. Og Hobro har ogsaa sin rigelige Part deraf. Selv om jeg vilde nævne dem alle, vilde det dog give et saare ringe Begreb om deres Betydning. Jeg vil derfor give en kort Om-tale af de betydeligste eller fremdrage enkelte Træk fra deres Virksomhed.

Borgerforeningen. Borgerforeningen for Hobro er vel nok Byens ældste Forening og vel ogsaa den, der har haft størst Betydning for Byens Udvikling. Den er stiftet den 25. Marts 1844 og har altsaa for længst passeret de 50 Aar. Om dens Oprindelse fortæller de.s gamle Forhandlingsprotokol, at »Aar 1844 den 25. Marts var en Del af denne Bys Borgere forsamlede hos Kollektor Møller for at deliberere om Oprettelse af en borgerlig Haandværkerforening«. Foreningen blev ogsaa stiftet og dens Navn synes i de første Aar at have været »Borgerlig Haandværkerforening«; men snart gik den over til sit nuværende Navn: »Borgerforeningen«. Noget af det første, Foreningen beskæftigede sig med, var et Skolespørgsmaal. Der var i Aaret 1845 Bestræbelser fremme for at faa oprettet en Realskole. Men der var ogsaa en stærk Opposition derimod. Og Borgerforeningen tog sig kraftigt af Oppositionen. Den vilde have en 3. Klasse til den almindelig toklassede Folkeskole. Den begrundede sit Standpunkt med, at en Realskole blev for dyr og kom for faa til Gode. En ny Folkeskolelærer tænkte man sig at kunne faa paa en billig Maade ved at gøre Forsøg paa om det ikke »konvenerer vor alderstegne Præst at ansætte en Kapellan, som tillige kunde være Tredielærer. Præsten kunde saaledes for en billig Andel i Lærerens Lønning erholde sig en Medhjælper til det for en gammel Mand saa byrdefulde Embede.« Om Borgerskolen fik sin Tredielærer, fortæller Protokollen intet om. Men Realskolen blev forhindret. Den 5. Oktober 1846 vedtog Foreningen at virke hen til, at der blev oprettet en Søndagsskole for Byens Haandværkerlærlinge. Denne Sag ordnedes ogsaa let, idet Lærer Hammershøj tilbød at undervise gratis i en saadan Skole, og det maa fremhæves, at Hammershøj trofast arbejdede i denne Skole indtil kort før sin Død i Begyndelsen af Aaret 1892. Det var den første Begyndelse til »Teknisk Skole« i Hobro. I Aar kunde den holde 70 Aars Jubilæum. Naturligvis har Skolen nu langt bedre Forhold at virke under; men naar man nu tager Hensyn til Tiden og de trange Forhold i disse trange Tider, er Fremgangen dog ikke imponerende. Ikke desto mindre har Borgerforeningen gennem de forløbne Aar om-

fattet Teknisk Skole med stor Interesse; mange dygtige Lærere har ydet et værdifuldt Arbejde, og den har ogsaa gjort sit til, at der er udgaaet en Del veloplyste Haandværkere fra Hobro. Men Skolen har dog langtfra haft den Tilslutning, den fortjente. Fra en Søndagsskole blev den snart til en Mandagsskole, og nu har den omtrent alle Ugens Aftener besat fra Oktober til April. Snedkermester Julius Jensen er nu Skolens Formand og omfatter den med megen Interesse. Borgerforeningen har overtaget Skolen, den har faaet sin egen Bygning, og den yder saa godt som gratis Undervisning.

Af andre Sager, som Borgerforeningen har beskæftiget sig med,

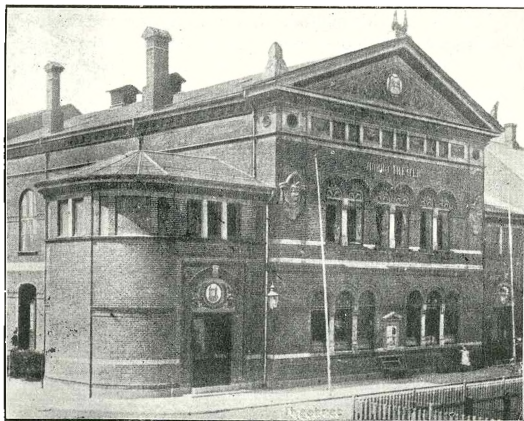
»Fritzehus« (Ejer A. Uhrenholdt)

kan nævnes, at den har arbejdet for Offentligheden i Kommunalbestyrelsens Forhandlinger, Næringslovens Revision, for Understøttelse af dens Medlemmer, Alderdomsforsørgelse og for en fornuftig Ordning af Baneforholdene. Den sendte en Deputation til Indenrigsministeren om at faa Banegaarden lagt ind i Byen; men det lod sig ikke gøre, vel sagtens fordi det var for sent, og fordi Kommunalbestyrelsen ikke havde forstaaet at gribe til i rette Øjeblik, og ikke havde haft Mod til at yde det fornødne Offer. Banegaarden kom til at ligge i Hørby Sogn, Nordøst for Vesterfjord. 1874 fik Borgerforeningen sit eget Bibliotek, 1876 vedtog den at danne en Forening til Lærliches Uddannelse, og 1876 vedtog den at virke til en grundig Reform af Byens Skolevæsen. Men først i 80erne naaede den at faa et Flertal i Byraadet for

Hobro Materialhandel ved Chr. Kruse

den Skolereform, Foreningen ønskede. Men da var der allerede under Anførsel af Borgmesteren og Sognepræsten vedtaget en ny Skoleplan. Men den energiske Opposition, som anførtes af Prokurator Andersen, sendte en Deputation til Ministeren og fik

Hobro Teater

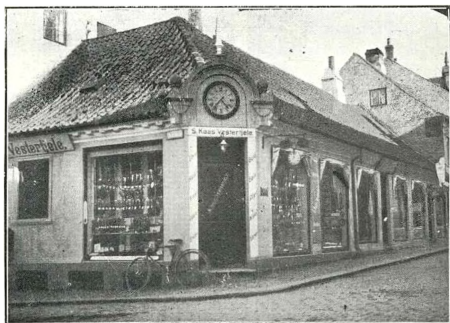
den vedtagne Plans Udførelse standset og en ny vedtagel. Foreningens største Bedrift var dog vel nok den, at den i Aaret 1902 opførte Byens store og tids-svarende Teater, hvori den tillige har sine hyggelige Foreningslokaler.

Hvilke er nu de Mænd, der har baa-ret Foreningen frem? Som første Formand nævnes afdøde Sadelmager H. Wulff, og i Forbindelse med ham bør nævnes Kobbersmed O. Svendsen,

de hørte begge til de stiftende Medlemmer og var ved deres Død Æresmedlemmer af Foreningen. Men den Mand, der i den sidste Menneskealder har staaet som Foreningens Formand og Forgrunds-

Folke Larsens Møbellforretning

S. Kaas Vestertjele, Uhrmager & Guldsmed samt Musikforretning

figur er Malermester P. A. Møllerup. Han var Foreningens Formand fra 1886 til 1910, og under hans Formandsskab var det, at Teaterbygningen opførtes, og Foreningen havde i disse Aarene Krise-

Johs. Wulffs Isenkramforretning

sine Krav realiseret, saavidt Udviklingen var moden dertil. Ved M.s Afgang blev han derfor ogsaa med Akklamation valgt til Æresmedlem og modtog en Vinkande med Inskription som Tak for sit lange og brydsomme Arbejde. Siden 1910 har Brygger J. A. Bie været Foreningens Formand. Den nuværende Bestyrelse bestaar foruden Formanden af Næstformand, Snedkermester Jul. Jensen, Bogbin-

der Haarsløv, Farver Petersen, Tømrermester Christensen, Postmester Beltoft og Redaktør K. J. Kristensen.

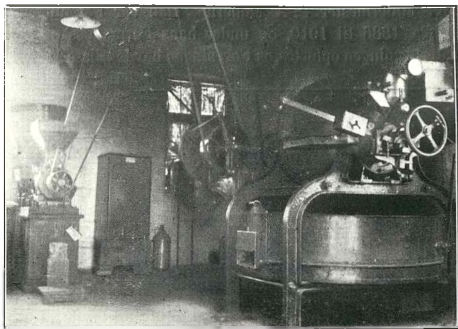
Handelsforeningen er oprettet 7. Marts 1877 og har gennem Aarene udført et stort Arbejde for at fremme et sundt Samarbejde mellem Byens Købmænd. Til Tider har den vel set for en-

sidigt paa Handelsstandens Interesser. Den har saaledes næppe haft den tilbørlige Sans for, at Læbæltet overfor Byen var et tvæggjet Sværd. Under Læbæltets Beskyttelse værgede de sig mod

tid; gammelt og nyt førte Kamp om Udviklingens Tempo. Redaktør Aubeck, som havde overtaget Hobro Avis, rejste en Kamp for et hurtigere Tempo i Byens Udvikling. De gamle holdt igen; men Møllerup forstodsomfører for det gamle at lempe Forholdene saaledes, at det nye ogsaa fik

Poul Christensens Uhrmagerforretning

Interiør fra A/S Hobro Kafferisteri (Direktør S. Meineche)

Konkurrenter af deres egen Stand i Oplandet; men der opelskedes en Del nye og farligere Konkurrenter, nemlig Brugsforeningerne. Handelsforeningen har heller ikke i Tide haft Øje for den Betydning, det vilde have at faa Hostruphuse indlemmet. Der har med Hensyn til disse to Spørgsmaal manglet Fremsyn hos Handelsstandens Flertal. Og dog har der hele Tiden været Mænd indenfor Bestyrelsen, der har haft det rette Klarsyn. Men de har ikke kunnet vinde Flertal. Til Handelsstandens Undskyldning maa dog tjene, at Grundejerhensyn har trængt sig i Forgrunden, saa Handelsstandens Interesser noget er kommet i anden Række med

Hensyn til Læbælte- og Indlemmelses-spørgsmaalet. Ogdet maa siges, at den ældre og større Borgerforening har i disse Spørgsmaal staaet paa et endnu mere ensidigt Stade.

Handelsforeningens første Formand var Agent H. J. Bie, og han bevarede denne Stilling til

M. Jørgensens Handelsgartneri

sin Død 1904. Kancelliraad Uhrenholdt var Næstformand til 1917, da han traadte tilbage og udnævntes til Foreningens Æresmedlem. Fra 1904 til 1916 var Købmand Jacob Bie, en Brodersøn af H. J. Bie, Formand i Foreningen. Og siden 1916 har Købmand Ove Bie, en Søn af Foreningens første Formand, beklædt Formandspladsen. Grosserer Christian Hansen er Foreningens Næstformand, og de øvrige Bestyrelsesmedlemmer er Direktør J. C. Sørensen, Manufakturhandler Ribe-Christensen og Isenkræmmer M. Michelsen. De er alle omtalte i det foregaaende og hører alle til Byens betydeligste Forretningsfolk.

Siden 2. September 1885 har Handelsforeningen drevet en

Chr. Andersens Møbelforretning

Handelsskole for Byens Handelslærlinge. Den begyndte med 15 Elever og havde sidste Vinter 43. Skolen har en afsluttende Eksamen i Forening med Landets øvrige Handelsskoler. Den har sikkert gennem Aarene bidraget meget til at højne de unge Handelsmænds Uddannelse.

Af Byens øvrige Foreninger kan der være Grund til at nævne Indre Mission og den grundtvigske Foredragsforening. Begge disse Foreninger omfatter ikke alene Byen, men ogsaa store Dele af Oplandet. Begge Foreninger holder store Møder, og har derved bidraget til at gøre Hobro til Centrum for disse Bevægelser. Begge Foreninger grundlagdes først i 90erne. Indre Mission har et Missionshus, »Pnuel«, som er opført 1895, og den grundtvigske

Bevægelse har Højskole- og Afholdshjemmet, som Afholdsfolkene og Grundtvigianerne har rejst i Forening. Imellem Lederne for Missionen er der Grund til at fremhæve Pastor Pedersen, Onsil, Rebslager Magnus Poulsen og Bryggeriarbejder Kr. Nielsen samt Missionærerne Fisker, Mathiasen og Rasmussen. Senere er Missionær M. P. Madsen, der i Aar er blevet forflyttet til Aarhus, Stationsbud Andreasen og Fattiggaardsbestyrer Søgaard kommen til. Et stort og uegennyttigt Arbejde er ogsaa udført af Bud Catrine Christensen. Hun har afset sin knap tilmaalte Tid, sit Arbejde, og vel ogsaa i Forhold til sin pekuniære Evne ydet betydelige Pengebidrag.

Den grundtvigske Bevægelse er stærk paa Hobroegnen, skønt Egnen ingen Højskole har. Den største Del af Egnens Ungdom er dog med i Højskolebevægelsen, idet den har søgt andre Egenes Højskoler. Højskoleungdommen har derfor ogsaa dannet sin egen Ungdomsforening, som samler Egnens Ungdom til Foredrag, Gymnastik og festlige Sammenkomster. De ældres Forening, Foredragsforeningen, er ligesom stagneret lidt i de sidste Aar, fordi Ungdomsforeningen har taget en Del af dens Arbejde op. Foredragsforeningen blev i 90erne og den første Tid efter 1900 ledet af pensioneret Lærer M. Th. Kristensen, som i mange Aar var Lærer i Rugsted ved Vejle. Han boede, efter at han var fratraadt sit Embede, hos sin Datter, Lærerinde Thauline Kristensen i Hostruphuse. Han var gennem Paavirkning af Seminarieforsøger Svendsen, Jellinge, en af Grundtviganismens ældste Tilhængere, og han gjorde i sin Alderdom et stort Arbejde for at fremme den grundtvigske Bevægelse paa Hobroegnen. Som Formand for Foredragsforeningen forstod han at skaffe Talere og planlægge Møder, som samlede større og større Forsamlinger, saa Bevægelsen derved bredte sig ud til Kredse, der før stod fremmed for den. Siden han fratraadte som Formand, er Foredragsforeningen stagneret. Ingen af hans Eftermænd har magtet at samle til saa store Møder, skønt der, særlig af Foreningens sidste Formand, Lærer Lund, Hostruphuse, blev sat et stort Arbejde ind paa at genrejse Foreningen. Nu er det Ungdomsforeningen, der samler til de store Møder, og den, der er ved at blive Leder af den grundtvigske Bevægelse.

Ogsaa Afholdsbevægelsen er stærk i Byen og dens Omegn. Der er vist ikke mindre end 4 Good Templar Loger, to af I. O. G. T. og to af N. I. O. G. T., Blaa Kors, Afholdssamfundet og Danmarks Afholdsforeninger har naturligvis ogsaa Afdelinger her i Byen, og alle, men særlig de sidste Foreninger, staar i Samarbejde med Egnens Afholdsfolk. Logerne af I. O. G. T. har deres egen Byg-

ning, Afholdsfolkene har som nævnt Part i Højskole- og Afholdshjemmet.

Som det fremgaaer af det foregaaende, er den grundtvigske Bevægelse og Indre Missionen først begyndt at gøre sig gældende i Hobro først i 90'erne. Men da den ny Lov om Menighedsraadene traadte ud i Livet, var disse Bevægelser saa stærke, at de kunde gøre sig gældende ved Valget. Og ved Præstevalget i 1909 havde Grundtvigianerne saa stor Indflydelse, at de kunde faa en Præst af den grundtvigske Retning. Forinden havde der allerede samlet sig en grundtvigsk Kreds, der ved Pastor Schiøler i Aalborg, nuværende Biskop i Aarhus, lod afholde Gudstjeneste i Hobro Kirke maanedlig. Den nuværende Sognepræst, Georg Thaning tiltraadte Embedet 1909. Han hører som nævnt til den grundtvigske Retning. Pastor Thaning har stiftet Hobro Ungdomsforening, hvor han har gjort og fremdeles gør et godt Arbejde. Denne Forening er som et Bindeled mellem Pastor Thaning og den Ungdom, som har faaet sin Konfirmationsforberedelse hos ham. Her fortsættes Samværet og Paavirkningen. Da Hobro i Aarene 1914—15 og 1915—16 havde Indkvartering af 12te og 10de Bataillon af Sikringsstyrken, fik Pastor Thaning dannet en Forening »Soldaternes Fritid«, som havde til Opgave at virke for, at Soldaterne kunde forlade Hobro med gode Minder. Som Formand for denne Forening udførte Th. et betydningsfuldt Arbejde. I Aaret 1916 har Pastor Th. udgivet en Bog »Kirkeklokken«, hvori han med dyb Følelse og stor Forstaaelse skildrer dens Historie og Betydning for Menigheden. Det falder derfor ogsaa nøje i Traad med hans Opfattelse, at han sammen med Kirkeværgen, Sagfører R. Buemann, har gjort et betydeligt Arbejde for at faa Hobro Kirkeklokke omstøbt og forstørret. Den omstøbte Kirkeklokke har en ret interessant Historie, som bedst fortælles ved at anføre dens Inskription: Gloria in excelsis deo. (Ære være Gud i det høje.)

Aar 1700 da her var Sognepræst Hr. Jacob Eriksson og Byfogit i Hobro Chr. Nielsson blev den Klokke omstøbt tredobelt og dertil forærede velfornemme Mand i Hobro Niels Nielsson Abildgaard med sin Kiereste Mette Johansdotter Scipper 80 Kr. hvortil og en Del udi Menigheden gaf efter deres Lejlighed.

Frederik IV.

Virtute et prudentia (ved Dyd og Klogskab.)

Klocken slaar

Tiden gaar

Evigheden forestaar.

Harry Jacobsen,
Manufakturhandler.

G. Thaning,
Sognepræst.

S. Meineche,
Direktør.

Carl Damin,
Hødkermester.

H. C. M. Jørgensen,
Fabrikant.

M. Ribe-Christensen,
Manufakturhandler.

S. Kaas Vesterljee,
Urmager & Guldsmed.

Th. Therkildsen,
Fabrikant.

Johs. Wulff,
Isenkrammer.

V. Haarlov,
Købmand.

A. O. Andersen,
Snedkermester.

Heltoft,
Postmester

Af Kærlighed til Guds Ære jeg med min vide Mund og lange
Tungis Sang kalder nu Folck til hellig Kirkegang.

Rudolf Melchior.

Me fudit. (jeg gjorde.)

Aar 1917 paa ny omstøbt og gjort større af de Smithske
Klokkestøberier i Aalborg ved Gaver fra Menigheden.

Christian X.

Dybest klinger end min Tone:
uden Kors ej vindes Krone.

Medens Jorden trindt om staar i Brand
gjordes jeg paa ny i Stand
med Tak til Gud for Fred i Land.

Af Versene fra 1917 er det første forfattet af Pastor Thaning,
det andet af Sagfører R. Buemann.

I Kirken, der som før nævnt er opført 1850—51, findes end-
videre en Runesten med følgende Indskrift: Tore rejste Sten
denne efter Karl hin gode Selle en saare god Dreng. Selle be-
tyder Fælle eller Stalbroder, og Dreng betyder Mand.

Det nuværende Menighedsraad bestaar af Sparekassedirektør,
Byraadsmedlem Johs. Karmark, Læge Bollerup, Søster Helene,
Stationsbud Andresen, Fru Redaktør Kristensen og Proprietær A.
Nielsen, Lovisendal. De to første repræsenterer Centrum, de to
næste Indre Mission, og de to sidste Grundtvigianere.

Offentlige Institutioner.

Postvæsenet i Hobro har som i de fleste andre Byer gennem-
gaaet en rivende Udvikling, og skønt det under Postkontoret
hørende Landdistrikt, der i 70erne strakte sig lige fra Kattegat
til Limfjorden, stadig formindskedes ved Oprettelse af Postkon-
torer ude i Distriktet, saaledes skal nævnes: Hadsund, Aars, Ged-
sted og i 1901 Aalestrup, er Forretningerne i en stadig og ved-
varende Stigning, der særlig tog Fart under Postmester N. S.
Nielsens Embedsvirksomhed i Aarene 1900—1912 og er fortsat
under nuværende Postmester, tidligere Postkontrollør i Eshjerg,
J. P. Beltoft, der tiltraadte Embedet den 1. Maj 1912. Af nede-
nævnte Tal vil det klart fremgaa, hvor rivende Udviklingen har
været:

	Ankomne Breve	Indtægt ved Salg af Frimærker	Bestilte Aviser Indbetalte Beløb	Indbetalt Post- anvisn. Beløb
1906:	Stk. 358,735	Kr. 40,294	Kr. 13,393	Kr. 644,924
1916:	— 514,046	— 73,570	— 27,770	— 4,019,466

I Aaret 1906 var der foruden Postmesteren ved Kontoret ansat: 2 Ekspedienter, 1 Medhjælper, 4 Postbude, 33 gaaende og 3 kørende Landpostbude samt underlagt 4 Postekspeditioner og 3 Avissamlingssteder; i Aaret 1916 var der ansat 3 Ekspedienter, 1 Medhjælper, 1 Elev, 1 Overpostbud 7 Postbude, 36 gaaende og 3 kørende Landpostbude samt underlagt 5 Postekspeditioner og 5 Brevsamlingssteder.

En saa enorm Udvikling maatte medføre, at Kontorlokalerne, der i ca. 50 Aar var installeret i Barber Galthens Ejendom Skibsgade, trods adskillige Forandringer ikke kunde gøre Fyldest, og Postvæsenet saa sig derfor nødsaget til for at kunne frallytte denne Ejendom, naar Lejemaalet var udløben, at erhverve sig en Bygge-

grund, paa hvilken der i Aaret 1914 efter en af kgl. Bygningsinspektør, Professor Kampmanns Tegning og under dennes Ledelse og Tilsyn blev opført en ny og moderne Postbygning, i hvilken Indflytning fandt Sted den 1. November 1914.

Bygningen, der er beliggende paa Havnegade i Nærheden af Hovedgaden, er en stilfuld og smuk Ejendom, en Pryd for vor By, som foruden at give Plads til Kontorer for saavel Post- som Telegrafvæsenet tillige afgiver Bolig til disse 2 Etatens Embedsmænd.

Lokalerne er store, rummelige og lyse, er forsynet med et i alle Henseende praktisk og tillige stillfuldt Inventar, der maa siges fuldtud at kunne tilfredsstille alle rimelige Fordringer og fuldtud svarer til Tidens Krav, og som efter alt at dømme — selv

under en vedvarende fortsat Udvikling — vil virke tilfredsstillende langt ud i Fremtiden. For Personalet er det en betydelig Gevinst, i Stedet for at være henvist til mørke, skumle Lokaler med utilstrækkelig Plads, at kunne færdes og arbejde i vel ventilerede, vel opvarmede og med tilstrækkelig Arbejdsplads forøgede Lokaler.

Postmester Beltoft har ikke alene bidraget betydeligt til, at Postvæsenet i Hobro har faaet en saa god og tilfredsstillende Ordning, som det nu har; men har tillige forstaaet at komme i et godt og sundt Samarbejde med sine undergivne og Byens Borgere. At det sidste er Tilfældet fremgaar tydeligt deraf, at han allerede er Medlem af Bestyrelsen for Borgerforeningen, samt tillige ogsaa deraf, at han ved sidste Byraadsvalg var Kandidat paa Borgerlisten.

Telegrafstationen i Hobro blev oprettet i Aaret 1856, og administreredes de første 14 Aar af Telegrafvæsenets Personale.

I 1870 overdroges Bestyrelsen til Byens Postmester, og denne Ordning vedvarede til Aar 1900, da Telegrafvæsenet atter overtog Bestyrelsen; vel hovedsagelig paa Grund af den stærke Udvikling, af Linienettet, der nødvendiggjorde, at der altid var faguddannet Personale tilstede af Hensyn til Linieprøver o. lign.

I Aaret 1915 toges den nye smukke Telegraf- og Postbygning i Brug.

Statistiske Oplysninger.

I Finansaaret 1899—1900 (det sidste Aar Postvæsenet bestyrede Stationen) ekspederedes ca. 8000 Telegrammer med en Indtægt af Kr. 2,700.

1904—5.	23,000	Telegr. og Samtaler m. en	Indtægt af Kr.	5,000
1909—10.	24,000	— — — — —	— — —	8,000
1914—15.	32,000	— — — — —	— — —	13,000
1916—17.	39,000	— — — — —	— — —	18,000

Den betydelige Udvikling, Telegrafvæsenet har gennemgaaet, siden det fik sin egen Administration er sket under Bestyrerne Jensen og R. Lund.

Som før omtalt fik Hobro ikke sin Banegaard i selve Byen. Om det var Byraadet, der ikke i Tide agtede paa, hvilken Betydning det vilde faa for Byen, at Banegaarden kom til at ligge i Hørby Sogn, eller det var andre Grunde, der blev de afgørende, er vel næppe opklaret. Der fortælles adskillige mer eller mindre mystiske Historier derom. Den egentlige Grund var vel nok den, at Byen ikke vilde eller kunde paatage sig de pekuniære Ofre, som forlangtes af den, hvis den vilde have Banegaarden lagt inde i Byen.

Men Banegaardens Beliggenhed har forrykket Forholdene saaledes, at Hobro har faaet en ualmindelig stor Forstad, og at dens i Forvejen noget snævre Grænser er blevet saa snævre, at de hæmmer Byens Udvikling. Banen Randers—Aalborg er aabnet 19. September 1869, og hertil kommer Løgstørbanen, som aabnedes 15. Juli 1893. For at løde lidt paa Banegaardens ubelagte Beliggenhed blev der 1894 anlagt en Sti fra Banegaarden over Engen ind til Byen og 1899—1900 blev der bygget en Havnebane. Da Løgstørbanen blev anlagt, blev Banegaarden ombygget og flyttet lidt længere mod Syd.

Det siger sig selv, at Banegaardsforholdene har gennemgaaet en stor Udvikling. Nogle Tal taler tydeligere end mange Ord.

1893—94	var den samlede Indtægt v. Person- og Godstræk	110,985 Kr.
1903—04	- - - - -	153,160 —
1913—14	- - - - -	268,065 —

Banegaardens Personale bestaar nu af 1 Forstander, 1 Overassistent, 6 Assisterter, 1 Elev, 1 Skriver, 3 Overportører, 19 Portører, 1 Stationsbud, 2 Rangeringsførere og 3 Depotarbejdere. Stationsforstander Cappelen har været Forstander siden 1. Okt. 1913. »Han er, udtalte engang en ældre og erfaren Banefunktionær, »en af de Banemænd, der anerkendes af sine egne.« Og han er tillige af Publikum anerkendt som en imødegaaende og velvillig Forstander.

Toldvæsenet. Først 1848 fik Hobro sit eget Toldsted. Før 1763 laa det i Hadsund, derefter blev det flyttet til Mariager, hvorfra det atter flyttedes til Hadsund; men siden 1780 var Kontoret i Mariager, indtil det blev flyttet til Hobro. Det bestyres af en Toldforvalter, 3 Assisterter og en Medhjælper. Det aarlige Toldbeløb — udenlandsk og indenlandsk — udgør ca. 1 Million Kr. Toldforvalter Rosenfeldt har siden 1903 bestyret Toldkontoret. Han er kendt som en dygtig, samvittighedsfuld og velvillig Embedsmand.

Byens Administration.

I Spidsen for Byens Administration staar Borgmester og Byfoged Salling; han er tillige Herredsfoged for Rinds og Gislum Herreder. Han er født den 19. Juli 1856 i Hornslet, blev Student fra Randers Skole 1874, juridisk Kandidat 1881 og kort derefter Herredsfuldmægtig i Thisted, hvorfra han tiltraadte Borgmesterembedet i Hobro 11. Maj 1905. Gennem Samtaler med ældre Mænd og gennem andre Meddelelser om Hobro faar man det absolutte Indtryk, at Hobro Borgere har haft vanskeligt ved at

gøre deres Indflydelse gældende overfor Byens Embedsmænd. Borgmesteren har regeret i Byraadet, og Præsten i Skolekommissionen. En af Byens betydeligste Mænd udtalte saaledes, at han havde holdt sig udenfor Byraadet, fordi han ikke vilde sige Ja og Amen til alt, hvad Borgmesteren forlangte, og han vilde heller ikke udsætte sig for alt det Spektakel, der blev, hvis han rejste Opposition mod ham. En anden i det offentlige Liv velbevandret Mand siger ligeledes, at Borgmesteren og Præsten i 80'erne imod Borgernes Villie lik en Skoleplan sanktioneret af Ministeriet, som den nyvalgte Opposition i Byraadet med stort Besvær og under stor Modstand fra Borgmesterens og Sognepræstens Side lik kuld-kastet.

Hobro Jernstøberi & Maskinfabrik (A. M. Andersen)

Borgmester Salling hører absolut ikke til den Slags Borgmestre. Han finder det naturligt, at Byens Borgere tager Initiativet til de Reforme, de ønsker. Han gør sit Arbejde i de Udvalg, man indvælger ham i, det øvrige overlader han til de valgte Medlemmer. Hans Optræden er den korrekte Embedsmands, der upartisk leder Byraadets Forhandlinger. Han lægger Sagerne godt til Rette, forstaar hurtigt at finde Kærnen i en Sag, og han hader al Udenoms-snak og alt unyttigt Vrøvl. Kun ved enkelte Lejligheder, naar Sager af vidtrækkende Betydning foreligger, tager han Ordet for i en kort og instruktiv Tale at klarlægge Sagen. Som Byfoged og Herredsfoged er han anerkendt som en skarpsindig Jurist og en human Embedsmand.

Byraadet. I en Aarrække var det Borgerforeningen, der førte an ved Byrådsvalgene. Og det var fra denne Forening, at Oppositionen mod Embedsmandsvælden udgik. Om politiske Afskygninger var der ikke Tale. Men i Slutning af 90'erne blev det anderledes. Hobro Avis, der før havde været Højreblad, blev nu solgt til den radikale Frederik Aubeck, der straks blev Fører for alt, hvad der fandtes i Byen af Venstre og Socialdemokrati. Og nu blev Valgene politiske. Men først efter en Række Kampaar sejrede Oppositionen. Og siden har der været politiske Skellinier i Byraadet. For Tiden bestaar det af følgende Medlemmer foruden Borgmesteren: Snedkermester Jul. Jensen, Brygger J. A. Bie, Læ-

Carl Damms Bøkerforretning

rerinde, Frk. Vinge, Sparekassedirektør Karmark, Skoleinspektør R. Hansen, Fru Redaktør Nerup, Hobro Avis, Detailhandler Th. Nielsen, Redaktør Bollerup Madsen, Hobro Socialdemokrat, og Avisbruger Kobberrød. De 4 første er nærmest Højres Repræsentanter, skønt de er valgt paa en saakaldt Borgerliste, hvorpaa der dog ogsaa var Venstremænd, bl. a. Postmester Beltoft, men han opnaaede ikke Valg. De to næste er Repræsentanter for det radikale Venstre, og de 3 sidste for Socialdemokratiet.

Skulde man nævne Mænd, der har siddet i Byraadet i en lang Aarrække, kan der være Grund til at fremhæve Dr. Kragelund og Mekanikus Jørgensen. Den første er nylig afgaaet ved Døden, og hans Plads er indtaget af Frk. Vinge. Den sidste sad i By-

raadet i over 20 Aar og var en lang Aarrække en Mand med stor Indflydelse. Hvis der i hans Velmagtsdage skulde have været valgt Borgmester, havde han sikkert haft den største Chance. Mekanikus J. er en gammel Hobroborger, og hans Fader spillede ogsaa en Rolle i Hobro offentlige Liv. Da Jørgensen tillige har drevet en stor Forretning, blev han ganske naturlig et tilforladeligt Udtryk for Borgerskabet med dets Fortrin og dets Mangler.

Th. Therkildsens Motor- & Maskinfabrik .

Skolevæsenet. Blandt de Institutioner, som Byraadet har under sig, er vel nok Skolevæsenet det betydeligste. Og Skolevæsenet har ogsaa, som det frengaar af det foregaaende, til Tider sat Borgerskabet i livlig Bevægelse. Den nuværende Kommuneskole er opført 1882. Og kort efter fik man ved Borgerskabets energiske Indgriben en uheldig Skoleplan standset, og en bedre gennemført. Føreren for denne Opposition var Prokurator Andersen, som derefter i mange Aar var Medlem af Skolekommissionen. Denne Ordning førte til, at man fik indført Borgerskoleeksamen, som afholdtes første Gang 1896 og sidste Gang 1906. Paa den

Tid var Kampen om den nuværende Skoleordning afsluttet, og den ny Skoleplan vedtaget i Henhold til hvilken man indførte Mellemskole med Realklasse, og den private Realskole blev overtaget af Kommunen. Denne Skole havde i en Aarrække været bestyret af Professor A. Sørensen, som ved Afhændelsen blev tilstaaet en aarlig Understøttelse baade af Hobro Kommune og Staten. Blandt den Kreds af Borgere, som har oprettet Skolen og administreret den, kan særlig nævnes Justitsraad Hansen, der i mange Aar sad i Bestyrelsen. Hobro Kommuneskole havde i mange Aar kun 4 Lærere, hvoraf 3 virkede ved Skolen over en Menneskealder. I det foregaaende er nævnt Lærer Hammershøj og hans Virksomhed i Teknisk Skole. Som Skolens Leder stod i en lang Aarrække Lærer og cand. phil. Thorbjørnsen. Han havde været Lærer ved Helsingør videnskabelige Realskole fra 1851—59, da han kom til Hobro som Andenlærer og Kordegn. 22. Decbr. 1860 blev han Overlærer og 6. Maj 1892 Skoleinspektør. 27. September 1897 blev han Ridder af Dannebrog. 1902 tog han sin Afsked. Hans Efterfølger blev daværende Lærer i Præstø, R. Hansen, der ogsaa en Aarrække havde været Lærer og Inspektør ved Magleby Realskole paa Møen. R. H. har gennemgaaet det Monradske Kursus og derefter bestaaet den udvidede Lærereksamen. Han har ved Siden af sin Lærergerning deltaget meget i det offentlige Liv. I Præstø var han Lokalredaktør af den stedlige Aflægger af Emil Opfers Blad i Næstved. Straks han kom til Hobro, indledede han en længere Debat i Hobro Avis om Byens Skolevæsen, og gennem en lang og til Tider bitter Kamp blev den nuværende Skoleordning gennemført, dog ikke ganske som Skoleinspektøren havde ønsket det. Siden den Tid har han ogsaa taget livlig Del i det offentlige Liv. Han har været Formand i Ligningskommissionen, i Bestyrelsen for Hjælpekassen (en Tid som Formand), er blevet Medlem af Byraadet, har ført en Mængde Avisfejder om mange forskellige Emner, har været en virksom Afholdsagitator og deltaget i Byens og Egnens Møder og altid som aktiv Deltager. I Lærernes Organisation har han ogsaa været et virksomt Medlem. Han har været Medlem af Købstadlærerforeningens Bestyrelse, og fra 1908—10 Redaktør af denne Forenings Blad, »Købstadskolen«. Og efter at Købstadlærerforeningen er ophørt at eksistere, har han selv udgivet et Blad, der ogsaa bærer Navnet »Købstadskolen«. Dette Blad er vist vort eneste private Skoleblad,

R. Hansen.
Skoleinspektør

og det er da ogsaa helt igennem præget af Skoleinspektør Hansens ejendommelige Journalistik, initiativrigt, hensynsløst i Angreb og Paastande, altid parat til at angribe Ven saavel som Fjende og ligesaa parat til at skifte. »Købstadskolen» er en Pirat

A. Uhrenholdt,
Kancelliraad

H. Jørgensen,
Fabrikant, R. af D.

Regnar Th. Genefke,
Købmand

Chr. Hansen,
Grosserer

i den danske Skoles Farvande; den er et nøje Udtryk for Redaktørens Ejendommelighed, og den vil altid fremkalde Liv og Bevægelse paa sin Vej. Hvor den kommer frem, behøver man ikke at frygte for Dødvande; men om den evner at forme Livet smukt harmonisk og sundt er for mange et omtvistet Spørgsmaal.

Et af vore Ugeblade udsatte engang en Præmie for en kort og

rammende Karakteristik af en af vore betydelige Mænd. Prisen blev vundet af en ung Mand, der skrev følgende Karakteristik af Holger Drachmann:

Digtet, skrevet, levet,
skiftet fra Fjende til Ven,
fordrevet, forskrevet, forblevet
parat til at skifte igen.

Dette Vers kunde ogsaa ret godt passe paa Skoleinspektør Hansen.

Forstaden.

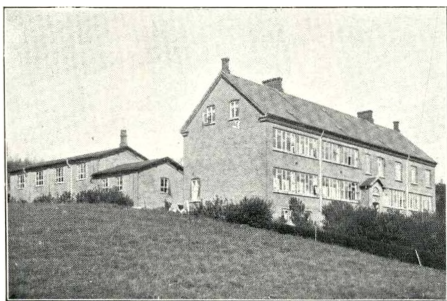
Som foran omtalt har Hobro en Forstad. Denne Forstad har været Byens Borgere en Torn i Øjet. Og dog er den Byens eget Barn. Naar Banegaarden blev lagt i et fremmed Sogn, var det klart, at der dér maatte opstaa en købstadagtig Bebyggelse. Men alligevel mente Hobro, at man burde hævde denne Forstads Udvikelse. Der flyttede Haandværkere derover, og de konkurrerede med Byen, og der flyttede Partikulier derover, og de havde dog tjent deres Penge i Byen. Det burde ikke kunne finde Sted. Saaledes ræsonnerede man i Byen. Følger man tidligere Tidens Forhandling i Foreninger og offentlige Forhandlinger i Hobro, kommer de samme Tanker atter og atter frem. Og dog tænkte man ikke paa at indlemme den nye Bydel, thi der boede ogsaa en Mængde Fattige i Forstaden. Ja, der var enkelte klartsynede Mænd, der saa, hvad der burde gøres; men de kunde ikke vinde Ørenlyd. Samtidig var Kommunen, som Forstaden laa i, lige saa ked af dette uægte Barn, som Landkommunen havde faaet. Hvorledes skulde man dog komme af med det. Her var en stor Fattigbyrde, her blev et stort Skolevæsen, og alt kostede det Penge, skønt man spinkede og sparede overfor alle de Krav, der blev rejst. Skolen havde faa og slet lønnede Lærere, overfyldte Klasser og lidt Skolegang. Og Følgen blev, at de gode Arbejdere og de velstillede af andre Klasser flyttede bort, og alle de, der skulde leve af deres Børns Arbejde, der var interesserede i den mindst mulige Skolegang, flyttede hertil: Forstaden blev et rent Fattigkvarter. Nogle faa velstillede og en Mængde fattige befolkede Forstaden til Skade for Landkommunen og til Gavn for Byen. Imidlertid fik de mere fremsynede af Forstadens Borgere Øje for, at der maatte ske en Forandring i dette Forhold. De dannede en Borgerforening til at varetage Hostruphusets Særinteresser. Først og fremmest maatte der bedre Skoleforhold til, og 1905 blev der

vedtaget, at Skolen skulde have Købstadordning, 1906 blev der bygget en ny tidssvarende Skole og ansat 2 nye Lærerinder, 1910 fik Skolen en Fortsættelsesklasse og 1915 en til. Nu viste det sig, at jo bedre Skolen blev, jo flere af Distriktets Børnsøgtedertilden. 1906 var der 13 pCt. af Distriktets Børn i andre Skoler, 1915 kun 3 pCt. Og samtidig med Skolens Forbedring gik Børnetallet, som før var steget i en foruroligende Grad, ned, skønt der byggedes bestandigt nye Huse. Grunden var den.

Karl S. Svanum,
Overlærer

at det fattige Proletariat, der skulde leve af Børnenes Arbejde, søgte andre Steder hen, og velstillede Folk flyttede ind i de nye Huse. Den samlede Skat i Hostruphuse var i 1900 knap 2,000 Kr., i 1916 35,000 Kr. Samtidig var der blevet indført Gadebelysning, og Sundhedsforholdene blevet forbedret. Der var sket den Forandring, at Hostruphuse var fra at være et Arbejderkvarter paa Vej til at blive et Villakvarter, og Byen havde faaet Øje for, at det vilde være en Fordel at faa Husene indlemmet. Før havde man stillet sig afvisende. Æren for denne Vending til det bedre tilkommer i særlig Grad Hostruphuse Borgerforening, der blev stiftet 22. Januar 1904. Dens første Formand var Overlærer Svanum. Efter ham fulgte i 1913 Telegrafformand Haslev, og han er i Aar blevet efterfulgt af Cand. pharm Schrøder. De tre Formænd har naturligvis en væsentlig Del af Æren for det Arbejde, der er gjort; men de har været trofast støttet af de øvrige 8

Hostruphuse Skole

**N. Kiørboe,
Grosserer**

**Chr. Andersen,
Snedkermester**

**Poul Christensen,
Uhrm. og Guldsm.**

**C. Hougaard,
Murermester**

**Julius Jensen,
Snedkermester**

**Chr. Kruse,
Købmand**

**A. M. Andersen,
Jernstøber**

**M. Michelsen,
Isenkrømmer**

**M. Jørgensen,
Handelsgartner**

Bestyrelsesmedlemmer. Hele den store Middelstand har gennem denne Forening fundet en Fællesnævner og et Fællesudtryk for alle deres sunde Længsler og gode Forhaabninger.

Fremtiden.

Har Hobro en Fremtid? Er der overhovedet Udsigt til, at den vil vokse, eller vil den blive sat i Stampes af sine store Naboer? Enhver Mand, der forstaar sociale Forteelser og har lidt Begreb om økonomisk Fremgang, vil besvare disse Spørgsmaal med et: »Ja, Hobro har en Fremtid, hvis dens Borgere forstaar at udnytte de Chancer, som Forholdene giver dem.«

For det første er Hobro ved at blive et Centrum for de aandelige Bevægelser, som har fæstet Rod i Byen og dens Omegn.

De økonomiske Sammenslutninger faar ogsaa mer og mer Hobro til Centrum.

Dens Opland er just ikke rigt. Men der er meget, der tyder paa, at der vil ske en Fremgang i Løbet af nogle Aar. Husdyravlen staar højt i Hobroegnen. Og der er en voksende Interesse for Planteavl. Man er i fuld Gang med Mergling, Hedernes Beplantning eller Opdyrkning og Engenes Kultivering. Og det vil sige, at der med Tiden kan bo dobbelt saa mange Mennesker i Oplandet. Redaktør Neerup, Hobro Avis, har gjort et betydeligt Arbejde for at vække Interessen for Planteavl og hvad dertil hører.

Hobro har endvidere Betingelser for at faa en betydelig større og bedre Havn og Havneplads. Og saa snart det sker, vil der være naturlige Betingelser for en Del industrielle Virksomheder.

Men for at Havneforholdene kan blive gode, maa der skaffes Plads til Byens Udvikling, og der maa skaffes den naturlige Grænser. Og det kan kun ske, naar der sker en Sammenslutning af Byen og Forstaden. Ogsaa dette er man ved at indse nu. I 1916 blev der efter Opfordring fra Hobro holdt et Fællesmøde af Hobro Byraad, Borgerforening, Handelsforening og Grundejerforening samt Øls-Hørby-Døstrups Sogneraad og Bestyrelsen for Hostruphuse Borgerforening for at drøfte Muligheden af en Sammenslutning af Byen og dens Forstad. Her enedes man om at nedsætte et Udvalg paa otte Medlemmer, som saa selv skulde vælge sin Formand. Til dette Udvalg valgte Hobro Byraad Brolægger Anton Kristensen og Skoleinspektør Hansen, Foreningerne i Hobro Overpostpakkemester Rørholm og Grosserer Christian Hansen, Øls-Hørby-Døstrup Sogneraad Gaardejer Niels Kr. Nielsen, Kirketerp, og Garver Carl Jensen, Hostruphuse, og Hostruphuse Borgerforening Telegrafformand Haslev og Overlærer Svånum. Denne Forening valgte Sagfører R. Huemann som Formand og Overlærer Svanum som Næstformand.

I Februar Maaned fremkom dette Udvalg med et Forslag, der

allerede har været forelagt Hobro Byraad, som i Realiteten har givet det sin Tilslutning og derefter har sendt det til Landkommunens Sogneraad. Hvis Sammenslutningen af Byen og Forstaden finder Sted paa et fornuftigt Grundlag, vil der være tilvejebragt Betingelser for en sund Vækst og Udvikling af Hobro. Men selv om der ikke kommer en Sammenslutning i Stand, vil der kunne vindes meget ved et fornuftigt Samarbejde. Sammen med Forstaden har Hobro Betingelser for at blive en By paa ca. 10,000 Indbyggere.

Kendte Navne og Datoer.

Andreas Uhrenholdt, Skibsmægler, kgl. Vejer og Maaler, Forligsmægler, Ekspedition for Det forenede Dampskibsselskab A/S, København, Driftbestyrer for Fjorddampbaadsselskabet A/S, Hobro, født 1837 i Hobro. Besøgt Grüners Handelsakademi, København, i 1 $\frac{1}{4}$ Aar, senere haft Ophold i Hamborg i nogle Maaneder; derefter i 9 Aar i Flensborg hos Koch & Bird (Dampskibsekspedition) som Bogholder og Ekspeditør. 1 $\frac{1}{2}$ Aar hos Firmaet Samson i Viborg, derefter paabegyndte han en Kolonial-, Korn- og Foderstofforretning i Hobro, som fortsattes til 1889, da han solgte Forretningen og Ejendommen og derefter optog sin nuværende Forretning i den af ham i 1882 opførte Ejendom, hvorfra Forretningen i 1898 overførtes til den i Forvejen opførte Ejendom. Fra 1880—90 Medlem af Byraadet, navnlig af Havneudvalget Medstifter af Handelsforeningen, hvor han i 40 Aar indtog Pladsen som Næstformand, Medstifter af Grundejerforeningen, hvor han tillige er Formand, Revisor i Spare- og Laanekassen for Hobro og Omegn i ca. 30 Aar, Revisor og Repræsentant for Banken for Hobro og Omegn siden dens Stiftelse for 25 Aar siden samt Revisor i forskellige Aktieselskaber. Er udnævnt til Cancelliraad.

Henrik Hansen, Apotheker, Justitsraad, født 1841 i Frederikshavn. Disciplineret paa Kong Salomons Apothek i København, Farmaceutisk Eksamen 1864 og har siden 1867 været Apotheker i Hobro. Har været kommunal Revisor, Overligningskommisær, Formand for Dampbaadsselskabet og Hobro private Realskole, og er Formand for Hobro og Omegns Sparekasse. R. af Dbg. og Dbmd.

Harald Jørgensen, Maskinfabrikant, født 1848 i Hobro. Lært i P. Jørgensens Maskinværksted, Hobro, derefter som Svend paa Marinens Maskinværksted i 3 Aar fra 1866—68 i samme Tidrum frekventeret teknisk Skole i København, har arbejdet i Skot-

land i 2½ Aar, henholdsvis i Renfreed og Glasgow. Virksomheden er grundlagt 1845 af hans Fader P. Jørgensen, som han overtog efter ham ved hans Død 1872, og er betydelig udvidet siden den Tid og fortsættes nu i Forening med hans Sønner Hans Chr. Morell Jørgensen og Ingeniør Kaj Hestbech Jørgensen. Byraadsmedlem fra 1888 til 1913, konstitueret Formand i Hobro Byraad et helt Aar i 1904 og 1905 under Borgmesterens Sygdom og efter hans Død under Vakance, Medlem af teknisk Skoles Bestyrelse i 32 Aar fra 1876, Formand de sidste 16 Aar, har været Vurderingsmand for Ejendomsskyld, Medlem af Ligningskommissionen, er Medlem af Bankens Repræsentantskab, Formand for Alderdomsfriboligerne, Formand i Velgørenhedsselskabet, Vurderingsmand for den industrielle Kreditforening og er for Tiden konstitueret Direktør for A/S Cementfabrikken Dania. Udnævnt til Ridder af Dannebrog fra 1908.

Th. Lehrmann, Bankdirektør og Kreditforeningsdirektør, født 1851 i Gjerrild pr. Grenaa. Uddannet ved Handelen i Randers, Købmand i Hobro fra 1878—97. Medstifter af Banken for Hobro og Omegn og Direktør i samme fra 1892. Medlem af Direktionen for Ny jydsk Købstad Kreditforening i Aarhus m. m. Ridder af Dannebrog.

N. Kiørboe, Købmand en gros, født 1854 i Skægs mølle pr. Odder. Uddannet som Landmand og har i sin Tid været Forvalter hos Baron Chr. Rosenkrantz, Rosenholm, og Excellence Estrup, Skalføgaard og Forpagter af Asmildkloster ved Viborg i 7 Aar. Overtog efter forudgaaet Uddannelse sin afdøde Svigerfaders, Fabrikant Rud. Koppels, Forretning i Hobro, der dengang var Garveri og Læderhandel, men som nu omfatter en gros Forretning i Uld, Huder og Skind. Formand for Voldgiftsmændene til Afgørelse af Tvistigheder i Handel med Husdyr.

Chr. Andersen, Snedkermester, født 1854 i Snæbum. Lært hos Snedkermester P. Schmidt, Hobro, derefter arbejdet forskellige Steder. Etableret i Hobro 1878, Forretningen omfatter Møbel- & Bygningssnedkeri og er Byens ældste Forretning, beskæftiger nu 3 Mand.

Førgen Steenberg, Sagfører og Bankdirektør, født 1855 i Enderslev. Herredsfuldmægtig i Han Herrederne fra 1879—84. Derefter Sagfører i Hobro fra 1903 og tillige Bankdirektør.

Poul Christensen, Uhrmager, Guldsmed & Optiker, født 1857 i Hvalpsund. Lært hos Uhrmager W. Nørholm, Viborg. Etableret i 1879.

C. Hongaard, Murermester og Cementvarefabrikant, Mosaik og

Terrasso, født 1856 i Hobro. Kom i Lære 1873, fik udlært 1877 og etableret 1890. Var i to Vintre paa Højskole og gik 1 Vinter paa Teknisk Skole i København. Lærermester N. Mikkelsen, Holmgaard, Hobro. Har af større Bygninger opført Højskolehjemmet, Fritzehus, Byens største Forretningsbygning, Menighedshjemmet, Gasværket, Theatret, Elektricitetsværket, Banken, Skovpavillonen, Kartoffelmølfabrikken og Tørreriet, alle i Hobro. Medstifter af Højskolehjemmet og Bestyrelsesmedlem af samme, Medlem af Bestyrelsen for Arbejderforeningens Bygninger. Har faaet Præmie ved Haandværkerudstillingen i Hobro 1901.

Fulius Jensen, Snedkermester, født 1858 i Hobro. Lærte Snedkerprofessionen hos Faderen, som startede Forretningen 1856. Byrådsmedlem fra 1913, Formand for Teknisk Skole fra 1911, Næstformand i Borgerforeningen, Formand i Odd Fellow Foreningen, Hobro, Taksationsmand i Købstædernes Brandforsikring og i Købstædernes Kreditforening.

Jacob Anker Bie, cand. polyt., Brygger, født 1861 i Hobro. Cand. polyt. 1883. Uddannet paa Albani Bryggeri i Odense og paa Bryggerier i Tyskland og Østrig. Virksomheden omfatter Bajersk- og Hvidtølsbryggeri og Mineralvandfabrik. Er Formand for Dansk Ferskvandsfiskeriforening fra 1906, Formand i Hobro Borgerforening fra 1910, Medlem af Hobro Byraad fra 1913, Bestyrelsesmedlem i Bryggeriforeningen fra 1913.

Karl S. Svanum, Overlærer ved Hostruphuse Skole, født 1861 i Gandrup. Har været paa Skaarup Seminarium og har tillige haft en Del Kursus paa Statens Lærerhøjskole. Som Lærer ved Hostruphuse Skole siden 1899 har han haft Held til at faa den fra en fattig Forstadsskole til en god købstadordnet Skole med en fortrinlig Skolebygning og god Skoleordning. Har været med til at oprette Hostruphuse Borgerforening og været dens Formand i mange Aar. Har skrevet Artikelrækken »Den næste Slægt« i over 20 Dagblade.

Chr. Kruse, Materialist, født 1862 i Krarup Skole. Lært Handelen hos Otto Thykiær, Grenaa, videre Uddannelse i Materialfaget hos C. A. Ballhausen, Thisted, senere hos Chr. Munk, Viborg. Begyndte for 29 Aar siden Materialhandel i Hobro, Forretningen var den første af den Slags her i Byen; har i Aar overtaget en af Byens største Kolonialforretninger. Har været Medlem af Handelsforeningens Bestyrelse i flere Aar samt i Bestyrelsen for Kolonialhandlerforeningen. Er en af Byens ældste Købmænd.

A. M. Andersen, Jernstøber, født 1862 i Hornsyld. Smedelærling hos Smedemester M. Pedersen fra 1876—81 og senere

uddannet i Maskinfaget. Har i 12 Aar været Medindehaver af Firmaet H. Jacobsen & Co., Horsens. Købte Forretningen i Hobro i Juni 1912.

Ove Bie, Købmand, født 1863 i Hobro. Lært Handelen hos C. Nandrup, Næstved. Forretningen omfatter Kolonialforretning, Bryggeri og Mineralvandfabrik. Medlem af Bestyrelsen for Handelsforeningen siden 1904, Formand fra 1916.

Regnar Th. Genefke, Købmand, født 1863 i Hobro. Uddannet hos Købmand N. L. Poulsen og Mægler Chr. Genefke, Hobro, og derefter hos Købmand Otto Thykiær, Grenaa. Forretningen omfatter Kolonial, Korn og Foderstoffer, Mølleri, Sodafabrik, Markfrø, kunstig Gødning, Kul, Kokes, Brænde, Cement m. m. m. Forretningen er den største i denne Branche i Hobro. Var i ca. 14 Aar Medlem af Hobro Byraad, var ogsaa Medlem af Hobro og Mariager fælles Havneraad i samme Tidsrum og opnaaede at faa Fjorden uddybet til 18 Fod Vand, samme Dybde som Randers Fjord; var Formand for Vandværket og for Alderdomsudvalget, Medlem af Kasse- og Regnskabsudvalget, har været Bestyrelsesmedlem af en Mængde Foreninger m. m., er Formand for Hobro Fjorddampbaadselskab og Medlem af Sørensen i Randers Amt.

M. Michelsen, Isenkræmmer, født 1863 i Sebbersund. Lært i Nibe, derefter haft Ophold i Aalborg, Randers, Skive og Holstebro. Etableret 1891 i Hobro, Forretningen omfatter Isenkram, Køkkenudstyr og Støbegods. Er Formand for Hobro Ligningskommission, Medlem af Repræsentantskabet og Tilsynsraadet for Banken for Hobro og Omegn, Repræsentant for Ny jydsk Købstadkreditforening, Medlem af Bestyrelsen for Hobro Fjorddampbaadselskab og Hobro Handelsforening og fra April d. A. Medlem af Bestyrelsen for Spare- og Laanekassen for Hobro og Omegn.

Rud. Buemann, Sagfører, Branddirektør, født 1863 i Randers. Første Uddannelse hos afdøde Prokurator Emil Jacoby og Overretssagfører A. Th. Buhl i Randers, senere Fuldmægtig i Viborg og Hobro. Sagførerbeskikkelse 1889. Været Sagfører i Mariager fra 1893—98 og i Hobro fra 1898, Branddirektør for Købstaden fra 1909. Har været Kirkeværge siden 1905, Medlem af Vægeraadet siden 1912, Formand for Huslejenævnet siden 1916, Sagfører i offentlige og beskikkede Sager siden 1893.

Mathias Førgensen, Handelsgartner, født 1865 i Stige pr. Odense. Fra 1882—85 Elev hos Gartner Nielsen, Valby pr. København, fra 1885—87 hos Gartner Rasmussen, Odense, fra 1887—89 Medhjælper hos Ægidius, Randers, derefter i England

i ca. 2 Aar. Fra 1892—96 Medhjælper hos Simonsen, Hobro, derefter selvstændig. Medlem af Sundhedskommissionen.

V. Lund, Bankdirektør, født 1867 i Vejle. Uddannet i Vejle Bank fra 1884—92. Medlem af Bestyrelsen for Hobro private Grundskole, Hobro Skovpavillon, Hobro Klub, De danske Provinsbankers Pensionsfond, Revisor i Cementfabrikken Kongsdal og Hobro Korn- og Foderstofforretning.

R. Hansen, Skoleinspektør, født 1867 i Hygum ved Jelling. Lærereksamen fra Jelling 1886 med »Udmærket duelig«, gennemgik paa Statens Bekostning det »Monradske Kursus« 1888—91, derfra dimitteret med »Udmærket godt« og blev i 1902 ansat som Skoleinspektør i Hobro. Formand for Hjælpekassen fra 1908—14, Formand for Ligningskommissionen fra 1906—09, Medlem af Byraadet siden 1911, Formand for Hobro samvirkende Afholdsorganisationer siden 1907, Formand for de jyske Byers samvirkende Afholdsorganisationer. Siden 1914 Udgiver og Redaktør af »Købstadskolen«.

Harry Jacobsen, Manufakturhandler, født 1867 i Lemvig. Etableret i 1895, overtog i 1905 Magasin du Nord's Udsalg og er en af Byens ledende Forretninger i Branchen og paa faa Aar drevet op til den tredobbelte Omsætning ved et stort personligt Arbejde, og ved udelukkende at føre 1. Kl. Arbejde, har opnaaet et fint Renommé, stor 1. Kl. Systue, Byens eneste virkelige.

F. Garde, Karetmager, født 1867 i Døstrup pr. Hobro. Lært hos Karetmager P. Jensen, Hobro. Har haft Maskiner med elektrisk Drivkraft fra 1908. Medlem af Ligningskommissionen fra 1905, Medlem af Hjælpekassens Bestyrelse fra 1911—17, Forretningsfører for Hobroegnens Skytteforening, Formand for Hobroegnens Karetmagerforening, i Bestyrelsen for Haandværkersevdenes Rejseforening, og i Bestyrelsen for Arbejde adler.

Georg Thaning, Sognepræst, født 1870 i Sulsted Præstegaard, Vendsyssel. Har gaaet paa Odense Latinskole og Københavns Universitet. Formand i Kirke-Inspektionen og Skolekommissionen, Medlem af Værgeraadet, Formand for Menighedssygeplejen, alt fra 1909, Formand for Hobrokredsen af Kirkeligt Samfund af 1898 fra 1915, Medlem af Hobro og Omegns Foredragsforenings Styrelse fra 1909, Formand for Hobro Ungdomsforening.

Christian Hansen, Grosserer, født 1871 i Silkeborg. Lært hos Oscar Bruun & Co., Skanderborg, og Th. Trojel, Stubbekøbing. Forretningen omfatter Kolonial, Mel og Markfrø etc. en gros. Medlem af Hobro Handelsforenings Bestyrelse og forsk. a. Bestyrelser.

S. Meineche købte den 1. Maj 1915 Kafferisteriet af Dampskibsekspeditor P. Schytte, der da kun beskæftigede sig med Ristning for Købmænd. Straks efter Overtagelsen blev foretaget Installationer af nyere Maskiner og foretaget Udvidelser i forskellige Retninger, og Risteriet, der da startedes som Aktieselskab — hvis Aktiekapital kun indehaves af S. Meineche, Hobro, og Konsul Chr. Eff, Kolding — skulde nu baseres paa Salg af brændt Kaffe. De har saa i Aarenes Løb optaget nogle enkelte andre Specialartikler som Koge- og Spisechokolade, Cacao, The, Cichorie og Tilsætning. Kafferisteriet kan glæde sig ved en jævn, men stadig stigende Fremgang, og Omsætningen er i de 7 Aar fordoblet flere Gange. Hobro Kaffe er for sine gode Blandinger kendt langt ud over Hobro og dens naturlige Opland.

Carl Damm, Bødkermester, født 1872 i Trustrup. Lært hos O. C. Christensen, Trustrup, derefter arbejdet forskellige Steder, København, Aarhus, Kristiania, Elberfeldt og flere andre Steder i Tyskland. Etableret 1901, overtog Edv. Sørensens Bødkerforretning, som i de forløbne Aar er arbejdet jævnt op og beskæftiger til Stadighed 4 à 5 Mand. Fabrikkerer aarlig ca. 13,000 Smørdriller til Egnens Mejerier samt leverer Emballage til saavel Andelslagteriet som det lokale Bryggeri, og laver iøvrigt alt forefaldende Arbejde. Kasserer for Bødkermesterforeningen for Randers, Hobro og Omegn.

Axel Møller, Tobaksfabrikant. Fabriken er grundlagt 1857 og har udmærkede Maskiner til at skære, tørre og rense Tobakken og har elektrisk Drivkraft.

Hans Chr. Mørell Jørgensen, Maskinfabrikant, født 1876 i Hobro. Lært paa Harald Jørgensens Maskinfabrik, Hobro, og tog Maskinisteksamen 1898, har arbejdet i England fra 1899—1901. Medlem af Hjælpekassen fra April 1917, Formand for Hobro Smedemesterforening fra Januar 1916.

M. Ribe-Christensen, Købmand (Manufakturhandler), født 1879 i Fæsteholdt pr. Ribe. Lært Handelen hos C. P. Hansen, Ribe. Driver Manufaktur, Herreekvipering en gros & en detail, Herre-skræderi. Medlem af Handelsforeningens Bestyrelse.

S. Kaas Vestertjæle, Uhrmager & Guldsmed, født 1882 i Brøndum pr. Hobro. Udlært hos Uhrmager Poul Christensen, Hobro, etablerede i Hobro 1906, udvidede Forretningen i 1913 ved Køb af den nuværende Hjørneejendom til ogsaa at omfatte Guldsmedeforretning samt Musikinstrumenter.

Th. Therkildsen, Maskinfabrikant, født 1885 i Norup. Uddannet paa Harald Jørgensens Maskinfabrik, Hobro. Specialitet

Petroleumsmotorer og Møllekværne, Forhandler af Landbrugsmaskiner. Er kommunal Maskinsynsmand.

Johannes Wulff, Købmand, født 1886 i Randers. Lært hos Isenkræmmer S. P. Møller, Hobro. Forretningen omfatter ogsaa Isenkram en gros.

V. Haarlov, Købmand, født 1886 i København, Firma: Engelsk Beklædnings Magasin. Etableret 1913, Specialforretning i Herretøj, Drengetøj, Fodtøj.

A. O. Andersen, Snedkermester, født 1886 i Hostruphuse. Er oplært hos Faderen, har faaet Kursus paa Teknologisk Institut fra 1909—14. Medindehaver af Faderens Forretning.

ROLIGHED-LARSEN

LØGSTØR BY

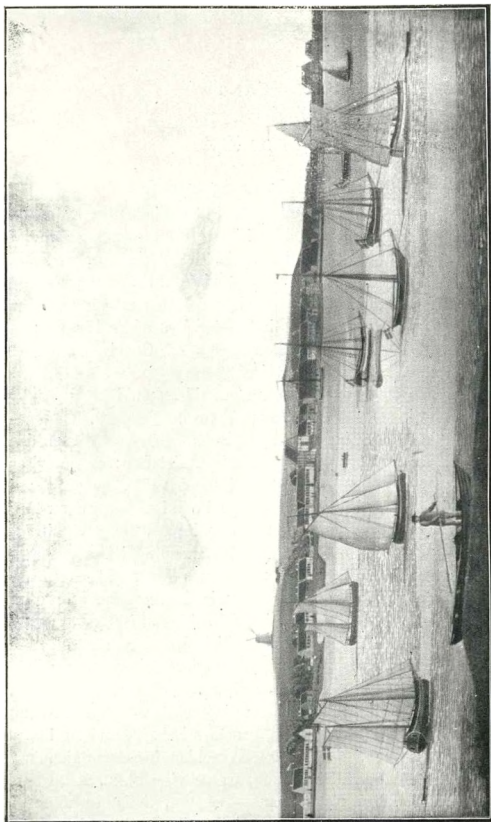
Løgstør By.

Udefra og indefra og oppefra.

Der hænger et morsomt gammelt Billede inde paa Købmand Kai Simonsens Kontor. Det er i Aaret 1838 tegnet og malet af i Vandfarve af Landskabsmaler R. H. Kruse fra Fur, og skønt det ikke er noget Kunstværk — det viser f. Eks. Skibenes Sejl stillede for alle mulige Vinde — har det dog megen Interesse for Folk med noget Kendskab til Løgstør Bys ældre Historie; og Forfatteren af disse Linier ønsker af faa en Gengivelse af det sat i Spidsen for Byens Beskrivelse.

Det viser for det første Byen fra en Side, man ikke til daglig har Lejlighed til at se den fra, nemlig fra det faste Punkt Færgenholmen, en nu omtrent helt bortskyllet Holm, beliggende næsten lige ud for det forenede Dampskibsselskabs Anløbsbro; og det viser dernæst en Del af den ret store Handelsflotille, som Byen i Trediveerne var i Besiddelse af. Gamle Folk her kan endnu gøre noget Regnskab for Skibenes og Føernes Navne. De gamle Kirkebøger kan iøvrigt ogsaa give nogen Underretning i Henseende til Byens daværende Stilling som udpræget Saltvandsby. Jeg har saaledes ud af Kirkebogen noteret mig Navnene paa over en Snes samtidige Skippere og henimod to Snese Fiskere, Sømænd og Sildesaltere, men allesammen Familiefædre, der anføres i Anledning af Barnefødsel, Daab, Bryllup eller Begravelse, og hvis Navne til Dels findes i den nuværende Slægt eller er at læse paa Kirkegaardens Mindestene. Saadanne udprægede Løgstørske Navne er: Aasted, Aistrup, Baadsgaard, Breum, Fischer, Knudsen, Langgaard, Lunøe, Mørch, Nors, Salvesen, Schjønning eller Skjønning, Schou, Stougaard, Sund, Theilmann, og de viser bl. a., at de rent borgerlige og landlige Navne paa — sen —, tidligt er komne i Miskredit i den til alle Tider noget højt stilende lille friske By.

Kruses Billede er blevet til paa Bestilling af Købmand C. Fischer, en af de største Skibsrhedere i hin Tid, og det oplyser paa en iøjnefaldende Maade, hvad der var det særegne ved Byens daværende Skibsfart. Kanalen — i mange senere Aar Byens væsentligste — i alt Fald mest omtalte — Seværdighed — var ikke

Løgstør 1838

gravet, idet den først_aabnedes for Trafikken 13. Juli 1861, og da Skibe af nogenlunde Størrelse ikke kunde gaa over de lavvandede Løgstør-Grunde, tjente Rhederne og Søfolkene gode Penge ved at lægte Varerne fra de større Skibe, som fra Øst kunde

komme ind til Byen over i saadanne, som de paa Kruses Billede tegnede Smaaskibe og med disse befare Limfjordens vestlige Del og forsyne Købmændene der med Varer baade af finere og grovere Art — fra pommerske Bjælker og rhinske Møllestene til de almindelige Kolonialvarer. Nogle Firmaer tjente paa den Maade store Penge, særlig naturligvis naar de store Skibe Øst fra var fragtede af dem, og de saa som Grosserer ved Hjælp af Smaaskibene forsynede Oplandet, hvortil den Gang regnedes alle de vestlige Limfjordsbyer og Landforretninger ved Kysterne af alle Limfjordens Krøller og Sving. En enkelt Storkøbmand naaede endogsaa meget nær til Millionen.

Men Kruses Billede viser ogsaa, at Byens Huse var meget lave og usanselige. Et af de mest bemærkelsesværdige er det da nylig opførte toetages Dampskibspakhus, bestemt til Oplagring af Varerne, indtil Lægterne kunde føre dem videre mod Vest. Dette Pakhus blev overflødigt, da Kanalen tillod Damperne Adgang til Løgstør Bredning, og da det forfaldt, blev det erstattet af det nuværende, som har meget mindre Dimensioner. De øvrige nogenlunde store Bygninger paa Billedet er Købmændenes Kornpakhuse, hvoriblandt Nors's af Bindingsværk. Paa dets Plads byggedes senere Købm. Michael Simonsens Kartoffelpakhus, som har været Skuepladsen for en stor Omsætning, og som havde sin sidste kortvarige Glansperiode 1916, da der indrettedes Muslingekøgeri derinde; Glansen varede som sagt kun kort, idet Udførselsforbudet standsede det efter ca. 1 Maanedes energisk og ret storlaaet Arbejde. De omtalte Pakhuse fyldtes mest ved de over Grundene løbende Lægteres Returfragt. Da Byen ligger paa et Hjørne af det magre Slet Herred, var Korntilførslen fra Landsiden ikke ret stor, skønt altid af nogen Betydning af nogle indtil et Par Mil ude i Landet liggende Herregaardes Forretningsforbindelser med Købmandsstanden her.

Man vil paa Kruses Billede bemærke Toppen af et Kirketaarn, det er ikke Løgstørs, thi Byen fik først sin Kirke 1892, det er Løgsteds, men det er iøvrigt med Rette med paa Billedet, om end det perspektivisk er for fremtrædende. Løgstør er jo Løgsted-Ør. Kirken i Løgsted var Byens Sognekirke indtil 1892, og Kirkegaarden der var Byens Kirkegaard, indtil Købmand M. Simonsen i Aaret 1870 indrettede den nuværende Kirkegaard tæt Syd for Byen. Et Kapel til Afholdelse af Gudstjeneste indrettedes dog i Løgstør 1857, vistnok samtidig med, at Sognepræsten for Korum, Løgsted og Løgstør flyttede fra Korum til den nuværende Præstebolig her i Byen.

Gamle Minder.

Købm. Poul Bach †

Købm. Michael Simonsen †

Købm. L. A. Schønning †

Købm. I. C. Salvesen †

Købm. Jul. Cl. Lund †

Det omtalte gamle Billede af Byen viser os saaledes i store Træk hvad der var Byens vigtigste Indtægtskilde. Det er Fjorden, og Løgstør er fremdeles — vistnok mer end de fleste — en Fjordby, der hurtigt vilde sygne hen, hvis det utrolige skete, at Fjorden blev taget fra den.

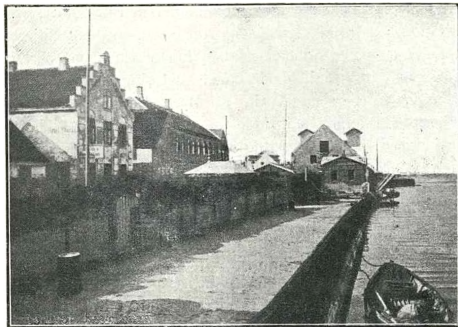
Vi har set Byen fra Færgeholmen, som for Resten ved sit Navn minder om noget, hvorom der siden skal tales. Her skal om den kun bemærkes to Ting, nemlig, at den gerne hver Vinter, naar Isen bryder op, bliver et pragtfuldt Isslot, idet Ismasserne skrues op imod den til en imponerende Højde, som bliver staaende i længere Tid, og at Holmen havde sin sidste større — sommerlige — Herlighed 8. August 1908, da Kong Frederik VIII besøgte Byen, og vor opfindsomme Festkommite med Borgmesteren som Formand meget skuffende havde omdannet den til Søfort, hvorfra vor »Kanon« uafbrudt lynede og tordnede, medens Majestæten stog i Land og paa Modtagelsesbroen hilste paa Byens og Egnens Honoratiores. Den snilde Ide med det improviserede Søfort bidrog efter sigende noget til, at Byen Borgmester fik sig et Ridderkors. En anden snild Ide — men efter hvad vi har hørt ogsaa tidligere anvendt, gjorde ogsaa meget Indtryk paa Majestæten ved nævnte Lejlighed. Der var plantet en Flagalle ude i Grunden paa begge Sider af de ny Sejløb ca. $\frac{1}{2}$ Mil ud, hvilket i Forbindelse med Flagrækken langs Bakkekammen bragte en Hilsen paa lang Afstand fra vor baade til Vands og til Lands særdeles kongetro Befolkning.

Vi skal nu se paa det tidligere Løgstør ogsaa udefra om end under en ny Synsvinkel, og vort Standpunkt bliver Kommandobroen paa Fjorddamperen, som kommer fra Vest.

Allerede milevidt ude kan den, som ved, hvorhen han skal rette Blikket, opdage en fin Spids, der rager op i Luften. Det er Kirkespiret, som end ikke den høje Voldbakke kan dække for, Voldbakken, hvorunder Løgstør hviler, er nemlig kun 39 m høj, medens Kirkespiret er 46 m. Lidt ovenfor Bakkekammen ligger Løgstør Mølle, som ogsaa kan ses paa Kruses Billede, og Vandværkstaarnet. Saavel Vandværket som Møllen ligger der som fredelige skønt arbejdende og nyttige Tjenere for den nede ved Strømkanten hvilende idylliske lille By. At Vandet fra Vandværket er klart og godt, forbavser ikke, naar man ved, at det pumpes op fra Vandaaren, der ligger under et Kridtlag paa ca. 30 m Tykkelse. Det Filter skal nok tilbageholde alle Urenheder. Som man kommer lidt nærmere til Byen opdager man, at den er begyndt at kravle op paa Bakken. Der er allerede bygget ikke

saa faa Huse, og mange flere vil komme, saa snart Byggematerialerne igen kommer i en rimelig Pris. Forfatteren Skjoldborgs Folkegave skal ligge der, et Haveselskab og en privat Jordspekulant har udstykket hele den langs Byen liggende Del af Voldbakken fra Dragsdal mod Øst til Kanalen mod Vest i smukt beliggende Byggegrunde til en meget rimelig Pris. Alt dette gør vi opmærksom paa, mens Skibet stævner mod Byen, og efter at have passeret Kanalfogedboligen, Løgstør Strandbade, Vesterhavn, Indsejlingen til Fr. VIII Kanal og Ophalingsbeddingen sætter vi Foden paa det faste Land.

Lad os med det samme gaa en Tur op gennem Byen og lægge lidt nøjere Mærke til, hvad der særlig udmærker Løgstør.

For det første dens Uregelmæssighed. Der er ikke een Gade, som er lige, og de ret prunkende Navne kan ikke dække over denne lidet storstadsmæssige Ejendommelighed.

Vi drejer om ad dens eneste brolagte Gade, som for Resten paa det vigtigste Stykke endnu ikke er brolagt og rimeligvis aldrig bliver det, fordi alle Gaderne nu efterhaanden bliver belagt med »Løgstør Asfalt«, det vil sige Tjærebeton, et hjemligt Materiale, idet Gasværket leverer Tjæren og Stranden Gruset og Sandet. Rigtigt anvendt, som det nu, efter at Børnesygdømmene med den Sag er overstaaet, altid bliver, er det en behagelig og stærk Gadebelægning, som vækker mange fremmedes Beundring. Vor brolagte Gade hedder Fjordgade, og idet vi forlader Dampskibet, ser vi foran os Hotel du Nord, Byens fineste Hotel,

som nu muligvis bliver Afholdshotel. Vi tænker et Øjeblik paa det tidsmæssige deri, og vi gaar mod Vest forbi de gamle, store Købmandsgaarde, som tydeligt viser os, at Fjordgade engang ubetinget har været Byens Hovedgade. Disse Gaarde har Facade ogsaa til Skolegade — længst imod Vest hedder Baggaden til Fjordgade Vestergade — og det er betegnende, at i vore Dage, da Byen er i Bevægelse opad mod Bakken, har flere af disse gamle Gaarde flyttet Bulikkerne bort fra Fjordgade og op til Skolegade. Nærmest »Du Nord« ligger Oliegrosserer Aasteds Ejendom og derefter kommer Grosserer Reiersens store Gaard, hvori drives en stor og mangeartet Forretning. Ud mod Fjorden

Grosserer Chr. Reiersens Ejendom (Kontor & Lager i Bagbyggn.)

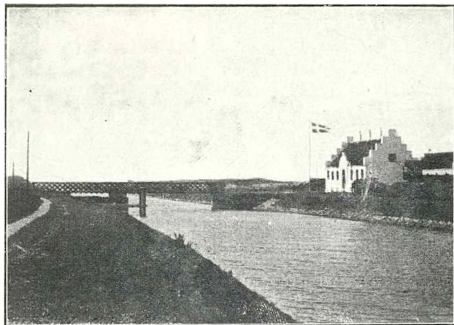
i denne Ejendom har »Løgstør Bank« Lokaler, tilsyneladende noget afsides fra Hovedstrøget. Men dette tilrods, og skønt Byen har en gammel Sparekasse med et Reservefond paa $\frac{1}{4}$ Million, en Andelsbank med en stor Omsætning og desuden en Filial af Landbosparekassen i Aalborg, har Løgstør Bank en Omsætning af nærvæd 20 Mill. Kr. aarlig og giver sine Aktionærer et godt Udbytte. Den er oprettet 9. Oktober 1891, dens Aktiekapital er 200,000 Kr., og dens Direktør er Byens folkevalgte Borgmester, Sagfører Wermuth. Ved Siden af Banken og i samme Ejendom ligger Borgmesterkontoret, og op ad Hjortensgade har Grosserer Reiersen i hele Gaden Længde sit Pakhus, hvorfra mange af Byens Detailhandlere faar en Del af deres Forsyning af Kolonialvarer. Reiersens Forretning er knap 10 Aar gammel; men der

er god Gang i den, og dens Omsætning stiger betydeligt Aar for Aar. Mod Skolegade i samme Ejendom findes H. Nielsens Specialforretning i Tobak og Cigarer og Frk. M. Reiersens Broderiforretning.

Paa den anden Side af Hjortensgade ligger Direktør Kolds — tidligere Konsul Jensens — Gaard, hvis Kolonialforretning er flyttet op i Skolegade og nu drives af Købm. H. P. Nielsen.

Nærmest Direktør Kolds Gaard ligger det tidligere Hotel »Limfjorden«, som engang var Byens fineste. Der stod Festen ved Kanalens Indvielse d. 13. Juli 1861. Baade Kong Frederik VII og Grevinden var tilstede, og det var ved den Lejlighed deroppe, at Ordføreren for en Deputation »vester oppe fra« kom galt fra det.

Han var befippet og begyndte sin sikkert alt for godt indstude-rede Tale saaledes: »Deres Majestæt! Vi ere komne her en Disputi, en Dispota — — — (han vilde jo sige Deputation, men det fremmede Ord var tildels forduftet i Befippelsen). Han giver imidlertid ikke tabt, men begynder forfra, mens Sveden driver af ham: »Deres Majestæt! Vi er komne her en Disputa — nej, en Disputi — nej, nej — vi er komne her en Disputa — aah, hvordan er det nu?«

Kongen ynkedes imidlertid over Manden, gaar hen, giver ham Haanden og siger elskværdigt: »Tak, Tak, fordi De er kommen. Det glæder Grevinden og mig at hilse paa Dem. Vil De hilse hjemme.«

Senere hen paa Aftenen havde Kongen det Uheld at faa et

kraftigt Slag over Ryggen af en Festdeltager. Man havde spist og navnlig drukket godt, og nu skulde man ned at se paa et Fyrværkeri, som afbrændtes fra en Baad ude paa Strømmen. Kongen gik ved Siden af bemeldte Mand ned ad Trappen, og Manden, som havde Gigt, glemte sig selv og udstødte Smerteraab for hvert Skridt: »Uh! Aah! Uh! Av!« Kongen vendte sig om, og siger deltagende: »Hvad er det dog, min gode Mand?« Manden glemmer fremdeles sig selv overfor den folkelige Konge, og giver denne et kraftigt Slag over Ryggen, idet han svarer: »Jegten, Deres Majestæt!« Nu var det Kongen, som sagde »Av«, og han tilføjede: »De er for grov min gode Mand!«

Nu er det tidligere Hotel solgt til en Murermester, som har nedbrudt en Del af det og indrettet Butik ud mod Skolegade til Halvtredsørebazaren. Resten af den gamle Bygning bliver indrettet til Beboelse for 3—4 Familier.

Efter dette ret mindeværdige Sted, hvor der er pokuleret ganske artig, hvor bl. a. den lystige Vært boede, som, da han gentagne Gange var mulkteret for Nattesæde, en Dag i Retten foreslog Herredsfoged Eriksen at give sig en Kontrabog, saa de ved Aarets Slutning kunde gøre Mulkregnskabet op, og hvor der sidst var Afholdshotel, har vi paa venstre Haand Kaj Simonsens Forretning, som stadig har Butik til Fjordgade. Denne Forretnings første kendte Indehaver var Sander Thorup, hvis Enke 1812 giftede sig med Christen Fischer, efter hvem Michael Simonsen 1854 overtog den store Forretning. Under Michael Simonsens Ledelse voksede Forretningen yderligere, hvortil bl. a. den store Omsætning i Kartofler bidrog; Gaarden byggedes op i 2 Etager, efter at Jens Andreas Fischer Simonsen i 1879 havde overtaget Faderens Forretning, og Michael Simonsen, som var Sparekassedirektør og Kirkebestyrer, hædredes nogle Aar senere med Ridderkorset. Det var ham, som indrettede Kirkegaarden, hvad tidligere er nævnt. Op mod den vestlige Kirkegaardsmur anlagde han ogsaa en efter Egnens Forhold meget smuk Plantage, som han med megen Liberalitet gav Byens bedre Familier Adgang til, og »Simonsens Anlæg« er for dem, som har Nøgler, et meget yndet Sted til Friluftskaffefester i Sommertiden. Ingredienserne med Undtagelse af kogt Vand, som kan faas hos Plantøren, maa naturligvis medbringes.

I Købmand Simonsens Gaard var Herredskontoret i sin Tid indrettet; men det flyttede dog snart til egen Gaard ved Bomhuset, og Sygehuslæge Kjeldgaard har i alle Aarene siden beboet den store Lejlighed. Ogsaa i den Ejendom er der Butik — Bog-

handler Støckels — til Skolegade. Baade M. Simonsen og J. A. F. Simonsen, som ogsaa var Sparekassedirektør, men døde 1903 i en ung Alder, havde i høj Grad Byens og Egnens Tillid og tjente gode Penge. Da Kaj Simonsen ved Faderens Død kun var 15 Aar, lejedes Forretningen ud til Carl Langgaard indtil 1915, da den nuværende Indehaver var fuldmyndig. Kai Simonsen medbringer gode Chancer for trods skærpet Konkurrence at give den gamle Forretning nyt Opsving.

Næste Nabo tilvenstre er Købmand Jacob Møller, Indehaver af Løgstør Skibshandel og en betydelig Kulimport. Møllers Gaard er ligeledes en stor gammel Gaard, og saavel Faderen som Bed-

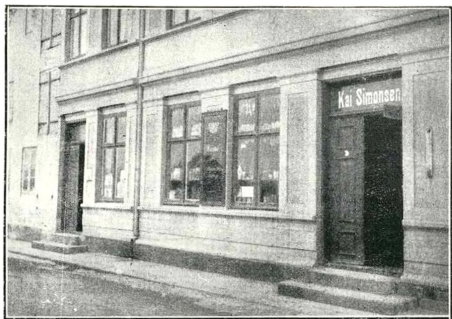
Michael Simonsens Forretning omkr. 1870

stefaderen til den nuværende Chef drev her Forretning. I Bygningskarreens Fløj mod Skolegade er der Beboelse til Udlejning, medens Sidebygningerne ligesom i Simonsens Gaard er Staldbygninger og Pakhusrum. I Kornhandelstiden var alle 3 fra Fjordgade vendte Fløje i disse Gaarde fuldt optagne af Pakhuslofter og andre Oplagsrum. Ogsaa denne Forretnings tidligere Indehaver Laurits Møller, var som Købmand og er nu, efter at Sønnen har overtaget Forretningen, i Direktionen for Løgstør og Omegns Sparekasse.

Overfor Møllers Forretning og Kulplads ligger Fiskehavnen, som i Vinter til Dels er inddæmnet, idet der skal føres et Havnespor over til den store Anløbsbro og Skibsværftet.

Tæt op mod Fiskehavnen ligger Redaktør Jørgensens store

Ejendom. Heri er »Løgstør Avis«s Sæteri og højst moderne Trykkeri installeret. Avisen udgaar i et Oplag af 3000 og er Egnens mest læste Blad. Det udgives af Edv. Jørgensen med Bistand af Sønnen Cand. phil. Hakon Jørgensen. Hvor Jørgensen nu driver sin Bladforretning dreves i sin Tid Egnens største Virksomhed. For lidt under 100 Aar siden havde Frants Bertelsen en Købmands- og Skibsrhederforretning paa denne Grund, og Bertelsen, som ikke havde Børn, overdrog lidt før Midten af forrige Aarhundrede sin store Forretning til Jens Mørk Theilmann. Denne højt begavede Mand, som døde for en Snes Aar siden ansaas af alle for Egnens klogeste og rigeste Mand, der efterlod

Kai Simonsens Kolonialforretning

sin eneste Søn en Formue paa omtrent en Million Kr. Denne Formue var i Hovedsagen samlet af Theilmann, og Guldgruben var, som alt berørt, Fjorden, og Guldgraverne var for en stor Del Førerne af de over Grunden gaaende Smaaskibe, hvoraf Theilmann ejede langt de allerfleste, hvilket vil sige en god Snes, idet der ialt i Byen i Halvtredserne skal have boet 33 Skipper. Ikke mange Aar efter at Kanalen var aabnet, nedlagde Theilmann sin store Forretning, levede af sine Renter og forøgede nu og da sin Kapital ved Køb og Salg af Børspapirer. Theilmann var i nogle Aar Landstingsmand og fra den Periode Ridder af Dannebrog. Han var en stort anlagt Personlighed, som fra Ungdommen af var Ven med Generalkonsul Henrik Pontoppidan, Hamborg, og Brødrene Anders og Regnar Westenholtz, hvis Fader var

Herredsfoged for Aars og Slet Herreder. Theilmann var i sine sidste Aar ingen lykkelig Mand, levede meget ensomt og var i Almindelighed meget indesluttet. Han var Stifter af Løgstør Sømandsforening, Løgstør Velgørenhedsselskab og Løgstør Begravelsesselskab, alle endnu meget levedygtige Institutioner.

Skraat overfor J. M. Theilmanns — altsaa Redaktør Jørgensens — Ejendom, hvis store Pakhus er overtaget af Andelselskabet »Løgstør Tømmerhandel«, men hvis øvrige Oplagsplads vender ud mod Raadhushgade og Skolegade ligger Hans Theilmanns — nu Chr. Boudes Ølbryggeri og Maltgøteri. Hans Theilmann, Broder til J. M. Theilmann og Fader til Forpagter Jens Theilmann, Hvidkilde, var i sin Tid Bogholder og Rejsende for Frants Møller og J. M. Theilmann. Da sidstnævnte nedlagde sin Forretning, indrettede H. Theilmann sit Ølbryggeri, som forsynede ikke blot Byen og Egnen men ogsaa de forbisjellende Skibe med sit vidt anerkendte Produkt. Ogsaa han tjente gode Penge, og navnlig i de Aar, Bygholms-Vejle blev inddæmnet, havde han en mægtig Forretning. Hans Ølvogne kørte Nat og Dag over Aggersund og Hanherred med den brune og uden Tilsætning uskadelige Læskedrik til de tørstige Dæmningsarbejdere. Ogsaa med Baad over Grundene førtes i Magsvejr Øllet over til Vejen.

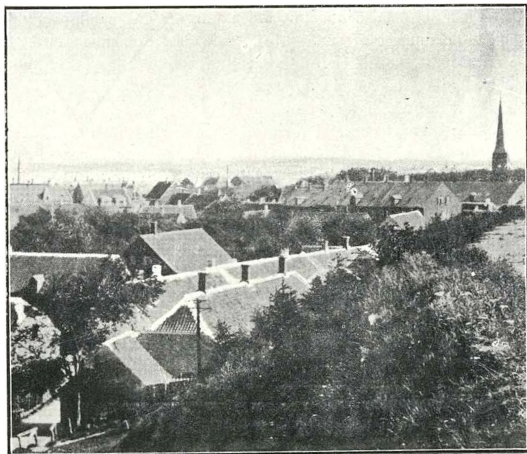
Vi er nu naaet hen til den brolagte Del af Gaden, og fra Gravenegade har de gamle Ejendomme — som før nævnt — ogsaa Facade til den bagved liggende Gade, som her hedder Vægtergade, skønt den er en direkte Fortsættelse af Skolegade. De mødes nemlig i en lille Plads foran »de gamles Hjem«, den omtalte lille Plads hedder nok saa pretentiøst »Torvet«, hvorvel den ikke benyttes som saadant, og skønt den ikke er større eller anderledes end andre tilfældige »Buler« paa Løgstørs »vinde og skæve« Løb. Kun en enkelt af disse, den vestlige Del af Fjordgades Ejendomme, er Købmandsgaard; men i denne driver J. Laursen en solid og stærkt voksende Forretning. Han forsyner de fleste Fiskerbaade med Motorolie, og har, da han tillige er Baadbygger i ret stor Stil, megen Forbindelse med Fiskeriet ved Løgstør Bredning. Resten af Gadens Ejendomme er mest tidligere Avlsbrugsgaarde, fordi en Mængde af Byens Grundejere i tidligere Tid havde Avlsbrug med Agre Syd for Byen og Bakkekammen.

Endnu bør før vi forlader Fjordgade nævnes Skipper Lunds Ejendom, i mange Aar med sine 2 Etager Kæmpen mellem den gamle Fjordgades Dværg, og Skipper Schous Ejendom, som af Schous Datter, gift med Direktør Chr. Jensen, København, er

indrettet til Sømandsstiftelse. Direktør Jensen har paa denne Ejendoms Grund ud mod Vesterhavn ladet opføre en smuk og solid Sommerbolig for sig og Familie; det forlyder, at denne Bygning med Tiden muligvis skal tilhøre Sømandsstiftelsen.

Fjordgade løber mod Vest ud i Toldbodgade og munder tillige med denne ud i Kanalhavnepladsen, hvor Løgstør Toldkammer — opført 1857 — er beliggende. Denne Bygning samt Fattighuset og Tinghuset er vist de eneste af de ældre offentlige Bygninger, som oprindeligt er opført til sit nuværende Brug. Præstegaarden, som ligger paa det modsatte Hjørne af Toldbodgade og Vestergade er saaledes opført af en Farver; den gamle Borger-skole, som afløstes af en ny 1916, var først Købmandsgaard og er nu Alderdomshjem, Herredskontorets Lokalteter har gentagende Gange flyttet, men er vel nu kommen i fast Havn i den af Herredsfoged Schwanenskjold for ca. 80 Aar siden opførte Gaard, som efter at have været i privat Eje for en halv Menneskealder siden overtoges af Herredsfoged- og Politimesterembedet. Postkontoret har været til Huse adskillige Steder og er for Tiden installeret i afdøde Købmand Lumøes Forretningsejendom; men i Aar opfører Staten et nyt Posthus ude ved Banegaarden. Alt dette vil paa andet Dansk sige, at man i ældre Tid ikke har haft Mod eller Raad til at opføre offentlige Nybygninger, og den brugte Fremgangsmaade til paa billig Maade at skaffe sig de nødvendige offentlige Rum er tillige et Bevis paa den noksom bekendte løgstørske Hjælp-somhed overfor Byens egne. En Mand er død eller ved at gaa i Stykker, og Familien kan reddes eller hjælpes ved, at Ejendommen bliver solgt. Byens vise Fædre raadslaar, og man vedtager at købe, idet Ejendommen let kan »omforandres« — dette er netop et eget løgstørsk Udtryk — til det ønskede Brug. Der sidder maaske netop i Raadet et Par Haandværkere, som kan overtage »Omforandringen«, hvorved man undgaar Konkurrence udefra. Licitation har for Haandværkere her og alle Vegne aldrig været en ønskelig Form for Udbydning af offentlig Arbejde. Et lille Eksempel paa Raadets Forsigtighed skal her anføres. Til Førstelærerembedet hørte Skoleengen her ude i Byen og Skoleloden oppe i Bymarken. Læreren kunde for sit Jordtilliggendes Skyld holde baade Hest og Ko. Men der var i de Tider — det er 70—80 Aar siden og før Købmandsgaarden indrettedes til Skolebrug — ingen Stald til Skolehuset, og forskellige Ansøgninger om at faa bygget en Stald vandt ikke Kommunalbestyrelsens Bifald. Hvad saa? Jo, et Medlem af Bystyret skulde, — har man fortalt mig, sligt blev ikke ført til Protokols — forny sin

Stald og Lade, og han ønskede at udvide sin Gaardsplads, hvilket let kunde ske, dersom han kunde faa Lov til at opføre sin Nybygning paa 100 □-Al. af den øverste Ende af Skoleengen. Dette tillodes imod, at Lærerens Ko skulde have Staldplads hos Købmanden og passes paa Marken af Købmandens Kodreng. Ikke sandt — et ganske snurrigt »Kompromis«, som Lærerens Efterfølgere imidlertid ikke fik andet end Mindet om. Thi Købmanden vilde kun lade Overenskomsten gælde for den daværende

Indehaver af Embedet, og de senere Lærere lejede derfor Engen og Lodden ud, indtil Skoleloven af 1899 fritog Bylærere for at have Jordlod.

Men vor Vandring gaar videre ad Toldbodgade, forbi Præstegaarden og gennem et af de sædvanlige »Gadeknæk« om i Grønnegade forbi G. Maltesens Gartneri og støder for Enden af Grønnegade lige paa »Legathuset«, almindelig kaldet Fattighuset, som atter er et Bevis for Omskifteligheden her i Verden og særlig — hvad Bygninger angaar — i Løgstør. Det er opført 1821 for det Thorupske Legat, som stiftedes 1771 af Herredsskriver P. K.

Thorup. Man mærke sig Forbogstaverne *F. K.* Thorup skal i Folkemunde altid have heddet Peter Kræmmer, fordi han var en stor Pengepuger, og i en af de gamle Ejendomme i Fjordgade findes endnu et gammelt Billede, som Ejerinden altid benævner: »Peder Kræmmer, som tæller sine Penge«. Jeg tror iøvrigt, at dette Billede har nogen Kunstværdi — en ukendt Rembrandt? eller vel snarest en Efterligning. Men tilbage til Legathuset. En Del af Legatkapitalen gik taht ved at blive uheldigt udlaant, og for at redde Stumperne, købtes »Hellevad Kirketiende«, som gav en aarlig Indtægt af ca. 1,200 Kr., og Bystyret fik Sagen ordnet saa snildt, at Legatets Indkomster i Hovedsagen kom Byens Fattigvæsen tilgode. Derved blev ogsaa Legathuset indlemmet i Fattigvæsenet og befolkes af dette. Det er da ikke ganske hen i Vejret, at Løgstør ingen Fattiglemmer har, thi som Beboere af Legathuset maa de kunne gøre Krav paa et betydeligt højere Trin paa Samsundsstigen. Og de staar endda i Følge egen Mening ikke alle paa samme Trin. Da Kong Christian den IX i 1888 fejrede Regeringsjubilæum, og Folkene i Legathuset trakteredes med Stæg og Chocolate, ødelagdes Feststemningen ved, at »nogle« følte sig for gode til at sidde til Bords med »visse andre«.

Til Legathuset knytter sig endnu friske Minder om »Løgstørs kommunale Lirekasse«. En af Beboerne, en forhenværende Skomager paa et daarligt Ben, havde af og til »Landevejstendenser« og derimellem mer eller mindre faste Giftermaalslyster. Begge Dele voldte Byen Bryderi og Bekostning. Dette undgik man snildt ved — efter Forslag af den ikke helt uvittige Fattigforstander — at overlade Eksskomageren en fin Lirekasse til Laans og paa Afbetaling. Det viste sig at være en fin Spekulation. Manden ikke blot sørgede for sig selv og betalte lidt paa sit Instrument, men han fik endogsaa Raad til at optræde som Arbejdsgiver, idet nemlig en Kvinde sluttede sig til ham, overtog Motoren paa Maskinen og indkasserede Moneterne.

Man sagde, at de blev »rigtig gift« ovre paa Sjælland, om det passer, ved jeg ikke, men om det passer, saa blev hun temmelig hurtig sørgende Enke, thi Chefen for den kommunale Musik afgik efter faa Aars behagelig Omstrejfen ved Døden. Det var Aftalen, at han ikke skulde optræde i sin Fødeby; men naar han blev rykket for Afdrag, benyttede han Lejligheden til at komme hen og »indspille« det forlangte. Jeg har desværre ikke faaet opspurgt, hvor Byen nu har dette fine Aktiv deponeret.

Fra Legathuset fører Peder Kræmmergade over i Fischers-

gade — opkaldt efter Købm. Chr. Fischer —, som stiftede det heri liggende »Fischersminde«, et Alderdomshjem for 3 Enker eller ugifte Kvinder af den bedre Klasse. Disse Kvinder plejer tillige at faa Renterne af »Prokurator Nors's Legat«, der ganske vist søges og bortgives hvert Aar, men alligevel betragtes som livsvarigt af dem, som een Gang har opnaaet det. Prokurator Nors var barnefødt i Løgstør, men blev bosat i Aarhus, hvorfra han ved nævnte Legat paa en smuk Maade satte sig et Minde i sin Fødeby.

Længere ude i Fischersgade ligger det i 1893 opførte og meget

Skipper Søren Skjønning's gamle Hus i Fischersgade

benyttede Sygehus, hvis dygtige og humane Læge C. J. Brix Kjølgaard i ca 20 Aar har været.

Paa modsat Side af (Gaden eller Vejen ligger to for Sygehuset ikke særligt behagelige Genboer: Jakobsens Kalkværk og det smukke og moderne indrettede kommunale Gasværk. Heldigvis siger Sygehuset — er nordvestlig Blæst den langt almindeligste, hvorved Dunsterne fra disse Genboer ligger langs ad Bakkekammen indad mod Byen eller over Bakkekammen ud til de kære Landboer, som jo ogsaa bør have deres Del af Kulturens Velsignelser.

Vi vender om og gaar gennem Peder Kræmmergades Fortsættelse østerpaa. Vejen, for andet er denne eller de sidstnævnte Gader endnu ikke, hedder nu Søndergade, som fortsætter videre mod Øst i samme Udstyrelse men under det stolte Navn »Bredgade«, som alligevel til sidst viser sig ikke at være andet end

Landevejen til Nibe. Det er jo ikke ejendommeligt for Løgstør alene, at Gaderne oprindelig var Landeveje ud til Oplandet; men i Løgstør er Gadepræget endnu kun kommen over de færreste af disse oprindelige Veje. Nu gøres der et maaltbevidst og dygtigt Arbejde med Tjærebetonbelægning — først i Hovedstrøgene og derefter videre ud. Denne Belægning har som tidligere nævnt vist sig udmærket og er i vor Blæst- og Støv-fyldte By en Velgerning for Beboerne.

I Søndergade ligger Sørensens store Læderhandel og Naadleri, Egnens eneste, Løgstør Jern- og Kulhandel, som nu indehaves af Frederik Mortensen, Larsens, tidligere L. A. Schiønnings, Tøttrup og C. J. Jacobsens Kolonialforretninger. Af disse har den af L. A. Schiønning i mange Aar drevne Forretning hidtil været den betydeligste. Indehaveren, som døde i Fjor, nød stor og fortjent Tillid og havde mange Tillidshverv. Han var Interessent baade i Løgstør Tømmerhandel og i Løgstør Jern- og Kulhandel, desuden var han i Bankraadet for Løgstør Bank og i mange Aar Medlem af Kommunalbestyrelsen og Skolekommissionen. Han var en sjælden nobel og retsindig Karakter, hos hvem mange har hentet Hjælp, Raad og Trøst. Men det maatte ske i al Stillehed, thi offentlig Paaskønnelse satte den beskedne Mand ingen Pris paa. Ved L. A. Schiønnings Død 1916 overtog Sønnen, Jakob Schiønning, Forretningen. Men Jacob Schiønning døde i en ung Alder 1917, og en tidligere Kommis hos L. A. Schiønning, Magnus Larsen, købte Varelager og Ejendom og begyndte under eget Firanavn 15. April 1917.

Vi har hidtil bevæget os i den nuværende Bys Udkanter, men vi har fulgt den historisk rigtige Vej. Gamle Folk holder endnu paa, at et Lig, som fra Hjemmet skal føres til Kirkegaarden, netop skal passere denne, den gamle Kirkevej: ad Fjordgade, Toldbodgade, Vestergade, Peder Kræmmersgade, Søndergade til Løgstør eller Løgsted Kirkegaard. Før vi begiver os ind i Byens Centrum, maa vi derfor endnu en Tur op ad Sønderport, Byens ret stejle Udfaldsport mod det sydlige Opland.

Paa venstre Side af Sønderport ligger to ret store Forretninger. Først er der Anders Nielsens Kolonial og Foderstofforretning, som drevet med stor Dygtighed og under stor Tillid, i de sidste 10—15 Aar har faaet en efter Forholdene meget stor Omsætning. Længere oppe findes Poulsens Cykleforretning, Chr. Engelbrechts Bygningsentreprenørvirksomhed. Engelbrecht har, særlig i de sidste 10—15 Aar udfoldet en omfattende Virksomhed i By og paa Land og opført Masser af store og smaa Nybygninger. Tillige

driver han Ejendomshandel og køber Grunde til at opføre Huse paa. Det er en næsten eksempelløs Flid og Energi den Mand udfolder. Paa højre Side af Sønderport ligger meget betænksom ved Byens Vej til Kirkegaarden Stenhugger O. Bengtsons Forretning. Foruden en Mængde Gravmonumenter til Byen og Omegnen har O. Bengtson leveret meget smukt og godt Bygningsarbejde, hvoriblandt skal nævnes som det nyeste og for Synet lettest tilgængelige, alt Stenhuggerarbejdet paa Fabrikant H. C. Hansens nye smukke Ejendom i Løgstør. Dette Stenhuggerarbejde vækker med sin Rigdom af noble Udførelser fortjent Opmærksomhed hos alle kyndige. Nedenfor Bengtsons Værksted ligger Løgstør Venstreblads Kontor og Trykkeri i Bogtrykker Knudsens Ejendom. Knudsen driver tillige en ret stor Akcidensvirksomhed.

Chr. Engelbrechts Tømrerforretning

Før vi nu begiver os ned ad »Strøget«, altsaa Hovedgaden, officielt Østerbrogade, ser vi et Øjeblik paa de to Ejendomme, som flankerer Nedgangen. Paa østre Side er det Hotel »Unionen«, i mange Aar Landboernes vigtigste Samlingssted, og i hvis Gaard de maa- nedlige Kreaturmarkeder endnu holdes om Vinteren.

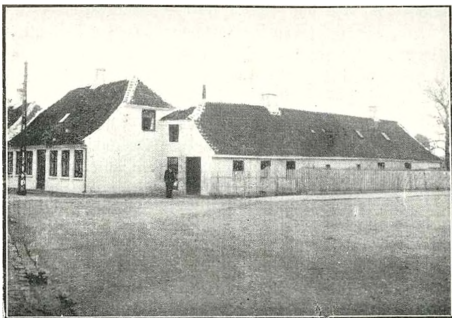
O. Bengtsons Sten- & Monumentforretning

Paa venstre Side er det Bagermester og Konditor Johansens Forretning. Her boede i mange Aar den af alle og ganske særligt alle Byens Born højt skattede Bagermester Jakobsen. Selv havde

han ikke Børn, men han elskede Børn, og han lagde et stort Arbejde i at glæde og gavne Ungdommen, hvis Sag han utrætteligt forfægtede. Han var Sønderjyde, født i Aabenraa 1839, og ved alle Børnefester i Foreningerne søgte han at paavirke Forsamlingen til Fædrelandskærlighed, og en ædel Vandel, saa Samvittigheden kunde bevares uskadt. Den høje Jerntrappe, som førte op til hans Udsalg er slidt af Børnefødder i Tusindvis. At Jacobsen var livsvarigt Medlem af Skolekommissionen er en Selvfølge. Jacobsen var i mange Aar Medlem af Haandværkerforeningens Bestyrelse, og han var stiftende Medlem af Haandværkerstiftelsen, hvis Formand han var til sin Død, 4. April 1910. Forretningens gode Traditioner opretholdes heldigt af Johansen.

Den Forretning, vi først møder paa vor Vej ned ad »Strøget«, er J. C. Salvesen & Sønns Kolonial- og Foderstofforretning. »Salvesens ved Bommen er endnu det populære Navn«. Bomhuset med Acciseboden laa nemlig der, og det er kun lidt over 25 Aar siden, at Bomhuset, som laa midt i Svinget fra Bredgade til Østerbrogade, blev nedbrudt. J. C. Salvesen & Søn er en gammel, vel 100 Aar gl., Forretning i samme Slægt. Forretningens Stifter er Frederik Ludvig Lund, og Stiftelsesaaret er 1818. Efter nogle Aars Forløb købte Broderen, Thomas Lund Forretningen og lejede den ud til Jacob C. Møller, der senere overtog den Forretning i Fjordgade, som alt er omtalt. Ejeren, Thomas Lund drev derefter Forretningen, indtil Sønnen, Julius Lund, tiltraadte den. Julius Lund døde ret tidligt, og efterat Enken i nogen Tid selv havde staaet for Styret, giftede hun sig med Skibsfører J. C. Salvesen, der var hjemkommen fra Dagø, hvorfra han havde ført Skib, og Salvesen blev da Forretningens dygtige Leder, indtil Stedsønnen, Thomas Lund, i Aaret 1904 indtraadte i Firmaet. J. C. Salvesen døde i 1914, og Th. Lund er nu Eneindehaver. Da J. C. Salvesen i Halvfjerdserne blev Leder af Forretningen havde han med sit personlige Kendskab til Forholdene i Udlandet særlige Chancer for Import og Eksport og drev en solid Handel med Indkøb og Udførsel af Korn, Smør og Talg m. v., med Indførsel og Salg af Foderstoffer, Hamp og Tjære o. s. v., Ved Siden deraf havde han mange solide Kunder i By og paa Land for Kolonialvarer. Th. Lund fortsætter i Faderens Spor, forsaavidt Tidsforholdene tillader det; Udførsel af Korn er jo nu »en Saga blott«; men de endnu staaende og vel vedligeholdte Pakhuse viser, hvor betydelig Kornhandelen tidligere har været, og hvor stort Forbruget af indførte Foderstoffer nu er under normale Forhold.

Straks nedenfor J. C. Salvesen og Søn, har vi Moesgaards Efter-

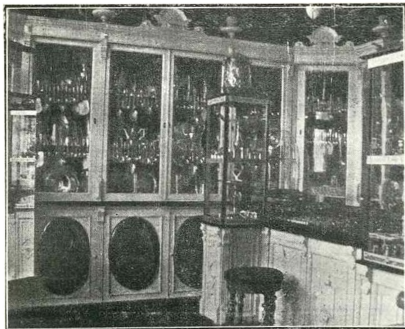
J. C. Salvesen & Søns (Th. Lund) Kolonial- & Foderstofforretning

følgers Strikkeri og Trikotageforretning og lige over for Chr. Galtens Isenkram- og Galanteriforretning.

Nærmest op imod denne ses Byens fineste — i hvert Fald mest glimrende Udstillingsvindue i Charles Nielsen Sølv- og Guldsmedeforretning. Der var fra først af en god og sikker Smag samt en stærk Tillid til Byens og Egnens Købedygtighed i Starten af denne Forretning, og Beregningen har vist sig at slaa til. Enhver kan — endog ved et flygtigt Blik gennem Vinduet — se, at man

ikke behøver at tage til Aalborg, Aarhus eller København for at indkøbe Smykker, Service eller andre større Festgaver. Her er noget for enhver Smag, selv den mest kræsne.

Isamme Ejen- dom har J.

Charles Nielsens Sølv- og Guldsmedeforretning

Bay-Jensen, som er hele Komplexets Ejer, sin store Manufakturforretning, som almindeligt benævnes »Tugthus-Udsalget«, altsaa Crome & Goldschmidts Udsalg, som her har Hovedoplag for Egnen og forsyner en Del Filialer i Stationsbyerne med Firmaets velrenomerede Varer. Det er fornøjeligt at se, hvorledes Bay-Jensen har drevet Forretningen op i de ca. 20 Aar han har boet her. Hovedforretningen trives udmærket, og Filialerne er kommet til mer end at bære sig, hvad de før hans Tid havde ondt ved. Der er en stor Akkuratesse og stærk Energi i Chefens elskværdige

Crome & Goldschmidts Udsalg ved J. Bay-Jensen

Ledelse af Forretningen, hvori en Søn nu er indtraadt som Medhjælper efter at have faaet sin Uddannelse i Faget i en større By. Skønt stærkt optaget af sin Forretning har J. Bay-Jensen dog faaet Tid til i adskillige Aar at røgte kommunale Hverv som Medlem af Ligningskommission og Byraad.

Nærmest ved paa samme Side driver Chr. Svenstrup sin Herrekviperingsforretning og Musik-Agentur i egen Ejendom. Derefter kommer — i Jonathan Christensens Ejendom — et af Byens og Egnens Damers vigtigste Tilflugtssteder, naar det gælder en saa stor og vigtig Sag som en ny Hat, nemlig Modebazaren, Indehaver Chr. Christensen. Der tjenes sikkert meget mere end til

Dørsmørelse i den Forretning, og af nævnte Vare skal der endda bruges meget, siger man.

Nu kommer vi til Jonathan Christensens Isenkram-, Fodtøj- og Trævareforretning, som før var Domicil for en af de gamle Manufakturforretninger: Poul Bach og efter hans Død Sønnen Viggo Bach.

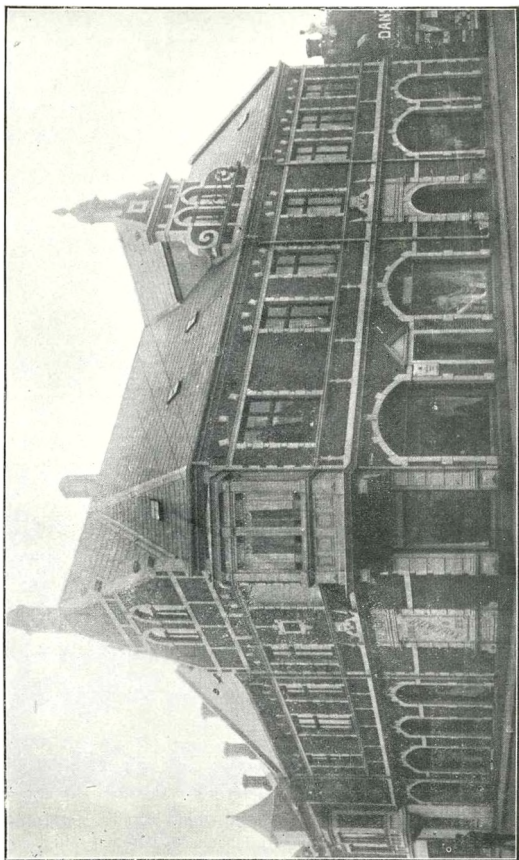
Paa denne Side af Gaden nævner vi endnu Urmager H. Mortensens fine og solide Forretning og gaar derpaa over til Gadens modsatte Side, hvor Peter Nielsen fortsætter den i mange Aar

Peter Nielsens Kolonial- og Støbegodsforretning

af Carl Claudi med Held førte Forretning i Kolonial- og Foderstoffer samt Udsalg af Morsø Støbegods. Peter Nielsen driver sin omfattende Forretning ret storstadsmæssig og hans Kundekreds er med rette stor og voksende.

I Jørgen Claudis anselige Hjørneejendom, opført i Begyndelsen af Firserne af Carl Claudi, der var en af Byens betroede Mænd, Andelshaver i »Løgstør Tømmerhandel« og — sammen med L. A. Schønning — indehaver af »Løgstør Jern- og Kulhandel«, findes »Det danske Petroleums-Selskabs« Oplagsplads for Byen og Egnen ved Jørgen Claudi, »Svendborg Støbegods Udsalg« ved Th. Skipper,

Ad. Aistrup og Sømmers Manufakturforretning

og paa Hjørnet en af Byens mest omsættende Butikker for Tiden, nemlig »Andelsslagteriets Udsalg«. Man tænker paa Berlin eller Hamborg, naar man Onsdag og Lørdag ved Oltetiden passerer

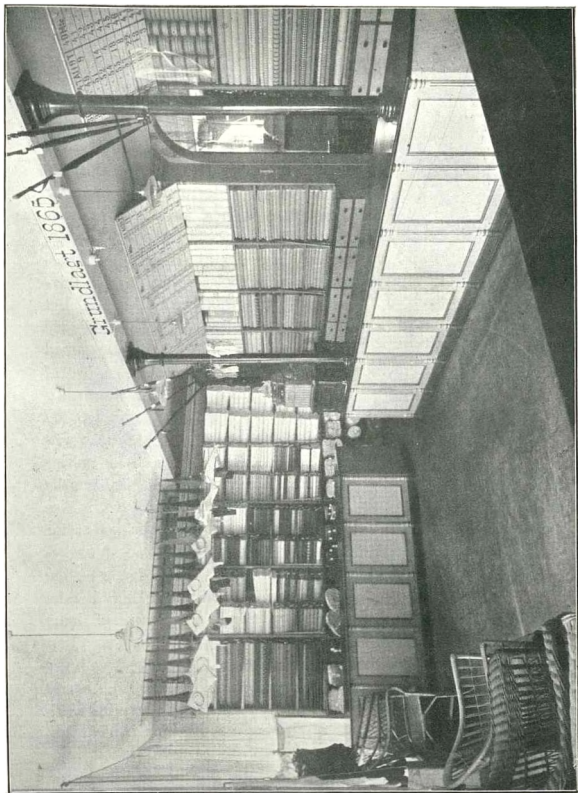

Interiør fra Ad. Aistrup og Sønners Manufakturforretning

Hjørnet og ser en Opstilling af Mennesker i mer end halvhundredvis, som mer eller mindre taalmodig venter paa, at Salgsmærkerne skal blive uddelt, hvilket oftest sker under saa stor Trængsel, at det gaar ud over Skind og Klæder i en ret uhyggelig Grad.

Paa Hjørnet af Torvegade ligger Byens og Egnens største Ma-

Interiør fra Ad. Aistrup og Sønners Manufakturforretning

nufakturforretning en gros & en detail, nemlig Ad. Aistrup og Sønner. Denne Forretning er grundlagt 1865 af den endnu levende Ad. Aistrup, som dog for nogle Aar siden har overdraget Ledelsen til Sønnerne Poul og Th. Aistrup. Det, som altid har udmærket denne Forretning, er den fine Forsyning med alt til Faget henhørende i bedste Varer. Derfor er der stor Tilstrømning af

Købm. I. C. Petersen †

Kaptajn N. C. Nielsen †

Købm. Jacob Schiønning †

Kunder baade fra Byen, den nærmeste Omegn og langvejs fra. Og naar Aistrup efter Jul har sit store aarlige Udsalg, lejes Ekstrafærge for Hanherredboerne, eller hvis Færgeren paa Grund af Is ligger stille, stilles Byens fine Køretøjer, Automobileer og Landauere til Raadighed for Kunderne. At denne Udsalgs- trafik vinder større Tilslutning for hvert Aar, vidner jo om, at Forretningen har stor Tillid og ikke misbruger den. Og at en saadan Forretning har Indflydelse paa Byens Trivsel og Skatteforhold er indlysende. Det er derfor naturligt, at Byens Handlende har ønsket Poul Aistrups Dygtighed anvendt ogsaa i Byens Styrelse, hvoraf han i de sidste Aar har været og fremdeles er et indflydelsesrigt og energisk Medlem i alle praktiske Sager. Det smukke og moderne indrettede Elektricitetsværk skyldes ganske særligt hans Initiativ. Hvis det lykkes inden føje Tid at faa bevilget et for Byens og Egnens Trivsel meget ønskeligt Baneanlæg, saa bliver denne vigtige Forbedring af Stillingen her i ikke uvæsentlig Grad en Frugt af hans energiske Arbejde for Sagen. Den særdeles smukke Forretningsbygning i Rosenborgstil, hvori Firmaet Ad. Aistrup og Sønner er indstalleret, er opført 1891 efter Tegning af Arkitekt Ludv. Andersen.

Nærmest Ad. Aistrup & Sønner er der et Smørhus af den sædvanlige Slags med Tilgift, og derefter kommer den af Løgstør Bank købte gamle Ejendom paa hvis Grund en tidssvarende Bankbygning tænkes opført ad Aare.

I Torvegade ligger i egen smukke, ny Ejendom M. Philipsens Snedker-

værksted og Møbelhandel. Skønt Philipsen er en »tilflyttet« Mand, har han forstaaet at akklimatisere sig, saa han er blevet Bestyrelsesmedlem i adskillige af Byens Foreninger og tillige er Byens populære Brandmajor, i hvilken Egenskab han afløste den mangeaarige og yderst veltjente Murermester og Dannebrogsmænd K. C. Knudsen. Sidstnævnte Hædersmand, som har opført de fleste af Byens offentlige Bygninger og en Mængde private i Byen og paa Egnen — saaledes ogsaa Ranum Seminarium, lever endnu og er som Veteran fra 1864 Formand for Vaabenbrødrenes Løgstør-Afdeling. I hans Ejendom paa Hjørnet af Fredensgade og Torvegade har Johannes Tommerup en af

M. Philipsens Møbellforretning

Byens godt forsynede Kolonialforretninger. Andre Steder gælder Ordsproget: der er Høg over Høg. Her maa det hedde: der er Høgh over Tommerup; thi oven over ham har Tandlæge Høgh sin stærkt voksende unge Forretning.

For Tiden bor en Række mindre Forretningsdrivende i den sidste, lave Del, hvorimod den Del, som er nyere og har 2 Etager er udlejet til Isenkræmmer Richard Christensen samt til Barber og Tandtekniker Fr. Simonsen, begge særdeles tidssvarende Forretninger med store Kundekredse. Paa samme Side ligger fremdeles Martin Pallesens gamle Ejendom med Th. Jensens Sadelmagerforretning og Ejerens Legeløjshandel. Derefter J. A. Lorentsens vel forsynede Materialhandel, Søstrene Kjeldgaards solide og velrenomerede Modeforretning og endelig Løgstør og Omegns

**Ad. Aistrup,
Købmand**

**P. Bach Aistrup,
Manufakturhandler**

Jens Simonsen †

**Spliid,
Bankdirektor**

**B. N. Jegsen,
Direklør**

**J. Jespersen,
Gaardejer**

Sparekasse i smuk italiensk Renæssancestil, opført i 1891 efter Tegning af Ludv. Andersen. Løgstør og Omegns Sparekasse er oprettet 1865 og har samlet sig et Reservefond af $\frac{1}{4}$ Million Kroner. Den er saaledes en meget solid Indretning, og skønt den i Almindelighed kaldes »den gamle Sparekasse», drives den nu efter moderne Principper og har en betydelig Omsætning. Dens Direktion bestaar af Købmændene: Laurits Møller og Chr. Neve, Overlærer J. S. Lavendt og Proprietær Jakob Tværgaard.

Lige over for Sparekassen ligger »Skyskraberen«, Byens eneste 3 Etages Hus, opført 1912. Paa dets Hjørne ud til Skolegade og Østerbrogade har Manufakturhandler Godthard Holm sin Forretning, og mod Østerbrogade har Poul Pedersens Enke, som ejer Huset, sin Træhandel, og Guldsmed og Urmager Jens Petersen sine Lokaler. Det viser sig her paa Slutningen af »Strøget«, at Landboernes og naturligvis adskillige Byboeres gode Indtægter finder forskellig Anvendelse. Mange bliver sat i Sparekassen; men mange gaar ogsaa den modsatte Vej, nemlig til Guldsmeden, som af og til siger man, sælger Ringe til Bønderkoner til over 100 Kr. Stykket; eller Pengene gaar til Manufakturhandleren, som knap kan skaffe Varer, som er fine nok og navnlig dyre nok. Jeg forstaar nok, at der er mer Forbindelse mellem Sparekassen og dem, som køber Træsko hos Træhandleren end mellem Sparekassen og dem, som køber Guldringe og kostbare Pelsbesættninger — men, det er paa ingen Maade de paagældende Forretningsfolk som har givet mig de anførte Oplysninger. Imens vi kigger ind ad Vinduet hos Skomager Lund og Broderihandlerinde Frk. Frandsen opfanger vort Øre en flot Violinsolo, som smukt og forstaaende akkompagneret, daler blødt ned til os fra oven. Ah, vi har naaet Musikdirektør S. Kjældgaards Ejendom, og da saavel Ejeren som alle Børnene er musikalske, genlyder Luften af Musik tidligt og sent. Ikke altid saa fin Musik som nu, thi her gives Informationer, og Eleverne fra By og Land er ikke alle saa musikalske som Husets egne Børn. Thi naar en Gaardmand paa Grund af de ekstra Flække- og Hestepriser har faaet Raad til at købe »Piano«, saa skal Døtrene naturligvis da ogsaa have Undervisning i at bruge det fine og dyre Instrument. Ejeren af Musikhuset handler begribeligvis med alle mulige Instrumenter og tillige med Isenkram- og Udstyrsartikler, hvori Forretningen er udmærket assorteret.

Og nu naar vi den store Ejendom paa Hjørnet af Jernbanegade, hvis Ejer i adskillige Aar, indtil i Aar, da han som før anført er bleven distanceret, har været Topfiguren paa Løgstør

Skatteliste. Det er Manufakturhandler, Sparekassedirektør Chr. Neve. Man maa nu endelig ikke tro, at Distanceringen skyldes, at Forretningen har mindre Omsætning, eller at den drives mindre energisk end tidligere. Nej, saavel Omsætningen og Fortjenesten som Skatten er dygtigt voksende, men Tidsomstændighederne er jo i Øjeblikket noget ganske ualmindeligt. Chr. Neve nyder en meget stor Tillid i By og paa Land, og hans Omsætning er endogsaa meget betydelig, hvortil ikke saa faa Filialer andet Sted jo ogsaa hidrager.

Paa Hjørnet ligeoverfor har Carl Bøgh sin Isenkramforretning, og Forretningslivet har Virkepladser fra Hus til Hus fremefter:

Gustav Ibsens Bog- og Papirhandel

Urmager og Guldsmed Præstmark, Herreekviperingshandler Vogel, Købmand Carl Langgaard — sidstnævnte i Branddirektør Olsens Ejendom, hvori Ejeren ogsaa driver sin Sagfører- og Ejendoms-kommissionsforretning —, Skomager Thomsen og Boghandler Gustav Ibsen. Sidstnævnte er en ny Mand i en gammel Forretning. Denne begyndte nemlig 18. Juli 1847 af fhv. Herredsfuld-mægtig L. H. Spliid, som ved Snedsted Seminariums Flytning til Ranum i Følge kgl. Resolution af 5. Februar 1847 forudsaa, at her vilde blive noget at gøre for en Boghandler. Spliid tog ikke Fejl, han fik en god Forretning og tjente store Penge ogsaa af den Grund, at han forstod at beholde de voksende Lærere som Kunder langt ud over deres Dimision fra Seminariet. Spliids Violiner var i lange Tider en søgt Vare mange Steder i Danmark. Da Spliid fik sig en Konkurrent i sin egen By, overdrog han 1.

April 1879 sin Forretning til Carl Nordentoft. Denne kundskabsrige og energiske Mand havde tillige Klasselotterikollektion og Stempelpapirudsalg og fik tillige en Filial af Boghandelen oprettet i Ranum. En Øjensvaghed nødte ham imidlertid til at afhænde Forretningen, og den 26. Maj 1915 overtoges denne af Gustav Ibsen, som nok skal vide at give den gamle Forretning et nyt og tidsmæssigt Opsving.

Vi begiver os nu ad Blindebom forbi Herredsfogedboligen og Raadhus ud til Raadhusgade. Her standser vi et Øjeblik ved Brødrene Mathiasens Klædefabrik, et efter vore Forhold anseligt og rentabelt Foretagende. Faderen til de nuværende Ejere oprettede Fabrikken, som er gaaet frem med stærke Skridt og stadigt udvides. Mathiasens Fabrikata har store Aftagere baade i Hovedstaden og i andre af Danmarks Byer, og Detailsalget fra Butikken her er betydelig og stadigt voksende.

Ad Slagterivejen naar vi ud til et for Forbindelsen mellem By og Land meget vigtigt Etablissement, nemlig »Andelsslagteriet for Løgstør og Hanherrederne«. At Slagteriet for Tiden ogsaa har Betydning overfor det af Verdenskrigen fremkaldte vanskelige Ernæringssspørgsmaal er allerede berørt.

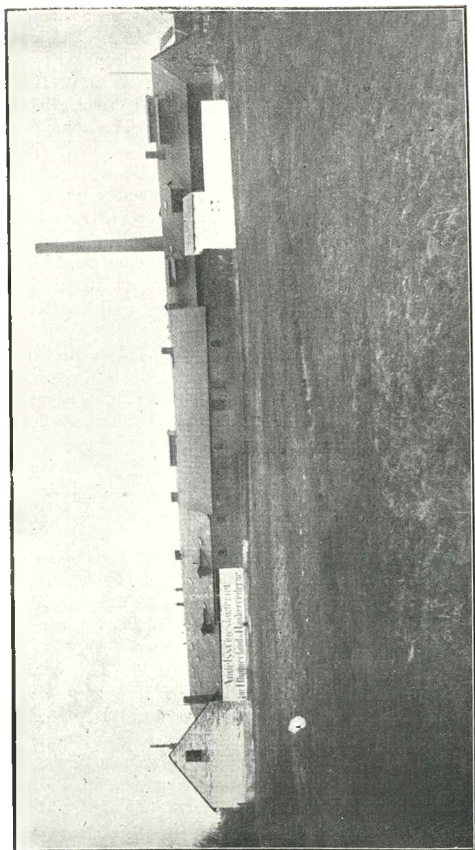
Slagteriet opførtes 1900 af Murermester Højstrup og Tønmester R. Petersen, begge af Løgstør, men under Ledelse af Cand. polyt. Carl Madsen. Den Mand, som særligt har arbejdet for Slagteriets Oprettelse, var Direktør i Løgstør Bank og Medlem af Løgstør Byraad C. Nielsen. Han kom derfor ind i Bestyrelsen som dens Formand, de øvrige Medlemmer af den første Bestyrelse var Proprietær Welling af Norborg og Gaardejer P. Jakobsen af Brøndum. Fra 2. Marts 1903 til 29. Februar 1912 var Proprietær V. Bie Formand, og siden har Gaardejer J. Jespersen, Løgstedgaard, været det. De øvrige Medlemmer af Bestyrelsen er for Tiden: Bankdirektør J. Spliid, Løgstør, Husejer Jakob Poulsen, Farsø, Gaardejerne J. Jacobsen af Brøndum og Carl Borregaard af Manstrup.

Slagteriets første Direktør var H. Østergaard, nu Direktør for Andelsslagteriet i Hjørring, beklædte Stillingen indtil 1. Januar 1907. Derefter var P. Hansen Direktør indtil 25. April 1916, da har afløstes af nuværende Direktør B. N. Jepsen.

Til at begynde med var Forholdene smaa. Det første Aar slagtedes kun 5000 Svin. Fem Aar senere slagtedes 7000 Andelssvin og 2000 Købesvin. 1915 slagtedes 21,000 Andelssvin.

Slagteriet er saaledes stadig gaaet fremad og staar nu ved sin 17aarige Perodes Slutning som en selvejende Institution, der har

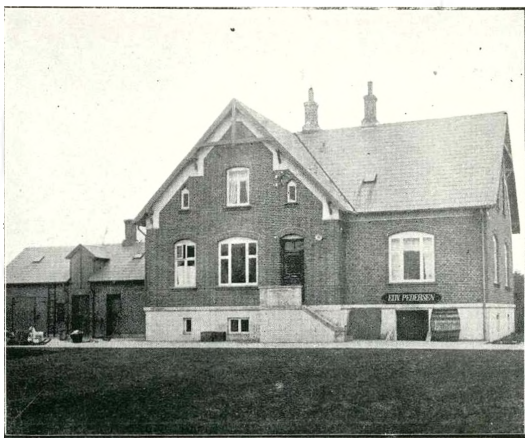

Andelslagteriet for Himmerland og Hannevrederne (Direktør B. N. Jørgsen).

afdraget sit faste Byggelaan. — Fra Slagteriet, som med Hensyn til Rumforhold og Maskiner holdes fuldt upp to date, og hvis Produkt er særdeles vel anskrevet hos Aftagerne, gaar vi om ad Elmevej. Herude i Villakvarteret finder vi nemlig en anselig og

lukrativ Forretning, nemlig Edv. Petersens Vinhandel. Denne Forretning blev grundlagt i Bredgade, og den var oprindelig knyttet til den derværende af Edv. Petersen startede Sodavandfabrik. Da denne solgtes, flyttede han Vinhandelen ud i den store Kælder under sin Villa paa Elmevej, og samtidig nedlagde han Detailforretningen i Vin og Spirituosa, og den store og af Forbrugerne vel ansete Forretning drives alene en gros.

Fra Elmevej tager vi Vejen tilbage forbi Jernbanestationen og det store Posthus, som er under Opførelse, forbi Landinspektør

Edv. Petersens Vinhandel

Mosbechs smukke Villa, kaster et foreløbigt Blik paa den store og smukke ny Skolebygning lidt henne i Nygade og gaar derpaa videre op ad Jernbanegade, som egentlig er den mest købstads-mæssige af alle vore Gader. Paa Hjørnet af Raadhusgade ligger Qvistorffs smukke Ejendom, hvori Ejeren har sin nydelige og fuldendt propre Kolonialforretning, der glæder sig ved stor Tillid af Byens »bedre« Familier.

Paa det modsatte Hjørne ligger Jernstøber H. C. Hansens nye stilfulde Ejendom, som endnu ikke er helt færdig.

Løgstør Jernstøberi er af en ret gammel Oprindelse. I Kirke-

bogen findes under Barnefødsler, at en Datter er født »Eisenfabrikør Hans Fristump«. Han skal dog kun her i Byen have virket som Kleinsmed. Men 1863 begyndte Jernstøber Christensen at støbe Kakkellovne og Kømfurer her. Den, som gav Løgstør Jernstøberi nogen Anseelse, var Søren Mosbech, en Skolelærersøn fra Ranum. Han havde lært Tømmerprofessionen og boede i Tolleruphus her ovenfor Bymarken. Da Christensen ikke kunde høre længere, overtog Mosbech hans Forretning, som han i de første Aar drev sammen med Tømmerhaandværket. Da han imidlertid

Løgstør Jernstøberi, Motor- & Maskinfabrik ved H. C. Hansen & Sahl.

i 1870 købte Smed Svend Lykkes Ejendom, flyttede han til Løgstør og dannede sig en god Forretning som Jernstøber. Da hans Sønner havde mere Lyst til Bogen end til det praktiske Erhverv, overdrog han 1897 Jernstøberiet til et Aktieselskab, bestaaende af Købm. Chr. Neve, Justitsraad, Herredsfuldægtig C. Evald, Redaktør Edv. Jørgensen, Købm. G. Kolding Nielsen og Sagfører, Bankdirektør Nissager. Dette Konsortium overdrog 1. November 1908 Jernstøberiet til H. C. Hansen, som har drevet Forretningen op til noget meget anseligt for en By af Løgstørs Størrelse. Vandværksboringer med tilhørende Vindmotoranlæg har siden Hansen overtog Forretningen, sammen med Petroleumsmotoren »Støren«, været

stærkt drevne Specialiteter. Af mindre Vindmotorer til Drift af Gruttekværne, Hakkelsemaskiner, og Tærskværker, mest af eget Fabrikat, er opsat aarlig i Sneesevis i en vid Omegn. Ligeledes drives en omfangsrig Importforretning i Landbrugsmaskiner og Støbegods. Navnlig for at fremskaffe tidssvarende Lager- og Udstillingslokaler har Hansen opført sin Nybygning — efter Tegning af Arkitekt Rasmussen, Silkeborg — og Resultatet er blevet overmaade fint. For et godt Aar siden indtraadte Laurits Sahl

Andelsbankens Løgstør Afdeling (Direktør Spliid)

som anden Direktør i Løgstør Jernstøberi og Maskinfabrik. Længere oppe i Jernbanegade ligger Løgstør Mejeri med tilhørende Savværk, smukt og tidssvarende indrettet.

Efter endnu en Gang at have beundret Jernstøberiets nydelige og imponerende Arkitektur begiver vi os om ad Skolegade, hvor vi paa Hjørnet af Raadhusgade ser »Løgstør Tømmerhandel«s betydelige Oplagsplads og ret stilfulde Kontorbygning. Derefter naar vi til Jydsk Andelsfoderstofforretnings store Grund, hvor der altid er livligt Røre.

Ved Siden af Foderstofforretningens Kontor er i samme Ejendom »Løgstør Kontoret« af »den danske Andelsbank« installeret

Efter at Løgstør Andelssvineslagteri, særlig paa Foranledning af Proprietær J. H. Spliid, Ørndrup, havde indmeldt sig som Medlem af Andelsbanken og selvsagt ønskede at overføre sine Forretninger til denne, viste det sig hurtigt nødvendigt, at Banken blev direkte repræsenteret her paa Pladsen. Og da dette ikke kunde ske paa tilfredsstillende Maade gennem nogen af de bestaaende Pengeinstitutter, aabnede Banken 1. Oktober 1915 et Kontor i Jydsk Andelsfoderstofforretnings Ejendom. Kontorets første Tilsynsførende var Forretningsfører i Foderstofforretningen, Laurits Sahl, Løgstør, og Gaardejer og Sognefoged Chr. Ovesen, Brøndum. Da L. Sahl imidlertid i Foraaret 1916 indtraadte som Parthaver i Løgstør Jernstøberi og Maskinfabrik tillod hans private Forretninger ham ikke længere at ofre den fornødne Tid paa Banken, hvorfor han søgte Fritagelse for det ham betroede Hverv. Han vedblev dog at fungere til 1. November 1916, fordi det ikke tidligere var muligt at faa hans Plads tilfredsstillende besat. Paa dette Tidspunkt var imidlertid Proprietær Spliid flyttet til Løgstør og afløste L. Sahl, saaledes at Tilsynet med Banken nu føres af ham i Forening med Chr. Ovesen.

Banken fik hurtig en meget betydelig Tilslutning baade fra Egnens Andelsselskaber og fra private, saaledes at dens Totalomsætning allerede i det første Regnskabsaar var noget over 25 Millioner Kroner. Dette Resultat maa siges at være fuldt ud tilfredsstillende, naar Hensyn tages til, at Byen er lille og Egnen ret svagt befolket, om end i meget stærk Opvækst.

Banken har i den forløbne Tid haft forskellige Funktionærer. De nuværende er Assistent Vermund Jensen, Løgstør, og Assistent Johannes Kold Petersen fra Aaby Bækgaard ved Aarhus.

Overfor Andelsbanken ligger M. Sjørring Christensens Skrædderi og Herreekviiperingsforretning. Et Blik ind ad Vinduet viser os, at Forretningen er vel forsynet med saavel færdigsyede Beklædningsgenstande som med Klædestoffer i fine Varer.

M. Sjørring Christensens Skrædder-Etablissement

Her er kort sagt noget for enhver Smag og for enhver nogenlunde antagelig Indtægt. Kundene indfinder sig rigelig, og det baade fra By og Land. Forretningens bekvemme Beliggenhed for dem, som Dampfærger bringer hertil fra Hanherred, giver Tilskud ogsaa fra »hinsides Sundet«.

Ewan Thorstensens Bageri og Conditori

Idet vi passerer den fortræffelig »Asfalterede«, d. e. Tjærebetonbelagte, Skolegade, kommer vi forbi N. C. Jepsens gamle, solide Forretning i Uldvarer og Herreekvipering, og paa Torvet træffer vi Ewan Thorstensens Bageri. Denne Forretning blev allerede for en Menneskealder siden drevet i stor Stil, og den nuværende Ejers Fader P. C. Thorstensen tjente gode Penge ved at forsyne Arbejdsstyrken ved Bygholm Vejles Udtørring med det daglige Brød. Theilmanns Øl og Thorstensens Brød var Grundemnerne i den mange hundrede Mand stærke Styrkes Forsyning af det, som hører til Legemets Næring og Nødtørf. Over Aggersund ad Landevejen og over Grundene i fladbundede Baade gled Forsyningen uafbrudt i de Aar og lagde Grunden til en Velstand, som de paagældende Leverandører forstod at udvikle og bevare. Fjorðsejlladsen har ogsaa givet Thorstensens anerkendte Brød godt Aftræk, og om end Tiden i den Henseende ikke nu er saa gunstig, fordi de med Motor drevne Skibe sjælden giver sig Tid til Opankring her, saa er der dog fremdeles god Forretning til Thorstensens Bageri. P. C. Thorstensen var til sin Død i Bankraadet for Løgstør Bank, og Sønnen Ewan Thorstensen har ogsaa her indtaget Faderens Plads.

Nu er vor Vandring gennem Byen nær sin Ende. Ad Torvet, med Apotheket og Købmand Johannes Tommerups Kolonialhandel, og Torvedage med bl. a. to Blomsterforretninger og N. Andersens Efterfølgeres store Ekviperingsforretning, naar vi »Strøget« og »Sønderport«, idet vi vil slutte vor Oversigt med en Udsigt over Byen fra Bakkekammen. Smukkeste er denne Udsigt ved Aftenstid, naar Solen danner Straalebro over Bredningen og saaledes forgylder Indfatningen om den lille, smukke By, som

Davidsen,
flhv. Kanalfoged.

Chr. Reiersen,
Grosserer.

Kjeldgaard,
Læge.

J. Bay-Jensen,
Manufakturhandler.

Edv. Petersen,
Vinhandler.

Peter Nielsen,
Købmand.

Chr. Engelbrecht,
Tømrermester.

Carl Abel,
Sagfører.

O. Rengtson,
Sten- og Billedhugger.

Th. Lund,
Købmand.

Ch. Nielsen,
Guld- & Sølvmed.

Laur. Sahl,
Direktør.

Gustav Ibsen,
Boghandler.

Kaj Simonsen,
Købm.

P. C. Petersen,
Tømmerhandler.

Rolighed-Larsen,
Overlærer.

ligger for vore Fødder. De velholdte Huse med de røde Tage titter skælmsk frem af alt det grønne, som omgiver dem. Der er Have til hvert Hus, og disse Haver klumper tit sammen her og der til ret store grønne Pletter. Efter den smukke Sygehus-have — idet vi lader Øjet løbe fra Vest til Øst — kommer Jegers Toft med en Mængde Kolonihaver, og bag denne Kanalbakken, derefter Gartner Maltesens Have, dækket i Ryggen af Præstegaardshaven, saa er der Skoleengen med en halv Snes Kolonihaver ind imellem Lunøes Have, gamle Haver og Villahaver i Fredensgade, nu i Byens Centrum fire, fem store sammenstødende Haver, som adskillige Gange har været paa Tapetet som forvandlede til en Forlængelse af Jernbanegade og dannede Byens ny Torvestrøg in spe, lige neden for os Byfogedboligens store Have, Side om Side med Byens Anlæg, der afsluttes mod Øst af Kirkens Anlæg, og endelig Markedspladsen eller Sportspladsen, fortsat langt ud i en Mængde Kolonihaver. Det er denne ejen-

dommelige Blanding af By og Land og med Bakkeskraaning
bag sig, som er saa tiltalende, og som, set fra den modsatte
Side helst ovre fra Aggersborg Kirkeskrænt, giver Beskueren det
Indtryk at man har en Alpeby foran sig, Husene og alt det
grønne spejler sig i det blanke Vand, og op ad Skraaning
ligger Huse og Gaarde i vild Uorden, medens den hvide Landevej
dog viser sig som en Rettesnor for det hele.

Lidt af Byens Historie.

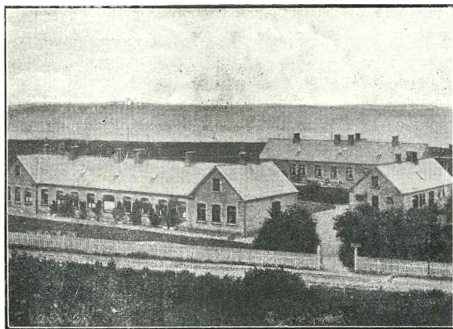
Løgstør d. e. Løgstedøre — ja, Navnet, som intet har at gøre
med Planten Løg eller med Fisken Stør, endskønt der i sin Tid
til de saltede Sild, som skulde svømme i danske Dramme for
at glide ned, er brugt betydelige Mængder af Løg — er altsaa i
Tidens Løb blevet forkortet fra fire Stavelser til to. I Løgsted
var der fra ældgammel Tid en hellig Kilde, hvis Vand havde
Lægedomskraft, og Navnet »Løg el. Løgr« formodes derfor at
være det gammelnordiske, som nu hedder »Laugar«, udt. »Løgr«,
og som bl. a. findes i Ordet »Løverdag«. Andre mener, at Løgsted
skal være det »løge« d. e., det lave Sted. Løgstør er i alt
Fald nedenfor Voldbakken et lavt Sted; men netop denne lave
Beliggenhed har været god for Dragningen af Sildevod, og dette
er ganske sikkert Oprindelsen til den første Begyndelse her — i
det mindste i de historiske Tider. I Aaret 1523 var her Told-
sted, og der maa ved den Tid altsaa have været Handels- og
Ladeplads. Ligesom de andre Byer ved Limfjorden, var den ilde
set af Aalborg, der mente sig berettiget til at beherske alle Lim-
fjordens Kyster, og 1598 blev der paa Grund af Klager fra Aal-
borg nedlagt Forbud imod, at den drev Købmandshandel med
Korn, Kramvarer o. s. v. Det var ogsaa Aalborg som fik bevir-
ket, at den, da den 1751 søgte derom, ikke blev Købstad. »Dan-
ske Atlas« kalder den 1769, da den havde 393 Indbyggere »en
liden Flække, som ingen Købstadsprivilegium har, endskønt den
af nogle kaldes Købstad formedelst Konsumtionen og dens Losse-
og Ladepladsrettighed, som den har. Vel siges Byen at have
haft et gammelt Frihedsbrev paa at drive Handel, hvilket i Ilde-
branden 1747 skal være blevet fortæret; men de nuværende Ind-
byggere vide dog ej at gøre retskaffen Rede derfor«. En stor
Ildebrand hjemsøgte atter Byen 1751, og alle Byens nuværende
Bygninger er sikkert alle af langt nyere Datum. Efter Agger-
kanalens Dannelselse 1825, gik det noget tilbage med Byen, baade
fordi Sildefiskeriet for største Delen ophørte, og fordi den indbrin-
gende Lægtning af Varer over de lave Grunde efterhaanden tog

af, da Dampskibsfarten naaede hertil og lagde Storhandelen i københavnske og aalborgske Grossererers Hænder. Efter Aabning af Frederik VII's Kanal 1861 ophørte næsten al Lægning, hvorimod Byen fik nogen Fordel af det store Inddæmningsarbejde ved Bygholms og Vesløs Vejler, dette Arbejde begyndtes 1861 og fortsattes med nogle Afbrydelser til op imod Aarhundredskiftet, ialt skal der være sat ca. 4 Mill. Kr. deri, hvoraf altsaa nogle er kommen Løgstør til Gode. I den Menneskealder, som omfatter Aarene 1860—90, var Byen nærmest stillestaaende, der var 1860 kun 1,464 Indbyggere, som endda 1880 var blevet til 1,380 og 1890 til 1,556. Fra 1890 har der været lidt mere Fremgang, hvilket i det første Tiaar, da man naaede op til ca. 2,000, skyldtes Tilflytning af Jernbanefolk, idet Banen til Hobro aabnedes 1893; af Haandværkere: Kirken opførtes 1892—93, Sygehuset 1893 Vandværket 1898. I dette Aarhundrede har Byen faaet Dampfærger, Slagteriet, Mejeriet, Gasværket, Elektricitetsværket og den ny Borgerskole, hvortil endnu kan føjes: de gamles Hjem, som ganske vist er indrettet i den gamle Skolebygning men med saa megen og saa tidssvarende »Omforandring, at denne smukke Indretning er saa godt som ny. Indbyggertallet er nu oppe paa ca. 2,400, og da Egnen er i Opkomst, hvortil særligt Slagteriet, Mejeriet samt Udstykningen af større Gaarde bidrager, maa det haabes, at »Byen paa Hjørnet« vil gaa fremad ogsaa herefter. Næringslivet er vel nok »lidt tørt« sammenlignet med adskillige andre Byers, men sikkert sundt og godt. 1. Januar 1900 fik Byen Købstadret og da Forstaden »Pedersborg« nu søger Indlemmelse under Købstaden, vil, om dette bevilges, Indbyggertallet faa en pludselig Stigning, og Sybilles Spaadom, at Løgstør skal komme til at faa Smak Mølleaa som sin Østgrænse, ligeledes uventet hurtigt komme til at gaa i Opfyldelse.

Fremtidsmuligheder.

Det er en Kendsgerning, at Byens Opland er i Opkomst og har været det i den sidste Menneskealder. Som et af Beviserne herfor kan nævnes, at en enkelt, ganske vist ualmindelig smart Forretningsmand har kunnet plukke »det meste af Millionen« op af Slet Herreds tørre Jord, nemlig Herredsfuldmægtig, Justitsraad C. Evald. Han har nu forladt os for at virke under større Forhold, men hans Minde lever og opfriskes behageligt, naar han som Bankraadets Formand, hvilket han var under Kracket 1909 og fremdeles maatte vedblive at være, aarlig vender tilbage hertil og benytter Lejligheden til at lave ny Forretninger og afvikle

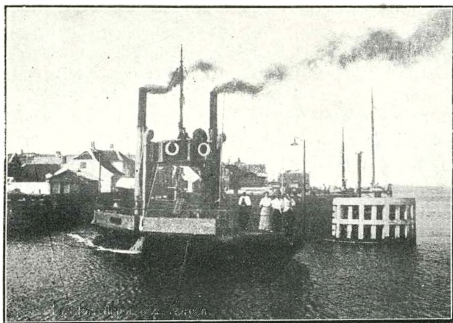
gamle. Her er ikke Stedet for en Debat om Herredsfuldmægtigens Præferencer; men sikkert er det, at vor Justitsraad havde sin Finger med i alt, hvad der angik Penge her paa Egnen, og altid greb ind med fast Haand og velberegnet merkantil Dygtighed. Ogsaa i Byens Styrelse tog han virksom Del. Naa, som sagt, Egnen er i Opkomst, og da dette er Tilfældet, er Forbruget af Klædevarer, Kolonialvarer og navnlig af Foderstoffer til det stærkt forøgede Ko- og Svinehold umaadeligt forøget. Man maa jo haabe, at Fremgangen maa vedblive. Men Eksporten af Landbrugsartikler hvorpaa jo her som alle Vegne den rigelige Pengeomsætning hviler, kan det blive vanskeligt herefterdags, og derfor maa der

ses efter ny Fremtidsmuligheder. Bliver de gamle Kilder ved at flyde, er det kun glædeligt, og de kan da, hvis ny aabnes, hjælpe disse i Løb.

Paa Tapetet har saa at sige altid staaet for Løgstørs Vedkommende en bedre Forbindelse med Hanherred. Paa Kruses Billede ser vi Færgemanden staa i Færgen ved Færgeholmen rede til at stævne mod Butikkernes Løgstør. I de Tider kunde man nemlig ved almindelig Vandstand køre fra Aggersborg over Borgholm til Færgeholmen, hvor der var bygget en Stald til Hestene, som som ventede der, medens Forretningerne ordnedes i Løgstør. Det var ikke saa lidt Forretning, der ad den Vej ordnedes til Gavn for begge Parter. Der taltes og forhandlede baade i de Tider og senere om Opførelsen af »en Vase«, d. e. en Dæmning fra Aggersborg og ud til Færgeholmen, hvorfra der saa skulde være

Fart med en Færge, som kunde tage baade Heste og Vogne med, til Løgstør. Færgeriet ved Aggersund skulde da henlægges til den ny Forbindelse. Det blev jo aldrig til noget — her manglede den Gang som saa tidt Initiativ og Vovemod — og Aalborg skal have været meget virksom for at forhindre Vasen. Endelig fik vi Dampfærgeren. Men dels er den jo dyr i Driften, og dels er det en lang Omvej at skulle passere Aggersund for at komme til den vinkende By lige over for en; saa bliver det nemmere at tage til Fjerritslev. Nej, den gamle Ide med Vasen er den bedste, og hvem ved, maaske kan den realiseres om ikke saa længe, nemlig i Forbindelse eller Forlængelse af et paatænkt nyt Bane-

anlæg. Med en Bro — med Sving i Strømmen — til Færgeholmen, en Dæmning over til Landet hinsides, begge med Plads baade til Skinner for Toget og til Passage for andre Køretøjer og spadserende, vilde Forbindelsen blive ideel. Naturligvis maatte der saa komme en Stump Baneforbindelse med Fjerritslev-Banen; men ogsaa den er paatænkt og allerede under stærk Ventilation. I Øjeblikket er der den bedste Udsigt til et for Egnen og Byen overmaade gavnligt Baneanlæg fra Sekkersund over Løgstør til Vilsted, Ranum og Overlåde. Ved dette Anlæg vil Byen komme i let og naturlig Forbindelse med sit bedste Opland søndenfjords og de Egne, hvorigennem Banen skærer, vil faa en stærk Opkomst. Vor gamle Baneforbindelse har endnu ikke kunnet gavn Byen synderligt, fordi den nærmest Byen gaar gennem den magreste Del af Oplandet; og længere ude har de store Stationsbyer

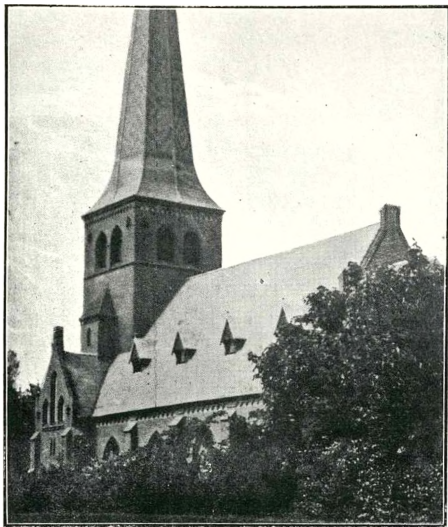
draget Forretningslivet til sig paa Løgstørs Bekostning. Men de magre Egne langs Banen nærmest Byen er i god Opkomst, hvortil navnlig Svineslageriet har bidraget; og med Tiden vil dette Op-land blive rigtig godt, naar Jorden er kommen i fuld Gødningskraft, og naar Hegnsplantning har faaet Magt til at forhindre Sandflugten om Foraaret.

Med Hensyn til andre Fremtidsmuligheder er der Grund til at paapege det besynderlige i, at der ikke er gjort noget alvorligt for at drage en Turiststrøm hertil i Badetiden. Paa Grund af Strømmens Løb lige forbi Byen er Vandet saa frisk og saltholdig som selve Vesterhavet, og der er alle Vegne fin Sandbund. I vanskelige Badesomre er Klimaaet en lille Smule mildere end ude ved selve Vestervovov, og nogen Dækning for »Nordvesten« kunde let tilvejebringes, naar Sagen blev grebet rigtig an. Et mere ideelt Sted for et Badeanlæg i stor Stil end »Sanen« ude bag Kanalen kan vanskeligt tænkes. Der kunde blive »grundet Vand« for de yngre at pjaske i, Svømmebasiner for begyndere i Kunsten og lukkede Saltvandsvinterbade for mer eller mindre hærdede Vikinger. den friske store Strøm er der jo altid for de udlærte Svømmere. Hvem har Vovemod til at sætte Kapital i et saa samfundsnyttigt Foretagende som en Badeanstalt i stor Stil derude ved den dejlige Bredning? At Byen vilde vinde i Tiltrækning derved, er jo indlysende. Og at Næringslivet vilde lukrere derved, er jo da ligetil. Forsigtighed er en god Ting for Folk under smaa Omstændigheder, men Forsigtighedens Vrængbillede er Smaalighed, og Smaalighed er den værste Modstander af alle Fremskridt.

Byens Beliggenhed midtvejs i Fjorden burde gøre den til et Depot for Forsyningen af store Dele af Fjordkysterne med importerede Varer som Tømmer, Kul, Motorbrændsel og Foderstoffer. Efterat Kanalafgiften ved Kanalens Lukning er bortfaldet, medens den ny Udgravning over Grundene — fuldført 1900 — tillader Besejling til enhver Tid, idet Sejllinien er udmærket be-lyst ved de stærke Ledefyr, er det anderledes let end i Fortiden at gennemføre regelmæssig Forsyning med Varer paa alle Pladser, især da alle Fjordsejlerne er eller bliver forsynede med Motordrivkraft. En Centralisering herfra af Fiskeeksporten fra Fjordfiskeriet vilde ligeledes være en naturlig Sag. Der mangler sikkert kun de rette Mænd, thi den rette Plads er her ubestridelig, et Blik paa Kortet vil vise det.

Købm. M. Simonsens Trafik med stort Opkøb af Kartofler burde gennoptages, men helst med det Formaal paa en tidssvarende Fabrik

at forvandle denne den sandede Jords værdifulde og netop paa denne Egn saa udmærkede Frugt til Kartoffelmel. Deroim har der i mange Tider været megen Tale. Ak — havde Fabrikken ligget her og været i Gang i disse Aar, hvor havde den dog været en Guldgrube. Men lad os slutte. Vor lille smukke By har selvfølgelig endnu mange hidtil uudtalte Fremtidsmuligheder. Forhaabentlig vil et eller andet af det skitserede eller helst noget endnu bedre

hjælpe Fremtidens Løgstør frem til en værdig Plads i Limfjordens Perlerad af dygtig fremadstræbende Byer.

Kirken og Skolen.

Løgstør Kirke opførtes 1892—93 og toges i Brug 22. Oktober 1893. Den er opført i Spidsbuestil efter Tegning af O. P. Momme og L. Olesen, består af Skib og Kor med fensidet Afslutning, Taarn mod Vest med smaa Sidebygninger til Ligkapel og Varmeapparater samt Trappetaarn. Paa Taget, som er dækket af mønsterlagt Skiffer, sidder smaa Kviste. Facader og Gavl er smykket

med Stræbepiller, Blændinger, Mønstermurværk og Dækninger af glasserede Sten. Taarnet har et ottekantet slankt Spir og er 46 m højt. Hovedindgangen er i Taarnet, hvis underste Rum, som er forsynet med dekoreret Bjælkeloft, er Vaabenhus. Det i lyse Farver af Dekorationsmaler Overgaard, København, smukt dekorede Skib har en spidsbuet Tøndehvælving i Monier. Koret, som er hævet tre Trin over Skibet, har en meget smuk Altertavle, skænket af Løgstør og Omegns Sparekasse og malet af Axel Hou og forestillende Jesus, der taler fra Skibet. Døbefonten er af Sandsten, og Prædikestolen, som har Himmel, er af smukt udskaaret lyst Egelræ. I Skibet hænger to Smedejernslysekroner, som er delvis forgyldte. Orgelet staar paa et Pulpitur over Indgangen til Skibet.

Løgstør var som en Del af Løgsted Sogn tidligere henvist til Løgsted Kirke, der ligger 2—3 km Syd for Fjorden. 1847 var en Kirke i Løgstør projekteret, og Staten havde, da Kirketjenderne hørte til Løgsted, bevilget 5,000 Rigsdaler. Men Bygningen af Kirken udsattes paa Grund af Krigen, og Løgstør maatte i lang Tid — fra 1851 til 1893 — nøjes med et lille Kapel til den stedlige Gudstjeneste. 1864 var der igen Tale om at gaa i Gang med at bygge Kirken, men atter blev det udsat paa Grund af denne Krig og dens Følger. Dog — alle gode Gange er tre — og den Komite, som dannedes 1890, fik Held til at gennemføre Sagen og med et smukt Resultat. Kirkens Opførelse kostede 61,000 Kr., hvoraf Staten gav de 25,000. Resten indkom ved Gaver. Kirkeuret er skænket af afdøde Læge Agerbek Bergh i Løgstør. Sognepræsten bor i Løgstør og har siden 1916 kun Løgstør og Løgsted Sogne, idet Kornum lagdes til Næsborg, medens Salling og Oudrup, som før hørte til Næsborg, kom til at danne et selvstændigt Pastorat.

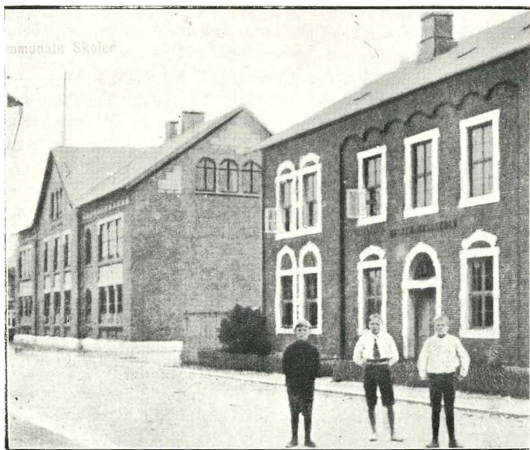
Hvor længe det er siden, at Løgstør fik et selvstændigt Lærerebende, vides ikke. Men ved Gavebrev af 20. Juli 1750, skænkede Diderik Iversen af Sødal et Legat til Løgstør Byes Fattig- og Skolevæsen, og der maa altsaa paa dette Tidspunkt have været en offentlig Skole her. 19 Aar senere er det jo, at »Danske Atlas« fortæller, at Byen havde 393 Indbyggere, hvortil svarer en Skoleungdom af ca. 60, og 1 Lærer har da været tilstrækkelig. I Begyndelsen af det 19. Aarhundrede var her en Skolelærer og Kirkesanger Jens Møller, som iøvrigt har Descendenter her endnu, og som hans Eftermand nævnes endnu af de ældste her paa Pladsen Kirkesanger og Skolelærer O. Christensen, der var i Familie med »de store«, hvilket sidste Kirkebogen

bekræfter, idet der til et af hans Børns Daab er indtegnet som Faddere: Kancelliraad v. Westen og Købmændene Fischer, Claudi og Lund med deres Hustruer. I hans Tid var der da maaske ikke Brug for nogen »fin« Privatlærer, hvilket ellers har været almindeligt. Kirkebogen nævner bl. a. Privatlærer Otto Schmidt 1822, da en Søn fødtes ham og Hustru Christiane Jepsdatter, og det ses, at han har holdt Tjenestepige. Af senere Privatlærere kan nævnes cand. theol. Buchholtz, Pastor Petersen og Granjean. Det er da ikke godt at vide, hvor længe det trak hen før en Andenlærer indsattes. Men at Skolefolkene i de Tider var under mærkelige Lønningsforhold vides deraf, at Andenlæreren som en Del af sin Løn skulde have et Vaadrag Sild, og Skolekommissionen mødte da en Dag »tilfældig« ved Stranden og udtog Lærerens Lønningsdel blandt de hjemvendende Fangster. Fiskerne maatte nemlig ikke vide i Forvejen hvem der drog for Skolevæsenet. Ligeledes var der den saakaldte »Majrente« en mærkelig Lønningsdel for Præster og Lærere. Majrente var, fortælles der, et lille Pengebidrag, som Præsten og Læreren selv skulde afhente i Borgernes Huse ved Majdagstid. Men paa Vandringen blev »Nyderne« foruden med Smaaamønt ogsaa trakteret med store Dramme, hvilken sidste Omstændighed som ikke absolut heldig for Virksomheden i Kirken og Skolen blev Aarsag til Majrentens Inddragning. Ja, Skolefolkene har været budt mange mærkelige Ting som Vederlag for deres Gerning. Man tænker med et Smil paa saadant som ovenanført og mindes Ordene: »Nannest«, »Smaaridsel« og »Degnetrave«; men hvor meget hyggeligere er egentlig uafløste Højtidsoffer og do. Accidencer. Og saa maa endda — i vore flotte Tider — mange Lærerfamilier sukke: »Lige meget, hvad det hedder, naar det blot kan give os det nødvendige«.

Tiden kom for Løgstørs Vedkommende, da der ogsaa maatte ansættes en Lærerinde. Skolen var den Gang beliggende i Skolegade i den Bygning, hvor nu Ekviperingshandler Jepsen har Forretning, og Drengeskolen havde sine Lokaler til denne Gade. Men Ejendommens Have gik lige over til Østerbrogade, og ud til denne Gade var Pigerne til Huse. »Hver for sig« var den Gang Parolen, men Idyllen var Sammenkomster ved Stikkelsbærrerne i Haven, hvor der tillige kunde forhandles om, hvem der var »værst«, Læreren eller Lærerinden. Hvor skønt nu end dette var, saa var det alligevel et stort Fremskridt, da Skolen i Halvtredserne flyttede hen paa Torvet i Piselhøjs »omforandrede« Købmandsgaard. Denne anseelige Gaard kunde i den første Tid rumme Dreng-

skolens to Lokaler, Pigeskolens Lokale, den private Realskoles Lokale, og desuden Beboelse til alle Lærersfamilierne. Men vi maa erindre, at Byen i Tiden 1860—1890 næsten stod stille, og naar en By staar stille, er Børnetallet endda altid forholdsmæssig ringe. Men fra Halvfemserne fik Skolen en rivende Fremgang. Først maatte den private Realskole flytte ud — der blev bygget til den ude ved Sygehuset —, derefter blev Andenlærer og Organist Lincks Løjlighed indrettet til Skolelokaler og Andenlæreren byggede sin kønne Villa i Fredensgade —; saa blev Lærerindens

Løjlighed indrettet til Lokale, og desuden blev der bygget til 2 udmærkede Lokaler og et tidssvarende Haandgerningslokale ud mod Fredensgade, og der var tilsidst ialt 15 Klasser installeret i Skolen paa Torvet. 1902 fik den private Realskole en ny og og tidssvarende Bygning opført mod Nygade bag ved Kirken, og Grund- og Borgerskolen, som ikke havde Gymnastiksal, fik Adgang til denne, saa at rationel Gymnastikundervisning fra nu af ogsaa kunde gives Pigerne. 1907 vedtog Byraadet paa Forslag af Byraadsmedlem og Skolekommissionsmedlem, Bankdirektør Nissager at købe Realskolen og gøre Realundervisningen kommu-

nal. Denne Ordning traadte i Kraft 1. September 1907 og har vist sig at svare til Hensigten, omend der har vist sig Ulemper derved, som ved alle menneskelige Foranstaltninger. Disse Ulemper er dog svundne meget ind, efter at den ny Skolebygning for Grund- og Borgerskolen er opført umiddelbart ved Siden af Realskolen og forbunden med denne ved en monumental Mur. Som Skolens ydre Enhed derved er fastslaaet, er den indre Enhed ogsaa opnaaet i højere Grad end før ved det umiddelbare Samarbejde paa fælles Grundlag og efter fælles Ordensregler. Timeplanerne er i høj Grad filtret ind i hinanden, fordi Gymnastiksal, Fysiksal, Haandgerningslokale, Naturhistorielokaler, Sanglokaler og Tegnesal er fælles, og fordi 5 af Grund- og Borgerskolens Lærerinder og Lærere tillige har Timer i Mellemskolen med Realklasser. Overlærer J. Lavendt er Leder af Realundervisningen, medens Overlærer A. Rolighed-Larsen leder Undervisningen i Grund- og Borgerskolen.

Den ny Skolebygning, som toges i Brug 12. Januar er en smuk og statelig Bygning, fra hvilken Side man end ser den. Fra Garden er det den smukke Fordeling af Vægflader og Vinduesaabninger, Afvekslingen af runde og kantede Vinduer og den smukke Maade, hvorpaa, Midterpartiet ved et svagt Fremspring og ved en stærk virkende Frontespice gør sig gældende, der fremtvinger det behagelige Indtryk af noget kraftigt og dog harmonisk samlet. Fra Gaardsiden er det de smukke Trappetaarne, som giver Bygningen Præget af noget borgagtigt og stærkt men tillige roligt og — ja idyllisk.

Hvad det Indre angaar, er Forholdene nærmest ideelle. Den store Forhal, hvor alle Børnene samles til Morgenandagt, og hvorfra Adgangen til alle Lokalerne er let og bekvem, er simpelthen fortræffelig. Og de rummelige Trapper og Gange, hvori der altid er god Luft og jævn Temperatur, staar i den grelleste Modsætning til de brand- og sundhedsfarlige Lokaleforbindelser i den gamle Skole. Bygningen med Inventar kom paa 50—60,000 Kr., hvilket den Gang var meget billigt. Skulde den bygges i Aar vilde den samme Bygning komme paa det dobbelte. Der sidder nu tre af Byens Lærere i Byraadet. Maatte den Omstændighed ikke blot betyde Arbejdsfred for Skolen; men maatte den tillige betyde en altid vaagen og virksom Forstaaelse hos Byens Ledelse af, at Byens Fremtid i højeste Grad vil blive afhængig af den Ungdom, for hvem Skolen er bygget og holdes i Drift.

Til Skolevæsenet i Løgstør hører endnu den i 1902 opførte smukke tekniske Skole lige overfor Kirken paa Slagterivejen.

Teknisk Undervisning har været givet i mange Aar i Borger-skolens Lokaler. Der var jo mange Ulemper ved dette Fællesskab og det var kun rimeligt, at der ved Statens Hjælp blev opført en tidssvarende Bygning. Der gives endnu kun Aftenundervisning, men Tiden er vist ikke fjern, da der ogsaa kan gives Dagundervisning i Vinterhalvaaret. Skolens nuværende Forstander er Kommunelærer og Kirkesanger Andreas Munch.

Fjorden.

Solskin og Smil — Storm og det barske Ansigt.

Blanke, bløde Bølgeskare,
Blidt Du vugger Strandens Grus,
Mens med Toner klingre, klare
— Under Strømmens brede Brus —
Mildt Du nynner Vuggesangen,
Ren og fredfyldt, skær er Klangen.

Solen i sin Nedgang Straaler
Stærkt hen over Fjordens Bryst.
Ej vort Øje Glansen taaler
Af den Pragt fra Kyst til Kyst.
Glimtvis Glansen, Prægten nydes,
Stadigt Øret, Sindet frydes.

Blanke, bløde Bølgeskare,
Blidt Du dysser Sind og Sans.
Ingen Frygt og ingen Fare
Ænses i din Sang, din Glans.
Herligt Dagen lang at drømme
Ved de blide, blanke Strømme.

Ja, Du er herlig vor Fjord, naar Du har dit Solskinsansigt paa. Du er saa frisk, saa Indbydende i din hvilende, smilende Vælde, at vi, som bor her, unge og gamle, Sommeren igennem drages uimodstaaeligt mod dit bløde og dog saa stærke Favntag.

Ubegribeligt, at ikke Tusinder af nerveødelagte, blege og forslidte Storstadsmennesker søger Helse i den Luft, Du udaander, og i dit Foryngelsens Bad, som Dit Favntag giver. For deres egen Skyld maa vi, som kender Dig, indbyde fremmede til et Besøg, for at den Friskhed, Du indeholder, maa styrke deres Nerver, og for at den Sol, Du har til din Tjeneste, og som ved Tilbagestraalingen fra dit blanke Bryst faar sin Lægedomskraft

overfor deres blege Blod fordøbet, kan gengive dem den tabte Sundhedslød.

Og skulde det hænde, at disse fremmede fik dig at se, naar Du viser dit vrede Jætleteansigt, saa vil de modtage et Indtryk af noget mægtigt, noget uimodstaaeligt, som vil hærde deres Vilje og ansøre til i bedste Henseende at ligne den Slægt, som bor ved din friske vejrbitte Strandbred. For det har Du Del i, vor stolte, vrede Fjord, al Medfølelsen med Mennesker i Nød og Fare er saa stor her som faa Steder, og at Samfølelsen, som til daglig maaske viser sig som en — til Tider lidt udelikat, men sikkert vel ment — stor Interesse for de andres Privatissimo, at denne Samfølelse ved Lejlighed giver sig de smukkeste Udslag som forstaaende Trøst, som viljebaaren Opmuntring til at tage Kampen op, som virkelig praktisk og udholdende Hjælpsomhed.

Brusende, sydende, fraadende Fjord,
Ret som en Jætte saa kold i din Vrede,
Saltmættet, frisk mer end noget paa Jord
Har Du din Seng nær vor lavtbygget Rede.
Ja, naar Nordvesten dig pisker til Skum,
Er som din Hersker du bitter og grum.

Trodsigt Du vælter dig ud af din Seng,
Raver i Blinde i Gaard og paa Gade,
Øder vor Kælder og sylter vor Eng,
Volder os stundom stor Jammer og Skade,
Er dog i Grunden vor Hjælper, vor Trøst,
Mætter vor Hunger og glæder vor Bryst.

Aldrig vi glemmer vor skumklædte Fjord,
Hvorhen i Verden vi flytter vor Rede.
Strandfuglens Fløjt og den sandede Jord
Trofast i Mindernes Hal vi omfrede.
Legen og Badet i kølige Strøm
Nærer vor Længsel mod Barndommens Drøm.

Kendte Navne og Datoer.

Poul Bach, Købmand, født 1808 i Thisted, død 1886 i Løgstør. Lært hos Møllers Enke, Thisted, senere i Nibe og har grundlagt Manufakturforretning i Løgstør 1833, drev til 1886, altsaa i 53 Aar, efter Datidens Forhold en stor Forretning og har selv i flere Aar med egen Befordring afhentet sine Varer i Hamborg, Hans Krambodstelt var kendt paa alle Markeder i Nordjylland. Mangeaarig Medlem af Byraadet.

A. Aistrup, Købmand, født 1841 i Løgstør. Lært hos Manufakturhandler Wagener i Løgstør. Grundlagt Manufakturforretning i Løgstør 1865. Efter 42 Aars Forløb optoges Sønnerne S. H. Aistrup og P. Bach Aistrup i Forretningen, som nu fortsætter samme. Ad. A. er noget af en selfmade-Mand, begyndte 1864 med Kræmmerposen paa Nakken, og fik derfra et godt Kendskab til Egnens Folk og deres Behov. Rejste med Telt til Markederne her i Nordjylland, og da dette ophørte, begyndte han med en gros Salg.

Det lykkedes for Ad. A. at tvinge Forretningen fra smaa Kaar op til det nuværende, og den er kendt over det meste af Jylland. 1915 fejredes 50 Aars Jubilæum, hvor den gamle Chef modtog mange Vidnesbyrd om hans store og solide Livsgerning.

David Chr. Davidsen, fhv Lodsformand i Løgstør og Kanalfoged ved Frederik VII Kanal, født 1845 i Løgstør, uddannet som Sømand, Styrmand, Skihsfører. Styrmandseksamen ved Aalborg Navigationsskole. Veteran fra 1864. Medlem af Løgstør Ligningskommission i 8 Aar, Søretsmedlem i 15 Aar. Dannebrogsmænd.

J. Bay-Jensen, (Crome & Goldschmidts Udsalg) Manufakturhandler, født 1856 i Ørsted ved Randers. Uddannet hos Ferdinand Larsen, Østerbrogade 16, København, og hos A. I. Stilling, Gothersgade, frekventeret Grüners Handelsakademi i 1877—78. Overtog Forretningen 1899. Omsætningen var da lille, ca. 40,000 Kr., den er i Løbet af Aarene oparbejdet til det 4-dobbelte, er nu den

næststørste her i Byen. Medlem af Løgstør Ligningskommission 1903—1909, Medlem af Løgstør Byraad 1909—1913.

Ola Bengtson, Sten og Billedhugger, født 1865 i Hørby (Sverrig). Arbejdet i forskellige Byer i Sverrig og Danmark. Etableret i Løgstør 1891, Byens eneste Forretning i Branchen.

C. I. B. Kjeldgaard, Sygehuslæge, Læge ved Statsseminariet i Ranum, født 1866 i Slettegaard. Har i 1895 og 96 været Reservelæge paa Viborg Amtsygehus under Fysikus Heiberg, har senere hver Sommer studeret Kirurgi i Tyskland, særlig hos Kummelt og Launstein i Hamborg. Medlem af Løgstør Sundhedskommission fra 1900 og Løgstør Byraad fra 1913.

I. H. Spliid, fhv. Proprietær, nu Tilsynsførende ved Andelsbanken, født 1867 i Løgstedgaard pr. Løgstør. Uddannet som Landvæsenselev paa forskellige større Gaarde. Derefter Bestyrer af Poulsholm pr. Blære fra 1889—99. Forpagter af Hornumbro Hollegaard fra 1899—1916. Ejer af Ørndrup pr. Hornum 1906—1917. Skatteraadmedlem fra 1903, Landboforeningsformand fra 1908, Landvæsenkommisær m. m.

Chr. Engelbrecht, Snedker og Tømrer, født 1867 i Trustrup. Lært hos Snedker Chr. Jørgensen. Han har i Løgstør bygget ca. 50 Bygninger, dels Tømrer- og Snedkerarbejde, dels Entrepriser, desuden ca. 200 Bygninger paa samme Maade paa Landet.

Edv. Pedersen, Vinhandler, født 1870 i Løgstør. Efter at være uddannet i Bryggerifaget herhjemme, arbejdede han 6 Aar i Tyskland. Anlagde 1893 en Mineralvandfabrik i Løgstør, paabegyndte en Vinforretning en gros 1903. Afstod Mineralvandfabrikken 1913 til Thorvald Madsen og paabegyndte en Ægforretning, som senere afstodes til Th. Robinson & Co., Aalborg. Driver nu Vinforretning sammen med Lager af Margarine fra A/S Otto Mønsted, Aarhus og Gær en gros fra de danske Spritfabrikker i Randers og Spritfabrikken »Fortuna«, Hobro.

Chr. Reiersen, Grosserer, født 1872 i Løgstør. Lært hos I. C. Salvesen i Løgstør. Kolonial- & Melforretning en gros startet 1906 uden Kapital og som Følge deraf meget lille Forretning de første Aar. Er den første Forretning i Løgstør, der udelukkende har virket som en gros Forretning. 1917 Bestyrelsesmedlem i Handelsforeningen, De danske Forsvarsbrødre og Borgerforeningen. Handels- og regnskabskyndig Tillidsmand.

P. Bach Aistrup, Købmand, født 1873 i Løgstør. Medindehaver af Manufakturfirmaet Ad. Aistrup & Sønner. Grundlagt 1865. Medlem af Løgstør Byraad siden 1913. Formand for Overligningskommissionen.

Carl Abel, Sagfører, født 1873 i Sæby. Taget juridisk Eksamen.

Overtaget Forretningen i 1910 efter Sagfører Nissager, der startede den i Aaret 1890. Har tillige Agentur for Statsanstalten for Livsforsikring.

Th. Lund, Købmand, født 1874 i Løgstør. Lært hos I. C. Salvesen, derefter Kommiss paa Fanø og Hadsund. Medindehaver af Forretningen fra 1904 og Eneindehaver fra 1914.

P. C. Petersen, Tømmerhandler, født 1877 i Veslør Station. Lært hos T. C. Dige & Søn, Fæggesund, frekventeret Handelskolen i Aalborg. Forretning i Tømmer og Bygningsartikler foruden for 4 Aar siden begyndt en gros Forretning og Import af Jern, Kul og Koks samt Briketter.

Charles Nielsen, Sølvsmed, født 1879 i Thisted. Lært hos Guldbrandsen, Vejle. Etableret i Løgstør 1902, eneste Fagmand, anerkendt i hele Himmerland. Mdl. af D. A. F. 1895 og I. O. G. T. 1899.

Peter Nielsen, Købmand, født 1882 i Aggersund. Lært hos J. P. Jensen, Nørager, Kommiss hos J. A. Simonsen, Gedsted, og Bogholder paa Cementfabrikken »Norden«, Aalborg. Forretning i Kolonial, Korn- & Foderstoffer, Cement, Gødning, Markfrø samt Morsø Støbegods. Byens største Forretning i Branchen.

Bertel Jørgsen, Direktør, født 1886 i Vamdrup. Uddannet paa Odder Andelssvineslagteri.

Gustav Ibsen, Boghandler, født 1886 i København, Søn af afd. Kaptajn S. C. Ibsen. Lært i Carl Bindings Boghandel, Næstved, været Medhjælper i Herning, Hjørring, Ringkøbing, Thisted og Horsens. Boghandelen er grundlagt 1847 og har Filial i Ranum.

Kaj Simonsen, Købmand, født 1890 i Løgstør. Lært hos Hans Nielsen, Børkop, frekventeret Jydsk Handelshøjskole i Aarhus og været 2 Aar i Mannheim, Tyskland. Har overtaget Forretningen 1. Juni 1915, som har været i Familiens Eje siden 1854.

HERM. BERTELSEN

AARS HERRED

Aars Herred.

Aars Herred, der ligger i Vesthimmerland, hører til Aalborg Amts ufrugtbareste Herreder, idet der omtrent skal 35 Td. Land til en Td. Hartkorn.

Jorderne er forholdsvis højtliggende og gennemgaaende sandede med Sand og Grus som Underlag, enkelte Steder findes Al. Herredet er fattigt paa Vandløb, det eneste større Vandløb, Halkær Aa, opstaar af to Bække, der har deres Udspring i Aars Sogn. Herredet er saavel som den øvrige Del af Himmerland særdeles rig paa betydelige og interessante Fortidsmindesmærker, der vidner om, at Himmerland, og ikke mindst Aarseggen, i gamle Dage var et tæt befolket Land, men tillige kaster disse Mindesmærker Lys over disse svundne Tiders Sæder og Levevis. Det var saaledes gennem Studiet af og ved Sammenligning af Skaldyngerne ved Ærtebølle og Aalborg, at man fik Vished for, at der har været to Perioder i Stenalderen. Medens man i Ærtebølleddyngerne fandt Spor af flere vilde Dyr, men af tamme Dyr kun Hunden, saa fandt man i Aalborgdyngen Knogler af baade Okser, Faar og Svin.

Dertil kommer, at man adskillige Steder har fundet Lerkar med Aftryk af flere af de nu velkendte Kornsorter f. Eks. Havre, Byg, Hvede og Hirse, og i Døstrup Mose har man fundet den ældste Plov i Danmark. Det er især over Bebyggelse, Landbruget og Bonden i den forhistoriske Tid, at Himmerlands Oldtidsminder kaster Lys, og vi ser da, at Befolkningen dengang som nu var en fredelig, agerdyrkende Befolkning. Det samme fremgaar forøvrigt ogsaa af Runemindesmærkerne, der med en enkelt Undtagelse alle fortæller om Bønder. Paa en Runesten læser man saaledes: »Han var af Landmænd i Danmark den første og bedste.« Aarstenen er vel rejst til Minde om en Krieger, men det er dog vist særlig Landmanden, der hædres. Flertallet af Himmerlands Runestene er fra Gorm den Gamles Tid.

Det er derfor ganske interessant at erfare, at det dog var

denne Egns fredelige og jorddyrkende Folk, der udgjorde Kærnen i det berømmelige Kimbertog, der i sin Tid fik det mægtige Romerrige til at knage i sine Sammenføjninger. Et Minde herom har vi i det store Sølvkar, der i 1891 fandtes i Gundestrup Mose. Paa dette findes flere Afbildninger af Menneskeofringer, men ogsaa tillige en Række Krigsbilleder, der i meget minder om Kimbrernes krigerske Bedrifter. Aarsagen til dette Tog skal derfor aabenbart heller ikke søges i Lyst til Krigen, men snarere i, at Jorden ikke kunde føde den stærkt voksende Befolkning. Der fortælles, at det en Tid var Skik, at man samledes hvert femte Aar for ved Lodtrækning at afgøre, hvilken Trediedel af Befolkningen der skulde drage ud med Hustru og Børn og søge Lykken i fremmed Land, saaledes at der blev Plads og Føde i Hjemmet for de tilbageblivende. Deri ligger ogsaa en Forklaring til, at Kimbrerne trods deres eventyrlige Mod og Kraft under Kampen ikke som det romerske Soldaterfolk evnede at fastholde Fordelene ved de vundne Slag, men led til sidst et afgørende Nederlag, i hvilket baade Mænd og Kvinder kæmpende fandt eller søgte Døden for ikke at blive de forhadte Romeres Trælle.

Historieskriveren Plinius siger i sin Skildring af denne vilde og forfærdelige Slutningskamp, at Kampen ikke engang var forbi med Menneskenes Død. Kimbrernes Hunde søgte endnu at forsvare deres Herres Vognborg fra Vogn til Vogn.

Af andre interessante Fund skal endelig nævnes nogle Guld-fund, der er gjort i de sidste Aar. Det første var paa P. Chr. Jensens Mark, Vest for Aars. Det andet var hos Henrik Larsen, Nordvest for Aars, og det sidste var i Stenildvad Mose. Navnlig det andet Fund af disse var særlig interessant. Det bestod af 13 Brakteater og 6 smaa Stykker Ringguld og er det største Fund af den Art, der i det hele taget foreligger i Danmark.

Aars Sogn.

Jorderne er højtliggende og bakkede, det højeste Punkt er 61 Meter over Havfladen. Sognets Jordareal udgør ialt 6,976 Tdr. Land.

1801	havde Sognet	380	Indbyggere
1840	—	—	465
1860	—	—	507
1880	—	—	782
1890	—	—	915
1910	—	—	2,500

Deraf i Aars Stationsby omtrent 1500.

Aars Sogn udgør sammen med Havbro Sogn een Kommune. Kommunalbestyrelsen bestaar af 11 Medlemmer. Siden 1880 har følgende været Sogneraadsformænd:

1880—1883	Gaardejer	Kr. Lassen, Oustrupgaard.
1883—1886	—	Ole Winther, Winthersholm.
1886—1890	—	Kr. Berthelsen, Havbrogaard.
1890—1893	—	Søren Jensen, Refshalegaard.
1893—1895	—	Jens Hald, Oustrup.
1895—1898	—	Søren Glerup, Havbro.
1898—1900	—	Poul Sørensen, Thorsgaard.
1900—1902	Købmand	W. Hestbech, Aars.
1902—1905	Gaardejer	Povl Povlsen, Gundestrupgaard.
siden 1905	Husejer	Gregers Larsen, Gundestrup.

Den stærke og hurtige Vækst har heller ikke undladt at sætte sine Spor paa Kommuneregnskabet.

1880 udgjorde Skatten 3,000 Kr., hvoraf $\frac{1}{4}$ var lignet paa Formue og Lejlighed.

1885 udgjorde Skatten	4,373	Kr.
1890	—	6,376 —
1895	—	11,441 —
1900	—	12,000 —
1910	—	40,000 —
1917	—	60,000 —

Skatten er altsaa nu omtrent 20 Gange saa høj som i 1880.

For faa Aar siden var Aars kun en meget lille Landsby, i Løbet af 25 Aar blev den Himmerlands største Stationsby. Denne hurtige Opvækst skyldes jo selvfølgelig i første Række de Baner, som førtes til Byen, og som satte Byen i let og bekvem Forbindelse med sit naturlige Opland. Den Omstændighed, at Aars ligger som Midtpunkt i en Egn, hvis dygtige Befolkning føler sig knyttet til Aars, har ogsaa bidraget sit til Byens Udvikling. Der har altid bestaaet og bestaar et godt Forhold mellem Egnens Befolkning og Erhvervslivet i Aars. Selv om dette Tillidsforhold, der tidligere rakte langt ud over det daglige Forretningssamkvem, i vore Dage noget har skiftet Karakter, saa er Forholdet dog for Aars's Vedkommende i Hovedsagen dette, at der bestaar et virkeligt Tillidsforhold mellem de Næringsdrivende og Kundekredsen. Ved dygtig og samvittighedsfuld Betjening har det været let ikke alene at fastholde Kundekredsen, men ogsaa at udvide den betydeligt.

Af Virksomheder, der danner Erhvervslivet i Aars, og som har været med i den Udvikling og Fremvækst, som de sidste 25 Aar

A/S Brdr. Hestbechs Gaard

har bragt Aars, kunde der være Grund til at nævne adskillige, som paa særlig virksom Maade har taget Del i Arbejdet for Byens Udvikling. Først vil vi der nævne A/S Brdr. Hestbech.

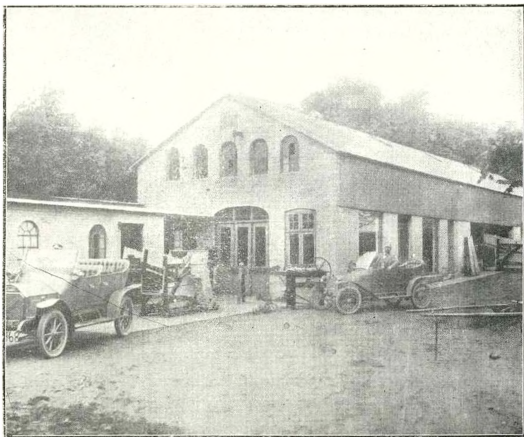
Denne store Virksomhed, der er grundlagt af 3 Brødre, danner ligesom Kærnen i Byens Handelsverden. Dens Indehavere ejede

N. Mortensens Manufakturforretning (Crome & Goldschmidt's Udsalg)

Initiativ i Forening med den dygtige Forretningsmands Egenskaber. Oprindelig omfattede Forretningen baade Kolonial, Manufaktur, Isenkram, Foderstoffer og Tømmer. Men Tid efter anden overdroges Manufaktur til Købmand N. Mortensen, Isenkram til C. C. Christensen og Kolonial til Købm. O. K. Weis. Under den nuværende Leder, Direktør Chr. Hjortkær er Virksomheden i stadig Fremgang.

En anden betydelig Virksomhed er Maskinfabrikken. Denne Virksomhed, der er grundlagt af den nuværende Indehaver, Fa-

Exteriør fra N. Jensens Maskinfabrik

brikant N. Jensen, har erhvervet sig et ganske særligt Ry for sine fortrinlige Vindmotorer. Endelig bør nævnes Maskinsnedkeriet, som grundlagdes af afdøde Bygmester Anders Svenstrup.

Aars Dampteglværk, der ligger Øst for Byen, er under Direktør C. Jensens dygtige Ledelse vokset op til en meget stor Virksomhed. Dens Fabrikata nyder overalt enstemmig Anerkendelse og har vundet Virksomheden en fast og sikker Kundekreds.

Byens Vækst har medført adskillige Goder. Der er Læge og Dyr læge i Byen. Der er Bank og Sparekasse, Slagteri og Mejeri, udmærket Postomdeling, 3 Gange daglig. Telefon og Telegraf. Vandværk, Elektricitetsværk m. m. m.

Exteriør fra N. Jensens Maskinfabrik

De mange Fremskridt og betydningsfulde Foranstaltninger, der er gjorte i Aarenes Løb, er ikke kommen helt af sig selv; nej, bag dem ligger et betydeligt og energisk Arbejde, men Byen har været saa heldig altid at have dygtige Mænd, der kunde gaa i Spidsen, naar de forskellige Sager skulde føres frem, og bag dem stod de øvrige med redelig Villie til i Sammenhold at løfte Tidens Opgaver. Der har gennemgaaende været godt Sammenhold mel-

lem Borgerne, og de har ejet den Tro til egen Kraft, der er en Nødvendighed, hvor store vanskelige Opgaver skal løses.

Byens ældste Forening er Sangforeningen »Fremad«, der blev oprettet 1884 med Møller Madsen som Formand, Pastor Barfod som Kasserer; de øvrige Bestyrelsesmedlemmer var Købm. W. Hestbech, Postmester Lund, og pens. Lærer Ørum. Foreningens Formaal var, som det hed i Lovens § 1, »ved Indøvelse af flerstemmige Sange at vække Lyst til og Interesse

Møller Madsen,
fhv. Lærer

for Sang, samt ved Møder og selskabelige Sammenkomster at fremme Enighed og Sammenhold mellem Foreningens Medlemmer ligesom ogsaa at fremme andre gode Formaal i Sognet, og i en Aarrække løste Foreningen paa den smukkeste Maade disse Opgaver. I omtrent 20 Aar, indtil Helbredet svigtede, arbejdede Møller Madsen med usvækket Energi som Sangforeningens Dirigent, og Foreningen gav en Mængde Koncerter paa forskellige Steder i Omegnen, altid modtaget med den største Velvillie og livligt Bifald. Hjemme i Foreningen herskede et fornøjeligt og venskabeligt Samfundsliv med ugentlige Sammenkomster og til Afveksling Koncerter og Dilletantforestillinger. Fra Foreningen udgik Initiativet til Gennemførelse af forskellige Opgaver, bl. a. skaffede den saaledes ved Aktietegning Midler til, at den til Aars Lærerembede hørende Eng med Autoriteternes Samtykke blev omdannet til det nuværende Lystanlæg, der er en Pryd for Byen.

Imidlertid kom Byen ved Tilflytning af nye Haandværkere og andre Næringsdrivende temmelig hurtigt ind under Forvandlingens Tegn, og der krævedes nye Rammer, som bedre svarede til en fagmæssig Organisation, og efter nogen Brydning oprettedes Aars Borger- og Haandværkerforening, den 13. Juli 1890. Denne Forening har da siden været Byens Organisation, og gennem sine Udvalg har den løst mange forskellige Opgaver. Det dristigste Foreningen har indladt sig paa, var den store Amtsudstilling i Aars 1907. Denne Udstilling var ikke alene meget omfattende, men den gav et fortrinligt og paalideligt Billede af Haandværkets og Industriens Standpunkt i Himmerland, tillige var den et smukt Vidnesbyrd om det gode Sammenhold iblandt Byens Borgere, der under Forretningsudvalgets Ledelse næsten alle maatte medvirke som Medlemmer under de forskellige Udvalg. Bogbinder Carl Andersen, der gennem mange Aar har været og stadig er en jovial og ualmindelig interesseret Formand for Aars Borger- og Haandværkerforening, var som saadan Medlem af Udstillingens Forretningsudvalg, der tillige bestod af Fabrikant A. Pedersen som Formand og Lærer Møller Madsen som Sekretær. Stiftamtmand Brun var Udstillingens Præsident, Folketingsformand A. Thomsen og Borgmester Boss, Løgstør, var Vicepræsidenter. Udstillingen lykkedes over at Forventning og blev en næsten eventyrlig Succes for Byen.

Det vil være ganske ugørligt at omtale alt det, Foreningen gennem Aarene har virket til Gavn for Byen. Her skal kun nævnes enkelte Ting. Først Vandværket, der vel er fremgaaet paa Initiativ fra Haandværkerforeningen, men det er dog ganske

særlig en enkelt Mand, Isenkræmmer Christensen, der med ubestridelig Dygtighed har staaet for Ledelsen af dette Værk. I flere Aar dreves Værket ved Vindmotor, men nu drives det ved Elektricitet.

I 1915 blev der bygget et Elektricitetsværk, der forsyner Byen med Lys og Kraft. Den voksende Tilgang har nødvendiggjort betydelig Udvidelse af Værket.

Det var ligeledes fra Haandværkerforeningen, at Tanken om et Apotek kom og virkeliggjordes 1905; indtil 1917 dreves Apoteket som Hjelpeapotek til Løgstør Apotek, siden da er Apoteket selvstændigt.

Endvidere har Foreningen gjort et stort Arbejde for Forskønnelse af Byen, bl. a. ved at lade plante Allé langs Amts- og Kommuneveje i Byens Omegn. Da Tanken om et Andelssvineslagteri fremkom, fik den virksom Støtte fra Haandværkerforeningen, og Byens Borgere deltog i Arbejdet for Tankens Gennemførelse baade med Arbejde og Pengeofre. Det samme gælder for Aars og Omegns Landboforening, der stiftedes 1915, Formand, Gaardejer Kr. Hansen, Lille Binderup.

Banerne.

Stationsbyens Fremvækst hænger paa det nøjeste sammen med Udviklingen af Banenettet i Vesthimmerland. Tanken om en Bane gennem Vesthimmerland har været fremme siden den jydsk Længdebane blev aabnet fra Randers til Aalborg, men Enighed om dens Retning var der naturligvis ikke. Nogle holdt paa, at den fra Løgstør eller Aggersund skulde føres til Viborg, andre holdt paa Hobro og atter andre paa en nordligere Linie til Arden. Sagen var nu kommen saa vidt, at Regeringen havde ladet 3 Linier undersøge, en fra Løgstør til Arden, en direkte Løgstør — Hobro Linie og en Linie fra Løgstør over Aalestrup til Hobro, og i Rigsdagssamlingen 1885—86 fremsatte Indenrigsministeren Forslag om den direkte Hobrolinie. Der bestod da fra Halvfjerdserne en Jernbanekomite, sædvanlig kaldt »Hobro—Løgstør Komiteen«, der nu straks sluttede sig til Regeringens Forslag og i Rigsdagen fik Støtte hos Højre, der beherskede Landstinget.

Men i Januar 1886 blev der efter Indbydelse af flere ansete Mænd i Aarseggen afholdt et offentlig Jernbanemøde i Aars, og dermed begyndte den egentlige Jernbanekamp i Vesthimmerland. Efter en livlig Debat med Medlemmer af den gamle Jernbanekomite blev det med stor Majoritet vedtaget at vælge en ny

Komite, der skulde virke for, at Banen fra Løgstør blev ført over Aars og derfra førtes mod Syd til Viborg og mod Øst til Stambanen, ikke sydligere end Arden.

Lærer Møller Madsen, Aars, blev valgt til Formand for den ny Komite, der blev kaldt »Gaffelbanekomiteen« eller »Aarskomiteen«. Med Forpagter Halvorsen, Købm. Ladegaard, og Møller Madsen som Ordførere blev Kampen taget op mod den gamle Komite ved en lang Række Møder omkring i Sognene. Tillige førte Møller Madsen i Dagbladene en ivrig Debat med

Tilhængere af den direkte Hobrolinie, og snart stod Vesthimmerlands Befolkning delt i to stridende Lejre.

Den ny Komite fik paa Rigsdagen Tilslutning fra Venstre, der beherskede Folketinget, og Striden kom saaledes til at staa mellem Folketinget og Landstinget, der støttede Regeringen. Der gik — som man siger — Politik i Sagen, og den syntes under det provisoriske Styre ret uløselig.

Efter at Venstre under Frede Bojsens Ledelse var gaaet over til Forhandlingspolitikken blev der imidlertid opnaaet et Kompromis, hvorved Højre fik Banen til Hobro, imod at den blev ført over Aars og Aalestrup, medens Folketinget opnaaede at faa

Banen over Aars og Aalestrup til Viborg. Det var en Løsning, som begge Komiteer sluttede sig til, og i Aaret 1893 aabnedes Banen over Aars for Driften.

Imidlertid havde Aarskomiteen derved kun delvis løst sin Opgave, der ogsaa gik ud paa bedre Baneforbindelse med Aalborg, og medens Hobro—Løgstør Komiteen opløstes, fortsatte Aarskomiteen sin Virksomhed, der først afsluttedes efter at Rigsdagen havde vedtaget den som Privatbanelov, hvorved der blev givet Lovhjemmel til Anlæg af Aars—Nibe—Svenstrup Jernbane, som blev aabnet for Driften i 1899.

Nogle Aar derefter kom der Udsendinge fra Farsø til Møller Madsen i Aars med Opfordring til at optage Arbejdet for Anlæg af en Bane fra Aars over Farsø til Hvalpsund. Han efterkom beredvillig denne Opfordring og lagde sig i Selen for at faa denne Bane gennemført. Da dette Projekt fremkom, trak de fleste paa Smilebaandet deraf. Det forekom dem nærmest at være en behagelig, men ret uskadelig Spøg, og selv i Aalborg Byraad blev der gjort Løjer med dette Baneprojekt, men Gedsted og Aalestrup tog det alvorligt og optog som Modtræk Arbejdet for en Bane fra Aalestrup over Gedsted til Hvalpsund. Ullits-Foulum og Louns-Alstrup Kommuner stod en Tid vaklende i Valget mellem de to fremsatte Projekter, men ved offentlige Jernbanemøder i Hole og Foulum lykkedes det Møller Madsen at vinde stor Majoritet for Banen til Aars. De midlertidige Komiteer overlod nu Arbejdet til en af Sogneraadene i de interesserede Kommuner valgt Komite med Gaardejer Søren Sørensen, Ullits, og senere Gaardejer Kr. Kærsgaard, Strandby, som Formand og med Møller Madsen som Sekretær. Efter langvarige Forhandlinger lykkedes det at opnaa Enighed om Banens Retning og Stationernes Beliggenhed, og de interesserede Kommuner tegnede sig for saa betydelige Bidrag, at ogsaa Aalborg Amtsråd, og Aalborg Byraad vedtog at yde de af Komiteen ansøgte Bidrag til Banens Anlæg. Komiteen blev saa udvidet med Repræsentanter for Amtsrådet og Aalborg Byraad og Aars—Nibe—Svenstrup Jernbane. Den 13. December 1906 holdt den udvidede Komite konstituerende Møde i Aars og valgte Stiftamtmand Brun som Formand.

Samme Dag indsendtes Andragende til Ministeriet om Eneretsbevilling til Anlæg og Drift af en Bane fra Aars til Hvalpsund. Landstingsmand Jørgen Bertelsen, Aalborg, fungerede som Formand for Forretningsudvalget, og paa Komiteens og senere paa Bevillingshavernes Vegne blev Sagen under hans Ledelse ført saa hurtigt frem, at Banen blev aabnet for Driften den 3. Juli 1910

som Nr. 1 af alle de paa den sidste store Jernbanelov hjemlede Anlæg. Hidtil havde Aars—Nibe—Svenstrup Banen haft sin egen Station i Aars, Øst for Statsbanestationen. Nu blev de to Privatbaner sammensluttet i et Selskab, og under Fællesnavnet »Aalborg—Hvalpsund Jernbane« førtes deres Tog ind til den udvidede Statsbanestation i Aars.

Siden er rejst Spørgsmaalet om en Bane fra Aars til Arden og Hurup. Ogsaa om denne Bane har der staaet Kamp, men efter at Aantsraadet har bevilget den Tilskud, maa det betragtes som givet, at Banen vil blive til Virkelighed i de nærmest kommende Aar, hvilket endnu tydeligere fremgaar af den Omstændighed, at Banen er optaget som Nr. 4 i Jernbaneudvalgets store Jernbaneforslag, som er udarbejdet i 1916—17.

Aars Kirke.

Den ældste Bygning i Byen er Kirken, der ligger paa en Bakke i Nordsiden af Byen. Den ejedes indtil 1916 af Proprietær Hanssen, Gøttrup, men er nu selvejende. Den har baade Skib og Kor, der antagelig stammer fra den romanske Tid. Den er bygget af Granitkvadrer paa Sokkel med Skraakant. Tidligere har der i Nordsiden været en Indgangsdør, men den er nu tilmuret; over Lyddøren er der en halvrund Tympanon med et Kors. Taarnet er fra gotisk eller tidlig Renæssancetid, bygget dels af Kvadrer og dels af Mursten. Paa det staaer Aarstallene 1857 og 1877. Prædikestolen er fra 1882.

Paa Stolestaderne staaer Navnene Mette Jørgensdatter og Mette Sørensdatter samt Aarstallet 1666. Paa et Panel i Kirkens Vestende staaer ligeledes en Række Navne. Paa Nordvæggen hænger to Trætavler med Navnene paa Sognepræsterne siden Reformationen. I Koret hænger en Mindetavle over Præsten Sorent Pedersen Herch, der døde 1750. Endvidere findes der en Ligsten over Provst Jens Nielsen (død 1657) og Hustru. Uden for Kirken staaer en Runesten med følgende Indskrift:

»Asser satte denne Sten over Val-Toke, sin Drot, Stenen her skal længe stande, Val-Tokes Navn vide bære.«

Kirken er i enhver Henseende overmaade tarvelig; men efter at den er bleven selvejende, tør det jo nok forventes, at der vil blive ofret lidt mere paa dens Vedligeholdelse og Forskønnelse end hidtil. Med en Udvidelse af Kirkegaarden for Øje købtes i 1915 et Jordstykke Øst for Kirkegaarden. Indtil der bliver Brug herfor, benyttes Jorden som Kolonihave.

Aars Kommuneskole.

Aars Skole hører til de gamle Hovedskoler, der oprindelig var knyttet til Hovedkirken, hvorfra fulgte, at Biskoppen havde Kaldsret. I mange Aar søgte Børnene fra hele Sognet til Aars Skole, og da der kun var en Lærer til at undervise dem, kunde der til Tider være op mod 100 Børn i en enkelt Klasse. Det stadig stigende Børneantal nødvendiggjorde endelig mere Lærerkraft, og i Aaret 1882 ansattes Frk. Emilie Spliid som Lærerinde ved Skolen. 10 Aar senere blev der oprettet et nyt Skoledistrikt for

Sjøstrup og Gundestrup. Skolen indviedes 31. Oktober 1892 og samtidig ansattes Lærer J. K. Brahms ved Skolen som Enelærer.

1842 ansattes Lærer Ørum ved Aars Skole og virkede i denne Stilling i 42 Aar. Gamle Ørum var i mange Henseender en dygtig og samvittighedsfuld Lærer, der med fast Haand førte sine Elever til virksom Deltagelse i Skolearbejdet. Ørums Efterfølger i Embedet var Møller Madsen, der var Skolens Førstelærer indtil 1911. 1905 var der igen for mange Børn, og efter megen Forhandling frem og tilbage vedtog Sogneraadet at sælge den gamle Skole og bygge en helt ny Skole og oprettede samtidig et Andenlærerembede ved Skolen. Den ny Skole indviedes den 8. No-

vember 1905, og samtidig indførtes der Hverandendagsundervisning for alle Klasser.

1901 var der i Distriktet ialt 150 Børn, og 114 Børn i Skolen. 1905 var Tallene steget til 206 og 152; 1911 til 299 og 222. 1916 var Distriktets Børneantal 363, altsaa mere end fordoblet siden 1901. 1911 tog Møller Madsen sin Afsked paa Grund af Sygdom, og Andenlærer Herm. Bertelsen blev under 19. September 1911 udnævnt til Førstelærer ved Skolen. Allerede Aaret efter var der saa mange Børn, at der atter maatte skaffes Plads. Fra Stationsbyens Side fremkom der saa Ønske om at faa indført Hverdagsundervisning med forøget Timetal. Sogneraadet stillede sig imødekommende, men Landboerne var betænkelige ved Hverdagsskole af Hensyn til de lange Skoleveje for deres Børn. Men efter at Spørgsmaalet havde været drøftet paa flere Møder, opnaaedes Enighed om at indføre Hverdagsskolen ved Aars Skole, og samtidig at oprette to private Skoler i Tolstrup og Pisselhøj, til hvilke Skoler Kommunen ydede betydelig Støtte. Den udvidede Undervisning ved Aars Skole krævede mere Lærerkraft, og der oprettedes saa et Tredielærereembede og 3 Aar efter et Embede for en eksamineret Lærerinde. Børnene er nu fordelt i 8 Klasser. I 1905 var der i Sognet 2 Lærere og 2 Lærerinder; 10 Aar efter 9 Lærere og 5 Lærerinder.

Aars private Mellem- og Realskole.

Foruden Kommuneskolen findes der ogsaa i Aars en eksamensberettiget Mellem- og Realskole. Den begyndte som en lille privat Børneskole med en Lærerinde som Leder, og Undervisningen foregik i flere Aar i lejede Lokaler. Efter at Frk. Agnes Bentsen i flere Aar havde bestyret Skolen med stor Dygtighed, og Skolen stadig havde voksende Tilgang af Elever, besluttede Skolens Bestyrelse at bygge en tidssvarende Skolebygning med gode og velindrettede Lokaler og Lærerboliger, samtidig ansattes en Medlærerinde ved Skolen. Da Frk. Bentsen i 1910 forlod Skolen, antoges cand. theol. Vestergaard-Nielsen som Bestyrer, og kort Tid efter anerkendtes Skolen som eksamensberettiget Mellem- og Realskole. Ved Skolen virker foruden Bestyreren 2 Lærere og 2 Lærerinder. Særlig virksom for Skolen har Isenkrømmer C. C. Christensen været, og han har stadigt haft Sæde i Skolens Bestyrelse.

Teknisk Skole.

Aars Borger- og Haandværkerforening lader hver Vinter afholde Aftenskole for Byens unge Mennesker. I flere Aar foregik Under-

visningen paa Aars Landbrugsskole, senere paa Kommuneskolen; men efter at Foreningen havde opført et Alderdomshjem, blev der indrettet Lokaler der, og siden da har Tilslutningen været udmærket. Skolen modtager Tilskud fra Kommune, Amt og Stat.

Landbrugsskolen

Pengeinstitutter.

Det ældste Pengeinstitut i Aars er Aars-Havbro Spare- og Laanekasse, der er stiftet 14. December 1871. Til at begynde med var det kun smaa Midler Sparekassen havde at virke med; men i Løbet af en Sned Aar voksede Indskuddene til ca. 100,000 Kr. Den egentlige Ledelse ligger i Kassererens Haand, og i flere Aar var Postmester Lund, Aars, en fortrinlig Leder af Sparekassen. Da Lund 1897 forlod Aars, valgtes til hans Efterfølger Købm. Brændgaard, der indtil 1. Oktober 1910 ledede Sparekassen. Efter ham blev Sogneraadsformand Gregers Larsen Kasserer. I de sidste Aar er de indskudte Kapitaler steget betydeligt og andrager nu ca. 360,000 Kr. I flere Aar, indtil 1910 havde Kassen Tilhold i lejede Lokaler. Følgende har været Formænd for Sparekassen: Gaardejer Niels Nielsen, Havbro, Proprietær Holst, Stenildvad, Snedker A. Svenstrup og Gaardejer Povl Povlsen, Gundestrup. Den nuværende Bestyrelse bestaar nu foruden af Formanden af fhv. Gaardejer Søren Gregersen, Aars, Forstander L. Pedersen, Aars, Gaardejer Anton Sørensen, Havbro,

Aars-Havbro Spare- & Laanekasse

Gregers Larsen,
Sparekassebestyrer

P. Poulsen,
Grdr., f.m. f. Sparekassen

Grd. Jens Bøhl, Havbro, Grd. Niels Nielsen, Havbro, Grdr. Peter Sigvardtsen, Jelstrup, Grdr. Egidius Nielsen, Pisselhøj samt Kassereren. Sparekassen har Kontortid 2 Gange om Ugen.

Aars Bank.

Som et naturligt Led i Byens Udvikling vil man forstaa, at Tanken om en Bank i Aars ret tidlig maatte komme frem. Med Møller Madsen som Formand nedsattes 1899 et Udvalg, der havde til Formaal at faa oprettet en Bank i Aars. Der var straks betydelig Interesse for Sagen og Aktieselskabet »Banken for Aars og Omegn« startede i 1899 med en Aktiekapital af 50,000 Kr. Til Formand for Bankraadet valgtes Gaardejer Povl Sørensen, Thorsgaard, indtil han 1915 blev valgt til Direktør i Stedet

A/S Banken for Aars og Omegn

for Købmand N. Mortensen, der saa blev Formand for Bankraadet. 1907 udvidedes Aktiekapitalen til 100,000 Kr. og ti Aar senere, 1917, til 200,000 Kr. Første Regnskabsaar udgjorde Indlaanene godt 40,000 Kr., men steg i de følgende Aar jævnt og sikkert, indtil de i 1916 var steget til 2,556,493 Kr. 16 Øre.

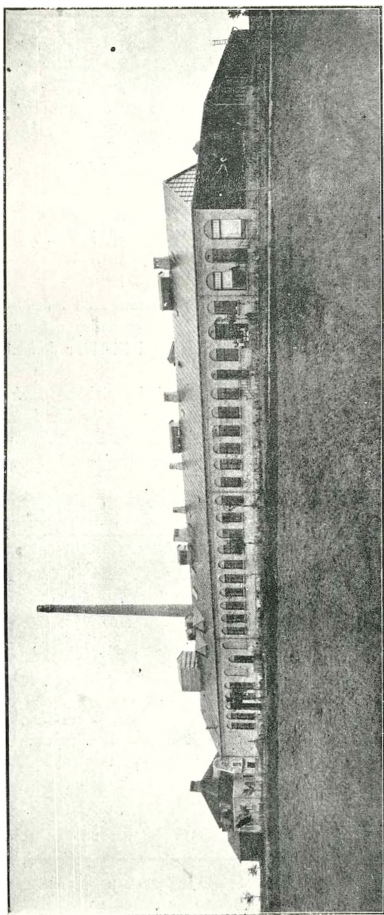
Direktionen bestaar af 3 Direktører, nemlig Th. Thomsen (adm.) Povl Sørensen og O. K. Weiss. Foruden disse bestaar Bankraadet af N. Mortensen (Fmd.), Grdr. Kr. Bertelsen, Havbro, Grdr. Jens Jensen, Blidsgaard, Grdr. Søren Glerup, Havbro, Grdr. Povl Povlsen, Gundestrupgaard, Proprietær Hansen, Gjøttrup og Isenkræmmer C. C. Christensen.

Foruden disse to Pengeinstitutter har Aars siden 1916 haft en

Filial af Andelsbanken, der har Lokale i Forretningsfører Nors Ejendom. Norsersammen med Partikulier Søren Lyngsø Tilsynsførende ved Banken.

Aars Andelssvineslagteri.

Den største landøkonomiske Sammenlutning i Aars er Svineslagteriet. Blandt Mænd, der paa særlig virksom Maade har deltaget i forarbejdet for Svineslagteriet kan nævnes Slagteriets Fmd., Grdr. Kr. Eriksen, Lille Binderup, Sognefoged Jens Amtoft og

Aars Andelssvineslagteri

J. Jensen,
Direktør

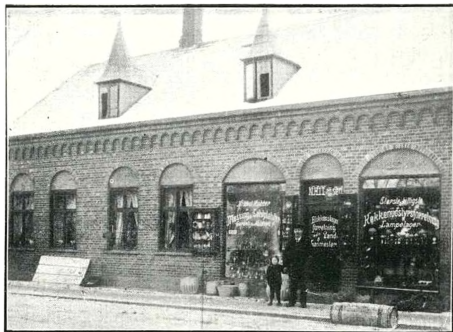
Møller Madsen, Aars, der sammen med adskillige andre Mænd ved Møder rundt i Sognene førte Tanken frem. Indtegnningen af Svin var straks saa betydelig, at man vedtog at bygge Slagteriet, og 1910 begyndte Virksomheden. Første Aar blev der slagtet 10,360 Svin.

1911	blev der slagtet	16,520	Svin
1912	- - -	21,179	—
1913	- - -	20,859	—
1914	(kun 7 Mdr.)	14,314	—
1914—1915	- - -	27,430	—
1915—1916	- - -	20,513	—

Gennem de forløbne Aar har Kr.

Eriksen stadig været Formand og nyder som saadan ubetinget Tillid blandt Andelshaverne, og i Direktør Jensen har Slagteriet en udmærket Leder.

For Fuldstændigheds Skyld skal endvidere nævnes, at Himmerlands to Brandkasser ogsaa har Kontor her i Aars. Løseforsikringen »Vesthimmerland« ledes af Forretningsfører P. Nielsen, og Bygningsforsikringen »Himmerland« af Forretningsfører H. Chr. Povlsen Nors.

N. H. J. Larsens Blikkenslagerforretning

Kendte Mænd.

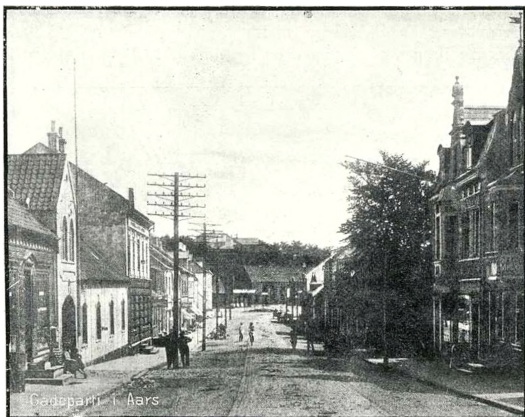
Den Mand der frem for nogen anden har deltaget i Arbejdet for Aars Bys Udvikling og Fremvækst er Førstelærer Møller Madsen.

Han er født 26. Januar 1855 i Hesbæk i Alstrup Sogn, hvor hans Fader, Mads Poulsen, dengang var Gaardejer

og Møller. Indtil 1870 deltog Møller Madsen i Gaardens Drift, men modtog derefter Forberedelse til Seminariet af Jens Holm og Ejlersen i Foulum. 1874 tog han Lærereksamen fra Ranum Statsseminarium og blev derefter Hjælpe lærer ved Brovst Skole. Hans mægtige Sangstemme, der ofte senere har været hans Omgivelser til stor Glæde, gav allerede her Anledning til Dannelsen af en Sangforening. Nu kom der en Række Aar, hvor Møller

L. F. Christensens Møbelmagasin

S. Christoffersens Sadelmager & Møbelforretning

Madsen Gang paa Gang droges mod Højskolen. Anledningen hertil var maaske mest gamle Pastor Petri, som dengang var Præst i Louns. I hvert Fald kom Møller Madsen først til Voldby Højskole, hvor Petris Svoger, Vest, var Forstander. Efter at have virket der et Aar, var han Elev paa Sagatun og Gausdalens Højskoler i Norge hos Arvesen og Kr. Bruun, Aaret efter var han atter Lærer paa Voldby. I dette Tidsrum deltog Møller Madsen i Striden mellem Schandorph og Carl Ploug om Romantik og Realisme og viser M. M. nærmest paa Realismens Side. Om Sommeren var M. M. Elev paa Askov Højskole, hvad der senere i 1880 foranledigede Schrøder til at henvende sig til M. M. om at rejse til Elk Horn Højskole i Amerika, men han foretrak en Stilling ved Valgmenigheden i Bøvling ved Lemvig. Efter Askovopholdet var M. M. et Aar Lærer og Bestyrer af den grundtvigske Privatskole i Svendborg. En Halslidelse nødvendiggjorde imidlertid at indskrænke Brugen af Stemmen og fra August 1878 til Marts 1879

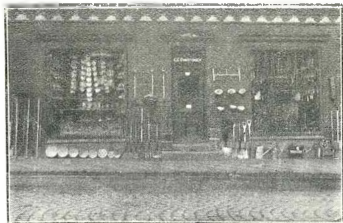

Charles Niensens Isenkramforretning og Caroline Niensens Modeforretning

opholdt han sig i København til Lægebehandling. Samtidig hørte han Forelæsninger paa Landbohøjskolen. Da Stemmen imidlertid bedredes blev M. M. fra Marts 1879 Lærer ved Mørke Højskole og fra November 1879 Vikar i Vestervig, men i 1879—80 er han atter i Voldby.

Fra Maj til August er M. M. Hjælpe-lærer ved Lærer Ørum i Aars. Derefter i fire Aar Friskolelærer og Kirkesanger i Bøvling Valgmenighed. Samtidig var han Leder af Lærerindeskolens 9 Maaneders Kursus. Her udfoldede han en betydelig Virksomhed for Sangforening og Foredragsforening, men ogsaa Grundlæggelsen af Plantagen ved Faare.

En Tid var han Kirkesanger ved Lemvig Kirke, men 1. Januar 1884 blev han kaldet til Førstelærer og Kirkesanger i Aars. Ret hurtigt nævnes M. M. som et Rigsdagsemne samtidig med Jens Vestergaard Gøttrup. Han kom dog ikke paa Valg, men er en ivrig Talsmand for Venstres Ideer ved en Række Møder. I Vognsild og Nørager møder Politiet fra Hobro, men M. M. faar under Politiets Tilstedeværelse dannet lokale Kredse af Grundlovsværneforeningen, og saasart den er dannet, holdes Foreningsmøde, hvortil Politiet ikke har Adgang. I disse politisk bevægede Tider har M. M.s bekendte Skarpsindighed sikkert givet mange Sejre hjem. Rigest udfolder hans Evne og Snarraadighed sig dog under Jernbanespørgsmaalet. Med ubestridelig Dygtighed lykkedes det ham at faa de forskellige Baner ført til Aars. I de Aar M. M. var i Aars kan der næppe nævnes en betydningsfuld Sag, som M. M. ikke har lagt sig i Sedlen for og fremmet.

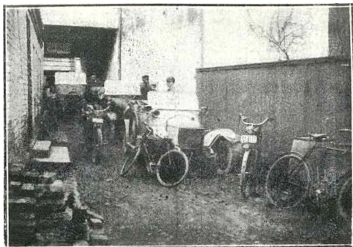

C. C. Christensens Isenkramforretning

C. C. Christensens Ejendom og Udstillingslokaler

har hele Tiden i ham haften bærende Kraft, og gennem flere Aar udgjorde han sammen med Kbm. Hestbech og Snedker Svenstrup Haandværkerforeningens •Velfærdsudvalg•, der fremmedes mangt et godt Formaal.

Karl H. Mogensens Auto-Forretning

Borger- og Haandværkerforening overbragt ham et Sølvbæger med følgende Indskrift: »Fra Aars Borger- og Haandværkerforening med Tak for udvist Interesse for Aars By«. Ved hans Bortrejse 1911 blev han Æresmedlem af Foreningen.

Anders Svenstrup hører ogsaa med til den Flok af dygtige og initiativrige Mænd, hvis Virksomhed for Aars har sat sit blivende Spor. Han var født den 13. December 1858 i Vilsted som Søn af Gaardejer Christen Pedersen. Som ganske ung kom han til Aars og begyndte en Virksomhed som Snedker og Bygmester. Ved solid Dygtighed og Paalidelighed oparbejdede han en snart en stor og omfattende Forretning, der hvilede paa det solideste Grundlag. Bogstavelig talt har Anders Svenstrup bygget Aars op, det er kun faa Bygninger som han ikke har staaet for Opførelsen af. Enhver god Sag, der kom frem, kunde være sikker paa Svenstrups virksomste Støtte. Stiltfærdig og tilbageholdende som han var, blev det ofte andre, der kom i Forgrunden, men i mangfoldige Tilfælde, var det Svenstrup, der havde taget Initiativet og sat de virkende Kræfter i Gang. I flere Aar var Svenstrup Medlem af Borger- og Haandværkerforeningens Bestyrelse ligesom han var et stadigt

Karl H. Mogensens Cykle & Støbegodsforretning

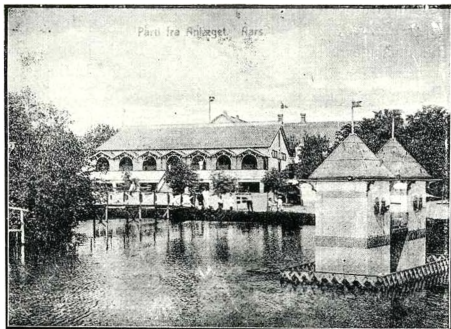
M. M. var Revisor i Mejeriet og Sparekassen. Formand for Udvalget for Oprettelsen af en Bank i Aars. Medlem af Bankraadet og Revisor i Banken fra 1899 til 1912.

Da Møller Madsen 1. Januar 1909 holdt 25 Aars Jubilæum, blev der af Aars

Medlem af »Velfærdsudvalget«. Endvidere var han i flere Aar Medlem af Sogneraadet. I 17 Aar var han Formand for Aars-Havbro Sparekasse. Hans Død kom pludselig og uventet den 9. August 1913 under et Ophold i København.

Bogbinder Carl Andersen er født 20. Maj 1867 i Aalborg som Søn af Arbejdsmand Niels Andersen. 1881 kom han i Bogbinderlære, blev Svend 1885 og Etablerede sig som Bogbinder i Aars 1893. Tidligt kom Andersen ind i Byens Foreningsliv, som han men stor Interesse kastede sig ind i. Navnlig som Formand for Borger- og Haandværkerforeningen har han udført et betydeligt Arbejde. Med aldrig svigtende Interesse har han været med til at gennemføre alt, hvad der er gennemført siden Byens Vækst begyndte at tage Fart. Foruden at være Formand for Haandværkerforeningen har han været Medlem af en Mængde Bestyrelser og sidder i et Utal af Udvalg. Her skal nævnes: Medlem af Bestyrelsen for Lystanlægget, Vandværket, Elektricitetsværket Sundhedsstyrelsen o. fl. a.

Naar Byen til næste Aar kan feste til Minde om, at der er gaaet 25 Aar, siden det første Tog rullede ind paa Aars Station, saa kan Byen med berettiget Stolthed se tilbage paa en Række travle Arbejdsaar, i hvilke Tidens Opgaver løstes. Maatte der ogsaa i Fremtiden i Aars findes dygtige Mænd og Kvinder, der i Sammenhold og godt Samvirke kan føre Udviklingen frem i samme gode og rolige Spor.

Kendte Navne og Datoer.

Gregers Larsen, Sogneraadformand, Sparekassekasserer, født 1857, Svenstrup St. Sogneraadformand siden 1905, Sparekassekasserer siden 1911.

S. Christoffersen, Sadelmager og Tapetser, født 1862 i Gedsted, lært hos J. C. Jensen, Gedsted, etableret i Aars 1885. Virksomheden omfatter 3 à 4 Mand. Tilkendt Rejsestipendium i Ind- og Udlandet henholdsvis 1908 og 1910. Stævningsmand fra 1903—1916, Medstifter og Bestyrelsesmedlem af Aars Haandværkerforening, Kasserer for Aars Lystanlæg fra 1901—09, siden 1909 Formand for samme. Diplom af 1. Klasse paa Amtsudstillingen i Aars 1907.

Poul Poulsen, Gaardejer, født 1862 i Gundestrup, Elev paa Ladelund Landbrugsskole i Vinteren 1881—82, driver Fødegården i Gundestrup. Sognefoged, for Tiden Formand for Bestyrelsen for Aars-Haubro Sparekasse samt Aars Andelsmejeri.

N. H. J. Larsen, Blikkenslagermester, født 1862 i Løgstør, lært hos Blikkenslagerm. C. Larsen, Løgstør. Blikkenslager, Gas- & Vandmester, forhen elektr. Installationer, nu stor Butikhandel & Lampeforretning. Larsen var med til at oprette Elektricitetsværket og var de første Aar Medlem af Bestyrelsen for samme. Hædersdiplom af 1. Kl. paa Amtsudstillingen i Aars 1907.

S. Christoffersen,
Sadelmager.

N. H. J. Larsen,
Blikkenslager.

C. C. Christensen,
Isenkværner.

N. Mortensen, Manufakturhldr.

Chr. Hjortkjær, Direktør.

N. Jensen, Fabrikant.

N. Mortensen, Manufakturhandler, født 1864 i Nibe, lært hos Emil Schiøring, Nibe, og H. Danielsen, Horsens, etableret 1892. Medlem af Sogneraadet fra 1901—07, Medlem af Bankraadet fra 1899.

C. C. Christensen, Isenkræmmer, født 1866 i Nibe, lært hos Isenkræmmer Carl Nielsen, Nibe, etableret 1894. Fattigforstander og Sogneraadsm medlem 1907—17, Bankraadsmedlem. I Bestyrelsen for Aars Borger- og Haandværkerforening og Aars Lystanlæg. Formand for Aars Vandværk siden Anlægget af samme.

Th. Thorsen, Mejeribestyrelser, født 1866 i Grønnerup pr. Durup. Forpagter af Holmgaards Fællesmejeri i 2 Aar, Bestyrer paa Durup Andelsmejeri i 7 Aar og Bestyrer paa Aars Andelsmejeri siden 1900. 32 Diplomer for Smør.

Charles Nielsen, Isenkræmmer, født 1869 i København. Forretningen grundlagt 1903. Formand for »Aars Borgerforening« siden 1915.

Chr. Hjortkjær, Direktør, født 1871 i Ramme pr. Lemvig. Forretningen omfatter Trælast og Foderstoffer.

N. Jensen, Maskinfabrikant, født 1871 i Outrup paa Mors, lært Faget hos A. Vestergaard, Frøslev, Mors, siden bestaaet Maskinisteksamen.

F. Jensen, Slagteridirektør, født i Esbjerg 1875, uddannet ved Esbjerg Andels Svineslagteri. Slagteriet omfatter: Slagteri, Fedtraffinaderi og Pølsemageri. Medlem af Bestyrelsen for Dansk Andels Tarmsalg.

L. F. Christensen, Snedkermester, født 1875, udlært i C. C. Bechs Møbel-etablissement i Aalborg 1895, senere

Charles Nielsen,
Isenkrammer.

L. F. Christensen,
Snedkermester.

Carl Andersen,
Bogbinder.

arbejdet i flere større Forretninger i Aalborg, har været Leder af A. Svendstrups Møbelsnedkeri i Aars fra 1906 til 1913. Begyndt selvstændig Forretning Oktober 1913, Møbel- og Maskinsnedkeri.

Karl H. Mogensen, Fabrikant, født 1884, overtog Forretningen, der var tildels ødelagt, 1914, udvidede 1916 til at omfatte Støbegods fra Svendborg og Anker Heegaard. Har moderne Værksted for Automobiler, Motorcykler og Vulkanisering.

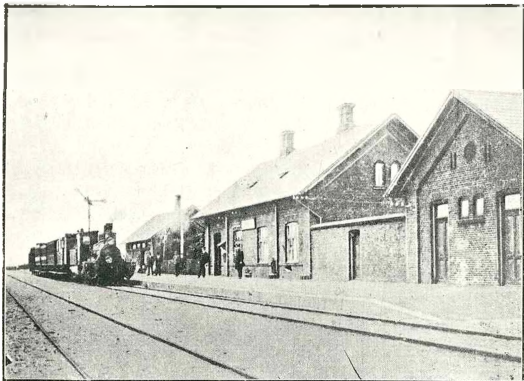
N. JENSEN

HORNUM STATIONSBY

Hornum Stationsby.

Hornum Station ligger i Ulstrup By og omtrent midt i Ulstrup Sogn. Den har haft stor Betydning for hen imod en halv snes Sogne, men dog mest for Ulstrup Sogn.

Ulstrup Sogn ligger 3 Mil fra Løgstør, 3 Mil fra Nibe, 6 Mil fra Aalborg og 5½ fra Hobro, eller med andre Ord »det laa langt fra alting«, før Banen kom. Det er en Kvadratmil stort, har 128 Tdr. Hartkorn og er blevet kaldt »det sorte Sogn«, hvilket sagtens dets Fattigdom og dets megen Hede har været Skyld i.

Alle Sognets Bønder er nu Selvejere; men forhen var de alle Fæstere under udensogns Godsejere. Sønder sognet hørte under Mølgaard Gods i Havbro Sogn, Nordsognet under Ørndrup Gods i V. Hornum Sogn. Kirken ejes af Godsejeren til Hvanstrup i Farsø Sogn og Kongstienden ejes af udensogns boende. Saa længe Fæsteforholdet varede, blev Sognet fattigt, fordi dets bedste Arbejdskraft gik bort som Hoveriarbejde, eller ogsaa Kapitalen gik bort som Afgifter til Herremanden.

Omkring 1840 begyndte ret Selvejernes Tid; men de sidste naaede det dog først hen i Firserne, og det kneb desuagtet ofte stærkt, thi Selvejerens Gæld paa Ejendommen var ofte omtrent lig dens Værdi.

Dygtigheden var kun »saa som saa«, og nogen Tilbøjelighed

til Spiritus og gammel Slendrian var der ogsaa. Selv saa sent som i Firserne og ogsaa senere drev man stærkt paaFaareavl, og Trækraften var mestendels kun Stude.

Til Ulstrup Sogn hører megen Hede og mindre god Jord, men der er dog ogsaa en Del middelgod og megen henimod middelgod Jord. Der er ogsaa meget store og gode Enge med godt Tørveskær og en Del Kærjorder.

Mange mente, at det gjaldt om ikke at faa Marken arbejdet for stærkt til; thi Sandflugten indfandt sig hvert Foraar. »A æ i Vinter teskrøwn 21 Tdr. og 6 Skipper Land; men ska et blyw ve, som æ Foraar æ begynd, saa blyve dæ nok et tebag a et

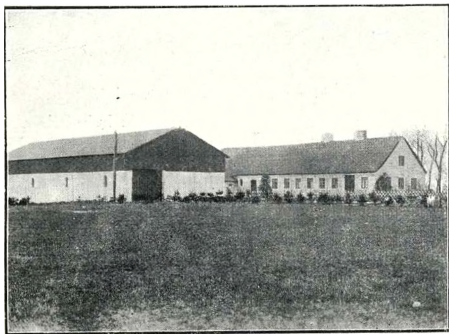
etter St. Hans,• sagde en begyndende Husmand under det yderst trøstesløse Syn af en stærk Sandflugt, da ikke alene hans Jord i læssevis, men ogsaa det saaede Korn og Græsfrø sløj bort fra hans Mark. — For dem, der ikke vilde saa Græsfrø i Udlægsmarken, gjaldt det ogsaa om, at Jorden ikke var for ren; thi saa kunde Naturgræsset ikke gro. Man nøjedes derfor med Ukrudt i Sæden og mindre Sæd.

Engene var vandfyldte og gav kun lidt, og en stor Del af det avlede var af den Beskaffenhed, at Kreaturerne hverken vilde eller kunde æde det.

Men omsider kom Hjælpen, idet Hedeselskabet traadte til. En Plantage paabegyndtes ved Helminggaard i Halvfjerdserne, Søttrup

Plantage paa 167 Tdr. Land paabegyndtes 1884 og Øjesø Plantage paa 104 Tdr. Land noget senere.

Mangfoldige Smaaplantager og levende Hegn fremstod nu hurtigt. Mange Pletter, hvor Sandflugten let tog fat, blev tilplantet, og næsten ved hver Bolig blev der plantet noget. Forhen var der som Regel hart helt ind til Fodstykket om Boligerne, men nu fremstod der de fleste Steder en Have. Hedeopdyrkningen blev der efterhaanden taget fat paa med langt større Kraft end forhen. Der blev merglet, først med Mergel her fra selve Sognet, og senere er der kommet Mergel fra Fangelejren ved Viborg. Desuden er der kommet Mængder af Kalk pr. Bane til Landbruget. Af

Højgaards Planteskole (Søren Sørensen)

Plantagerne faas nu en Mængde Brændsel og mange Hegnspæle foruden lidt Gavntømmer.

Engene kom ogsaa under Kultur. De blev afvandede og behandlet med Kunstgødning. Især i de senere Aar er der kostet store Summer paa Engenes Afvanding ved Fadestrup og Gyvelgaard og Hvorvarp langs Ulstrup Bæk samt Engene ved Søttrup; men nu faas der ogsaa store og værdifulde Afgrøder af dem.

Af de Landmænd, som fra 1870 til 1900 virkede som Foregangsmænd i Sognet, kan nævnes Gaardejer, Sognefoged Peder Jochumsen, Graarup. Han merglede, opdyrkede Hede, fik Engen forbedret og noget plantet. Hans Besætning var i udmærket Stand og indeholdt flere Præmiedyr. Hans Søn af samme Navn overtog Gaarden lige før 1900 og følger værdigt i Faderens Spor og har

Højgaard Planteskole (Søren Sørensen)

bl. a. solgt flere Hingstplage til de nuværende høje Priser, en til 12000 Kr. og en til 6000 Kr.

Den ældre P. Jochumsen var født i Graarup 1834, og var Sognefoged fra 1879 til 1903, Medlem af Sogneraadet i 6 Aar, Jordboniteringsmand, Retsvidne m. m.

Stor Betydning for Plante- og Havevæsenet fik Højgaards Planteskole i Søttrup. Den anlagdes 1899 af Gartner S. Sørensen og blev drevet fremad med stor Kraft. Tidligere maatte Planterne ofte forskrives fra langt bortliggende Gartnerier, men nu kunde

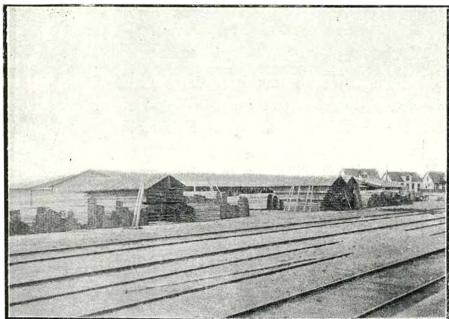

Jakob Andersens Kolonial- Korn & Foderstofforretning

Exteriør fra Jakob Andersens Købmandsgaard

de faas her i Sognet og var desuden tiltrukne i et Klima og en Jordbund lig den, hvori de skulde plantes. Sørensen Planteskole omfatter 6 Tdr. Land og beskæftiger 5—6 Mand, om Foraaret flere. Sørensen fødtes i Flejsborg Sogn 1876, har lært Gartneri hos Anton Sørensen, Havbro, og hos Anlægsgartner Anders Nielsen, Aagaard pr. Aars. Han er en Mand med flersidige Interesser, er nu Medlem af Ulstrup Sogneraad, Formand for Sættrup

Jakob Andersens Tømmerlager

Afholdsforening og for Foredragsforeningen i Hornum samt Formand for Sættrup Friskole.

Til de lange Rejser egnede Studene sig kun mindre godt, men det kunde dog lade sig gøre. For at holde paa Skillingen fandt mange det rigtigt at levere Tienden in natura hos en Købmand i Løgstør. Tiendekornet læssedes saa paa en Vogn, Studene spændtes for, Manden, som selv var Kusk, tog Tømmen i den ene Haand, den anden lagde han paa forreste Vognkæp og gik saaledes de 3 Mil til Byen, overnattede der, besørgede sine Indkøb og foretog Hjemrejsen Dagen efter.

Var det jordejende Husmænd, saa kunde een Vogn bære to

Mænds Tiende. De satte saa hver deres bedste Stud for Vognen. Den ene lagde Haanden paa forreste Vognkæp og den anden paa bageste. Foruden Brændevinen til Hjemmebrug medførtes altid paa Hjemturen »en Lærke«, som kunde live op.

Haardt maatte der slides og meget maatte der spares, om man vilde fremad og opad. Kl. 3 $\frac{1}{2}$ om Sommeren purrede der ud, og Kl. 10—11 om Aftenen kunde man ofte se Folk i Virksomhed. At der begyndtes saa tidligt og blev holdt op saa sent, var Studene ogsaa noget Skyld i; thi de er bedst at have med at gøre Morgen og Aften. Naar Sommervarmen tager rigtig fat midt paa Dagen, vil de »bejs« — bisse — og er ikke nemme at styre. Man holdt lang Hviletid om Middagen og sindig gik det ogsaa; thi Studene kan ikke gaa saa meget rask. De øvrige Dyr

sørgede man ogsaa godt for. Jyderne er nu engang gode Kreaturpassere.

At Ulstrup Sogns Penge havde Tilbøjelighed til at gaa uden-sogns er allerede nævnt, men man fik dog ogsaa et Aktiv, som kunde bringe Penge til Sognet, og det var Ulstrup Kro. Denne anlagdes 1858 ved Nibe-Ilvalsund Landevej. 1867 fik den maa-nedlige Kreaturhandelsdage. Dog var det først efter at Lande-vejen forbi den 1872 blev grundforbedret og Navnsø store Mar-keder 1875 flyttet til den, at den fik stor Betydning. Ulstrup Sommermarked blev i en vid Omkreds Egnens store Begivenhed,

hvortil alt hvad der kunde krybe og gaa, skulde hen. Det blev ret et Folkemarked. Langvejs fra kom Handelsfolk med deres Sager, Haandværkere med Støvler, Seler, Reb, Træ- og Potte-magervarer, Telte med Legetøj, Frugt, Bagværk m. m. dannede Gader tværs over Markedspladsen. Der kunde være 30 Telte eller mere, hvor der solgtes Drikkevarer (Spiritus) og i mange andre Telte solgtes Spisevarer. Endvidere var der en Række Telte med Cirkus, Karuseller, Menagerier og alskens andre Seværdigheder og Dansegulv m. m. Handelsfolkene ankom i Reglen Dagen i Forvejen for at faa anvist en god Plads, og efter at denne var anvist og Sagerne samlet paa den, hyllede de sig om Aftenen ind i Tæpper og Tellærred for under aaben Himmel at styrke sig

Hornum Vognfabrik, N. Chr. Jensen

ved Sønnen til næste Dags Anstrengelser. Hvilket Liv og Halloj en sandan Markedsdag kunde bringe! Alt levede og virkede hver paa sin Maade, som de bedst kunde.

Ungdommen mødte selvfølgelig i sin bedste Stads. Af mange, som ellers sparede, blev der regnet flot med Mønt paa en saadan Dag.

Ulstrup Efteraarsmarked er ogsaa noget af et Folkemarked, men dog meget mindre end Sommermarkedet. Ved Ulstrup Kro afholdes nu endvidere 4 Kreaturmarkeder aarlig. Endvidere var og er der endnu Dyrskue og store Møder o. s. v. Siden 1895 afholdes der endvidere maanedlige Retsdage, hver 3. Fredag af

Herredsfogden fra Løgstør med Politiret, Ekstraret og Skifteret.

Siden 1914 blev det forbudt at sælge Spiritus i Teltene paa Markedspladsen; men i Kroen maa der sælges Spiritus endnu.

Vel tjente Kromanden de fleste Penge baade ved

M. K. Kristensens Garveri og Træhandel

**P. Jochumsen,
fhv. Sognefoged**

**Jakob Andersen,
Købmand**

**N. Jensen,
Lærer**

**N. Chr. Jensen,
Vognfabrikant**

**P. A. Christensen, †
Garver**

**S. Sørensen,
Planteskoleejer**

**N. Kristensen,
Sognefoged**

**Sophus Petersen,
Maskinfabr.**

**M. K. Kristensen,
Garver og Træhdt.**

**H. S. Hansen,
Sadelmager**

Markederne og Møderne i Kroen, men der faldt ogsaa meget af til andre.

Det kunde være vanskeligt i de Tider at være Vært, hvor saadanne Mængder af Mennesker var forsamlet, men N. Kristensen, som var Vært i 31

Aar 1871—1902 forstod paa en hel dig Maade at gøre sig gældende. Usædelighed fik ikke Indpas, og trak det op til Storsvireri eller Slagsmaal forstod han at lægge en saadan Dæmper paa, at det ikke gik vildt til.

Da Ulstrup var bleven saa landskendt et Navn, vilde man gerne at den Station, som skulde ligge i Byen paa en eller anden Maade fik Navnet Ulstrup knyttet til sig. Der ansøgte derom, og det blev bevilget, den blev kaldt Hornum-Ulstrup Station, men der opstod efterhaanden saa mange Forviklinger med Postsager med Ulstrup St. ved Langaabanen, at man nødsagedes til igen at tage Ulstrupnavnet bort. Stationen blev saa kaldt Hornum St.

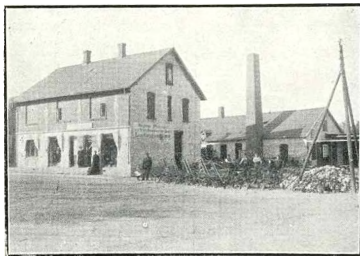
Hornum Station blev 1893 bygget paa Evagaards Mark ved den da ensomt beliggende Ulstrup Kro. Ved sidste Folketælling havde Hornum Stationsby 508 Indbyggere. Ulstrup Sogn havde

1881 687 Indbyggere og ved sidste Folketælling 1,426 Indbyggere.

Af Handelsforretninger har Hornum Stationsby nu 2 Kolonial og 1 Brugs, 2 Manufaktur- og 1 Modeforretning, 2 Cykleforretninger og 1 Træhandel, 1 Boghandel 1 Varehus samt et Ud-

H. S. Hansens Sadelmager- og Møbel forretning

Hornum Maskinfabrik (Sophus Pedersen)

salgsted for Apotekersager. Endvidere er der 2 Filialbanker. Af Haandværkere er der 2 Skomagere, 2 Skræddere, 2 Smede, 2 Bagere, 2 Murermestre, 1 Barber, 4 Slagtere, 1 Garver, 1 Sadelmager og 1 Rebslager. Endvidere 1 Maskinforretning og 1 Vognfabrik, 2 Møllere, 1 Gartner og 2 Vognmænd.

1898 begyndte Ulstrup Andelsmejeri i Hornum. Det begyndte med 200 Køer, nu er der 1000 Køer.

1904 begyndte Brugsforeningen. 1905 byggedes et Afholdshotel.

1906 nedlagdes Ulstrup gamle Skole, og en ny Kommuneskole byggedes i Stationsbyen, men da den kun har to Klasser, hvoraf ældste gaar 4 Dage om Vinteren og 2 Dage om Sommeren, og yngste omvendt, er man kun mindre tilfreds med Skoleordningen. Beboerne i Hornum ønsker Hverdagsskolegang.

1907 fik Hornum Elektricitetsværk, 1911 Vandværk og 1913 blev dens Kloakvæsen ordnet. 1907 kom Læge Bachmann til til Hornum og har i de forløbne Aar skabt sig en omfattende Praksis. 1910 kom en Dyr læge. Han rejste nogle Aar senere. I hans Sted kom Dyr læge H. Jensen. Distriktsjordmoderen, som tidligere boede i Søltrup, flyttede for noget over 10 Aar siden til Hornum.

1904 byggede Søltrup Frimenighed en Kirke i Hornum, hvor S. Anker-Møller, Klim, var Præst til 1916. Siden har R. Anker-Møller været selvstændig Præst ved Kirken og har haft Bolig i Hornum, og er desuden Præst for Frimenighederne i Løgstør Trængstrup og Støvring.

Ulstrup Sognekirke er bygget paa en Bakke i Ulstrup By nær ved Stationsbyen. Paa Grund af sin høje Beliggenhed tager den sig smukt ud i Egnen, skønt den ikke er meget stor. Det er en gammel Kirke, hvis ældste Del maaske er bygget paa Svend Estridsens Tid. Paa Kirkeklokken findes følgende Indskrift: Hjælp Jesus, — Marie — Anna — 1510.

Som Byggegrunde for Hornum Stationsby er der fra Evagaard Købt 70 Parceller og fra Ulstrup Kro ca. 10 Parceller.

Fra Hornum St. udgaar 3 Landpostbude og een Postvogn. Denne medbringer 5 Posttasker til Landpostbude: 2 til V. Hornum 1 til Hyllehjerg og 2 til Overlade.

I Hornum Stationsby er altsaa alt opstaaet som nyt siden 1893 med Undtagelse af Ulstrup Kro, der dog ogsaa helt er ombygget og nu kaldes Gæstgivergaard. Der er nu gode og solide Forretninger i de fleste Brancher, men længe varede det før der naaedes saa vidt, thi mange, som har forsøgt sig her, har ikke kunnet

klare sig. Fælles for de fleste af dem var, at de mødte med »de tomme Hænder« eller uden Formue; men var der Dygtighed, Arbejdsomhed, og forstod de at stævne efter Evne saa gik det endda.

Mange mødte uden Dygtighed eller Fagdannelse og maatte opgive, andre med en anløben Fortid eller ogsaa de her kom i Konflikt med Loven eller andet og maatte fortrække, nogle kom hurtig fremad, Forretningen gik strygende og lod sig heraf forlede til at holde op med Arbejdet og passe paa, eller ogsaa de gav sig til at regne saa flot med Mønt, at det gik galt, atter andre var nok af den Slags, der skal flytte tit, hvordan det saa end gaar. Der var endvidere andre, som det gik godt for her, og som kom til at synes, at Hornum var for lille. De maatte til større Forhold i Købstad, en endog til København. Nogle af dem synes at have funden Lykken i de større Forhold, andre ikke.

For Landbrugerne gaar det glædeligt fremad. Baade Gaardmænd og Husmænd dyrker Jorden med Dygtighed og søger stadig at vinde fremad.

Kendte Navne og Datoer.

P. A. Kristensen, født 1853 i Tømmerby i meget smaa Kaar, død 1912.

Jakob K. Andersen, Kolonial- og Tømmerhandel, født i Løndrup ved Løgstør. Saa snart det blot var fastslaaet, hvor Stationen skulde ligge, kom Jakob K. Andersen, som allerede havde drevet Købmandshandel i V. Hornum i 10 Aar, for at købe Byggeplads til en Forretning ved den nye Station. Bygningen paa denne opførtes saa hurtigt, at den blev aabnet for Handel 1902. Det saa fra først af noget øde ud om den nye Forretning; thi der boede ikke andre i dens Nærhed end Ulstrup Kro og den nye Station. Andersen søgte fra først af at gøre Forretningen saa alsidig som mulig: Kolonial, Manufaktur, Malervarer, Træsager, Reb, Isenkram o. s. v. Forretningen gik saa udmærket, at der de første 10 Aar blev bygget hvert Aar til den. Men efterhaanden som der kom andre Næringsdrivende, lod Andersen hver faa, hvad der hørte ind under hans Omraade, Manufaktur gik ogsaa ud, men Trælasthandelen blev udvidet i høj Grad.

Jakob K. Andersen har 8 Mand i Forretningen. Det er vistnok den største Forretning paa Landet i Aalborg Amt. Andersen kom først og er naaet videst ved Hornum Station, har været Medlem af Sogneraadet i to Perioder, deraf Formand i 6 Aar. Medlem af Skolekommissionen, og har været med ved Elektricitets- og Vandværk, Kloakanlæg og hvad andet, der er kommen frem til Byens Behov.

H. S. Hansen, Sadelmager, født 1875 i Lystrup pr. Slangerup. Lært hos A. Hansen, Lystrup, derefter arbejdet i forskellige Byer bl. a. Hillerød. Virksomheden etableret 1900 og omfatter Møbel- og Seletøjsforretning, beskæftiger til Stadighed 3 Mand. Forretningen arbejder jævnt og støt. Medlem af Sogneraadet fra 1907—17, tillige Bestyrelsesmedlem af Borger- og Haandværkerforretningen. Diplom paa Amtsudstillingen i Aars 1907.

Laurits Christensen, Træ- og Cyklehandel, født i Farsø 1868, kom i Haandværkerlære i Hvalpsund, grundlagde sin Forretning i Hornum 1896, har været i Bestyrelsen for Anlægget af Byens Elektricitets- og Vandværk, Taksationsmand for Vistofts Brandkasse, Kredsforstander for Nordisk Brandforsikring, Formand for Hornum Haandværker- og Handelsforening og blev i 1917 valgt ind i Sogneraadet.

N. Chr. Jensen, Vognfabrikant, født 1881 i Vognsild Sogn, har lært hos P. Petersen, som grundlagde en Karetmagerforretning i Hornum 1894, 1905 solgte Petersen Forretningen til Jensen og rejste selv til Viborg. Jensen har drevet Forretningen fremad med stor Kraft, faaet anskaffet nyeste og bedste Maskiner og beskæftiger 5—6 Mand. Jensen har været i Bestyrelsen for Anlægget af Byens Elektricitets- og Vandværk og Afholdshotel, og Vurderingsmand i den alm. danske Brandforsikring.

M. K. Kristensen, Garver, Træhandler, født i Løgstør, har lært hos Garver C. Klitgaard i Nørresundby. Rejst i Tyskland og Schweits, arbejdet paa Garverskolen i Frejberg i Sachsen. Overtog Forretningen 1907, og har Tid efter anden stadig arbejdet den fremad saa den nu, hvad Træhandel og Træskostøvlfabrik angaar, er en af de største i Vesthimmerland, tillige er hans Omsætning i Huder, Skind, Læder m. m. ret betydelig. Medlem af Sogneraadet, Bestyrelsesmedlem af en Del Foreninger og offentlige Udvalg.

N. Kr. Olesen, Mejeribestyrer, født i Toftum, uddannet i Hald Stoholm, Ranum og Aars, har som Anerkendelse faaet baade Sølv- og Broncemedaille, Mejeriet har haft en smuk Stilling og har i en Aarrække været Lærested under det danske Landhus-holdningsselskab, Fmd. for Venstrevælgerforeningen i Aarskredsen og Fmd. for Søltrup Frimenighed.

Laurits Couradsen, Elektriker og Møller, født 1864 i Hestbæk, har lært som Bager og Møller hjemme hos Faderen, kom 1891 som Bagersvend til Hornum hos Bager Kr. Petersen, købte Bageriet af denne 1894 og drev det i 9 Aar, blev derefter Compagnon i en Maskinforening i 3 Aar, byggede 1909 Mølle og Elektricitetsværk og drev det siden samt foretog Installationer, har været Fmd. for Haandværkerforeningen og Sygekassen.

Th. Laustsen, Bygnings- og Møbelsnedker, lært hos Snedkermester Svenstrup, Aars, begyndte Forretningen i Hornum 1895 arbejder med Maskinkraft, beskæftiger 3—5 Mand, har været med til at bygge de fleste Huse i Byen og mange i Egnen, blev valgt ind i Sogneraadet 1904 og nu 1917 Medlem af Skolekommissionen,

Menighedsraadet Ijælpekassen, i Bestyrelsen for Haandværkerfor-
eningen.

N. Jensen, Førstelærer, født i Villestofte, Paarup Sogn 1854, fik 1877 Lærereksamen fra Skaarup Seminarium, Lærer ved Slesbager Skole 1877, ved Nordby Skole paa Fanø 1879, Lærer og Kirkesanger i Ulstrup siden 1880.

N. Kristensen, Sognefoged, født 1846 i Søttrup, Gæstgiver i Ulstrup Kro 1871—1902, Sognefoged 1903, Medlem af Sogne-
raadet i 22 Aar, Medlem af Skolekommissionen, Retsvidne, Vold-
giftsdommer i Sager om Handel med Kreaturer, Vurderingsmand
til Ejendomsskyld.

Sophus Pedersen, Maskinforretning, født i Hornslet 1885, lært
i Gjelleruplund ved Herning og i R. S. Olsens Maskinfabrik, Alling-
aabro, Eksamen i Hestebeslag fra den kgl. Veterinær- og Land-
brugsskole, kom 1906 til Hornum og begyndte en alm. Grovsmede-
forretning, var først ene Mand paa Værkstedet, men snart kom der
flere, har i de senere Aar beskæftiget 7—8 Mand, Maskinforret-
ningen — især Vindmotorer — dreves sammen med Grovsmede-
forretningen indtil 1917, da denne blev lejet ud til Smed Ststrup,
som i flere Aar har arbejdet i Forretningen. Pedersen beholdt
selv Maskinafdelingen.

Martin Jensen, Murermester, født 1878 i Kølby, har lært hos
Murermester Chr. Svendsen, Barner, arbejdet i Svinninge, Holbæk,
og flere Steder, har været paa Haandværkerskolen i Vallekilde
1901—02, begyndte i Hornum 1906, har i flere Aar arbejdet med
8—12 Mand om Sommeren.

AALESTRUP STATIONSBY

Aalestrup.

I den vestlige Del af Himmerland ligger de to ret udstrakte Sogne Vesterbølle og Østerbølle, der udgør en Kommune; i lang Tid var der ogsaa kun eet Pastorat, hvortil endda i længere Tid hørte det lille Thestrup Sogn, hvorfra Børnene ogsaa søgte til Østerbølle Skole, Sognepræsten boede i Vesterbølle.

Der findes ingen Løvskovene i Sognene, men i den senere Tid er der anlagt en Del Plantager, dog er Egnen endnu temmelig fattig paa Træplantning, og der er ikke meget Læ for de skarpe Vestenvinde, der ofte stryger hen over Egnen. Derimod fandtes der tidligere store Hedestrækninger i Sognene. Nord for Østerbølle Sogn og igennem Vesterbølle Sogn løber Lerkenfeldt Aa, der har Navn efter den gamle Herregaard Lerkenfeldt i Vesterbølle Sogn, og paa Sydsiden af Østerbølle Sogn Simested-Laastrup Aa, ved begge disse Aaer findes gode Engstrækninger.

I Østerbølle Sogn er tre Byer, Østerbølle, Bygum og Aalestrup. Denne sidste ligger mod Øst i Sognet og grænser til Thestrup, Simested og Hvam Sogne, og den var, før Jernbanen blev anlagt, den mindste af Kommunens 7 Byer. Der laa i Byen tre Gaarde, og paa Marken enkelte mindre Udflyttergaarde og et Par Huse.

De tre Gaarde laa ikke ret langt fra Hobro-Hvalpsund Landevej, men til Dels skjult bag nogle Bakker ned mod Aaen, og rejsende ad Landevejen har næppe anet, at der paa dette Sted laa en By. Langt var der til Kirke og Skole i Østerbølle, ca. 4 km, og endnu længere til Sognepræsten i Vesterbølle, hvortil der er henvend 11 km, og Børnene fra Aalestrup søgte derfor ofte til Konfirmationsforberedelse i den mere nærliggende Evelstrup Præstegaard i Simsted Sogn. Ensomt har Livet formet sig i den lille By, dog kunde det være hyggeligt og idyllisk, naar alt gik sin rolige Gang, men indtraf Sygdom, var det besværligt, især hvis Vejret var daarligt, da Lægen skulde hentes i Farsø eller Hobro, henholdsvis 18 og 20 km horte, og man har endogsaa Eksempler paa, at Folk i alvorlige Sygdomstilfælde har maattet køre til begge de to Steder, fordi den ene Læge ikke var hjemme eller uden videre nægtede at tage med. De to Gaarde er nu flyttet op i Nærheden af Stationsbyen, den tredie er nedlagt. Den ene Gaards Ejer, Niels Andersen Vammen, lever endnu, han bor i et Hus, som han har ladet bygge i Nærheden af Gaarden, som han har overdraget til sin Søn.

Ved Landevejen var der blevet bygget et Hus, hvortil hørte en Del Jord, der bosatte sig Bager Carl Schrøder en Del Aar før Banens Anlæg, og fra det enlige Hus ved Landevejen kørte han ud med Brød til de omliggende Byer, og forbigående paa Landevejen kom ogsaa undertiden ind og slog en Handel af. Carl Schrøder blev en af de mest kendte Skikkelser i Aalestrup Stationsby, han var født i Aars 1846 og døde i Aalestrup i September 1910, det gamle Hus er revet ned i Foraaret 1917, da der paa Grunden skal bygges et nyt Apotek.

Da skete en stor Omvæltning for Aalestrup ved Jernbanens Anlæg. Det havde længe været paa Tale at føre en Bane gennem Vesthimmerland, og der var holdt mange Møder om Sagen, men det trak stadig i Langdrag. Endelig vedtog Rigsdagen en Bane fra Hobro til Løgstør tilligemed en Bane fra Viborg til et Punkt paa Hobro-Løgstør Banen. Det var at forudse, at det Punkt, hvor de to Jernbaner skulde støde sammen, vilde blive et vigtigt Knudepunkt, og det var derfor ikke saa underligt, at det paa Egnen blev fulgt med Spænding, i hvilken By denne Station skulde være. Endelig blev det bestemt, at denne Station skulde ligge i Aalestrup. Naar Aalestrups faa Beboere i de Tider kom sammen, gik Talen altid om Jernbanen, særlig blev der diskuteret meget om, paa hvis Jord Stationsbygningen vilde blive opført. Stationen blev lagt paa Schrøders Mark, og derved

kom denne til at sælge en Mængde Jord til Byggepladser, da mange Ejendomme blev bygget i Nærheden. Hobro Løgstør Banen blev aabnet for Driften i Juli 1893, og Viborg – Aalestrup Banen samme Aar, og det vakte en vældig Interesse blandt Egnens Befolkning, hvoraf mange aldrig havde set et Jernbanetog, endstige prøvet at køre med det. Banerne begyndte med to Tog i hver Retning, senere blev der tre, og nu kører fire Tog daglig i hver Retning, og der er stadig stigende Trafik. Der er foretaget flere Udvidelser ved Stationen og Pladsen, og mange Jernbanefolk bor i Aalestrup, dog var det et Tab for Aalestrup, da en Del af Personalet i 1915 blev forflyttet til Herning. Efter Banens Aabning foregik Aalestrup By's Udvikling med rivende Fart, saa at den ved Folketællingen 1916 havde ca. 1100 Indbyggere.

Rundt om fra Landet kom Folk og bosatte sig i Aalestrup, og det kunde jo ikke undgaas, at der blandt disse kunde være enkelte mindre stabile, der i Almindelighed hurtig forsvandt igen, men gennemgaaende gik det dog godt, og der er nu en meget solid og stabil Borgerstand i Aalestrup Stationsby. I Førstningen blev der ogsaa dreven megen Spekulation med Byggegrunde med mere eller mindre heldigt Udfald.

Postvæsenet var i tidligere Tid meget primitivt. Laust Konge kørte hver anden Dag fra Hobro til Gjested, og hver anden Dag den modsatte Vej. Men Folk maatte selv bringe og afhente deres Postsager paa et bestemt Sted i Byen. Der gik ingen Landpost til de enkelte Hjem, saaledes som nu. Ved Banens Aabning skete der en stor Forandring. Der har nu i mange Aar været Posthus i Aalestrup, og Aalestrup faar Post udbragt 3 Gange daglig. Desuden udgaar fra Postkontoret 3 Landpostbude. Som Postmester fungerede i mange Aar C. Sillasen, der 1916 blev forflyttet til Ebeltoft. Foruden sit Arbejde for Aalestrup By, bl. a. som Medlem af Kirkeudvalget og Kirkebestyrelsen og som Formand for Aalestrup Lystanlæg.

Aalestrup Mølle var opført 1882.

En af de første Nybygninger var Kroen eller Hotellet, der blev opført tæt ved Stationen. Bygum Kro blev nedlagt og Bevillingen flyttet til Aalestrup. Den første Vært var P. Jørgensen, der endnu bor i Aalestrup og er Indehaver af Restaurationen paa Bane-
gaarden.

Der er nu i Aalestrup 4 Kolonialhandlere, 3 Manufakturhandlere foruden en Mængde andre Butikker.

Haandværkere findes i næsten alle Fag.

Nogle af de første Haandværkere, der kom til Byen, var de to

Brødre, Snedker K. L. Nørgaard og Murer M. Nørgaard, der endnu driver deres Haandværk.

I Aaret 1896 byggedes Aalestrup Uldvarefabrik af nu afdøde J. Jacobsen. Den er blevet meget udvidet og forbedret og drives nu af Sønnen, A. Jacobsen.

Den største Virksomhed i Aalestrup er ubetinget Cyklefabriken »Jyden«, oprettet 1899 af P. Andersen, der senere nærmere skal omtales.

Aalestrup Mejeri blev bygget i Slutningen af Halvfemserne. Det var oprindelig Andelsmejeri og hørte til de saakaldte Flødemejerier. Hver Leverandør havde nemlig en Haandcentrifuge, hvorpaa

Aalestrup Uldvarefabrik (Arne Jacobsen)

Mælken skummedes og kun Fløden blev leveret til Mejeriet. Da denne Driftsmaade ikke fandtes tilfredsstillende, blev Mejeriet solgt 1903 og har siden været drevet som almindeligt Fællesmejeri. I de senere Aar er der oprettet Andelsmejerier i Nabobyerne: Østerbølle, Fjeldsø og Simested.

Et Bogtrykkeri er oprettet af Petersen og Madsen, begge fra Lolland. De udgiver ogsaa Ugebladet »Vesthimmerlands Avis«, der nu har en temmelig stor Udbredelse, det er særlig beregnet paa Avertissementer.

For nogle Aar siden blev Aalestrup Elektricitetsværk anlagt, og det hvide Lys straalet nu over Aalestrup om Aftenen, saavel fra Gadelygterne som private Hjem, ligesom mange Virksomheder benytter elektrisk Drivkraft.

Den Købmand, der har været længst i Aalestrup, er E. Eriksen. Han kom til Aalestrup 1896 og har altsaa nu drevet Forretning der i ca. 21 Aar. Han har gennem Aarene haft mange Bestillinger, bl. a. som Kasserer i Haandværkerforeningen og Aalestrup Lystanlæg og som Kirkevæрге for Aalestrup Kirke.

Den største Kolonialforretning i Byen drives af Købmand S. Rose, Den tidligere Indehaver af Forretningen var C. H. Filtenborg, der har været i Aalestrup siden 1907, men i 1912 blev Forretningen delt, saa at han selv beholdt Korn, Foderstoffer og Støbegods m. m., og lejede det øvrige til Rose, der altsaa nu har været i Byen i 5 Aar.

S. Roses Kolonial-, Produkt- og Isenkramforretning

S. Rose er født 1875 og efter at have lært Handelen, var han i 10 Aar Uddeler for Bedsted Brugsforening i Thy. Derfra kom han til Aalestrup, hvor han har arbejdet sin Forretning godt op og særlig har vundet Landboernes Tillid.

I de to sidste Aar har Rose tillige udført et stort Arbejde som Formand for Aktieselskabet »Aalestrup Tømmerhandel«.

Læge og Dyr læge har der været i Aalestrup over 20 Aar. De første var der kun i kort Tid, men Læge R. Østerbye og Dyr læge C. Fromberg praktiserede i Byen i mange Aar. For nogle Aar siden rejste de imidlertid begge fra Byen og bor nu paa Sjælland. Deres Efterfølgere blev Læge H. Dam og Dyr læge Chr. Søndergaard. Apotek har der ogsaa været i flere Aar. Derimod er det endnu ikke lykkedes at faa et Sygehus til Byen.

A/S Aalestrup Tømmerhandel (Direktør Carl Schrøder)

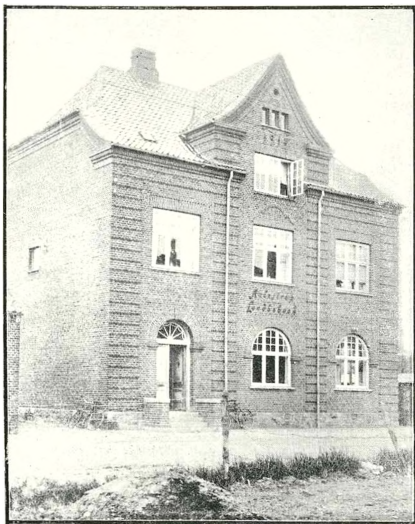
Aalestrup Tømmerhandel var oprindeligt stiftet som et Aktieselskab, men 1908 blev det købt af den foran omtalte Carl Schrøder og hans Søn af samme Navn. De drev saa Forretningen en Del Aar, men 1915 gik det atter over til et Aktieselskab med den yngre C. Schrøder som Direktør.

C. Schröder er en af de faa Borgere, der har levet deres Barn-
domstid i Aalestrup og har set hele Byens Opvækst. Han er født 1882.

En Tid var han ved Mejeriet og ejede i et Par Aar Ulfborg
Mejeri i Vestjylland. Som før omtalt blev han altsaa 1908 Med-
ejer af Tømmerhandelen og er nu dens Direktør. Han er en dyg-
tig Forretningsmand, og det skyldes særlig hans Dygtighed, at
Tømmerhandelens Omsætning i de sidste Aar er gaaet meget stærkt
op, og at den har givet et meget betydeligt Udbytte.

C. Schröder er 1917 indvalgt i Sogneraadet.

A/S Aalestrup Landbobank. Efter et Par tidligere forgæves
Forsøg paa at skabe Stemning for Oprettelse af en Bank i Aale-
strup lykkedes det en Kreds af Mænd i Aalestrup og Omegn med
daværende Gæstgiver C. Mogensen og Fabrikant J. Jacobsen
af Aalestrup i Sommeren 1905 at vække den fornødne In-
teresse for Sagen, hvorefter der paabegyndtes en Aktietegning,
idet man paa tænkte at etablere Banken med en Aktiekapital af
60,000 Kr.

S. E. Gram,
Købm. og Bankdirektør

J. M. Abildgaard,
Bankdirektør

Efter at dette Beløb forholdsvis let var tegnet, afholdtes den konstituerende Generalforsamling i Aalestrup den 7. Septbr. 1915, paa hvilken der vedtoges Love for Banken og valgtes Bestyrelse og Direktion.

Bankens første Bestyrelse bestod af følgende Mænd:

Smed C. M. Christensen af Nørager, Gaardejer Carl Randrup af Hvam, Postmester Sillassen, Dyr læge C. Fromberg, Købmand Carl Krüger, alle af Aalestrup, Gaardejer Jens P. Jensen af Hvam, Lærer Mørup Rasmussen, af Korsø, Proprietær L. Restrup, Gaardejer Hans Jessen, af Østerbølle, Bankdirektør Gyrling af Nykøbing M., Gaardejer And. Christensen Smed af Vesterbølle og Gaardejer Jacob Jensen af Simested med Postmester C. Sillassen som Formand og til Direktører valgtes: fhv. Gæstgiver C. Mogensen og Fabrikant J. Jacobsen begge af Aalestrup, der til Bogholder ved Banken senere antog Assistent J. M. Abildgaard ved Lemvig Bank.

Banken begyndte sin Virksomhed den 1. Decbr. 1915, og Forretningerne var i det første Aar ikke store. Efter 13 Maanedes Virksomhed var Bankens Balance pr. 31. Decbr. 1906 saaledes:

Aktiver:		Passiver:	
Kasse Konto	Kr. 2,660,54	Aktiekapital Konto	Kr. 60,000,00
Veksel Konto	— 135,836,72	Reservefonds do.	— 494,31
Kassekredit Konto	— 34,468,19	Delkrederefonds do.	— 136,10
Udlaan m. Kaution	— 32,724,93	Indlaans do.	— 75,312,95
Hypothekslaans		Folio do.	— 10,782,58
Konto	— 5,000,00	Aktieudbytte do.	— 2,568,03

Inventarie Konto Kr.	975,00	Tantieme Konto Kr.	261,68
Etablerings		Forudbetalte	
Konto	773,51	Renter	— 1,174,42
→ afskrevet	116,03	Korrespond.Konto	— 61,592,89
	657,48		
	<u>Kr. 212,322,89</u>		<u>Kr. 212,322,86</u>

Selv om Virksomheden er jævnt stigende i de følgende Aar, er fremgangen dog ikke imponerende. Den 31. Decbr. 1911 er Balancen kun paa godt $\frac{1}{2}$ Mill. Kr. og ser saaledes ud:

Kasse Konto	Kr. 5,353,39	AktiekapitalKonto	Kr. 60,000,00
Veksel do.	— 330,418,25	Reservefonds do.	— 9,360,00
Kassekrd. do.	— 117,081,21	Delkrederef.	
Udlaans do.	— 54,425,67	Konto	2,480,00
Inventarie do.	— 775,00	→ afskrevet	553,50
Fonds do.	— 11,500,00		1,916,88
		Indlaans Konto	— 356,853,45
		Folio do.	— 8,829,94
		Uhævet Udbytte	— 148,06
		Forudbetalte	
		Renter	— 2,734,10
		Korrespond. Konto	— 67,374,68
		Overskud	— 12,336,41
	<u>Kr. 519,553,52</u>		<u>Kr. 519,553,52</u>

I de derpaa følgende Aar er Fremgangen forholdsvis større end tidligere, navnlig bragte Aaret 1916 en betydelig Forøgelse af Forretningerne, saaledes at Balancen pr. 31. Decbr. 1916 er paa $1\frac{1}{4}$ Mill. Kr. Den gengives her:

Kasse Konto	Kr. 16,069,00	AktiekapitalKonto	Kr. 60,000,00
Veksel do.	— 472,273,79	Reservef. do.	— 18,000,00
Kredil i løb. Reg.	— 324,658,85	Delkrederf. do.	— 26,000,00
Udlaans Konto	— 276,825,85	Indlaans do.	1,052,057,59
Fonds do.	— 93,664,00	Folio do.	— 84,648,75
Inventarie do.	— 2,950,00	Aktioudbytte do.	— 208,00
Bankens Ejendom	— 25,000,00	Interesse do.	— 3,651,14
Korrespond.Konto	— 68,229,75	Gevinst-Tabs do.	— 35,500,67
Stempel do.	— 395,00		
	<u>Kr. 1,280,066,15</u>		<u>Kr. 1,280,066,15</u>

Da Bankens Fortjeneste i Aarenes Løb har været forholdsvis god og Administrationsudgifterne har været holdt indenfor beskedne

Grænser, er det lykkedes Banken efterhaanden at opspare ret store Reservefonds, pr. 31. December 1916 saaledes 57,000 Kr.

Paa Generalforsamlingen i April 1917 vedtoges det at udvide Aktiekapitalen til 120,000 Kr., hvilken Udvidelse, da disse Linier skrives, er saa godt som tilendebragt. Banken maa saaledes anses for at være godt funderet.

I Efteraaret 1907 afløstes Postmester C. Sillassen som Formand af Gaardejer Jacob Jensen, og denne har siden været Formand for Bankraadet. Direktør C. Mogensen døde allerede i Foraaet 1907, og i hans Sted valgtes Købmand C. Krüger, der dog allerede i Efteraaret samme Aar afløstes som Direktør af S. E. Gram af Aalestrup, der endnu fungerer. Direktør Jacobsen blev syg i Efteraaret 1915 og afgik ved Døden i Marts 1917. I hans Sted er valgt Bankens hidtilværende Bogholder, I. M. Abildgaard.

Som Udbytte er udbetalt 5 pCt. i 1916, 7 pCt. i Aarene 1907—1912, 8 pCt. i Aarene 1913—1915 og 10 pCt. i 1916.

Bankraadets nuværende Medlemmer er:

Gaardejer Jacob Jensen, Simsted, Formand.
Møllejejer Ingv. Jensen, Gedsted, Næstformand.
Bagermester C. M. Graversen, Aalestrup, Revisor.
Gaardejer Jens Nørgaard, Hvam.
Gaardejer Mørup Rasmussen, Guldager, Revisor.
Smedemester C. M. Christensen, Nørager.
Gaardejer Niels Ulbjerg, Østerbølle.
Købmand M. H. Gram, Fjeldsø.
Prokurist Esper Andersen, Aalestrup.
Gaardejer Jens Krogh, Svingelbjerg.
Direktør Carl Schrøder, Aalestrup.
Gaardejer S. Therkildsen, Baandrup.

Aalestrup Afholdshotel. Det første Afholdshjem i Aalestrup blev bygget i Slutningen af Halvfemserne — den Ejendom, der senere blev købt af Kr. Balling. Af Mænd, der særlig var virksomme ved den Lejlighed kan nævnes daværende Mejeribestyrer i Aalestrup, A. L. Andersen, nu i Hinnerup, og Lærer Poulsen i Thestrup, nu Overlærer i Lemvig.

Det var ingen stor Bygning, og Salen, der var indrettet paa Loftet, var temmelig lille til Møder, saa det var langt fra tidsvarende. Den første Afholdsvært var Skrædder A. Christensen fra Lindum, hvortil han igen rejste efter nogle Aars Forløb.

Der blev saa bygget et andet Afholdshjem af Smed J. Andersen paa det Sted, hvor det nuværende Afholdshjem eller Afholdshotel ligger. I dette var nu afdøde H. Hansen i mange Aar Afholdsvært.

Endelig blev der i 1916 af den nuværende Ejer og Vært, Jens Jørgensen, bygget et stort og smukt Afholdshotel. Der er Plads til mange Rejsende, og det hele er indrettet paa moderne Vis, f. Eks. med Centralvarme.

I Afholdshotellets Sal bliver der holdt en mængde Møder og Generalforsamlinger. I de senere Aar har J. Jørgensen ogsaa drevet Biografteater.

I denne Forbindelse kan nævnes Plantagen, der ligger paa den sydlige Side af Aaen, i Hvam Sogn. Den tilhører Proprietær M.

Kjeldsen, Restrup, og han har for mange Aar siden lejet den ud til Afholdsforeningen eller nogle Mænd af denne. Der blev bygget en Pavillon, og der har Afholdsværten i Aalestrup om Sommeren Beværtning. I eller ved Siden af Pavillonen er der i Aarenes Løb holdt mange Møder og Fester — Grundlovsfester og Afholdsfester — og i de senere Aar har Indre Mission der holdt meget store Sommermøder.

For et Par Aar siden stiftedes Foreningen »Aalestrup Lystanlæg«, og der er købt Jord og plantet en hel Del i Nærheden af Kirken; men dette Anlæg er dog endnu i sin første Begyndelse. Det er imidlertid at haabe, at det maa faa en god Fremtid, da det kan komme til at ligge smukt ned mod Aaen.

Efterhaanden som Aalestrup voksede, og der kom flere og flere Forretningsfolk og Haandværkere til Byen, søgte Omegnens Landboer ogsaa i stigende Antal dertil, da de jo nu omtrent lige saa godt kunde faa deres Ærinder forrettet der som i Købstaden.

Ligeledes holder Landboernes mange Foreninger, saasom Foderstofforening, Heste- og Kvægavlsforening, som oftest deres Møder og Generalforsamlinger i Aalestrup.

Af stor Betydning var det ogsaa for Landboerne, da der kort efter, at Jernbanen var kommet, blev givet Tilladelse til at afholde Markeder i Aalestrup.

For godt 300 Aar siden har der været afholdt Markeder i Nærheden af Aalestrup, nemlig i den saakaldte »Markedsdal«, der ligger imellem Aalestrup og Thestrup, men i Thestrup Sogn. Ved dette Marked har det sikkert nok ikke altid gaet saa pænt til. Efter Traps »Danmark« staar der nemlig følgende i den Skrivelse af Kong Frederik den Anden, hvorefter Markedet blev nedlagt: »Af den Aarsag, at ved fornævnte Testrup-Marked bedrives mange store og grove Laster og Guds Fortørnelse med Mandslet og Tyveri og udi andre Maade, saa gentages Kongens forrige Bud, at dette Testrup-Marked skulde herefter holdes i Hobro, som forhen befalet.«

Nu holdes der aarlig 5 Markeder i Aalestrup, og de er i Almindelighed meget store, saa at der hver Markedsdag sendes mange Vognladninger Heste og Kreaturer fra Aalestrup Station.

Hobro-Aalestrup Landboforening holdt i mange Aar Dyrskue i Aalestrup. For en Del Aar siden stiftedes imidlertid »Vesthimmerlands Landboforening«, der ogsaa omtrent hvert Aar har holdt Dyrskue i Aalestrup. I denne Forening har Proprietær Kjeldsen fra dens Stiftelse indtil sidste Generalforsamling været en meget virksom Formand. Han nægtede nu bestemt at modtage Genvalg, og hans Efterfølger blev Gaardejer Chr. Svenningsen, Sundstrup.

Endelig maa det omtales, at der 1916 blev stiftet en Brugsforening, væsentlig af Landboere, og der er opført en meget stor Bygning i den vestlige Udkant af Aalestrup. Brugsforeningen begyndte sin Virksomhed til Julen 1916.

De kommunale Forhold. Da Aalestrup ligger i en Udkant af den store Kommune, og den vestlige Del af denne ikke engang hører til Aalestrups Opland, saa har Aalestrup ikke altid fælles Interesser med den øvrige Del af Kommunen, og der er ofte i Sogneraadet noget Modsætningsforhold mellem Medlemmerne fra Aalestrup og de øvrige. Det har saaledes ikke været noget let Arbejde for Repræsentanterne fra Aalestrup at sætte de Fordrin-

ger igennem, som Byen kunde ønske. Men der er dog udrettet ikke saa lidt. Saaledes har Kloakvæsenet og Vandværket i Aalestrup faaet Støtte fra Kommunen, og Realskolen har faaet betydelig Støtte til Fripladser. Det har ofte været paa Tale at dele Kommunen, men det er ikke blevet gennemført.

Det første Medlem i Sogneraadet for Aalestrup Stationsby var Fabrikant J. Jacobsen, der blev valgt 1897. Han sad i Sogneraadet i 6 Aar. Derefter havde Aalestrup en kort Tid ingen Repræsentant i Sogneraadet; men saa blev Gæstgiver C. Mogensens valgt. Senere fik Aalestrup 2 og 3 Medlemmer valgt, og endelig ved Valget 1917 satte Aalestrup 4 Medlemmer ind i Sogneraadet.

De senere Sogneraadsmedlemmer har været Bager C. M. Graversen, Snedker Jens Hansen, Læge R. Østerbye, Togbetjent P. Mikkelsen og Ølhandler P. Christensen.

De nuværende er Tømrer L. Hansen, Direktør C. Schrøder, Møller H. Magnussen og Skomager H. Andreasen.

Sogneraadets formand er Gaardejer Dahl Dahlsen i Glerup, Vesterbølle Sogn.

Aalestrup Borger- og Haandværkerforening. Denne Forening har haft stor Betydning for Aalestrup; dens Bestyrelse har altid været paa sin Post, naar Sager af Interesse for Byen skulde fremmes. Aalestrup Haandværkerforening blev stiftet 1894, og dens første Bestyrelse var Bødker Johnsen, Skomager Jens Pedersen, Snedker Nørgaard, Bager K. Sørensen og Maler N. W. Aalkiær. Af disse er Bager Sørensen og Maler Aalkiær døde, Bødker John-

sen er rejst fra Aalestrup, medens Snedker Nørgaard og Skomager Pedersen endnu bor i Byen.

Da Foreningens Formand har haft det største Arbejde, skal de forskellige Formænd nævnes.

Bødker Johnsen var den første Formand fra 1894 til 1898. I Førstningen var der adskillige Haandværkere med i Foreningen fra de omliggende Byer, og Snedker Jensen i Simested var Foreningens Formand fra 1898 til 1899. Derefter Skomager Jens Pedersen 1899—1900, Skomager Justesen 1900—1902 og Murer Madsen 1902—05. Denne sidste rejste fra Byen og bor nu i Bjerriingbro. Snedker Nørgaard var Formand fra 1905 til 1908.

Inidertid var der ogsaa stiftet en Borgerforening, og da det fandtes at være uheldigt med to Foreninger, blev der vedtaget en Sammenslutning i Oktober 1908, og Foreningen fik saa Navnet »Aalestrup Borger- og Haandværkerforening«. Dens første Formand var Bager C. M. Graversen fra 1908 til 1910, Snedker Nørgaard 1910—1911 og derefter igen Graversen 1911—1912. Da blev Mejeriejer Nielsen valgt. Han rejste snart fra Byen, og Bødker C. Sørensen var Formand 1913—1915. Den nuværende Formand er Barber A. Rinds, der blev valgt 1915.

Foreningen har i mange Aar hver Vinter drevet »Teknisk Skole«, der i de senere Aar har haft Lokaler i Realskolen. Tømrer L. Hansen har i lang Tid været dens Tegnslærer.

Endvidere kan det nævnes, at Foreningen har sørget for Gadebelysningen, i de senere Aar ved elektriske Lamper.

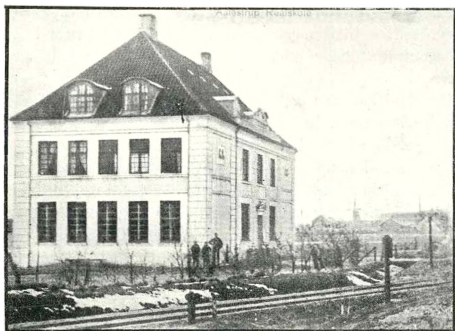
Der er i Aarenes Løb i Foreningen holdt en Mængde Generalforsamlinger og Møder, hvor mange forskellige Sager er drøftet, og der er ofte opnaaet gode Resultater og udrettet meget til Gavn for Aalestrup.

Skolevæsenet. Allerede flere Aar før Banens Aabning var der stærkt Børe angaaende Skolevæsenet i Østerbølle Sogn. Børneantallet i Østerbølle Skole var vokset stærkt, saa at Lærer Jensen i flere Aar havde langt over 100 Børn at undervise. Det var derfor nødvendigt at faa flere Lærerkæfter. Der var Tale om at bygge to nye Skoler — en i Aalestrup og en Nord for Østerbølle By — men man vilde nødigt have Skolen flyttet fra Østerbølle By, og skønt det maatte kunne forudses, at der ikke i Længden kunde undgaas Skole i Aalestrup, blev der dog 1889 oprettet et Andenlærerembede i Østerbølle. I et Par Aar underviste Andenlæreren i Østerbølle Fattighus, men saa blev der bygget i Forlængelse med Østerbølle Skole.

Eftersom Aalestrup voksede, blev Kravene om en Skole stærkere

og stærkere, og endelig 1897 byggedes Aalestrup Kommuneskole. Da der stadig nærvedes stærk Tvivl om Aalestrups Udviklingsmuligheder, blev Skolen bygget godt 1 km Vest for Aalestrup Station, for at Børnene fra Bygum Udflyttere ogsaa kunde søge den.

Skolen blev indviet i Oktober 1897 af Provst Laurberg fra Laastrup, og daværende Andenlærer i Østerbølle, F. Hansen, blev samtidig kaldt til Lærer ved Skolen, hvor han siden har virket. Skolen begynde med ca. 50 Elever, men Antallet voksede hurtigt. Da blev der i 1902 oprettet en Realskole i Aalestrup af Forfatteren Th. Evald. I Begyndelsen benyttede han lejede Lokaler, men 1904 byggede Proprietær M. Kjeldsen fra den nærliggende

Herregaard Restrup i Hvam Sogn — en stor Realskole i den østlige Udkant af Aalestrup. Mange Børn fra de omliggende Stationsbyer søgte Realskolen, da Forbindelsen er heldig.

Skolen har haft en Del økonomiske Vanskeligheder, hvilket har ført til en hyppig Skiften af Bestyrere og Lærere. Nu synes den at være kommet i en god Gænge under den nuværende dygtige Bestyrer Bruuns Ledelse. Den har nu ca. 120 Elever. Til Trods for Realskolens Oprettelse blev Børneantallet i Aalestrup Kommuneskole dog over det normale i 1903 og 1904 og der blev paabudt en Udvidelse.

Frk. K. Kristensen blev da ansat som Forskolelærerinde 1. Maj 1905 i et lejet Lokale i Aalestrup, og i Sommeren 1905 blev Forskolen bygget ved Siden af Hovedskolen. Frk. Kristensen blev

gift med Lærer Haugaard og bor nu i Tange ved Rødkærbro. Hun afløstes 1909 af Frk. E. Petersen, der endnu virker ved Skolen. Kommuneskolen har nu ca. 140 Børn.

De kirkelige Forhold. Østerbølle Kirke, som Aalestrup altsaa har hørt under, er sikkert meget gammel; den er bygget af Kampesten og har Taarn. Efter en Indskrift paa Prædikestolen er denne givet til Kirken af Kristen Byrialsen og Maren Byrialsen i Bygum i Aaret 1603. En af de gamle Kirkestole, der først forsvandt for faa Aar siden, har Aarstallet 1593, og Præstens Stol i Koret havde Aarstallet 1643.

Der har i mange Aar været en stærk Indre Missions Bevægelse i Vesterbølle og Østerbølle Sogne. Den voksede stærkt under Pastor A. Bülow's Virksomhed. Han var Sognepræst for Vesterbølle og Østerbølle fra 1892 til 1901; derfra blev han forflyttet til Holstebro, senere til Hou paa Langeland og er nu Præst i Marstal. Han samlede Søndag efter Søndag en stor Tilhørerskare i sine Kirker.

Allerede 1890 blev der bygget et stort Missionshus i Østerbølle, hvor der har været holdt mange store Møder. Senere er der ogsaa bygget et Missionshus i Aalestrup.

Eftersom Aalestrup voksede, blev Klagerne større og større over den lange Kirkevej til Østerbølle, og der blev arbejdet for at faa en Kirke i Aalestrup. Et Kirkeudvalg paa 5 Medlemmer blev nedsat, nemlig Læge R. Østerbye, Postmester C. Sillasen, Snedkermester Jens Hansen, Restauratør P. Jørgensen og Skomager P. Andersen. Samtidig blev der arbejdet for en Kirke i Svingelbjerg i Vesterbølle Sogn. Det var saa Meningen, at Svingelbjerg skulde være Anneks til Vesterbølle, og der skulde saa oprettes et nyt Præsteembede for Østerbølle og Aalestrup.

Staten har bevilget 35,000 Kr. til de to nye Kirker, tillige Tilskud til Lønning for den nye Præst og til Opførelse af Præstegaard, der blev bestemt til at ligge i Aalestrup. Der blev taget fat paa en Indsamling, som bragte gode Resultater, ligesom der blev afholdt Bazarer, der var udmærket arrangerede af Kirkeudvalget, og som indbragte mange Penge.

I Sommeren 1907 kunde Kirken bygges. Det var først bestemt, at den skulde ligge Vest for Byen, men senere blev det bestemt, at den skulde ligge Øst for Byen paa Proprietær M. Kjeldsens Byggegrund. Kirken blev ogsaa færdig 1907, den er meget rummelig, idet der er Siddepladser til henved 300 Mennesker.

Der opstod imidlertid en Strid om, hvorvidt Menighedsraadet eller Kirkeudvalget skulde have størst Indflydelse ved Præsteind-

stillingen, og derved trak det ud med Ansættelsen af den nye Præst til Foraaret 1908.

Endelig oprandt en af de største Dage i Aalestrups Historie i Marts 1908, da Kirken kunde indvies, og den nye Præst ansættes. Kirken var fyldt til Trængsel, og den blev indviet under stor Højtidelighed af Biskop Poulsen i Viborg. Til Stede var endvidere Stiftsamtmand Dybdal, Herredsfoged Salling fra Hobro, Provst Marcussen fra Ulbjerg og Herredets Præster.

Et Aars Tid efter blev der anskaffet Orgel til Kirken. Præstegaarden blev opført 1908 i Nærheden af Kirken.

Pastor Bülovs Efterfølger som Sognepræst i Vesterbølle blev Pastor R. Jørgensen (nu i Højelse ved Køge). Som Sognepræst for Østerbølle og Aalestrup blev ansat Pastor Einar Andersen, der er født i Assens 1872 og i 5 Aar var Kapellan for Ryslinge Valgmeneighed. Han er endnu i Aalestrup.

Som der blev sagt ved Indvielsen, var der ikke i adskillige Aarhundreder indviet en Kirke i disse Egne, da alle de omliggende Kirker er meget gamle. Kort Tid efter blev Kirken i Svingelbjerg ogsaa indviet.

Det første Menighedsraad for Østerbølle Sogn bestod af Lærer K. Jensen og Gaardejer N. Lillethorup af Østerbølle, og Prokurist Kr. Balling og Snedker Jens Hansen af Aalestrup. Der er endnu fælles Menighedsraad for Østerbølle og Aalestrup, og dets Medlemmer er for Tiden Fru Maren Balling og Indremissionær P. Petersen, Aalestrup, Gaardejer Th. Østergaard, Bygum, og Gaardejer Chr. Laustsen, Østerbølle. Der findes intet Forsamlingshus i Aalestrup eller Østerbølle; men i Afholdshotellets Sal har den grundtvigske Retning holdt mange Møder med ret god Tilslutning.

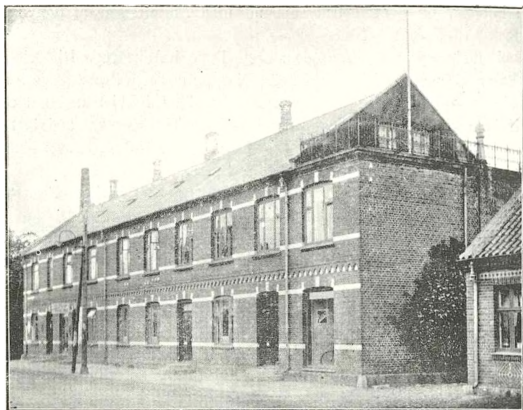
Der skal nu nærmere omtales enkelte Mænd, der har haft særlig stor Betydning for Aalestrup.

Peder Andersen og »Jyden«. Den største Virksomhed i Aalestrup er ubetinget Cykle- og Automobilforretningen »Jyden«. For mangfoldige Mennesker hører Navnene Aalestrup og »Jyden« nøje sammen, og hvorsomhelst i Landet man færdes, vil »Jyden« og dens Artikler være kendte, idet dens Cykler føres af de fleste Cyklehandlere, og dens Motorcykler og Automobiles forlængst har vundet og stadig hævder

P. Andersen, Fabrikant

»Jyden»s Hovedkontor

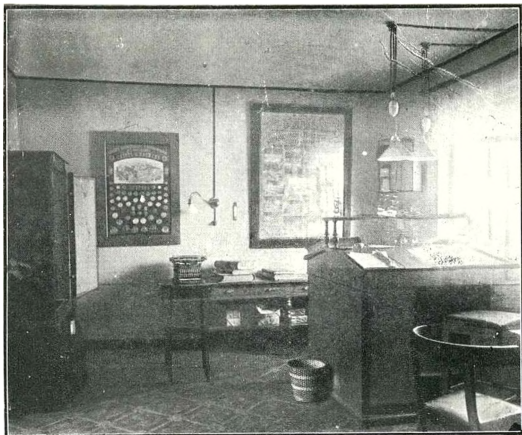
sig en fremragende Plads paa Markedet. Indehaveren Peder Andersen var oprindelig Mejerist, han fødtes i Lyby i Salling 2. April 1868. Da Cyklerne i Firserne begyndte deres Sejrstog her

Exterior af »Jyden»s Lagere

i Landet, vakte de straks hans levende Interesse, og han blev en af deres allerførste Pionerer — ikke blot som Sportsmand men navnlig som Forretningsmand. I 1892 fik han den første Sending nye Cykler hjem fra England; 3 Aar senere fik han og har siden haft Eneforhandling i Danmark for det verdenskendte Firma Seidel & Naumann.

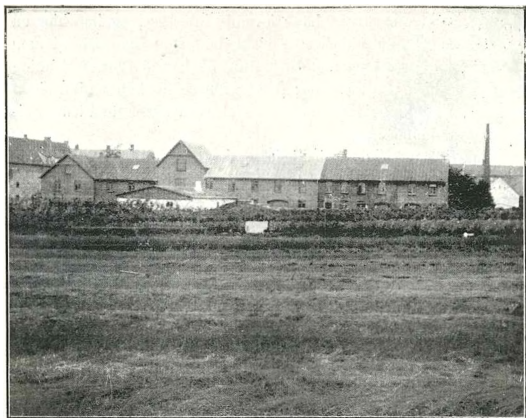
Oprindelig laa »Jyden« i Gjedsted, hvor Peder Andersen havde været Mejeribestyrer, men efter at Fabrikken i 1899 var bleven ødelagt af en Ildebrand, flyttedes den til Aalestrup for at være i

Interiør fra »Jyden«s Kontorer

Nærheden af Jernbanestationen. Fra den Tid har »Jyden« været i rivende Udvikling; ikke blot knyttedes Forbindelser med en halv Snes kendte Verdensfirmaer — Forbindelser, som gennem en Snes Aar er bevarede — men Filialer af »Jyden« opstod trindt i Landet, og findes for Tiden i Aarhus, Odense, København og Rønne.

Cyklen var Forløber for Motorkøretøjet. Og ligesom P. Andersen var blandt de første, der fattede Interesse for Cyklen, har han ogsaa tidlig kastet sig over Forretningen med Motorcykler og Automobiles, idet han her som paa Cyklernes Omraade har hyllet samme Principper: Hellere solid og stadig Forretning med

»Jyden's Lagerbygninger

gode Varer end Masseomsætning med daarlige. Det kunde være slige Principper, der gør, at saavel Hovedforretningen som dens

Exterior af »Jyden's Lager

Filialer har kunnet udvide sig saa rask med de nye Brancher for Øje. Ja, man ser det Særsyn, at en Provinsforretning som »Jyden« ikke blot har erobret sig et fast Støttepunkt i Hovedstaden, men netop i denne Tid paa enhver Maade ruster sig til, der at optage Konkurrencen paa det moderneste Befordringsmiddels Omraade.

Som et Maal for, til hvilket Udviklingstrin »Jyden« er naaet, kan nævnes, at den forlængst er traadt i Forbindelse med det kendte store amerikanske Firma »Chalmers Motor Co.«, Detroit, Mich., hvis velkendte Automobiles det længe har forhandlet. Lige-

Interiør fra »Jyden«s Kontorer

ledes er der i Motorcyklebranchen knyttet Forbindelse med »Dayton« »Reading-Standard« »Cleveland« og flere andre Firmaer.

Medens »Jyden« til en vis Grad har sat sit Præg paa Aalestrup, er dens Udvikling foregaaet i et hurtigere Tempo end selve Byens, Aar for Aar har Udvidelserne været kendelige, idet nye Lagerbygninger rejste sig. Men navnlig i det sidste Aars Tid har Tilvæksten været betydelig, idet et helt nyt Bygningskompleks har rejst sig netop af Hensyn til den udvidede Automobilforretning. Fremdeles er — umiddelbart ved Fabrikens Grund — erhvervet udstrakte Arealer, paa hvilke en ikke altfor fjern Fremtid sikkert vil se nye Virksomheder opstaa i Forbindelse med »Jyden«, til

Fremme af dens Omsætning. Denne var i 1916 ca. 1½ Mill. Kr. og tegner i indeværende Aar til at blive langt større, saa at de 2 Millioner sikkert vil overskrides.

Peder Andersen er først og fremmest Forretningsmand. Han nærer stærke kirkelige Interesser (Aalestrup Kirke har i ham haft en god Støtte) men ellers tager han kun ringe Del i det offentlige Liv. Udenfor Forretningen, hvor han kun lever for sit Hjem, har han ved sin jævne Færd gjort sig almindeligt afholdt i samme Grad som han i Forretningssager har vundet baade Leverandørers og Forhandleres Tillid.

P. Andersens Medhjælper i den store Forretning, Esper Andersen, var særlig virksom ved Oprettelsen af Aalestrup Elektricitetsværk, og ligeledes ved Aktieselskabet »Aalestrup Tømmerhandel«, i hvis Bestyrelse han er.

J. Jacobsen †
Fabrikant og Bankdirektør

J. Jacobsen er født i Skræ, Thorning Sogn. Han kom i Uldspindlære hos den bekendte Fabrikejer A. P. Jensen, Dollerup Mølle ved Viborg, og han blev der i mange Aar efter sin Læretid. derefter var han i 7 Aar Værkfører paa et Spinderi i Vestbirk ved Horsens. 1896 kom han til Aalestrup og byggede en Uldvarefabrik, som han stadig har maattet udvide, saa at det nu er en meget stor Viksomhed.

I Efteraaret 1897 blev Jacobsen valgt ind i Sogneraadet og sad i dette i 6 Aar som Repræsentant for Aalestrup Stationsby. Ved sin store Forhandlingsdygtighed fik han stor Indflydelse i Sogneraadet og udrettede meget til Gavn for Byen. Han var tillige Medlem af Skolekommissionen og havde meget stor Interesse for Skolevæsenets Udvikling i Aalestrup.

Han var i Bestyrelsen for Aalestrup Haandværkerforening og i en Mængde andre Bestyrelser, hvor han ofte maatte udføre et stort Arbejde.

Jacobsen var tillige meget politisk interesseret og var i mange Aar Stiller for Folketingsmand Anders Nielsen ved Valgene i Løvel.

I denne Forbindelse kan nævnes Anders Niensens store Betydning for Aalestrup. Han var altid lydhør overfor de Krav, der rejstes herfra. Det blev da ogsaa en Mand fra Aalestrup, afdøde Prokurist Kr. Balling, der blev Forfatter til de Linier, der staar paa Anders Niensens Mindesten ved Viborg.

Efter at Jacobsen var bleven Bankdirektør, trak han sig en Del tilbage fra sine mange Hverv.

I Slutningen af Aaret 1915 blev han syg og kunde ingenting udrette i over et Aar, hvad der var strengt for den ellers saa virksomme Mand. Han døde i Foraaret 1917.

Bagermester C. M. Graversen er født i 1875. Da han i Aaret 1900 begyndte sin

Bagerforretning i Aalestrup kom han dertil med tomme Hænder, men det lykkedes ham at arbejde sin Forretning frem, saa at han nu er en velsitueret Mand.

Det varede ikke længe, før Borgerne i Aalestrup blev opmærksomme paa Graversens store Dygtighed og tog den i Brug. I de sidste 10 Aar er han sikkert den Mand i Aalestrup, der har haft de fleste Tillidshverv. 1906 blev han valgt ind i Sogneraadet og sad i dette i 11 Aar, indtil han ved Valget 1917 bestemte nægtede at modtage Genvalg. I disse mange Aar har han i Sogneraadet udført et stort Arbejde for Aalestrup. Omtrent lige saa lang Tid har han været i Bestyrelsen for Aalestrup Borger- og Haandværkerforeningen, deraf i flere Aar som Formand. Og skønt Arbejdet til Tider har været overvældende, har han altid udført det med Lyst og Energi.

Han er endnu i Bankraadet for »Aalestrup Landbobank«, han er Medstifter af Aalestrup Elektricitetsværk, og i Aar har han sammen med C. Schrøder oprettet en Tørvefabrik ved Aalestrup.

Det vil deraf ses, at Graversen stadig omfatter Aalestrups Udvikling med den største Interesse.

C. M. Graversens Bageri og Conditori

Kendte Navne og Datoer.

S. E. Gram, Købmand, født 1851 i Hobro, har været i Handelslære i Hobro. Direktør i Aalestrup Landhobank.

J. Jacobsen, Fabrikant, Bankdirektør, født 1861 i Skræ. Lært i Dollerup Mølle ved Viborg, blev Spindemester der, rejste derefter til Vestbirk Garn og Tricotageforretning og var Værkfører der i 7 Aar, flyttede derefter 1896 til Aalestrup og begyndte selv Fabrikation af heluldne Strikkegarner samt Spinding af fremmed Uld. Fabrikation af saavel Dame- som Herreklæde af dansk Uld. I 6 Aar været Medlem af Sogneraadet. Medstifter af Aalestrup Landhobank, Direktør samme Sted fra 1906 til 1916. Medstifter af Aalestrup Elektricitetsværk m. m. Hædersdiplom af 1. Klasse paa Udstillingen i Aars 1907 for Tricotage.

Eduard Erichsen, Materialist, født 1870 i København. Lært hos Sophus Holm, Odense. Material og Sygeplejeartikler, Malervarer, Tapet, Urtekram, Delikatesse, Forretningen Grundlagt 1896. Kirkeværge, Kirkekasserer, Bestyrelsesmedlem af Aalestrup Haandværker- og Borgerforening m. fl. Bestyrelsesmedlem af Himmerlands Handelsforening.

H. C. Andersen, født 1872, Fyrkilde pr. Arden St. Alnueskoleuddannelse. Elev paa Vinding Højskole ved Vejle Vinteren 1893

C. M. Graversen,
Bagermester

F. Hansen,
Lærer

S. Rose,
Købm.

K. Schrøder,
Direktør

Arne Jacobsen,
Fabrikant

—94. Et Aars Uddannelse hos Lærer Gjerløv, Thorup pr. Nørager St. og Lærer Andersen, Hedegaard pr. Nibe. Er Gaardejer i Thorup pr. Nørager St. Gaardens Navn er »Thorup Østergaard«. Jordens tilliggende er 120 Td. Land. Bogholder i Landbosparekassen, Aalestrup. Formand for Nørager Brugsforening, Aalborg —Viborg Amters Hagelskadeforeninger, Durup m. fl. Sognes Forskudsforening, Hobro og Omegns Tyendesporeforening. Medlem af Bestyrelsen for Nørager Mejeri, Landbosparekassen, Hobro, Bygningsbrandkassen »Himmerland«, Løsørebrandforsikringen »Vesthimmerland«, Aars.

F. Hansen, Lærer, født 1872 i Eskildstrup, Svendborg Amt. Uddannet paa Gjedved Seminarium. Har været Lærer ved Aalestrup Skole siden den blev bygget i 1897. Formand i Østerbølle Sogns Sygekasse siden 1901 og Formand for Foreningens siden 1910.

C. M. Graversen, Bagermester, født 1875 i Demstrup pr. Kjellerup. Lært Bagerfaget hos Bagermester V. I. Hogrebe Viborg. Har drevet Bagerforretning i Aalestrup siden 17. Januar 1900. I Bestyrelsen for Borger- og Haandværkerforeningen i 12 Aar, været Medlem af Sogneraadet i 10 $\frac{1}{2}$ Aar, Formand for Foreningen af Bagermestre i Himmerland, og i Bestyrelsen for Nørrejylland Bagerforening, samt Medlem af Bankraadet i Aalestrup Landbobank.

S. Rose, Købmand, født 1875. Udlært hos Købmand Mads Hansen, Bedsted.

F. M. Abildgaard, Bankdirektør, født 1879 i Nr. Lem. Uddannet i Lemvig Bank.

Karl Schrøder, Direktør, født 1882 i Aalestrup. Medlem af Vester-Østerbølle Sogneraad 1917, Medlem af Bankraadet i Aalestrup Landbobank 1917, Fmd. for Interesentskabet Aalestrup Vandværk 1913.

Arne Jacobsen, Fabrikant, født 1895 i Vestbirk, Lært Uldspinderiet henholdsvis hos Brdr. Lund, Herning, Ryesgades Fabrikker Nørre-Sundby og hjemme. Specialitet: Renulds Strikkegarner og Spinding af fremmed Arbejde. Overtaget Forretningen efter afdøde J. Jacobsen 1. Januar 1917.

M. CHRISTENSEN

NØRAGER STATIONSBY

Nørager Station.

Vor Rejses Udgangspunkt er Hobro. Den By kender vi alle — den dejlige Schweitzerby med sine Bjerge. Og skulde Læserne fare vild i Rejsens Labyrinth, saa kan han altid orientere sig ved atter at vende tilbage.

Men ikke et Ord om Hobro, det bliver en anden Mands lykkelige Hverv. Nok se, ikke røre.

Og saa tager vi ud paa Haldbakken, ret ud for Stationen ved Hobro—Løgstørvejen. Her standser vi. Hvilken herlig Udsigt! Skov og Sø — Bakke og Dal og midt i Herligheden ligger Hobro . . . Men som sagt: Blot se:

Opad den lange, mægtige Dalsæknings Bund fra Stationen arbejder Toget sig frem. Man ser det ligefrem i Fugleperspektiv som en uhyre lang, bugtende Slange. Lokomotivet puster og stønner som en Hval. Det vil frem, det vil op — op over de høje Fjelde. Det er et Hestearbejde; men Maalet vinker, og det sætter Staal i Senerne, og Maalet er naturligvis Nørager.

Den hjulbenede er et yderst jordvindende Væsen, og snart er vi i Døstrup Station med den dejlige Mølledam, der nu driver Elektricitetsværk. Lokomotivet stønner af Anstrengelse, men snart efter triller vi nedad mod St. Rørbæk, og 10 Minutter senere er vi ved vor Rejses Maal: Nørager. Hele Rejsen har kun varet i 40 Minutter, og vi er flyttet 15 km frem.

Men vi stod jo paa Haldbakken og kom slet ikke med. Det gør heller ikke saa meget, for saa cykler vi ad Hobro—Løgstørvejen mod Nordvest. Vi er snart i Hørby, og et Kvartierstid efter er vi nede i Stenild Dal med dens brede bugtede Aaløb i Engdraget. Her er Dalføret trangt, men længere mod Sydvest efter Thorup, Simsted og Aalestrup udvider Dalen sig til en mægtig Slette, omgivet af Bakker, Slugter og Indkig i broget Mangfoldighed. Bækken — eller rettere Simsted Aa — giver sig god Tid. Den bugter sig i utallige Slyngninger og gennemskærer paa Kryds

og tværs et stort og yderst frugtbart Engdrag, der blot venter paa, at Aaen kunde blive reguleret. Gennem lange og trange Forhandlinger og et Utal af Møder er man nu bleven enige om at uddybe og regulere Aaen lige fra Volstrup Mølle og til Aalestrup. Hvad det betyder for Nøragerengen behøver ingen Kommentar. Der har været mange Hænder om det Stykke Arbejde; her skal blot anføres, at Redaktør Nerup, Hobro Avis, har lagt et stort og fortjenstfuldt Arbejde for at faa Sagen ordnet.

Saa hopper vi igen paa Cyklen og prøver paa, om vi kan tage den lange Stenild Bakke. Paa Bakkehæddet tangerer vi den landskendte Hesteopdrætter Chr. Vadgaards Gaard og kører gennem Stenild By. Vi er nu i Nøragers Opland. De dygtige Stenild-Landmænd var fra første Færd af de ivrigste i Tilslutningen til Nørager Andelsmejeri. 1 km længere fremme gaar der Vej til Thorup og Simested; men vi kører lige ud gennem Boldrup, og et Kvarter efter er vi i Nørager.

Men det er sandt! Lad os for sidste Gang standse paa »Sorte Bakke«, for herfra har vi en udmærket Udsigt over Byen. Store Folk og store Byer skal jo ses paa Afstand!

I gamle Dage var »Sorte Bakke« et fælt Sted, for her kørte Folk baglænds, forsikrede kloge Folk. Nu er det Trolderi som saa meget andet forsvundet, og »den Sorte« er nu beklædt med en kraftig Naaletræsplantage, der er et yndet Opholdssted for Stationsbyens Beboere, ligesom her afholdes adskillige Friluftsmøder. Ved Foden strækker sig den bløde Eng med den obligatoriske Bæk, omkranset af Engblommer og Nellikerod. Over en Viadukt kører Toget ind til Byen.

Nedenunder ligger Nøragergaard skjult i sin dejlige Park, der flankerer Stationen mod Syd, medens de smukke, nyopførte Gaarde Thygesholm og Solvang danner Prospektets højre Flanke. Selve Stationsbyen klamrer sig fast til Bakkehæddet mod Nord, markeret af den slanke Mejeriskorsten for med det samme at slaa fast, at Byen suger Næring af Egnens Landbrug. Det Hele danner sammen med de rødtagede Huse, hvidkalkede Villaer og de aarhundredgamle Bøge et saa smukt Billede, at man uden Overdrivelse kan sige, at Nørager Stationsby er den smukkeste paa Hobro-Løgstørbanen.

Dalsænkningen, hvori Nøragergaard ligger gemt, fortsættes mod Syd, omgivet af bratte Bakker. Bækken snor sig i frie Bugtninger i Dalbunden, endnu uberørt af Kulturens lige Streger, og ved Thorsdals Mølle dannes Mølledammen, hvor Bakkerne løfter sig endnu stejlere. Møllen ligger skjult mellem sine Bjerge. Fra Nord

dumper man derned gennem den trange Hulvej, hvor Fædrene i Slægtled har kørt det malede Korn. Der er Poesi over Strækningen Nøragergaard-Thorsdals Mølle, Bækken, Engdraget, de hvide Birke, Stilheden og den naturlige Überørthed, hvori det hele ligger, lader os glemme alt, hvad der trykker og tynger. Ak! Hvor-naar mon ogsaa denne Idyl er forsvundet! Den Mand er maaske allerede født, der inddeler Draget i Kvadrater, Rektangler og lægger Dalen i Kulturens Korset.

Før vi forlader »Sorte Bakke«, vil vi udvide Horisonten lidt og se paa Oplandet. Mod Øst ligger den venlige By Grynderup

med sin kullede Kirke. Længere ude ses Kæmpdrup og Alstrup Udflyttere. Bag Højdedraget i Horisonten ligger Mejlbj og Brorstrup, der ved en ny anlagt, vel vedligeholdt Vej staar i Kontakt med Stationsbyen. Mod Nord ligger Gl. Nørager og Durup med sit anselige Kirketaarn og smukt hvælvede Kirkeskib. Det er Stationens Kirke, ca. 1½ km derfra. Stationens og Sognets Skole ligger centralt ved Hovedlandevejen. Det er en meget smuk Bygning med to Frontespicer og Gymnastikhus og med en Have saa stejl som Taget paa et Hus. Ca. 145 smaa Nøragerer bliver her underviste. Bag Gl. Nørager Mølle, der trods et Utal af Vind- og Petroleumsmotorer bestandig har nok at gøre, ligger Ky, Tisted og Bonderup med de store Gaarde og de fede Agre.

Mod Nordvest ligger Ømark, omkranset af brede og fede Engstrækninger, der gemmer umaadelige Masser af Torv under det tætte, duftende Høtæppe. Og bagved — omtrent lige i Vest — ser vi Guldager, hvis Baggrund er Egeskoven Skatskov.

Hedestrækningerne mellem Byerne er forlængst »en Saga blott«. Overalt veldyrkede Marker, brede Engdrag med rigeligt Tørveskær og solidt byggede Huse og Gaarde, mellem hvilke Telefontraadene danner deres indviklede Edderkoppespind. Der er Fut og Fart i Landbruget. Her er baade Natur og Kultur.

Og midt i det Hele ligger Nørager Station som et kommercielt Centrum, sugende Næring til sig af det gode Opland. Derfor er der ogsaa Skub i Byens Vækst. Vel har den ikke naaet Garderhøjden endnu, men det kommer. Stationens Vækst har til Dato været harmonisk. Den er ikke en ranglet, leddeløs, forvokset Skifling, en kunstig fremelsket Drivhusplante, men en By, der er vokset op under den sunde, naturlige Udviklings Lov.

Dette borger Byen en lys og lykkelig Fremtid.

Stationen er bygget paa Herregaarden Nøragergaards Mark. Den har ikke som saa mange andre Stationsbyer en Landsby i Ryggen. Den laa, da den 1893 blev bygget, ene i Udkanten af sit eget Sogn og sin egen Kommune. Den var fremmed paa Egnen. Folk saa med en vis Skepsis paa den. »Blot den ikke fylder Sognet med Fattiglemmer,« sagde de Kloge. Men der kom ingen Fattiglemmer. Derimod fremstod der en livskraftig, arbejdsdygtig Haandværker- og Handelsstand, der i de nu forløbne 25 Aar har tilkæmpet sig Oplandets Respekt.

Da Stationen ligger paa Nøragergaards Ejendom, der tilhører Proprietær Joh. Henr. Ahnfeldt Kjeldsen, vil man forstaa, at Byens Historie i mangt og meget er knyttet til hans Person. Som eneste Lodsejer var det ham, der i lang Tid bestemte Byens Form og Størrelse. Det maa siges til Hr. Kjeldsens Ære, at det ledende Princip for ham var den langsomme, forsigtige og solide Udvikling. Derfor solgte han i mange Aar kun Byggegrunde til én Haandværker af hver Slags. For ham var Stationen ikke et Spekulationsforetagende, der blot havde til Hensigt at give Penge i Kassen. Det Baand, der saaledes lagdes paa Stationen, umuliggjorde al usund Spekulation, og da Øjeblikket kom, da der blev givet frit Slag, var Forholdene saa sunde, at Byen nu i adskillige Aar er vokset meget stærkt, uden at det i mindste Maade kan mærkes, at Udviklingen er gaaet for hurtig.

Da der i sin Tid arbejdedes paa at faa Læge hertil, skænkede Hr. Kjeldsen Byggegrund med Have. Ved Startningen af Elektrici-

tetsværket var det ogsaa Hr. Kjeldsens Tilslutning, der fik afgørende Betydning. I adskillige Aar var han Medlem af Aalborg Amtsraad, indtil han frivillig trak sig tilbage.

Købm. J. P. Jensen var Byens første Købmand. I Aaret 1880 købte han Nørager Kro, der før Stationen blev anlagt laa i selve det gamle Nørager ved Amtsvejen, ca. 3 km længere mod Nord. I 14 Aar drev han her Kroen, Bageri og Købmandshandel. Nørager Kro var den Gang Brevsamlingssted, og hertil kom 1 Gang daglig den gule Karosse til Postvogn, som besørgede Forbindelsen mellem Hobro og Løgstør. Herfra udgik flere Landposter, og Købmand Jensen var saaledes ogsaa en Slags Postmester. Det var den Gang. Nu har 8—10 Tog daglig ondt ved at klare Trafikken!

Købmand Jensen var ogsaa Landmand, den Tids Kromænd var ogsaa Landbrugere, — 2 Heste, 8—16 Køer o. s. v. Trods de mange Jern, han havde i Ilden, forsømtes intet, for J. P. J. var en ualmindelig flittig Mand. Desuden var han stærkt aandelig interesseret og fulgte med i alle aktuelle Spørgsmaal, ikke mindst i de kirkelige Spørgsmaal. Han var en sjælden Fremtoning af Datidens Kromænd. Som ingen anden Forretningsmand i vid Omkreds nød han Befolkningens Tillid. Han var Sognets Prokurator. Ved de fleste Handeler var han Mellemand. Han valgtes dernæst til Sogneraadformand, en Stilling, som han i mange Aar beklædte til alles Tilfredshed. Han var de fattiges Ven og var i Besiddelse af en sjælden Evne til at trøste de syge.

Men saa kom Stationen, og Jensen solgte saa Landeriet og flyttede derved med Købmandshandelen, Bageriet og Kroen. Her voksede især Købmandshandelen hurtigt og stærkt. Den var i de følgende Aar Egnens største. Tre til fire Kommiser og omfattende Kontorhold. Et Tømmerlager føjedes til. Omsætningen løb op til mange Hundrede Tusind Kroner. Alene Kontorarbejdet, som Jensen var meget interesseret i, krævede flere Mands Arbejkskraft.

Forretningen var i Virkeligheden for stor, og det Øjeblik kom, da Foretagendet maatte deles. Bageriet solgtes og flyttedes op i Byen, hvor Bager Jensen nu driver et stort Bageri. Folk, som har Forstand paa det, siger, at de Nørager Konditorkager skal være særdeles velsmagende

Saa afhændedes Kroen. Jensen havde aldrig holdt af det Liv, som fulgte i Kroens Køl vand. Man vil forstaa, at det var hans Natur imod.

Nu fik Gæstgivergaarden en mere »rationel Drift«. Der var Liv og Løjer. Men her som de fleste andre Steder oparbejdedes en stærk Stemning mod Kroen, og det førte til, at dens Ejer,

Købmand S. Stabell, frivillig gav Afkald paa Monopolet. Saaledes fremstod da »Nørager Afholdshotel«, der af Ejeren er moderniseret og monteret saaledes, at det i alle Maader kan staa Maal med de bedste af sit Slags.

Jensen solgte saa selve Købmandshandelen til Carl Madsen, en Svoger til det bekendte Firma: Brødrene Hornbech, Hadsund. Men faa Aar efter overtog S. Stabell Handelen, idet han købte det store Bygningskompleks, hvortil Hotellet hører. Stabell har siden 1909 med stor Dygtighed ledet Forretningen i Forbindelse med en Korn- og Foderstofforretning. Pladsens udmærkede Belligenhed op mod Mejeriet i Forbindelse med Stabells Omsigt

Sigurd Stabells Kolonial-, Isenkram- & Foderstofforretning

og stærke økonomiske Position har gjort hans Forretning til Byens største.

Omtrent samtidig afhændede Købmand Jensen sit store Tømmerlager til Tømmerhandler Kjeldgaard, som indtil Dato med stor Energi har udvidet Forretningen.

At denne Firdeling af J. P. Jensens gamle Forretning skete uden finansielle Rystelser, ja endog under stærk Expansion, skyldes ikke blot Forretningsdygtighed, men ogsaa den Omstændighed, at Byens Handelsforhold i en længere Aarrække havde et Slags Monopol at støtte sig til og ikke i Utide kastedes ud i den vilde Spekulations Hvirvel.

I Aaret 1911 flyttede J. P. Jensen til Aarhus. Før sin Afrejse

blev der i Afskoldshotellets store Sal holdt en Afskedsfest for ham og Mejeribestyrer G. P. Nielsen, der samtidig rejste bort. Fra alle Sider slog Taknemligheden ham i Møde. Hans stille, bramfrie Væsen, den bundhæderlige Karakter og den Mangfoldighed af Tillidshverv, han i Aarenes Løb havde haft, havde gjort ham til Byens mest agtede og afholdte Mand, og hans Person vil altid mindes af høje og lave med dyb Taknemlighed.

Af andre Købmandsforretninger skal nævnes Joh. Fruergaard og N. G. Holms, hvortil der ogsaa er knyttet Korn- og Foderstofforretning.

Saa sent som i Aaret 1916 stiftedes først Nørager Brugsforening. Det er et stort Bygningskompleks med udmærket Lagerplads, forsynet med Petroleums- og Viindmotor. Det hele har kostet op mod 50,000 Kr. Gmd. H. C. Andersen, Thorup, er Foreningens Formand. Han var i sin Tid i Sogneraadet her, og det er han i Forbindelse med vor mangeaarige Sogneraadsformand, C. Hansen, der har Æren for Opførelsen af Sognets smukke og rummelige Skole.

H. C. Andersen beklæder en Mængde Tillidshverv. Saaledes har han i flere Aar været Kasserer i Vesthimmerlands Brandforsikring og i Aalestrup Landbosparekasse.

Hans udmærkede Oplysning, skarpe Forstand og ejegode Væsen gør ham skikket til et hvilket som helst Tillidshverv, saa meget mere som han er i Besiddelse af en forunderlig Tilpasningsevne, uden at han i nogen Maade taber sin Personlighed.

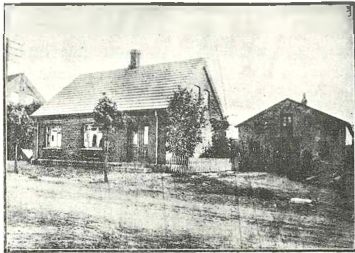
Brugsforeningens Kasserer er Gaardmand Peter Nielsen i Nørager, og Hans Jensen er Uddeler.

Under de yderst vanskelige Startforhold har d'Herrer forstaaet at klare Skærene, og Omsætningen er vokset stærkt i det forløbne Aar.

Manufakturhandler Jensens Butik ligger smukt for Enden af Byens Hovedgade i Partikulier Svenstrups smukke Bygning, medens Manufakturhandler Andersens Forretning ligger tæt ved Hotellet.

Naar Nørager Stationsby efterhaanden har tilkæmpet sig en saa smuk Position, skyldes dette ikke blot en dygtig Handelsstand, men lige saa meget en Række af dygtige Haandværkere.

Karetmager L. C. Thomsen er født 31. Oktober 1869 i Boldrup. Han lærte Professionen hos Karetmager Andersen i St. Rørbæk fra 1890—1893. I sit Hjem, der ligger ca. 1½ km. fra Stationen, begyndte han straks en selvstændig Forretning med Stationen som Basis. 1895 flyttede han til Byen, hvor han som alle de andre

L. C. Thomsens Karetmagerforretning

Haandværkere boede til Leje i de af Hr. Kjeldsen, Nøragergaard, opførte Bygninger. Senere opførte han sit eget Hus med Værkstedslokaler. Forretningen er stadig vokset, da han altid har været en dygtig og samvittighedsfuld Mester.

Fra sin tidlige Ungdom har han været en yderst interesseret Skytte, opvokset som han er i Stenild Sogn, hvor Skytte- og Gymnastiksagen allerede for 25 Aar siden havde slaaet dybe Rødder, og hvorfra Mænd som Brødrene Vadgaard jun. og Kr. Vestergaard er kendt langt ud over Amtets Grænser. Skytte- og Gymnastiksagen i Hobroegnen er iøvrigt rejst af Lærer Joh. Saabye, Brorstrup.

At Thomsen derfor er Nøragers bedste Skytte, og at han ved talrige Skyttestævner har hentet en Mængde store Præmier, er en Selvfølge. Han blev straks Medlem af Skytteforeningen her og lige saa hurtig Bestyrelsens Formand, som han har været siden. Da Gmd. Peter Olsen, Hørby, paa Grund af Sygdom fra traadte Stillingen som Formand for Hobroegnens Skytte- og Gymnastikforening 1909, valgtes Karetmager Thomsen, og han har siden med stor Interesse og Dygtighed ledet denne Bevægelse.

Siden 1899 har han været i Bestyrelsen for Nørager Borger- og Haandværkerforening, i 8 Aar var han Kasserer, og siden 1908 har han været Formand. Som saadan har han været en ivrig Arbejder for Plantningssagen — over $1\frac{1}{2}$ km af Amtsvejen ved Stationen er saaledes tilplantet med Allétræer, og han var ogsaa i det Udvalg, der fik Elektricitetsværket startet.

I flere Aar har han været ivrig Talsmand for den paatænkte Aalborg—Nøragerbane og blev derfor ogsaa valgt ind i Baneudvalget desangaaende. I Aaret 1909 valgtes han ind i Sogneraadet, hvor han siden har været Medlem, og 1915—16 var han fungerende Sogneraadsformand.

Det fremgaar heraf, at L. C. Thomsen i betydelig Grad har ofret sig for samfundsnyttige Opgaver. Og han har ikke gjort sit Arbejde halvt. Naar en Sag er lagt i hans Haand, er den i gode

Hænder. Han er ubestridt den Mand, der mere end nogen anden har arbejdet for Stationens Interesser. Han har en egen parlamentarisk Evne at naa sit Maal, selv om der møder stærk Modstand, og denne Evne har han bevaret usvækket gennem Aarene.

Smed C. M. Christensens Smede- og Maskinværksted startedes ogsaa samtidig med Stationen. Smed Christensen er født i Løgstør 31. Marts 1862, blev Svend 1881 og arbejdede 1881—85 hos den bekendte Th. Nielsen i Hjørring. 1885 flyttede han til Vedsted, hvor han var Mester i 9 Aar. 1894 kom han hertil Nørager, hvor han nu i ca. 25 Aar har drevet sin Forretning med megen Dygtighed. I mange Aar var han Pladsens eneste Smed, og da var Arbejdet næsten uoverkommeligt. Nu er der startet en anden Smedeforretning — Smed Vestergaard — men fremdeles er der fuldt op at gøre i hans Værksted, der har en fortrinlig Beliggenhed tæt ved Mejeriet og Afholdshotellet.

Smed Christensen er en begavet Mand. Han er hurtig i Opfattelse og bidende vittig. Han har en sjælden Evne til at se det komiske i en Situation og er derfor skattet i Møder og ved Sammenkomster.

Hans gode Evner og sunde Dømmekraft er ofte blevet taget i Brug. Fra 1904—1909 var han Sogneraadmedlem. Naar Sogneraadforhandlingerne — som ikke saa sjælden skete havnede i Priser paa Springheste og Aktietyre, saa hørte man ofte hans korte: Til Sagen!

Det var Smed Christensen, der fik Nørager Skole vendt paa rette Led, ligesom han med rigtigt Fremsyn holdt paa, at den skulde trækkes tættere til Stationen for altid at kunne være Sognets Centralskole.

Nu har Skolen ca. 145 Børn, hvoraf de 75 er fra Stationen.

Siden Aalestrup og Omegns Bank oprettedes har han været Medlem af dens Bestyrelse. Han er Formand i Vesthimmerlands Smedemesterforening og Kassere for Jyllands samvirkende Smede-

C. M. Christensens Smede- & Maskinforretning

mesterforeninger. At Christensen har været Formand for Borger- og Haandværkerforeningen, og at han paa mange Maader har været benyttet i Stationens Interesse er en Selvfølge.

Bødker Sørensen er ligesaa en af Stationens Veteraner. Han er født i Hjørring 5. Juni 1869. Han stod i Lære i Høgsted fra 1884—1888. Han arbejdede derefter som Svend i flere Aar, indtil han 4. Maj 1894 kom til Nørager, og siden har han drevet sin ret omfattende Bødkerforretning med stor Interesse og i et Omfang som kun faa. Han leverer altid solidt og smukt udført Arbejde. Siden Mejeriernes Guldalder oprandt hovedsagelig været oplaget af at lave Smørfustager til en Mængde Mejerier, og trods haard Konkurrence fra Fabrikkerne har han dog hele Tiden vist, at han er fuldt ud konkurrencedygtig. Bødker Sørensen er en iderig Mand, der mange Gange har været Pioner i Stationens forskellige Foretagender. I 4 Aar var han Sogneraadmedlem. Fra 1901—1905 var han Formand for Borger- og Haandværkerforening, ligesom han er Formand for Elektricitetsværket og er den Mand paa Stedet, der er bedst inde i Værkets Enkeltheder.

Han har i 25 Aar været aktiv Medlem i Nørager Sangforening der skylder Bødker Sørensen Tak for hans trofaste Medvirken i de mange Aar. Nørager Sangforening er nu afgaaet ved Døden. Men den har haft sin Tid og har sikkert gjort sin Nytte. Firestemmig i $\frac{1}{4}$ Aarhundrede vil sætte sine Spor. Talrige er Minderne om det hyggelige Samvær, de mange Udflugter, den aarlig tilbagevendende Højtid, naar Haandværkerforeningen den 24. November holdt Stiftelsesfest med Sang og Klang. En Tak til de Mange i Nøragerregnen, der har været med som aktive og passive Medlemmer.

Skomagere Chr. Christensens Skotøjsforretning er den betydeligste paa Stationen. Ogsaa den begyndte kort Tid efter, at Toget kom til Nørager, og han er saaledes ogsaa en af Veteranerne der snart kan holde 25 Aars Jubilæum.

Skomagere C. blev 1917 -- ved sidste Sogneraadvalg -- stemt ind i Sogneraadet og vil saaledes i de kommende Aar faa Brug for sine Evner i det offentlige Liv.

Snedker Kr. Kristensen var oprindelig Møllebygger. Han har et betydeligt Værksted med Maskinsnedkeri, der drives af Viind- og Petroleumsmotor. Han er Lærer i Tegning ved den tekniske Aftenskole, og han er noget af et teknisk Geni.

Af andre Snedkerforretninger maa nævnes Snedker J. Posborg og P. Thomsen, Sidstnævnte har tillige Møbelmagasin. De udmærker sig begge ved Formsans og Akkuratesse.

Maler Theodor Christensens smukke Villa er bygget i Sommer. Men ellers er Maler Chr. en mangeaarig Haandværker her. Han leverer særdeles smukt Arbejde og har saa fast en Kundekreds, at han vistnok kan regne med »fast Ansættelse« og Pension.

Skrædder O. Christensen er langt fra den sidste i Rækken af Nørager Stations Uendelighed af Christensener. Ogsaa han hører til de gamle Haandværkere, og ene som han er om at give den maskuline Del af Befolkningen Form og Snit, er han forlængst bleven en uundværlig Faktor i Maskineriet.

Skønt jeg har en Fornemmelse af, at det trætter Læserne med den meterlange Suite af Cer, maa jeg dog endnu nævne:

Slagter og Vognmand Kr. Kristensen.

Vognmand Ludvig Christensen.

Fiskehandler Søren Christensen.

For dog at vise, at vi her i Nørager kender andre Bogstaver i Alfabetet end C anføres:

Bager Jensen, hvis Hvedebrød er i stærk Ry over hele Egnen.

Træhandler P. Nielsen, der tillige har Boghandel. Han har lagt et stort Arbejde i »Indre Missionens« Tjeneste og er nu Missionær.

Elektriker Madsen var en meget dygtig Smed, og i flere Aar opstillede han en Række fortrinlige, letgaaende Vindmotorer. Han overdrog Forretningen til Smed Vestergaard og er nu elektrisk-Installatør og Cyklehandler.

Slagter Jensen og Baneformand Jensen er Fløjnmænd i det fuldtallige Kompagni af gl. Veteraner i Nørager Station. Slagter Nielsen hører til de senere Aargange. Men han er ogsaa Mand for at vove sig ud i de yderste Skyttegrave for at gøre Bytte i Form af Lam og Kalve. Trods idelige (virkelige) Indkaldelser har han en udmærket Slagterforretning.

Ølhandler Valdemar Pedersen hører absotut med til Byens Fysiognomi og er — ogsaa af Ikke-Øldrikkere — en meget afholdt Mand.

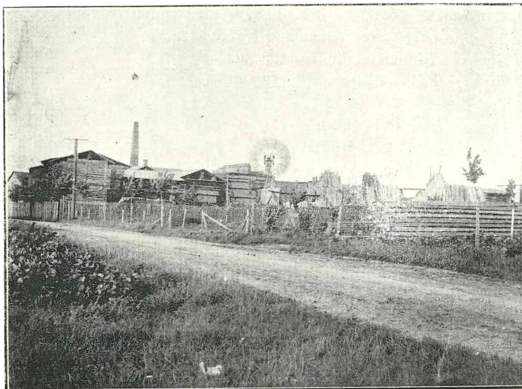
Vi maa ikke glemme vor virksomme Kreaturhandler, Svenstrup, i sin smukke Bygning for Enden af »Jernbanegade«.

Barber Pedersens Forretning er den eneste af sin Slags her i Byen, ligesom Enkefru Madsen har en Slags Eneret paa at regulere Tiden, idet hun er Indehaver af Stationens eneste Urmagerforretning.

Naar Murer Østergaard og Brødrene Møller nævnes sidst, saa sker det blot for at pointere, at de uafbrudt er optagne af at raade Bod paa den næsten permanente Bolignød, der har været her i flere Aar.

Af Pladshensyn maa man slutte med Rækken af Haandværkere.

Af offentlige Bygninger er Stationsbygningen den første. Den er Stationens Fader. Fra Aar til Aar er Trafiken steget, Passagerernes Antal er flere Gange fordoblet. Her er i Virkeligheden Nøragerens Hjerne, og Stationsforstanderen, den af alle afholdte . . . . ., sidder trofast derinde ved sit Bord og regulerer Pulsene, medens Portør Klitgaard, der fra 1913—17 var Sogneraadsmlem, i et langt Spand af Aar har været den ord-

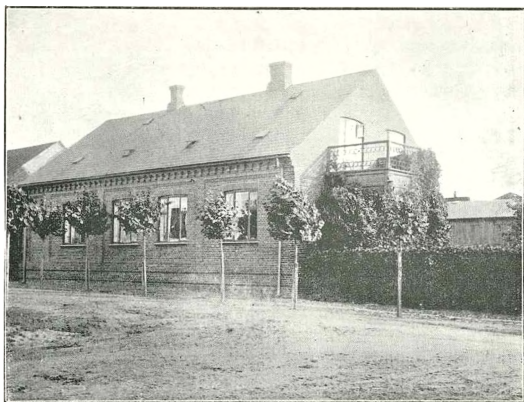
Martin Kjeldgaards Trælasthandel

nende Haand i Pakhusene. I mange Aar har han været en kraftig Tenor i den firestemmige Mandskvartet.

I den anden Ende af Byen ligger Stationens Moder. Det er Nørager og Omegns Andelsmejeri. Det er en statelig Dame. Slankt og højt som en »Kleopatras Naal« rager hun op over Mængden og markerer i lang Afstand Byens Beliggenhed. Hvis Snæversyn og Bypatriotismen havde ført det store Ord, var Mejeriet aldrig blevet bygget her. Byen ligger jo i Periferien af Kommunen og Sognet, 2—3—4 km fra de nærmeste Byer. Det tjener Egnens Foregangsmænd til Ære, at de saa objektivet paa Sagen. For Stationen har Mejeriet haft en umaadelig Betydning, thi det blev fra første Færd et fælles Samlingsmærke for en Række af

frugtbare, veldyrkede Byer saasom: Gl. Nørager, Durup, Kg. Tisted, Guldager, Simsted, Korsø, Thorup, Stenild, Boldrup og Grinderup. Herved knyttedes disse Byer ved stærke Baand til Pladsen, der paa mangfoldige Maader har nydt Gavn deraf. Hver Mælkekusk er jo en fast Kunde hos de Handlende og Haandværkerne der saaledes fra Førstningen kom til at suge Næring af det gode Opland.

Den første Bestyrer var Kr. Frederiksen, den anden G. P. Nielsen, der overtog Fællesmejeriet i Nihe og senere er flyttet til

Martin Kjeldgaards Kontor & Privatbolig

Hobro, hvor han fremdeles driver Mejeri. Ved sin Afrejse modtog han paa mange Maader Bevis for de mange Venner, han gennem sit Arbejde som Bestyrer og Privatmand havde erhvervet sig. Han var et udmærket Medlem af Sangforeningen.

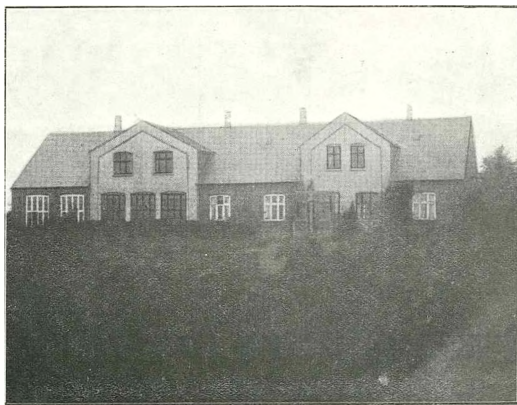
Mejeriets nuværende Bestyrer er Laurits Hansen, født 13. Februar 1884. Han overtog Pladsen 1. November 1911. Alle er enige om, at han er en ualmindelig dygtig og energisk Mand, punktlig og paa sin Post til det yderste, hvor det gælder Mejeriets Interesser. Derfor nyder han almindelig Tillid og Agtelse hos alle og sidder fast i Sadlen som faa.

Flere af Egnens dygtigste Mænd har som Formænd indlagt sig

Fortjeneste i Mejeriets Historie. Den første Formand var Propr. H. Kjeldsen, Nøragergaard. Derefter kom den landskendte Hingsteopdrætter, Gmd. C. Vadgaard i Stenild. Han afløstes af nu afdøde Gmd. N. C. Andersen i Thorup, Gmd. N. P. Nielsen samme Sted og Gmd. N. C. Jensen, Marientorp, der i mange Aar har været Mejeriets Kasserer.

Dets nuværende Formand er Gmd. Kr. Kristiansen, Thorup. Da det vides, at denne Mand andet Sted i dette Værk er omtalt, skal her blot anføres, at han i en Række af Aar har været en

Nøragers Skole

ualmindelig dygtig, interesseret og indsigtfuld Formand. Han er født Parlamentariker. Naar Bølgerne har været taarnhøje, har han støt og roligt staaet ved Roret og ledet Skibet i smulte Vande. Han har ved sit sejge, rolige Væsen og ved sin sjældne Tilpasningsevne forstaaet den Kunst at lede det mest uberegnelige her i Verden — en Generalforsamling — og det saaledes, at de mest urolige Hoveder har faaet Luft i den frie Viljes Ytringer, men dog saaledes, at Interessenterne i de fleste Tilfælde har stemt under Indtrykket af det gamle Ord: »Hvad Fatter gør, er altid det rigtige.«

Er Mejeriet Stationens Moder, kan man uden Smiger kalde Kristiansen dets bedste Søn.

Og saa kun et Par tørre Tal: I dets første Aar havde Mejeriet kun 2 Mill. — nu har det 7—8 Mill. Pd. Mælk.

At Stationsbyen har sit Elektricitetsværk er allerede nævnt. Det blev bygget 1908 og har kostet ca. 45,000 Kr. Det leverer Lys til hvert eneste Hus og Kraft til en Mængde Motorer, ligesom flere store Gaarde, f. Eks. Nøragergaard og Thygesholm faar Energi derfra. Forhaabentlig vil Værket efter Krigen blive omdannet til Højspændingsanlæg for derved at forsyne Oplandet med det hvide Lys.

Som en anden offentlig Bygning skal endelig nævnes Lægeboligen, der ejes af Stationens Beboere. Læge Fauery by Stedets Læge.

For manges Bevidsthed staar Himmerland og dermed ogsaa Nøragerregnen som Timianslandet med Gyvel og Lyng. Det vejrbitte og forblæste Himmerland! Ja — saadan siger den blasserte Turist, der ikke har været her. Nøragerregnen er højst kun en Oase i Ørkenen, befolket med Beduiner, Kameler og Dromedarer. Vi trækker paa Smilebaandet! Vi selv kalder vort Land »Himmelland«. Og det er vel Ord nok. Hvordan »Sydens Folk« har det, ved vi ikke saa nøje, men vi her i Nøragerregnen har det godt — faa for meget, og færre for lidt — *og saa har i Velstand vi drevet det vidt.*

Fra en kendt Nøragerborger fremsættes følgende:

Naar Nøragers Historie bliver skrevet, bør Førstelærer M. Christensen Nørager-Skole nævnes i første Række, faa har mere sat sit Præg paa Egnen end Lærer Christensen. C. var blandt dem som 1891 var med til at danne Nørager Sangforening og har igennem Tiden været dens Formand og Leder. Sin Gerning i Skolen varetager C. med stor Dygtighed, han er meget anset blandt sine Kolleger, et Bevis derfor er, at Christensen er Formand for Egnens Lærerkreds.

I mange Aar har C. i sin Fritid syslet med Fysik og Elektricitet, de Ting, som han har tilvirket af simple og beskedne Dele, danner nu en stor Samling, som har interesseret mange, som har haft Lejlighed til at se den. C.s Navn er i den Anledning blevet kendt mange Steder i Landet. Som Foredragsholder er Lærer Christensen skattet og meget søgt.

Kendte Navne og Datoer.

C. M. Christensen, Smed og Maskinmester, født 1862 i Løgstør. Lært Smedefaget hos Chr. Nielsen, Ranum pr. Løgstør, senere Uddannelse paa T. C. Niensens Maskinfabrik, Hjørring. Etableret Smede- og Maskinforretning 1894. Medlem af Sogneraadet fra 1904—1909, Formand for Nørager Haandværker- og Borgerforeningen, 1904—1901, Medlem af Aalestrup Landbobanks Bestyrelse fra 1906 til Dato. For Tiden Formand for Vesthimmerlands Smedemesterforening, Kasserer for Jyllands samv. Smedemesterforeninger. Tilkendt 1. Præmie ved Udstillingen i Nørager Haandværker og Borgerforening 1900, Hædersdiplom paa Amtsudstillingen i Aars 1907.

M. Christensen, Førstelærer og Organist, født 1863 i Flade paa Mors. Dimitteret fra Ranum Seminarium 1877—81. Andenlærer i Ravnkilde fra 1884—1886, Førstelærer i Nørager fra 1886. Kredsformand i 66. Lærerkreds i 20 Aar. Revisor i næsten Alt i Nørager.

L. C. Thomsen, Karetmager, født 1869 i Boldrup pr. Nørager. Lært Karetmagerfaget hos Karetmagermester A. Andersen, St. Rørbæk. Har almindelig Karetmagervirksomhed og forfærdiger ca. 75 nye Vogne aarlig. Formand for Nørager Haandværker- og

C. M. Christensen,
Smedemester

M. Christensen,
Førstelærer

L. C. Thomsen,
Karetmager

Borgerforening fra 1908, Medlem af Bestyrelsen i 19 Aar, Fmd. for Hobroegns Skytteforening, Medlem af Sogneraadet fra 1909. Tilkendt Førstepræmie ved Udstillingen i Nørager 1901. Ved Amtsudstillingen i Aars 1907 tilkendt Hædersdiplom af 1. Klasse for fremstillet Karetmagerarbejde.

Sigurd Stabell, Købmand, født 1874 i Rødning pr. Viborg. Lært hos Firmaet de Wollfs Enke i Haderslev, derefter i flere Aar Stilling i Eksportforretning i Lübeck. Etableret 1901 i Hvidbjerg — overtog i 1908 Købmand J. P. Jensens Kolonial-, Isenkram- og Foderstofforretning i Nørager.

Martin Kjeldgaard, Tømmerhandler, født 1880 i Snedstrup i Thy. Lært hos Tømmerhandler Chr. Sørensen, Thisted.

Sigurd Stabell,
Købm.

M. Kjeldgaard,
Tømmerhdl.

ELIAS JENSEN

FARSØ STATIONSBY

Farsø Stationsby.

I det sydvestlige Hjørne af Aalborg Amt, Gislum Herred, ca. 2 Mil fra Hvalpsund, 3 Mil fra Løgstør, $3\frac{1}{4}$ Mil fra Hobro og 4 Mil fra Nibe. maalt i Luftlinie, ligger Stationsbyen Farsø. Byen har udviklet sig langs Hvalpsund-Nibe Landevej. Før i Tiden har den ligget i Nærheden af Skolen. At den ny Landevej kom til at ligge saa langt Øst for den gamle By, ja, man kan egentlig ikke paa det Tidspunkt tale om en By, idet der kun hist og her fandtes en enlig Gaard samt nu her og der et lille Hus, skyldes en gammel Mand man i daglig Tale kaldte »Spillemanden«, han boede Vest for Skolen. Amtsraadets Vejudvalg henvender sig til »Spillemanden«, da denne klager over, at Vejen, som skulde anlægges noget mere vestlig, vilde skære hans Mark i to Stykker, hvad der i og for sig var meget ubehageligt, og tilmed vilde Vejen skære alle gode Jorder her omkring. Vejudvalget tager Hensyn til »Spillemanden«, der foreslaar at lade Vejen anlægge inde paa Heden, paa det Sted, den nu findes inde over Heden. Den gode Jord var bevaret, og »Spillemanden« slap for at faa sin Mark delt. Denne Spillemand er Kvaksalver. For denne Gerning har han stort Ry paa sig. Der fortælles, at han hjalp selve Aalborgs Borgmester af med en slem Sygdom, at han endog kurerede en Doktorfrue her fra Egnen. Fra den Tid blev hans Recepter lige saa vel som Lægernes respekterede og ekspederede paa Apoteket. Ingen vovede at melde ham for ulovlig Haandtering, skønt han i Lægernes Øjne var en Torn.

Byen har altsaa langsomt op gennem Tiderne udviklet sig langs Landevejen. For en Turist ser det ud, som om der har været to Folkelejre i Byen, en, som har villet have Byen Øst, og en anden, som har villet have den Vest for Landevejen; men det er dog ikke Tilfældet. Langs med Vejen fandtes den daarligste Jord, hvorfor det var ret fornuftigt at bygge her. Denne Jord var ikke dyr, og da Landmændene nødig vilde af med den Jord, som Byen egentlig skulde have ligget paa, for at den kunde blive noget mere sammenbygget, noget mere samlet om et centralt Punkt, kan man nok forstaa, at Folk valgte de billigste Byggegrunde. Disse to Rækker Huse — langs Landevejen — ligner billedlig talt to Fjender, som har udviklet deres Tropper — paa hver sin Side Vejen — i to lange Skyttekæder, der ligger og lurar paa hinanden til der kommer en belejlig Stund til Overfald. Saa onde Tanker sidder Byens Borgere nu ikke inde med, da de — efter alt at dømme — er meget fredelige. For 40 Aar siden var der egentlig slet ingen By. Der skal nævnes nogle Bygninger paa den Tid: Kirken, Præstegaarden, Skolen, Apoteket, Lægebolig, de gamle Gaarde rundt paa Markerne og et enkelt Hus derude. Vest for, men helt op til Landevejen, ligger Kirken meget smukt. Nærmer man sig Byen, enten ad Landevejen eller med Banen, fra Hvalpsund, er det Kirken, ens Øjne først opfanger af alle Bygninger. Den hæver sig stolt op over de gamle, kønne Træer paa Kirkegaarden. I Traps Danmark staar der følgende om Kirken: Kirken bestaar af Skib, Kor og Taarn mod Vest og Vaabehus mod Nord. Skib og Kor — Skibet med senere indbyggede Hvælvinger, Koret med gibset Bjælkeloft — er fra romansk Tid, dog med Spor af Overgangsstil, af Granitkvadre paa profileret Dobbeltsoffel. Den nordlige Portal, med Rundstave og en Dobbeltløve paa Overliggeren, benyttes endnu, idet det i den senere Middelalder tilbyggede Vaabehus af Mursten er opført foran den. Syddøren er tilmuret. Flere oprindelige Vinduer med rige Profiler samt Granitkorbuen er bevaret. Ved Middelalderens Slutning tilbyggedes Taarnet, fornedet af Granitkvadre, foroven af store Mursten, med Pyramidetag og hvælvet Underrum med Spidsbue indtil Skibet; det har før været højere. Altertavlen forstiller den Korsfæstede, er indbefattet i en gotisk Ramme. Prædikestolen er bygget i Renæssancestil. Den har før staaet ved den sydlige Væg midt i Skibet. Ved en Restaurering er den flyttet helt hen til Koret ved samme Væg. Granitdøbefont med Dobbeltløver og Mandehoveder paa Kummen. I Skibet Ligsten over Præsten Søren Hansen, Viborg, og ovenover Rester af Epi-

tafium over ham, † 1666, og Hustru og Børn. Klokke med Minuskelindskrift fra 1500. I Kirken ses 4 Lysekroner, hvori der anvendes elektrisk Lys. Den i Koret er skænket af Menigheden, de andre 3 af enkelte Mænd. P. Byrialsen, Slottrupgaard, Købmand Christensen, Farsø, og P. Hansen, Gottrupgaard, har hver skænket een som Gave til Kirken. Disse Kroner er en stor Pryd for Kirken, der ser saa højtidelig ud, naar det livide Lys sender sine Straaler ud i Kirkerummet. At Kirken fik sit Orgel med de dejlige, bløde Toner fra Joh. P. Andresen, Ringkøbing, skyldes Provst Egeløv; han opildnede Befolkningen, en Indsamling kom i Gang, og Orgelet blev indsat i 1904—05. For Tydeligheds Skyld — vel overflødigt at sige — findes Varmeapparat i Kirken. Provst

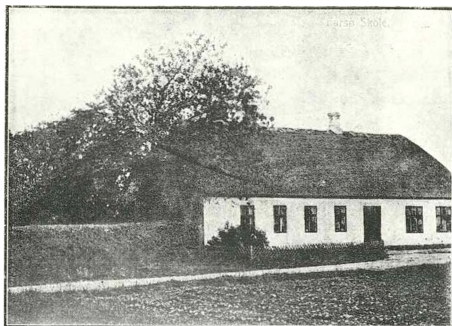

Egeløv forflyttedes herfra til Aars 1917. Her kom en Pastor Estrup, som forhen var Præst i Ølby i 13 Aar. Hvordan Befolkningen er tilfreds med Byttet, kommer jeg ikke nærmere ind paa, da der er delte Meninger om den Sag.

I Den nordlige Del af Kirkegaarden er der i Aar opført et stort og smukt Ligkapel. Da Sygekassen blev oprettet, havde den flere Penge end nødvendig for at blive anerkendt. Den overskydende Sum blev da i Forening med frivillige Bidrag benyttet til Opførelse af Kapellet, som kostede ca. 3,000 Kr. Tømrer Andersen forestod Tegnearbejdet, og Murer Jensen blev lavest bydende og fik Arbejdet.

Hovedskolen ligger 5 Minutters Gang Vest for Byen, er opført 1874 — altsaa den gamle Skole. Lige overfor ligger Forskolen, opført 1900, da Hovedskolen ikke er i Stand til at rumme, hvad

der fordres. Lærerpersonele: 1 Lærer (O. Ottosen), 1 Lærerinde (J. Jensen). Børnene søger Skolen hveranden Dag til Heldagsundervisning baade Sommer og Vinter. Før Krigens Udbrud var der Tale om at bygge en ny Skole; men da Krigen kom, og alle Materialer begyndte at stige, hvilket skete i hurtigt Tempo, faldt denne Byggetanke stille bort, fordi Sognet syntes ikke at kunne magte en saadan Udgift. Tanken er endnu oppe hos enkelte og drøftes nu og da, naar en Del Mennesker samles i den gamle Skole til Oplæsning eller et andet Emne, som brænder i deres Sind. Naar den dyre Tid er forbi, bliver en ny og fuldtud tidssvarende Skole opført. Om den kommer til at ligge paa samme Lod som den gamle, vides ikke. Det er tænkeligt, at den rykkes op efter

Byen. For den voksende Ungdom har Førstelærer Ottosen en Del Vintre holdt Aftenskole.

Byens Opkomst og Blomstringstid skyldes, skønt højst utrolig, dog sandt, en Hund, en lille bitte Moppe. En Apoteker, som havde faaet Opfordring til at nedsætte sig i en af Vesthimmerlands Byer, kom hertil for at besøge, om Farsø kunde være det Sted, hvor der var Muligheder for en saadan Mand. Han vilde have valgt Gedsted, da det ligger mere centralt; men nu træffer det sig, hverken værre eller bedre, at han bliver overfaldet af den bitte Moppe, der uden Hensyn til Rang bed sig fast i Apotekerens ene Ben. Hundens Ejer kom straks til Stede fra sit Skjul i Ejendommen, som forhen var Jordemoderbolig med Jordlod til. Selvfølgelig blev Apotekeren meget ophisset over Overfaldet og skældte Hundens Ejer ud efter Noder — endda meget

taktfast. Mødet med denne Borger endte med, at Apotekeren købte dennes Ejendom og bosatte sig nu her som Apoteker. Snart efter opførtes det herværende Apotek — først i 70erne. Efter Apotekerens Ankomst er det først, at Byen for Alvor skyder friske Skud med vældig Kraft. Den næste Bygning er Distriktslægens, Bjerrums, Bolig. Der oprandt en gylden Tid for Farsø, idet Industri og Handel tager Fart. Nu savnes blot en Jernbaneforbindelse med Omverdenen. Paa den Tid faas Posten fra Hornum. Den kom først langt op paa Dagen. Det vilde være bedre at faa den fra Østrup, da man i saa Fald havde den noget tidligere, hvad mange — vel de fleste — ønskede. Paa et offentlig Møde i Forsamlingshuset, opført 1897, drøftedes Postspørgsmaalet. J. P. Jensen, Farsøgaard, udtalte: »Det spiller saamænd ingen »Rul«, om vi faar Posten en Timestid før eller senere«. Dermed lod man sig ikke nøje. Der blev nu ivrigere taget fat paa Sagen, og en skønne Dag maatte Posten herind fra Østrup. Paa Mødet drøftedes tillige Jernbanespørgsmaalet. Man tænkte paa at faa en Bane fra Mors hertil. Der var da Tale om, at den skulde gaa over Farsø til Salling. Snedkerm. Johansen og Møllebygger Pedersen blev betroet det Hverv at rejse til Aars og tale med Førstelærer Møller-Madsen om Sagen. Møller-Madsen er ikke rigtig med paa den Tanke og siger: »Hvorfor skal vi være med til at sætte en Bane ind i Salling. Nej, lad os faa en Bane til Hvalpsund«. 1898 vælges en Banekomite, som skal arbejde for Aars—Hvalpsund Banen. Komiteen bestod af Medlemmer fra mange af de nærmeste Sogne. Herfra var Snedkerm. Johansen, Købmand J. Pedersen og Sogneraadsform. L. Kjærgaard. Efter mangen en drøj Kamp — udkæmpet med Ord — opnaaedes omsider Vedtagelse af nævnte Bane. Og det skyldes særlig Landstingsmand J. Berthelsen fra Aalborg, at Banen blev først taget under Arbejde af de dengang vedtagne Banespørgsmaal. Banen var allerede færdig Aaret efter Vedtagelsen. J. Berthelsen kunde ogsaa i 8 Dage ordne det, andre dygtige »Hoveder« var ligesaa mange Aar om. Han fortjener en særlig Ros, fordi han som Udvalgets Formand fremskyndede Sagen i Ministeriet. Stationsbygningen er bygget stilfuld — i Villastil. Det ses tydeligt, at Arkitekt Packness fra Aalborg har haft Held til at gøre sig bekendt og agtet som Tegnemester. Fra 1910 har Farsø regelmæssig haft Forbindelse med Ind- og Udland, hvad der i de forløbne Aar har bidraget meget til Byens Udvidelse. Paa Stationen er der Brevsamlingssted, hvorfra der udgaar 4 Postbude samt en kørende Post til Strandby. Farsø har gennemgaaet en langsom For-

vandling, og netop derfor er Byen blevet saa grundfæstet. Forretningsmændene bosatte sig her den ene efter den anden. Der var en stille Vækst over Byen, indtil Banespørgsmaalet rejstes. Fra da af gaar det rask med at opføre Bygninger. Der er Gæring i Byen. Haandværkere af alle Slags bosætter sig, Købmænd ligesaa. Farsø er nu i Stand til at yde alt, hvad man behøver for at friste Livet. Der kan vist ikke nævnes ret mange Ting, Farsø ikke rummer. De Næringsdrivende trives godt her, og det er navnlig af den Grund, at der er saa stort Opland til Byen. Antallet af Indbyggere vokser ret stærkt. 1895 var der 200 Indb., 1906: 500, 1911: 779 og 1917: ca. 850. Tallene viser tydeligt, at Byen er i Grøde. I 1860 fandtes der kun 718 Indb., i Farsø Sogn, 1890: 1,057 og i 1916: 1,805. Det tyder altsammen paa, at Byen har en lys Fremtid for sig. Erhvervsgrene af alle Brancher er repræsenteret her. En kort Oversigt over Byens Forretningsfolk viser, at Talen er sand. Der findes:

5 Manufakturhandlere, 3 Skomagermestre, 3 Smedemestre, 5 Snedkermestre, 4 Murermestre, 4 Urmagere, 2 Slagtere, 4 Bagermestre, 3 Skrædermestre, 1 Bødkermester, 2 Karetmagere, 1 Møller, 1 Møllebygger, 3 Købmænd, 1 Isenkræmmer, 1 Brugsforening, 1 Foderstofforening, 1 Boghandler og Bogbinder, 2 Gartnere, 1 Cementstøberi, 1 Hotel, 1 Afholdshotel, Smørhus, Sæbehus, Fedevareforretning. Dernæst 1 Kredslæge, 1 Apoteker, 1 Dyrslæge, 1 Fotograf og 2 Barberere. Byens største Forretningsfolk har alle begyndt under trange Kaar. Man maa begynde i det smaa for det store at naa.

1887 kom Snedkeren Johansen hertil. Dengang var der kun en eneste ædruelig Haandværker i Byen, Resten var rene Subjekter. Johansen maatte efter Tidens Krav i Begyndelsen arbejde baade som Tømrer, Snedker, Bødker og Drejer. Efterhaanden som der kom flere Haandværkere, gav Johansen Afkald paa nogle af disse Beskæftigelser. Drejerforretningen benyttes en Del endnu, 1891 indlagde han Maskiner, som drives dels ved Vind og dels ved Elektricitet, og Forretningen gaar over til Stordrift. For Tiden er han gaaet over til at arbejde som Specialist paa ganske enkelte Omraader. Tiden kræver jo Specialister i alle Brancher. Han befatter sig nu udelukkende kun med at frembringe Vinduer, Døre, Ligkister og Stole. Stolen er af egen Oplindelse og Konstruktion, en fin og tillige praktisk Stol, som taaler adskillige Knubs, før den bukkes under for Tyngden og Tidens skærende Tand. Af den Grund har den særlig faaet stor Udbredelse omtrent over hele Jylland. Til Slut skal siges, at Johansen var med

til at stifte Borger- og Haandværkerforeningen og blev dens første Formand. Af Byens Historie og Udvikling ses, at Johansens Navn nævnes ret ofte, hvilket betyder, Johansen bliver aldrig træt af yde og bidrage til Byens Udfoldelse.

1871 nedsatte Dyrslæge Jensen sig her. Han har i de mange Aar, som er hengledet for ham, levet et stille og roligt Liv, næsten afsondret fra Byen, som Dyrslæge har han været umaadelig afholdt af Egnens og Byens Folk. Ikke alene Byen er ham stor Tak skyldig, men hele Danmark, ja endog Udlandet. Jensen er Fader til den verdensberømte Forfatter Johannes V. Jensen, hvis Vugge stod i et gammelt Hus lidt Øst for Skolen. Dette Hus er et af de ældste i Byen — henligger nu ubeboet. Til Loft i Gangen ses en Altertavle Mage til Kirkens, forestiller samme Billede, men er noget mindre. Man kan næsten tænke, at da Kirken har faaet sin nye Altertavle, er den gamle solgt til en af de Ejere af Huset efter Dyrslæge Jensen. Her har J. V. Jensen levet sin Barn- og Ungdom, hvad der er en Stolthed for Farsø.

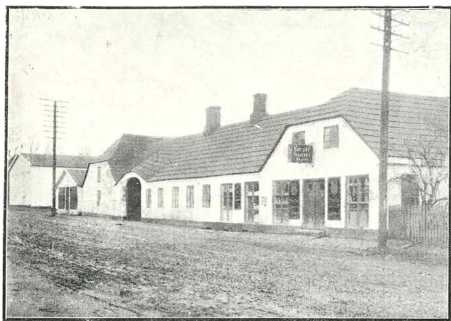
J. V. Jensen har i sine Himmerlandshistorier skildret Egnens Skikkelser, som alle paa en enkelt nær er gaaet over til Ryes Brigade. Det er gjort mesterligt. Hans Figurer giver klare Forestillinger om Egnens Skik og Brug for 30 Aar siden. Forskellige Forhold revser han ganske grundigt. Alle bør læse hans Himmerlandshistorier, ja alt, hvad han byder til Literaturens Fremme. Staten understøtter ham nu aarligt med 2000 Kr. Dyrslægens Datter, gift med Kunstmaleren Jensen Fenger, er ogsaa meget elsket som Taler og Forfatter. Hun er kendt af alle under Navnet Thit Jensen Fenger. Hun har ikke gjort saa stor Kariere som Broderen, men hun har en lys Fremtid for sig. Forskellige Artikler i Hovedstadens Blade giver hende en rosende Omtale for Forfattervirksomheden, og Staten er ogsaa bleven hende var, idet den aarlig yder hende et Tilskud af 500 Kr. Dyrslæge Jensens Slægt vil staa som lysende Fakler i Farsøes Historie. Dyrslæge Jensen ses endnu trods sin høje Alder ret ofte paa Rejse til en syg Ko, Hest eller andet, som trænger til hans Bistand. I 46 Aar har han helbredet Dyreslægten her og i Omegnen, og han bor nu i et gammelt, men nogenlunde smukt Hus oppe i Byen — omtrent lige overfor Missionshuset.

Andelsmejeriet »Fælleslykke« er opført 1888. De første Aar arbejder det under meget beskedne Forhold. Da Landbrugets store Glansperiode kom, og det tog et vældigt Opsving, kunde det ikke undgaas at udvide Mejeriet og forbedre enkelte Maskiner. Dette maa allerede gøres 1902. Vil man udføre godt Arbejde,

maa man bruge godt Værktøj! En Fynbo, A. K. Larsen, var den første Bestyrer fra 1888—98, han efterfølges af Svogeren, J. Mikkelsen — ogsaa Fynboe — fra 1896 til 1906. Paa det Tidspunkt køber han Fandrup Vanggaard Farsø Sogn, saa nu er han selv Leverandør til »Fælleslykke«. Baade som Mejeribestyrer og Landmand har han vist, at han er i Besiddelse af gode Evner, og de er sandelig kommen til Udfoldelse. Nu er han endelig havnet som Medlem af Farsø Sogneraad. Den nuværende Bestyrer, A. C. Petersen, befinder sig i alle Maader udmærket tilfreds blandt Befolkningen og er glad for at forestaa Hvervet som Bestyrer, hvad man sagtens forstaar af Mejeriets smukke Navn. Blot vi alle levede paa en »Fælleslykke«. Pedersen har gjort et stort Arbejde for at hæve Mejeriet til Eksempel blandt de mange. Utallige er de Æresbevisninger han har bragt hjem fra de forskellige Smørudstillinger. Han har klaret sig storartet i Mejeriernes »Kapløb«. 1915 tildeltes Fælleslykke Laboratoriets Hædersdiplom for Fremstilling af Smør. Det er nu ikke ene og alene Mejeriets Skyld, at Smørret bliver godt. Nej, Landmændene maa ogsaa nævnes som Medhjælpere. Det er, som en gammel Bonde sagde engang: »Af godt Kram faar man gode Varer«. Mejeriet har for Tiden 260 Leverandører. I Tidernes Løb er mange af de forhenværende Leverandører gaaet herfra og over til andre Mejerier, som er bygget senere og ligger dem nu mere bekvemt. Til Driften benyttes dels Kul, dels Tørv. Smørtransporten er nu let, idet Smørret bringes paa Stationen og derfra videre til Bestemmelsesstedet. Da Mejeriet opførtes, maatte Smørret transporteres pr. Vogn dels til Hobro og dels til Løgstør. For en ukendt synes det, at Jorden her er for let til rigtig at yde det, som Nutidslandbruget forlanger. Det er dog ikke Tilfældet, selv om Heden strækker sig tæt ind til Farsø, og meget af Jorden er opdyrket Hede, yder den godt, og Landmændene trives, hvad der ses paa de lange Støvler og Skindveste, som for Tiden staar højt i Kurs.

Den ældste Købmandsforretning er den, J. Pedersen ejer og driver. 1874 købte Byrial Nielsen Forretningen med tilhørende Avlsgaard og Mark. Han er Husmandssøn. Den første Handelsvirksomhed foregik i det smaa, idet han til at begynde med gik rundt og handlede med Æg, Skind og andre Begaating. Da det gik godt, og hans Formue stadig forøgedes, købte han den nævnte Forretning med tilhørende Ejendom i den sydlige Del af Byen. Avlsgaarden var meget forsømt og laa et Stykke Øst for Vejen. Nielsen ombyggede Gaarden, der ved samme Lejlighed flyttedes

helt op til Vejen, hvor den findes den Dag i Dag. Forretningen voksede sig uhyre stor ved Hjælp af Niensens Snille. Købmandsforretningen udlejedes en Del Aar til Købmand Christensen — nu den nordlige Del af Byen. 1892 bygger Christensen selv, og Nielsen maa en Tid selv overtage Forretningen, inden den sælges til J. Petersen. Fra trange Kaar har B. Nielsen arbejdet sig op til en Betydelighed, som har gavnet Byen meget. Han er nu en velstaaende Mand og bebør et smukt Hus i den nordlige Del af Byen tæt ved Sygehuset. Paa mange Omraader har Nielsen været Byen en tro Tjener, og mange er de Hverv, Niensens Skuldre har maattet bære. I 32 Aar har han udfyldt Embedet som Sogne-

Just Petersens Kolonial- & Produktforretning

foged — Byens Politimester — og er det endnu, Kasserer for Mejeriet i 29 Aar, Formand og Kasserer for Foderstofforeningen i 16 Aar. Trods de 80 Aar, han har paa Bagen, er han endnu en rask og rørig Mand, som ser uden Brillen. I sin Tid var han Formand for Forsvarsbroderforeningen, den er nu en Saga blott. De gamle Krigeres Liv ebber ud efterhaanden, og da der kun er ganske faa tilbage, er det indlysende, at Foreningen maatte opløses. B. Nielsen er Veteran fra 64, var med ved Danevirkes Rømning 5. Februar samme Aar. Samtidig skal nævnes de Veteraner, som Byen endnu rummer og føler sig stolt af. J. Christensen og N. K. Smed var med ved Danevirke. N. K. Smed blev af Tyskerne taget til Fange under Udførelsen af sin Nødtørf et afsides Sted. J. Ebdrup, Underkorporal, var med ved

Mysunde, K. Bach ved Helgoland den 9. Maj, L. Christensen paa Fyn i Ufredens Aar 64. 1905 modtog de alle Dannebrogordenen.

Købmand Christensen begyndte altsaa sin Virksomhed her 1886, først 1892 ejer han selv Forretning. Hans Forretning har gennem de forholdsvis faa Aar svunget langt op i Højheden. Den fører Kolonial, Produkt samt Manufakturvarer. I Begyndelsen handlede med disse Varer i samme Butik. Snart blev Kunderne for mange og Pladsen for lille, hvorfor Christensen maatte foretage en Udvidelse og Ombygning af Forretningen, hvorved Manufakturhandelen fik sin egen Butik. Begge Butikker er smagfuldt udstyret, og da Forretningen tilmed ligger saa smukt ved Siden af den gamle Kirke, undrer man sig slet ikke over, at denne øver stor Tiltrækning paa Kunderne. En Del Aar har Christensen været Medlem af Sogneraadet. Som før sagt har han skænket en smuk Lysekrone som Gave til Kirken.

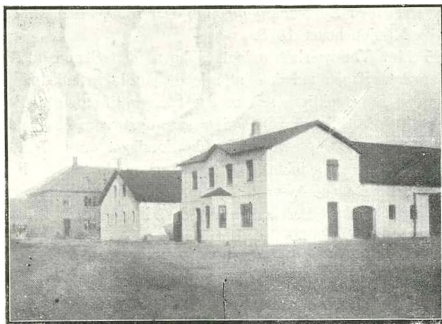
Købmand Petersen begyndte sin Virksomhed som Købmand i Gedsted i Fællesskab med sin gamle Lærermester, Simonsen, 1882. 1899 overlader han sin Part af Forretningen for en passende Sum til Simonsens Søn og køber den Forretning, han nu driver her. I Farsø har Købmand Petersens Virksomhed været af stor Betydning. Samtidig med sin Begyndelse som Købmand her udvides Forretningen, saa der nu foruden Kolonial og Produkt føres Støbegods og Trælast. Foruden at være en dygtig og stræbsom Købmand, har han drevet Avlsgaarden med stor Geni, saa at den har givet et ikke ringe Udbytte. Byen har ogsaa vidst at drage Nytte af Petersens Kløgt. Befolkningen har betroet ham mange offentlige Hverv, som han har udført til alles Tilfredshed. Blandt andet har han været Medlem af Sogneraadet i 6 Aar, hvoraf 3 som Formand, og han har været i Bestyrelsen baade for Vand- og Elektricitetsværket, besiddet Embedet som Revisor i Mejeriet siden 1899, var med i Banekomiteen og Forretningsudvalget. Efter Sigende er Købmand Petersen i Aar Byens største Skatteyder.

Morten Nielsens Ejendom hæver sig smukt op fra Grunden. Den indeholder nu ialt 3 Forretninger samt et Aholdshotel, som alle betjenes af Morten Nielsen selv. I sin Ungdom var han Landmand. Paa Grund af en Benskade maatte han forlade Landvæsenet og lære Skomagerprofessionen, i 3 Aar stod han i Lære i Sorø Købstad paa Sjælland, rejste derefter en Del Aar rundt som Svend. Der har været Vandrenatur i Nielsen, han har haft Lyst til at se sig om i den vide Verden. Det har ogsaa sat sit Præg

Afholdshotellet (Morten Nielsen)

paa ham. 1893 nedsætter han sig her som Skomager under meget smaa Forhold, sidder til Leje i en lille Stue — 5 $\frac{1}{2}$ Alen paa hver Led. Af en anden Skomager, som rejste fra Byen, købte han efter kort Tids Forløb en lille Ejendom i Nærheden af Apoteket. Her henglider atter en Tid, inden Udvidelysten atter kommer over Nielsen. En skønne Dag oprettes Cyklehandel og Modeforretning. Hustruen forestod sidstnævnte. 1911 bortbyttes Ejendommen med den af ham nu beboede Ejendom skraat over-

Morten Nielsens Gaard

for Kirken. Samme Aar køber Nielsen 30 Td. Land af S. Sørensens, og Avlsgaardens første Længe opføres. 1914 opføres Resten af Gaarden. I Avlsbygningen er der foruden Plads til Kreaturholdet tillige Staldplads til 100 Heste. Den store Staldplads indbringer Nielsen betydelige Summer mellem Aar og Dag. Gaarden er godt drevet, yder godt efter den store Bekostning af Mergel, som tilførtes den fra Kølsen Mergelleje, opgravet af Fanger fra Horsens Tugthus. Nielsen er stor Forretningsmand, hvad man snart opdager ved første Besøg i en af Forretningerne. Disse tre Forretninger samt Afholdshotellet kan ikke andet end yde Nielsen et godt Udcome. Afholdshotellet er opført 1907 af nuværende Sogneraadsformand, Skræder Lorentzen, bortsælges 1910 til Cementstøber Ingvarlsen, af hvem Nielsen køber det. Det er ikke alene Forretninglivet, Nielsen er optaget af. Nej, han yder det, der staar i hans Magt til, at Byens Trivsel gaar forud for alt andet. Fordum gik han i Spidsen for en Forskønnelseskomite, som havde til Opgave at faa anlagt et Anlæg her, det lykkedes godt. Anlægget pryder og giver Landskabet et venligt Præg lunt under »Lindes Ly«. Et Par Aar har Nielsen været Formand for Borger- og Haandværkerforeningen.

Trods Byens mærkelige Udviklingsmaade, hviler der dog noget over den og giver den Glans, som dens langsomme Opkomst er Skyld i. I mange hurtigt opklitrede Byer kommer der tidt noget vildt, noget frastødende. De pragtfulde Bygninger er successivt kommet for Dagen. Og hver Bygning har jo sin Betydning, sin Historie, saa det er uoverkommeligt at skildre enhver enkeltvis. Amtsygehus med Epidemiafdelingen opført 1894, Forsamlingshuset 1897 og Missionshuset 1898.

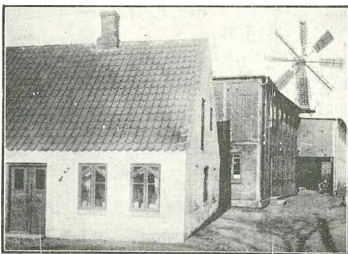
1905 blev Vandværket anlagt, ikke af den Grund, at Vandet var daarligt. Sagen var den, at alle de gamle Brønde var af en ældgammel Konstruktion, saa mange trængte til en større Reparation. Det vilde blive næsten lige saa dyrt som et Vandværk. Nogle af Byens Borgere fremdrog da Forslaget om at iværksætte en Agitation for et saadant. De Mænd, som blev valgt til at arbejde for Foretagendet, var: Tømrer Andersen, Skomagern. M. Nielsen og Smed Pedersen. Vandværket blev opført, hvilket kostede en Sum af 18,000 Kr. Det drives dels ved Vind, dels ved Electricitet, saa Byen mangler aldrig Vand, selv om Vinden nu og da gaar til Ro for at faa en lille Lur. Nuværende Fmd. er Sygehuskasserer Kr. Sørensen.

1907 er ogsaa et Mærkeaar i Farsøs Historie, idet Byen da fik det skarpe hvide Lys. De Mænd, som sattes i Spidsen for at faa

Tanken gjort til Virkelighed, er: Købmand Christensen, Købm. Petersen, Snedker Johansen, Tømrer Laigaard og den daværende Sogneraadsformand, Laust Jensen. Anlægssummen ca. 50,000 Kr. Værket er anlagt saa stort, at det er i Stand til at forsyne Byen baade med Lys og Kraft, selv om der kommer en stærk Udvidelsesperiode for Byen. I disse Tider er der ingen Fornøjelse ved at have Værket, naar der ingen Lys eller Kraft kan faas. Verdenskrigen griber i alle Forhold. Dog ruger der derfor ikke altid Mørke over Farsø. Vi har heldigvis Lys endnu, selv om det er smaat med Petroleum, fordi vi har sikret os i Tide med Stearinlys. En enkelt Borger er endda saa flot paa det at bruge Alterlys. Værket leverer Lys og Kraft til 140 Forbrugere. Under normale Forhold

giver det hvide Lys de mørke Aftener Storstadspræg, idet Byen rigelig er forsynet med Belysningsmidler.

Telefonen savnes heller ikke. Centralen er en af de største i Jylland. Der er nemlig over 70 Abonnenter. Byen er med Tiden paa alle Omraader.

Farsø Maskinsnedkeri (Rich. Johansen)

Kommunalbestyrelsen bestaar for Tiden af følgende Medlemmer: Sogneraadsformand Skræder Lorentzen, P. Alstrup, Kasserer, Bødker Jensen, alle af Farsø, J. Mikkelsen, Fandrupgaard, H. Chr. Hansen, Tragdrup, N. P. Nielsen, Holme, J. Laigaard, Fredbjerg, J. Aagesen, Gøttrup, A. Thomsen, Fandrup, H. Jensen, Myrlhøj, V. Madsen, Grønnerup.

Den tidligere Sogneraadsformand, Laust Jensen fortjener ogsaa at nævnes, naar Farsøs Historie skrives. Han begyndte som Haandværker 1892, nedsatte sig som Skomager. Forretningen arbejdes godt op, og da Laust Jensen ved forskellige Spekulationer i forskellige Foretagender har haft Lykken med sig, bliver hans økonomiske Forhold snart saa gode, at han 1911 allerede er i Stand til at forlade Haandværket som en ung og velhavende Mand. Laust Jensen har været en betydelig Mand her, idet han har været Medlem af Sogneraadet i 13 Aar, hvoraf de 11 som

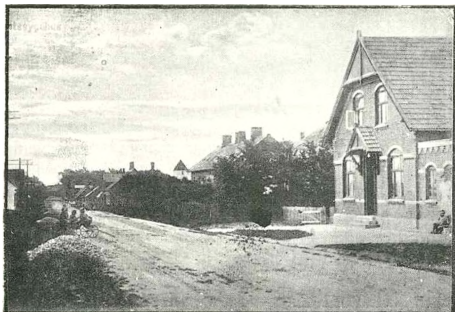
Formand. Den 18. Oktober 1911 udkastede L. Jensen paa Borger- og Haandværkerforeningens Generalforsamling Tanken om Oprettelse af et Alderdomfond, i nøje Sammenknytning til Foreningen til dennes ældre og trængende Medlemmer. Tanken vandt stor Tilslutning og blev til Virkelighed med det samme. Ved Bidrag og Overskud af forskellige Bazarer er der en Kapital paa 2,500 Kr. i Alderdomsfonden. Naar Kapitalen bliver bragt op paa 5,000 Kr., bliver der oprettet et Alderdomshjem, saa de gamle og mest trængende Borgere og Haandværkere faar deres eget Hjem, de kan ty til, naar Forholdene kræver det. Desuden maa det siges, at L. Jensen bygger de 2 Huse et Stykke fra Landevejen ved Farsø—Fandrup Vejen, hvorfor der nu er Udsigt til, at Byen vil trænge sig noget mere sammen om Stationen som Midtpunkt. Kunde det lykkes, vilde Byen vinde meget i Udseende. Og det skal lykkes.

Foreningslivet sætter et stærkt Præg paa Byen. Der findes her en Mængde Foreninger, saa det nytter knapt at fortælle saa meget om disse, da der er knapt med Plads. Lidt skal der dog siges. Frihedstanken fra 1788 er ikke glemt. En af de største Foreninger er Borger- og Haandværkerforeningen, som stiftedes i 90erne. Den er altid i Virksomhed. Dens Medlemmer samles nu og da for at skifte Meninger og Ideer og drøfte Spørgsmaal, som alle tjener til Byens Vel. Dens nuværende Formand er Sogne- raadsformand Lorentzen.

Der findes mange Foreninger, som har Afholdssagen paa deres Program. Her i Farsø gøres der ogsaa meget for Sagens Fremme. Det er nu mere sjældent at se en dinglede Mand paa Gaden end fordem. Hvor er det sørgeligt at se en ung Mand i beruset Tilstand trille rundt som en Bold uden Maal, men bryder af for enhver Forhindring, og Resultatet, der paa den anden Side virker med skæbnesvangre Følger paa det menneskelige Legeme, er sørgeligt! En Gang imellem ses her Folk, som skiftevis staar paa Hoved, Næse Mund og Ben, særlig en Lørdag Eftermiddag, om det er Rejsende vides ikke — kanske. Den almindelige Afholdsforening er den største og stærkeste, gør meget godt, søger at vinde Konfirmanderne for Sagen, naar de udskrives af Skolen — en smuk Tanke — samler Medlemmerne flere Gange om Maanedn til Aftenunderholdning af god Art, saasom Oplæsning, Sang, Diskussion, Foredrag, og hvad der ellers ligger for paa Dagsordenen. Dens nuværende Formand er Bødker Jensen. Af andre Foreninger skal nævnes: Sygekassen, Skytteforeningen, Gymnastikforeningen, Boldklubben, Svendeforeningen, Ungdomsforeningen

og endelig tilsidst Dilletantforeningen, der Gang paa Gang har indbragt store Overskud for Fremstilling af udmærket udført Komædie. Disse Overskud har været anvendt som Hjælp til flere Sider, hvor der har været Trang.

Af Seværdigheder findes her adskillige Ting. En stor Hede strækker sig uden om Byen paa de tre Sider; men da den er meget smuk om Sommeren, maa vi ud og bese den nu og da. Madkurve og Sangbøger medtages, saa vi er i Stand til at synge Blichers og Hostrups dejlige Sange til Hedens Pris: »Gold er den Jord, som Lyngen bær', Guldhøst ikke der vanker, ingen Steds trives man dog som her, mellem de brune Banker«. Det er sandt. Hede-bonden har sit gode Udkomme, hvad skal han med mere. Trods

det haarde Slid, Heden fordrer, letter dens Skønhed og Pragt Sindet hos ham, og han føler sig stolt, naar han synger: »Og jeg vil ikke bytte med nogen Mand paa Jord, og jeg vil ikke flytte fra denne Plet i Nord.

Vest for Kirken findes en Sø, hvis Areal regnes til ca. 10 Td. Land. Den er dejlig at vandre ved en varm Sommerdag, naar Solen glitrer i Vandspejlet, Svalefar's Vagt om den fælles lune Rede inde paa Strandkanten iagttages, Fiskene nu og da gaar for vidt med Legen og viser sig et godt Stykke over Vandfladen. Her er en god Tumbleplads for Byens Børn. Forskønnelsesudvalget har tænkt paa at lade en Del Vand tappe ud af Søen med Henblik paa at faa anlagt et smukt Anlæg uden om den formindskede Vandbestand. En fin Tanke, om den bliver til Virkelighed, er Tidens Sag at bevidne.

Nord for Byen ved Siden af Vandværket findes et smagfuldt Anlæg, som et Aktieselskab har frembragt. Anlægget kan belyses af elektrisk Lys. Her samles Byens Borgere ret ofte om Sommeren til Foredrag og anden Underholdning. De moderne Landsbyer har lige saa vel som Købstæderne deres eget Udflugtssted og Forlystelsessted, hvor Borgerne om Søn- og Helligdage mødes for at skue ind i Naturens Gaade. Naturen er smuk — baade som vild og fremelsket — Naturen her og omkring Farsø kan

jo ikke sammenlignes med Grejsdalen i Nærheden af Vejle, men efter Forholdene at dømme er her ret kønt.

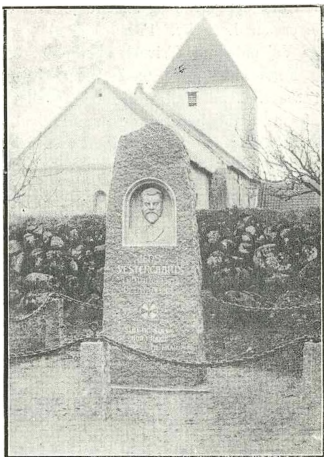
»Niels Liv«

Den gamle Niels Kristensen — i daglig Tale Niels Liv — maa ikke glemmes i Farsøs Historie. Fordum var han Husmand, nu er han blot Husejer. Trods de 90 Aar og det vidtløftige Liv han har ført, er han endnu en stærk, rask og sund Mand. Det er overflødigt at skildre, hans hele Levned her, da Forfatteren J. V. Jensen har gjort det storslaaet i sine Himmerlandshistorier. Læs dem! Endnu gør N. Liv Folk mange Smaatjener. Det er hans største Lyst at gaa fra Sted til Sted, som en Vaskekone og hjælpe Folk med at faa Vasketøjet glattet og rullet — enhver Fold rettet ud —, thi da er han sikker paa at faa en god Kop Kaffe, hvad han sætter stor Pris paa. Kort sagt, han gaar

rundt for at friste Livet, skønt han er Ejer af ca. 10,000 Kr. Hans Økonomiseren er gaaet over til Gerrighed. Alle kan kende ham paa de hjullignende Ben, den store, skæve og krumme Næse.

Afdøde Jens Vestergaard fødtes 11. December i Gøttrup Vestergaard, Farsø Sogn. Vestergaard blev i en moden Alder valgt ind i Farsø Sogneraad, derefter i Amsraadet, senere i Aalborgs 5. Folketingskreds og til sidst i Aalborgs 5. eller 7. Landstingskreds. Overallt var han optaget af at yde Bidrag til Farsø Sogn.

Hans Liv blev desværre alt for kort. En tidlig Morgen, 8. November 1905, begav han sig paa Rejse til Aalborg, hvor han skulde deltage i et Amtsraadmøde. Skæbningen vilde nu, at han ikke skulde overvære dette Møde. Dagslyset var endnu ikke helt brudt igennem, da han vandrede ind paa Jernbanesporet ved Aars for at se, om Toget snart var færdig til Afgang. Toget rangerede imidlertid inde paa et af Sporene, og Vestergaard mente

ikke at befinde sig paa det Spor, hvor Toget vilde komme. Tilsyneladende saa det ud, som om der kun var to Spor; men paa de fire Skinner kan løbe 3 Tog, udgør altsaa 3 Spor. Vestergaard gik imellem Sporene, og Toget kom netop paa det midterste Spor, Vestergaard var for sen til at komme væk og blev kørt over. Straks blev han bragt paa Sygehuset, hvor begge hans Ben amputeredes. Den Rejse til Stationen fortalte han selv inden Døden indtraadte den 9. November. Det var en tung Sorg baade for Sognet og Farsø By, hvem han havde været en saa god og behjælpesom Mand. Han blev begravet paa Farsø Kirkegaard. Uden for denne paa en aaben Plads ind til Landevejen har hans Venner rejst ham en Mindesten af Granit, i hvilken hans Billede ses samt følgende Indskrift:

Støt og stærk,
 God i Raad,
 Trofast til Daad.

Farsø By har et venligt Præg paa sig, netop paa Grund af dens Beliggenhed ind til den store Hede, dens kønne Bygninger, hvoraf næsten ingen er over 40 Aar gamle, og særlig dens stille, langsomme, men sikre Vækst gennem Tiderne. Bygningerne er ikke som i hurtigt opklistrede Byer klodsede eller frastødende,

men har det jævne og smagfulde over sig, netop det, som fremhæver en Landsby. Farsø ejer det, som kræves, for at en By har Vej aaben til Trivsel, nemlig et stort Opland, dygtige Borgere og Forretningsmænd med Talent. Byen er stor af en Landsby at være. hvad Indbyggertallet tydeligt viser, og da den sidder inde med Mulighederne og rummer dygtige Mænd, er det at haabe, Byen har en lys og lykkelig Fremtid for sig. —

Kendte Navne og Datoer.

Just Petersen, Købmand og Landbruger, født 1853 i Tandrup. Lært i blandet Købmandsforretning hos J. A. Simonsen, Stistrup, senere i Kompagni med J. A. Simonsen, Gjedsted, hvor der dreves blandet Købmandsforretning samt Træløst fra 1888—99. Har drevet Kolonial-, Isenkram-, Produkt-, Træløst- og Grovvarerforretning siden 1899. Har været Medlem af Sogneraadet i 6 Aar, deraf 3 Aar som Formand, er Revisor i Mejeriet siden 1899, i Bestyrelsen for Vandværket og Elektricitetsværket i flere Aar, i en Del Aar i Bestyrelsen for Farsø Forsamlingshus, samt flere Revisorposter.

C. Christensen, Købmand, født 1861 i Vognsild pr. Østrup. Lært hos Købmand I. A. Simonsen, Stistrup. Fra 1886 drevet blandet Forretning i Farsø, omfattende Kolonial, Produkt, Isenkram og Manufaktur, det sidste har siden 1899 været særskilt Afdeling. I Sogneraadet i 6 Aar, 1895—1900, første 3 Aar som Formand, Revisor i den stedlige Sparekasse fra 1887, Bestyrelsesmedlem af Himmerlands Handelsforening. Medstifter og Formand for Oprettelse af Andelselskabet Farsø Elektricitetsværk fra 1907—1912, senere Bestyrelsesmedlem.

Richard Johansen, Maskinsnedker, født 1862 i Flensborg, Sønderjylland. Lært hos Snedkerm. A. Pedersen, Gundestrup, Fyn.

Just Petersen,
Købm.

Rich. Johansen,
Snedkerm.

Morten Nielsen,
Hotelejer

Elias Jensen.
Lærer

Begyndte som Haandsnedker i Farsø 1887, de første Maskiner anskaffes 1891, senere udvidet flere Gange. Han har været Medstifter af: Farsø Haandværkerforening, Farsø Afholdsforening, Farsø Elektricitetsværk og i Komiteen for Aars—Hvalpsundbanen.

Morten Nielsen, Afholdsvært, Gaardejer, Skomagemester, Cyklehandler og Mekaniker, født 1869 i Fragtrup By, Farsø Sogn. Lært hos Skomager Chr. Poulsen i Sorø. Begyndte som Skomager i Farsø 1893 under smaa Forhold, Kapital 800 Kr., efter 18 Aars Forløb Ejer af en Afholdsgæstgivergaard samt Avlsgaard og driver foruden Cykleforretning, Skomagerforretning med Værksteder og stor Tørveforretning. Medstifter og i 2 Aar Formand af Borger- og Haandværkerforeningen, Medstifter af Farsø Vandværk og et Anlæg til Byen paa 3 Td. Land Plantage, Medstifter af Farsø Sogns Sygekasse.

E. Jensen, Lærer, født 1886 i Hjortsvang. Demitteret fra Ribe Seminarium 1916. Under Nedskrivningen af Farsøs Historie var han Vikar for Førstelærer Ottosen i Farsø.

UDE N. HENNEBERG

SKALS STATIONSBY

Skals.

Nord om »Varde Bavnehøj» skyder en Gren af Limfjorden en Arm ud mod Øst. Denne Gren kaldes Hjarbæk Fjord, og ud i denne løber to ret store Aær: Skals Aa, Syd og Laastrup Aa, Nord for Skals Sogn, der saaledes er omgivet af Vand paa tre Sider og danner en Slags Halvø. Denne Beliggenhed er en ret naturlig Grund til Navnet Skals, der allerede i Aaret 1345 kaldes Skalnæs. I Fjorden findes flere Slags Fisk, bl. a. Skaller, og Næs er det samme, som vi nu almindelig kalder en frem-springende Pynt — altsaa oprindelig Skallnæs, der senere er sammendraget til Skals. Vel ved vi, at man skal være varsom med at give Forklaringer til Stednavnes Oprindelse, men ved at tage alle stedlige Forhold i Betragtning, synes denne ikke at være helt hen i Vejret. Som et Kuriosum kan nævnes, at i gamle Kirkebøger staves Navnet paa Tysk, Schaltz, en Stavemaade, som endnu bruges af visse Familier som Efternavn.

Saa vel ned mod Fjorden, som langs med Aaerne findes store Engstrækninger, saa det er ikke ualmindeligt, at en jævn stor Bondegård paa 4 Tdr. Hartk. avler over 50 Læs Enghø. Dette Forhold har sikkert gjort sin Del til, at der findes en jævn Velstand mellem Byens Landbostand. Byen og Egnen er desuden velkendt for sit gode Opdræt af jydsk Kvæg. Nogle af de mest kendte Opdrættere er Gaardmændene P. Kristiansen og A. P. Giversen i Skals samt P. Pedersen og P. Østergaard i Ejstrup. De tager hvert Aar de største Præmier hjem fra Dyrskuerne og sælger Tillægsdyr, navnlig Tyre. vidt omkring i en stor Del af Jylland.

Uagtet Skals har været Stationsby siden 1893, har dette ikke ændret stort ved Byens Befolkning, hverken med Hensyn til Løvesæt eller Sprog. Selv indfødte Københavnerbørn lærer meget snart at tale rent Jydsk med a i Stedet for jeg. Dette hænger sikkert sammen med, at Byen er ret stor (nogle og tredive Bøndergaarde)

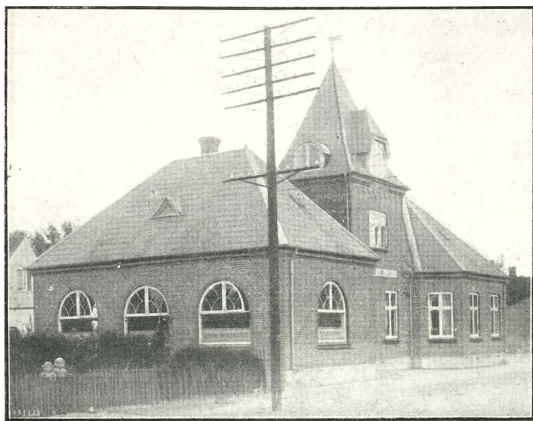
med en samlet Beliggenhed, saa de tilflyttede naturlig nødes til at tilpasse sig efter den gamle Bys Skik og Brug, fordi de indfødte er i afgjort Flertal. Derved kommer der noget jævnt og solidt over det hele, et Forhold, som man kun kan glæde sig ved, da det er modsat af, hvad man kan blive Vidne til i andre Stationsbyer, der er fremstaaet paa aaben Mark. De vil tit spille Købstæder i mindre Maalestok, medens Skals er stolt af at være en solid Landsby.

Men naturligvis har Byen skiftet Udseende i de sidste 40 Aar. Den Gang var der kun 4 jordløse Huse i Byen. Nu er dens Hovedgade, d. v. s. Landevejen mellem Viborg og Løgstør, tæt bebygget med Forretningsbygninger fra den ene Ende til den anden. Men det skal siges, at der for det meste er bygget med Smag, naar lige undtages enkelte »Lige-ud-ad-Landevejen opførte større Bygninger. Kommer man fra Stationen og følger Landevejen Nord ud af Byen, træffer man først Sparekassen, dernæst Andelsmejeriet og straks efter Kommuneskolen, hver for sig monumentale Bygninger og hver i sin Stil, men allesammen kønne og tiltalende. Længere mod Nord træffer vi atter en Del Bygninger, der tager sig overmaade godt ud og adskiller sig heldigt fra det almindelige — alt i alt et godt Vidnesbyrd om Bygningshaandværkernes gode Uddannelse og udviklede Smag.

Sparekassen i Skals, hvis egentlige Navn er »Rinds, Fjends og Nørlyng Herreders Landbo-Spare- og Laanekasse«, er oprettet 3. Decbr. 1876 som Aktieselskabet af en Del af Egnens bosiddende Mænd. Dens første Formand var daværende Højskoleforstander A. Nielsen, nu Førstelærer i Ørsted. Den nuværende Styrelse bestaar af pens. Førstelærer Ude N. Henneberg, der er Formand og Bogholder, og har beklædt denne Stilling i 30 Aar siden 3. Juni 1887. Den øvrige Styrelse bestaar af Gaardmændene Jakob Nielsen i Skals, J. Christensen, Skringstrup, S. Haarbo, Skals, Kroejer Fr. Frederiksen, Virksund, Gaardmændene L. Siggaard, Kvosted, P. Kristiansen, Skals, L. Kr. Dahlsen, Vesterbølle, P. Østergaard, Ejstrup, Kr. Stigsen, Lundsgaard og N. Gade, Gadehjørngaard. De nuværende Revisorer er Partikulier A. Bjerregaard paa Nederhede, Kreditforeningsrepræsentant J. P. Møller, Løvel, Gaardejer Mads Nielsen, Ejstrup. Indtil 1908 havde Kassen Kontor i Skals Skole, men efterhaanden som Kassen voksede, blev Pladsen for indskrænket, og det blev nødvendigt at bygge en selvstændig Bygning, hvor der ikke alene er rigelig Plads til Kontor, Venteværelse, brandfrit Rum, og hvad der ellers hører med til en moderne Sparekasse, men hvor der ogsaa er en hyggelig Lejlighed

til Formanden, en forholdsvis stor Have og de nødvendige Udenomsbekvemmeligheder. Naturligvis er der overalt indlagt elektrisk Lys og Vand fra Byens Vandværk.

Den 1. April 1917 sluttede Kassen med en Indskudskapital paa $1\frac{2}{3}$ Mill og en Reservefond paa 116,000 Kr. foruden en Aktiekapital paa 16,000 Kr. Indskudene er fordelt paa 3,171 Bøger. Omtrent Halvdelen af Kassens Midler er udlaant mod Prioritet i faste Ejendomme. Omkring 700,000 Kr. er udlaant mod Selvskyldnerkautioner, medens Resten er udlaant til Kommuner og

Sparekassen i Skals

Andelsselskaber samt mod Haandpant. For navnlig at vække Ungdommens Sans for Sparsommelighed har Kassen i flere Aar brugt et Præmiesystem, som bestaar deri, at Tyende og lige-stillede faar tildelt et Tillægsindskud, naar De sætter en Del af Deres Løn i Kassen. Paa den Maade blev der i sidste Regnskabsaar uddelt omkring ved 1,300 Kr. i Præmier. Det viser sig derfor ogsaa Aar efter Aar, at unge Karle og Piger i stedse stigende Grad søger til Kassen med deres Spareskillinger. Naturligvis har Kassen Forhandling af Skole-Sparemærker, og i Kassens Virkekreds findes en hel Del flinke Lærere, der i den Henseende er nødvendige Mellemmænd mellem Børnene og Kassen.

Jakob Nielsen

I. Siggaard

Ude N. Henneberg.
Sparekassedirektør

Fr. Frederiksen

P. Kristiansen

S. Haarbo

Kr. Stigsen

Niels Gade

P. Østergaard

Jens Christensen

L. Kr. Dahlisen

Men det er heller ikke helt ubetydelige Summer, der paa den Maade tilflyder Kassen mellem Aar og Dag, og den Side af Kassen Virksomhed har sikkert en opdragende Betydning, der ikke let kan sættes for højt. Af sit Overskud har Kassen sidste Aar uddelt over 1,000 Kr. som Gaver til almennyttige Foretagender i dens Virkekreds.

Andelsmejeriet i Skals byggedes i Sommeren 1887 af 49 Mænd i Skals Sogn med et indtegnet Koantal af 300. Men efterhaanden blev Tilslutningen saavel fra selve Sognet som fra Løvel og Varde Sogne saa stor, at der nu er 170 Andelshavere med omkring 1,020 Køer. Mejeriet modtager aarligt omkring ved 2½ Mill. kg Mælk. Den første Formand var Lærer Henneberg, der beklædte Pladsen i 20 Aar til 1907, da han trods indtrængende Opfordringer bestemt nægtede at modtage Genvalg. Den næste Formand var Gmd. N. P. Thovgaard, Harris, der siden afløstes af Gmd. Jak. Bjerregaard paa Nederhede. I de forløbne 30 Aar har der været adskillige Mejeribestyrere, indtil der fra 1. Maj 1900 synes at være kommen lidt mere Fasthed i den indre Ledelse, idet N. P. Larsen den Dag overtog Pladsen som Bestyrer, en Stilling, som han siden har varetaget til almindelig Tilfredshed. I 1915 ombyggede man med en Bekostning af 40,000 Kr. hele Mejeriet, idet der foruden selve Bygningen anskaffedes nye Maskiner fra Ende til anden — deriblandt ogsaa en Frysemaskine — saa Mejeriet nu i enhver Henseende er »tidssvarende«.

Elektricitetsværket i Skals blev bygget i 1908 og toges i Brug samme Aar lige til Juleaften. Hele Anlægget kostede 60,000 Kr.; men paa Grund af stadig og ret stærk Tilgang af Andelshavere er der kostet en hel Del mere siden. Kraftkilden er en Dieselmotor paa 34 H.-K., og Værket har virket fuldtud tilfredsstillende indtil nu, da vi ikke engang maa bruge den Olie, vi har i Beholderen, hvorfor Folk nødes til at gaa i Seng før de egentlig ønsker det. Naa, i Sommer kan det jo gaa, og før Vinteren kommer, kan der ske meget. De første 2 à 3 Aar styredes Værket af en Elektriker Lavrsen fra Viborg; men han flyttede efter eget Ønske. Siden da og indtil nu har Elektriker J. Amby fra Thy styret Værket paa en saa tilfredsstillende og udmærket Maade, at Folk vilde føle det som et stort Savn, hvis han skulde faa i Sinde at forlade Byen. Ved Tilskud fra Haandværkerforeningen og Sparekassen er der anlagt elektrisk Gadelys gennem hele Byen. Den nuværende Formand er Gaardmand Søren Madssen, Skals, Kasserer: Købmand Frode Klausen.

Skolevæsenet i Skals har i de sidste 25 Aar gennemgaaet en

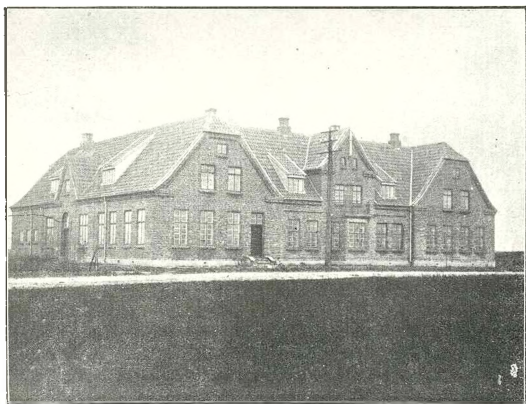

Kommuneskolen

ansætte en Andenlærer; saa gik det indtil 1908, da man yderligere ansatte en Lærerinde. I 1913 søgte Henneberg om sin Afsked med Pension og fik den. For Tiden virker der fremdeles 2 Lærere og en Lærerinde ved Skolen, der søges af 170 Børn i 6 Klasser. I 1915 byggedes en ny toetages Bygning til Bolig for Lærerkæfterne samt et Klasseværelse til Lærerinden. De andre Lærere har Klasseværelser i en selvstændig Bygning. Omkostningerne var omkring ved 20,000 Kr.

Højskolen i Skals oprettedes 1868 af Lærer Vinstrup, der senere er død som Lærer i Krejlberg i Salling. Siden var der en

stor Forandring paa Grund af Befolkningstilvæksten. Siden Foraaret 1877 og indtil 1893 var Ude N. Henneberg Enelærer ved Skolen, men da Børneantallet steg til omkring ved 100, blev det nødvendigt at

Skals Højskole

Lærer Vistisen, der forsøgte at faa Skolen til at gaa, men uden Held. Men i 1874 overtages Ledelsen af daværende Lærer A. Nielsen, Sjelle, og som Medlærer fik han Lærer P. Hvid. De arbejdede udmærket sammen i nogle Aar, og Skolen kom til at gaa godt, men saa fik Hvid Lyst til at se sig om og lære Livet paa andre Skoler at kende. Skolen gik efterhaanden noget tilbage, og i 1887 søgte Nielsen atter ind i Statsskolen, medens Hvid blev sine Ungdomstanker om Højskolen tro, og da Nielsen forlod Skolen, var det naturligt, at Egnens højskolevenlige Befolkning søgte at faa Hvid tilbage til Skolen som dens Forstander. Som saadan kom han til at udføre sin Mandomsgerning ved den Skole, hvor han begyndte i sin Ungdom, og det skal siges til hans Ros, at han arbejdede tro og uegennyttig, indtil hans vaklende Helbred for 3 Aar siden nødte ham til at trække sig tilbage til Privatlivet med en lille aarlig Understøttelse af Statskassen. Nu stod man altsaa igen uden Forstander, og hvad næsten var værre, man manglede ogsaa en Skole, for Højskolen var Hvids private Ejendom. Man forhandlede vel med ham om at sælge den, men det kunde ikke gaa i Orden. Men som et Bevis for, at Højskoletanken endnu havde Livskraft i denne gamle Højskoleegn, og at Arbejdet i den gamle Skole ikke havde været uden Værdi, men sat herligt Frugt, tegnede en Kreds af Mænd en Aktiekapital paa godt 10,000 Kr., og i 1914 tog man uden Betænkning fat og byggede en hel ny Skole til godt 30,000 Kr. En Byggegrund til Værdi 1,000 Kr. blev skænket af en gammel Elev, Gaardejer Jakob Nielsen i Skals. Skolen ligger smukt og med en herlig Udsigt ned over de store Saltvandsenge og Limfjorden. Som Forstander blev antaget cand. theol. F. Elle Jensen,

P. Hvid

F. Elle Jensen,
Forstander

S. Vester,
Kasserer

Kr. Worsøe,
Formand

og det er Egnens Haab, at han vil faa Evne og Lykke til at føre Højskolen frem i det gode gamle Spor. Tilslutningen til den nye Skole har hidtil ikke været saa stor, som man efter de store Ofre og de iøvrigt udmærkede Undervisningsforhold kunde have haft Grund til at vente, men Krigen lægger jo sin klamme og lammende Haand saavel paa dette som paa saa mange andre Forhold. Med Tiden vil det sikkert blive en Skole, der kommer til at staa Maal med de bedste. Selskabets Formand og Kasserer er henholdsvis Gaardmændene Kr. Worsøe og Søren Vester.

Fernbanestationen i Skals ligger i den sydlige Del af Byen, og selve Banegaarden deler endog Byen i en større nordlig og en mindre sydlig Del. Som før omtalt, kan det ikke siges, at Aabningen af Banen i 1893 har fremkaldt større Omvæltninger i Byen, idet denne endnu er den gode gamle, solide Bondeby, som den var før. Som en af de Mænd, der i sin Tid særlig lagde sig i Selen for at skaffe Byen en Bane skal nævnes daværende Sogneraadsformand, Gaardejer Thomas Pedersen. Han var utrættelig og rejste fra Møde til Møde for at tale Banens Sag, for man trak jo ogsaa i den fra andre Sider. Ja, selv i hans egen Hjemegn mødte han ret kraftig Modstand. 40,000 Kr., som Laastrup-Skals Kommune skulde give som sin Part til Banen, var mange Penge, som aldrig kunde forrente sig, mente mange af de ældre, forsigtige

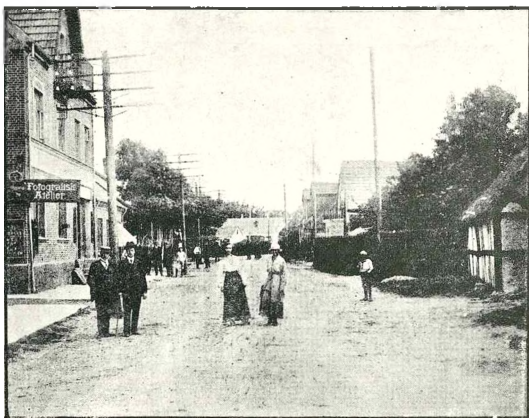

Thomas Pedersen,
Gaardejer

Landboere. Men han fik Sagen gennemført saa godt og grundigt, at han ikke alene skaffede Byen sin Station, men fik ogsaa en Holdeplads i Skringstrup i den østlige Side af Sognet. Nu bag efter kan alle se, at han var den klogeste og den mest fremsynede; thi nu er der ikke et Menneske i hele Kommunen der vil af med Banen for aldrig det. Men den Gang var det anderledes, og derfor har han Ret til at blive nævnet med Tak, naar der er Tale om Baneforholdene i Skals. For Resten er der endnu en Mand, som bør omtales ved samme Lejlighed, nemlig Gmd. Sogneraadsmedlem Jens Christensen i Skringstrup. Stillingen i Sogneraadet var nemlig saaledes, at der i Skals var 3 ubetingede Tilhængere af den nuværende Retningslinie, medens der var 3 ligesaa ubetingede Modstandere i Laastrup Sogn, fordi de vilde have Stationen trukket noget nærmere over til deres Side, noget som Naturforholdene for Resten forbød. Det syvende Medlem var J. Christensen, der altsaa paa en Maade dannede Tungen paa Vægt-

skaalen. En lang Tid stod han vaklende; men da det kneb, var han storsynet nok til at stemme sammen med de 3 Medlemmer fra Skals, og han reddede derved Banen, der sandsynligvis ellers helt var gaaet vor Næse forbi, for der var stærke Kræfter, der trak til andre Sider.

Forsamlingshuset i Skals byggedes i 1882. Ungdommen savnede et Sted, hvor den kunde samles til Dans og anden Morskab, og hvor Tonen kunde faa et anstændigere Præg, end Tilfældet var i de private Hjem, der stod til Raadighed, idet Drikkeri og

Gadeparti fra Skals

Slagsmaal raadede mere, end godt var for Orden og gode Sæder. Desuden savnedes ogsaa et Sted, hvor saavel ældre som yngre kunde samles om mere alvorlige Æmner. Et Udvalg af unge Karle kom da til Lærer Henneberg og talte med ham om Sagen. Han tog sig saa paa at gaa rundt til Byens og Egnens mere velstillede og fik tegnet saa mange Penge, at et Hus kunde bygges paa en udmærket Plads omtrent midt i Byen. Gind. Laust Østergaard skænkede gratis Byggeplads. Der dannedes saa en Forening, der bestaar endnu. Den fik Navnet »Alvor og Gammen« — en Hentydning til det dobbelte Savn, Huset var bestemt til at afhjælpe. En Hovedbestemmelse i Foreningens Love er, at

der altid skal være 3 bosiddende Mænd til Stede ved de unges Sammenkomster for at paase, at alting foregaar med Orden og Sømmelighed. Nuværende Formand: Købm. H. Bech.

»Rosengaarden« i Skals er Byens Lystanlæg. Den er paa 1 ha Land og ligger inde i Byen. Det var daværende Læge Vogel i Skals, nu Kredslæge paa Mors, der undfangede Ideen og førte den igennem trods Modstand fra visse Hold. Det var heller ingen billig Historie, idet Jorden alene kostede 4000 Kr. Hertil kom saa Tegningen over Anlægget, der leveredes af Konsulent Riedel Aarhus, og Tilplantningen, der udførtes af Handelsingartner A. Nielsen i Skals. Foran Pavillonen ligger en stor, indhegnet Græsplæne, hvor de

Skals Gæstgivergaard (L. Kristjansen)

store Friluftsmøder holdes. En anden stor Plæne findes foran i Haven. Desuden findes en Mængde større og mindre Grupper med Roser og Frugtbuske samt Læplantninger rundt om hele Anlægget. Det er et herligt Sted for Børn og Barnepiger, der befinder sig vel her, i Stedet for at være henvist til den støvede og stærkt befærdede Landevej. For Resten bruger Byens Mænd og Kvinder det ofte efter endt Dagsgerning, for der er altid »fredeligt og tyst«. Nu kan vi slet ikke tænke os Muligheden af at undvære dette herlige Sted. Nuværende Formand er Dyrslæge Christensen.

Gæstgiveriet i Skals er kendt som et godt Madsted. Derfor er det altid stærkt søgt af Handelsrejsende, der rigtig føler sig hjemme i de hyggelige Værelser og ved det gode Bord. Desuden er Gæstgiver L. Kristjansen en flink og imødekommende Mand, der har Ord for ikke at være særlig dyr. Dertil kommer, at han holder

en udmærket Orden i sine Beværtningslokaler. Et stort Tab var det for ham, at han for et lille Aar siden mistede sin mere end almindelig dygtige Kone — »Faster Ane«, som hun almindelig kaldtes. Hun sørgede for sine Gæster som en Moder for sine Børn. Men for Resten gaar alt fremdeles i den gode gamle Orden.

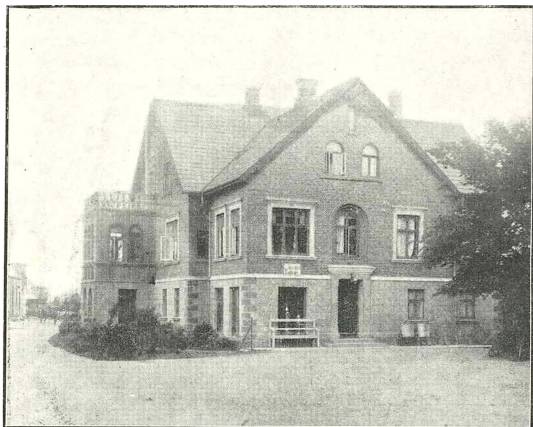
Afholdshjemmet i Skals er opført af Afholdsforeningen, der savnede et Sted, hvor den kunde samles om sine særlige Interesser. Gmd. Vilh. Villumsen i Skals har været Foreningens Formand siden dens Stiftelse. Hjemmet har venlige og lyse Lokaler samt en Del Gæsteværelser til Brug for de Rejsende, der særlig foretrækker at bo paa et absolut roligt Sted lige overfor »Rosenngaarden«. I den forløbne Tid har der været skiftet Vært adskillige Gange, og de har naturligvis ikke alle været lige dygtige og lige heldige. Den nuværende Vært hedder Larsen, og saavel han som Kone er særdeles flinke og omgængelige Folk.

Vandværket i Skals blev anlagt i Sommeren 1903, fordi Byen flere Steder manglede godt og brugeligt Drikkevand. Navnlig var dette Tilfældet med en hel Del nye Bygninger, der efter Banens Anlæg blev opførte langs Landevejen paa opfyldt Eng- og Kærbund. Paa en Bakkeskraaning 1 km syd for Byen findes en Kilde med udmærket og rigeligt Vand, der pumpes op i det højtliggende Vandtaarn af 3 Stødhævrerter og en Vindmotor. Snedker Karl Kristensen er Formand i Bestyrelsen, og Købmand F. Klausen er Kasserer.

Købmand A. J. Ambrosius er født den 13. April 1852 i Bystrup, Gedsted Sogn, som den ældste af 8 Søskende. Hjemmet maatte vel nærmest kaldes fattigt, saa der maatte spares paa alle Maader for at skaffe Føden til de mange Munde, men denne tarvelige og landlige Levemaade er siden kommen saavel ham som hans Søskende tilgode, idet de alle har arbejdet sig op til forholdsvis stor Velstand og gode Stillinger (et Par Brødre i Argentina skal være Millionærer). De lærte nemlig tidlig at passe paa, hvad de tjente, og der er altid mere Forslag i, hvad man selv tjener, end i hvad man arver. Derfor er en stor Arv et tvivlsomt Gode. Indtil A. var 23 Aar gammel, gik han hjemme og passede sin Faders lille Landejendom. Faderen var nemlig gigtsvag og kunde ikke følge Hestene i Marken. Men den energiske unge Mand indsaar snart, at dette ikke førte til noget. Derfor rejste han ud og tog fat paa adskilligt Akkordarbejde. Blandt andet blev han Kørekarl for Entreprenør Sneiberg og kørte Træ fra Frijsenborg Skove til Savværkerne i Pøt Mølle, der ejedes af

Lensgreve Frijs. Dette gav Stødet til, at han senere fik en større Akkord paa egen Regning ved at køre Træ fra Boller Skove til Trævarefabrikken »Bastian« i Horsens. Vel sagtens efter Anbefaling fra Overførsteren og Skovrideren laante Grev Frijs ham Penge til Heste og Vogne. I den Tid boede han i Horsens, og hans Vært havde forhen haft et større Vejarbejde. Denne Mand fik A. til at prøve noget i samme Retning, og han blev ved med dette Arbejde i 3 à 4 Aar og tjente vel nok lidt mere end til Føde og Klæder. Men i Julen 1880 kom Omslaget, der skulde

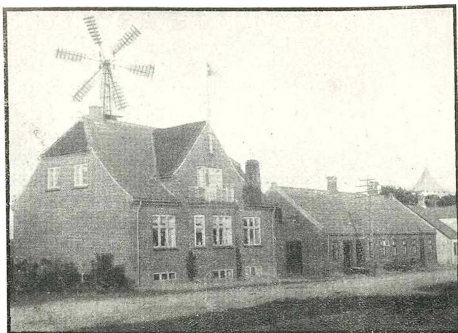

A. J. Ambrosius's Ejendom & Kontor

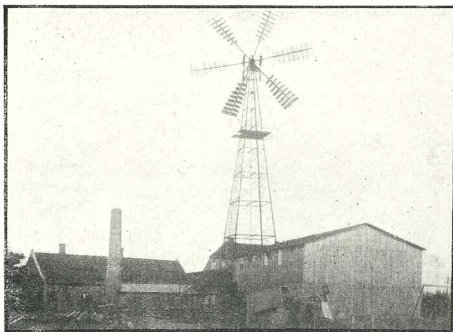
føre føre ham ind paa den Bane, der tog hans medfødte Evner som Handelsmand i Brug. I denne Jul var han nemlig hjemme at se til sine Forældre. Da traf det sig rent tilfældigt, at en lille Købmandsforretning i Ulbjerg var ledig, og den lejede han uden, som han selv siger, at have Spor af Begreb om Handel. I de første 5 Aar maatte han derfor staa i Lære hos sig selv. Men efterhaanden hjalp Erfaringen og en god Vilje ham over det, han manglede i faglig Uddannelse. Efter 2 Aars Forløb blev han ved Forholdenes Magt halvvejs tvungen til at købe baade Købmandsforretningen og den dertil hørende ikke helt lille Landejendom, idet Ejeren gik fallit. Denne dobbelte Virksomhed som Købmand

og Landmand drev han saa til 1. November 1902. Foraaret efter flyttede han til Skals, hvor han iværksatte en større Handel med Tømmer, Støbegods, Foderstoffer, Jern, Kul, Markfrø m. m. Men med Undtagelse af, hvad der hører ind under Bygningsartikler og Kul, udlejede han Resten af Forretningen til Kbm. J. Chr. Seerup, der siden 1908 har drevet denne Del af Forretningen meget højt op. Men den Del af Forretningen, som han selv har beholdt, er ogsaa udvidet efter en større Maalestok. Alene det, at Varelageret er brandforsikret for 109,000 Kr., og det er endda for lavt, og Bygningerne til 24,000 Kr., vidner jo tilstrækkeligt om, at det ikke er en hel ubetydelig Forretning. I 1908 byggede han sig en Villa til Beboelse og Kontorer, og der gaar næsten ikke et Aar uden at han bygger saa et og saa et andet Hus for at faa Plads til de umaadelige Oplag han ligger inde med. I det hele taget er Købmand Ambrosius et smukt Vidnesbyrd om, hvad en Mand med en fast Vilie, en ubøjelig Energi og en ærlig og hæderlig Handelsmoral kan drive det til. At han ikke har arbejdet helt forgæves, derom vidner det, at han nu er langt den største Skatteyder i hele Kommunen. Han er Medlem af det Konsortium, der købte og udstykkede Herregaarden »Holmgaard« i Skals Sogn.

Møllebygger og Fabrikant A. Nørgaard Jensen er født 1873 i Boddum og begyndte sin Virksomhed i Skals 1896 uden Kapital, men med Arbejdslyst og med et godt Haab om, at her var en Plads, hvor han kunde drive det til noget, og han tog ikke fejl, hverken af sig selv eller Pladsen. Det første Aar lejede han sig ind paa 2 forskellige Steder, fordi han jo skulde have et Sted at bo og et Sted til Værksted, Aaret efter købte han en billig Byggegrund, der for Resten dels var et Vandhul og dels en Sandgrav. Her byggede han det første Stykke Hus til Beboelse og Værksted, hvilket sidste kun var 12+12 Al., og han havde kun en Lærling til Hjælp. Aaret efter byggede han et noget større Værksted, der laa for sig selv, og det gamle blev brugt til Lagerrum. Et Aar senere opførte han Vindmotor, og samtidig anskaffedes nogle faa Arbejdsmaskiner. Herefter er der saa at sige aarlig bygget saa et og saa et andet Stykke Hus og kostet nye og bedre Arbejdsmaskiner, efterhaanden som den udvidede Bedrift paakrævede det. Bygningernes Grundflade spænder nu over et Fladefang af 1,460 Kvadratalen, og hvori findes saavel Smedesom Maskin- og Møllebyggerværksted samt Lagerrum og Beboelse. Foruden en 10 H.-K. Vindmotor findes en 7 H.-K. Petroleums- og en 7 H.-K. Elektromotor som Trækkraft. Hans Specialitet er Klapsejls-Vindmotorer til Gaardbrug med dertil hørende Maskiner,

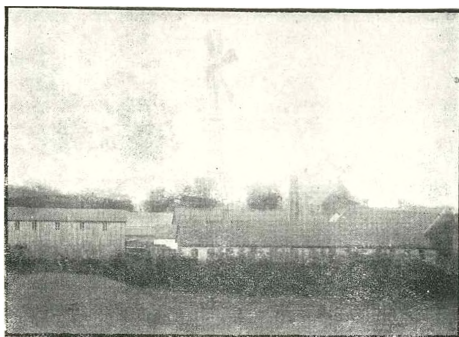

A. Nørgaard Jensens Kontor og Privatbolig
saasom Tærskværker, Møllværker m. m. Men for øvrigt for-
handler og reparerer han alle Slags Landbrugsmaskiner. Hans
Arbejdsmark er hele Danmark, og hans aarlige Anlæg af Vind-
motorer svinger mellem Tallene 50 og 60. Aaret rundt beskæf-
tiger han mellem 20 à 25 Mand dels i Værkstederne og dels ude
omkring paa de forskellige Arbejdspladser, hvor han har paa-
tages sig at opstille Motorer. En hel Del af de faste Svende er
gifte, og man regner ikke meget fejl, naar man siger, at omkring

Exteriør fra A. Nørgaard Jensens Vindmotorfabrik

ved 70 Personer faar Udkommet gennem den Forretning, som her drives. Ja, naar man tænker paa den ene Lærling for 20 Aar siden og saa nu, da er Forskellen iøjnefaldende. Men Manden har heller ikke sovet sig til sin nuværende fremragende Stilling. Han har arbejdet med en Ihærdighed, der søger sin Lige. Dertil kommer, at han er en Dygtighed, der kan sine Ting, og derfor er hans Kunder altid vel tilfreds med hans Arbejde. Endnu bør det fremhæves, at han er en Hædersmand og en aandelig vakt Personlighed, der har Sans for andet og mere, end hvad der hører hans Forretning til. Hans bramfri, rolige Væsen indgyder Tillid, og den skuffer ikke.

A. Nørgaard Jensens Maskinfabrik

Købmand N. A. Haarbo, født i Skals den 17. Juli 1860 og død den 12. Maj 1917. Dagen efter indeholdt »Viborg Stifts Folkeblad« følgende Omtale af den afdøde, og vi kan gøre dets Ord til vore: »En af Skals Bys mere kendte Mænd, flv. Købmand Niels A. Haarbo, er afgaaet ved Døden i en Alder af 56 Aar efter kun en Dags Sygeleje. Han var født i Skals af almindeligt agtede og afholdte Gaardfolk. I sin Ungdom lærte han Murerhaandværket; men saa vidt vi mindes, optraadte han ingen Sinde som selvstændig Mester. Derimod aabnede han under smaa og beskedne Forhold en Marskandiserforretning, da han for snart 25 Aar siden giftede sig med Mine Mortensen fra Tostrup, og de hjalp hinanden trolig, saa de arbejdede sig op til forholdsvis Velstand. Men paa Grund af sit svigtende Helbred bortforpagtede

N. A. Haarbo †
Kbmd.

han for et Aars Tid siden denne Del af sin Virksomhed; thi ved Siden af denne sin egentlige Næringsvej drev han andre Erhverv.

Han aabnede saaledes en Madratsforretning, der i Aarenes Løb blev ret stor. Desuden havde han Agentur i Kalk fra Mønsted Kalkværker, ligesom han i mange Aar var Opkøber af Svin til adskillige Privatslagterier. Han var ogsaa Medlem af det Konsortium, der for nogle Aar siden købte og udstykkede Herregaarden »Holmgaard« i Skals Sogn. Af offentlige Tillidshverv, han har været betroet, kan nævnes, at han i nogle Aar var Formand for Laastrup-Skals Sogneraad, ligesom han siden 1905 har været Medlem af Bestyrelsen for Sparekassen i Skals. Alt i alt kan det siges, at det er et virksomt Liv, der her har faaet sin Afslutning. Haarbo var en god Borger i og for sin By.

Købmand J. P. Lund er født i Skals den 10. Septbr. 1888, som ældste Søn af daværende Købmand A. Lund, der drev Kolonialhandel i 30 Aar. Derfor var han jo saa at sige opdraget og opvokset i en Butik, og han har hjulpet Faderen ved Handelen helt fra Barnsben af. Det var derfor saare naturligt, at han overtog Forretningen i 1909 efter at have faaet Myndighedsbevilling, da Faderen var svag, og i de saa Aar, han har ledet Forretningen, er Omsætningen allerede steget til det firedobbelte af, hvad den

N. A. Haarbos Ejendom

var i Faderens Tid. I 1912 byggede han en ny Beboelse med en mere moderne Butik ud mod Landevejen, medens det gamle Forretningslokale blev omdannet til Lagerplads. Foruden den Uddannelse han har faaet hjemme hos Faderen, har han været ude i halvandet Aar og paa forskellige Steder særlig for at sætte sig ind i Førelsen af Handelbøger, og hvad andet han ellers kunde lære ved at se andre Folks Sæd og Skik. Men han er jo endnu en ung Mand og for saa vidt et ubeskrevet Blad; men han er i Besiddelse af en Handlekraft, der sikkert vil føre ham vidt, naar ellers ikke uforudsete Uheld skal støde til.

J. P. Lunds Kolonialforretning

Købmand Frode Klausen er født i Kvols d. 18. Oktober 1889 af velagtede Gaardfolk. Den 1. Decbr. 1913 købte han en gammel Købmandsforretning, der havde bestaaet siden 1893. Den kostede 32,000 Kr. Oprindelig omfattede Forretningen Tømmer, Jern, Korn, Foderstoffer, Kolonialvarer m. m., men den er efterhaanden udstykket i 3 selvstændige Forretninger, som dog alle endnu drives paa selve Ejendommen; men hvoraf Klausen nu kun driver Handel med Kolonialvarer og Isenkram. Købmand Carl Christensen i Viborg har helt siden 1893 haft Udsalg for Crome & Goldschmidt i lejede Lokaler i samme Ejendom. Indtil sit 18. Aar var Klausen hjemme hos Faderen og arbejdede ved Landvæsenet. Ved den Tid blev han udskreven som Soldat og aftjente sin Værnepligt ved Livgarden og blev uddannet til Underkorporal. Da han kom hjem fra Tjenesten vaagnede det

medfødte Handelsgeni hos ham, og han søgte forskellige Læresteder. Men navnlig regner han sin egentlige Uddannelse fra sit toaarige Ophold i Rindsholm Mølle, hvor han baade kontor- og handelsmæssigt lærte mere, end han havde lært alle de andre Steder. Hans venlige og vindende Væsen vil altid sikre ham en solid Kundekreds.

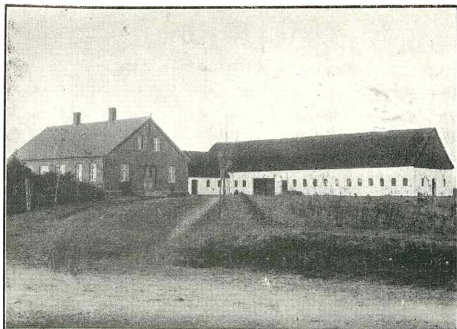
Endnu findes 2 Kolonialhandlere i Byen, nemlig Købmændene Holger Bech og L. N. Laursen. De er endnu ret unge paa Pladsen; men da de er dygtige og faguddannede Mænd, har de sikkert begge gode Fremtidsmuligheder.

Frode Klausens Kolonial- & Isenkramforretning

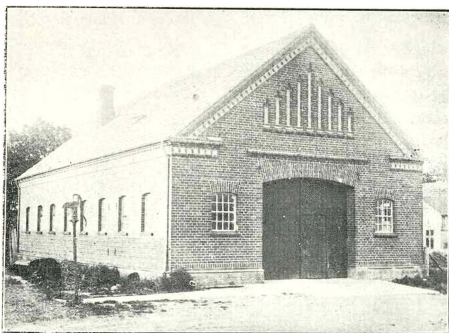
Det er egentligt ret interessant at vide og lærerigt med Hensyn til Byens Udvikling at høre, at for 40 Aar siden var der ikke andre Handlende i Byen end Kromanden. Hans Butik var et lille Aflukke ved Siden af Skænkestuen. Det var $2\frac{1}{2}$ Al. bredt og godt 4 Al. langt. I denne »Butik« var Plads til et Anker Brændevin, en Ballie grøn Sæbe, lidt Røg- og Skraatobak, nogle faa kg Kaffe og Sukker samt noget andet Pilleri, og det var tilstrækkeligt til at forsyne hele Byen og dens Omegn med de Nødvendighedsartikler, som Folk havde Brug for. Nu sælger hver af Byens fire Købmænd mange Gange saa meget, som Kromanden den Gang solgte alene Mand, naar lige undtages Brændevin, for den har de alle givet Afkald paa.

Gaardejer og Eksportslagter Johannes Nüchel er født i Rødkærbro, hvor Faderen den Gang var ansat ved Statsbanernes

Johs. Nüchels Gaard

Arbejdskolonne. Moderens Broder var Slagter i Rødkærsbro, og ham hjalp den gl. Nüchel af og til. Derved fik han Lyst til at skifte Erhverv, og skønt han stod lige for Tur til at blive udnævnt til Baneformand, forlod han Statsbanerne og nedsatte sig i Kvols. Her opvoksede Johannes m. fl. Søsken, og det vilde ikke være rigtigt, hvis vi sagde, der blev kælet for dem. Nej, de maatte tage fat for Alvor. Allerede som elleveaarig Dreng blev Joh. sendt ud i Landsbyen for at købe Lam paa egen Haand. Imidlertid fortsatte han hjemme hos Faderen indtil han kom i

Johs. Nüchels Exportslagteri

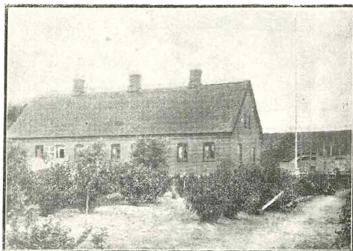

Tjenesten for at aftjene sin Værnepligt. Kort efter sin Hjemsendelse giftede han sig, og i 1896 flyttede han til Løvel med en Driftskapital paa 270 Kr. Men efter et Aars Forløb flyttede han til Skals, hvor han forpagtede en lille Landejendom, som han forøvrigt siden købte og ejer endnu. Baade i Løvel og senere i Skals drev han en omfattende Handel med Lam. Der var Uger, hvori han slagtede og bortsendte indtil 150 Stkr. Ved Siden heraf drev han en større Kommissionshandel, navnlig med Kælvækøer, og i den Anledning søgte han stadig de store Markeder i Kolding, Esbjerg, Holstebro og Aalborg. I 1900 begyndte han en Eksportforretning under meget beskedne Forhold i sin Vognport, men da Forretningen efterhaanden udvidedes saa meget, at han ofte slagtede indtil 100 Kreaturer om Ugen, blev Pladsen for indskrænket, og han byggede da det Eksportslagteri, hvoraf her ses et Billede. Det ene med det andet gav Penge, saa han nu faar Skyld for at være en meget velstaaende Mand; men han har heller ikke sovet sig til, hvad han har, for en mere ihærdig og myreslittig Mand skal man lede længe om. I Aaret 1914 købte han en Gaard for 41,500 Kr., men ontrent uden Besætning. Med Maskiner og Besætning staar den ham i Dag i omtrent 72,000 Kr., og han sidder saa fast, at ingen frygter for, han skal »ryge af Pinden«. Foruden det nævnte ejer han desuden et større Hus ud mod Gaden. Han er ogsaa en af de 5 Mænd, der købte og udstykkede Hovedgaarden »Holmgaard«. Han er i det hele taget en Mand, der har Lov til at være glad ved, at det er gaaet ham godt; men han er ogsaa en Mand, som Byen er stolt af at have i sin Midte, fordi hans Handelsmoral altid har været uden Plet eller Rynke. Det skønneste af alt er maaske endda, at han er den samme jævne Mand, som han var, da han for en Snes Aar siden nedsatte sig i Byen.

Hestehandler og Gaardmand Lavst N. Lavstsen er født i Skals den 21. Oktober 1868. Man kan være i Tvivl om, hvem man skal nævne først, enten Handelsmanden eller Jordbrugeren; »faa han æ lig gue te begi Diel«. Hans Fader døde nemlig, da han var 16 Aar gammel, og da han var ældste Søn, nødte Omstændighederne ham til at tage fat paa Gaardens Drift, og det viste sig snart, at han havde det rette Greb paa Tingene. Gaardens Bygninger var meget forfaldne og kun lidt værd; men naar han nu i Sommer (1917) faar det Hus færdig, som han har under Opførelse, kan vi sige, at det gamle er forbigangent, og alt er blevet nyt, idet han saa har ombygget hele Gaarden, saa den i enhver Henseende er mønsterværdig, med elektrisk Kraft og de

nødvendige Landbrugsmaskiner, og alt dette uden at tage Gæld paa sig. En Sammenligning mellem Gaardens Besætning fra før og nu falder saa stærkt i Øjnene, at en Sammenligning slet ikke er mulig. — Det var en ret ubehagelig Afbrydelse i hans Virksomhed, da han i 1890 maatte aftjene sin Værnepligt ved Livgarden, hvor han blev udtaget til Underkorporal. Da han atter kom tilbage til den hjemlige Arne, hvor hans mere end almindelig dygtige Moder under hans Fraværelse havde styret Gaardens Drift, begyndte han saa smaat at handle med Heste, og Folk, der har Forstand paa de Dele, siger, at han er »født« Handelsmand. Men det var dog først omkring ved 30-Aars Alderen, at der kom rigtig Fart i denne Gren af hans Virksomhed, idet han da kom i Kompagni med en ældre, erfaren Hestehandler: P. Jørgensen i Gerning.

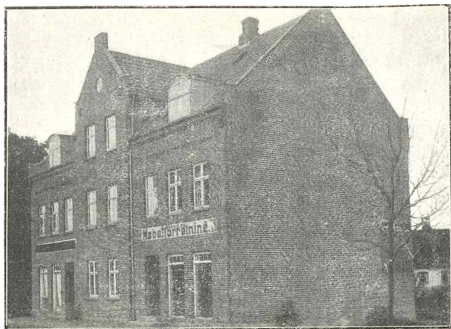
Gennem ham blev hans Navn kendt over hele Jylland og langt ned i Tyskland. I 1912 døde P. Jørgensen, og siden den Tid har han handlet paa egen Haand og stadig udvidet Omsætningen. Der er ikke et Hestemarked hver-

Lavst N. Lavstsens Gaard

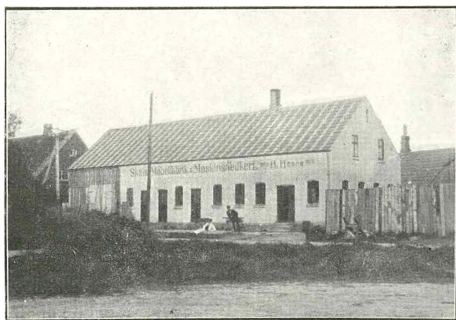
ken langt borte eller nær ved, uden at Lavst Nielsen, som er hans egentlige Kendingsnavn, er til Stede. Ogsaa han er Medlem af Konsortiet, der for nogle Aar siden købte og udstykkede Hovedgaarden »Holungaard« i Skals Sogn. Der er ingen Tvivl om, at den Dygtighed, han er i Besiddelse af, vil bane ham Vej til en mere og mere anset Stilling end den, han allerede har, og hans Anseelse er ret stor i Forvejen.

Møbel- og Maskinsnedker A. Hesse er født den 21. April 1880. Sit Haandværk har han lært hos Kr. Henriksen i Skals og Kursus paa Teknologisk Institut. Han begyndte selvstændig Forretning 1908 i en nybygget Ejendom i Nærheden af Stationen. Imidlertid brændte saavel Værksted som Beboelseshuset efter godt et Aars Forløb, og da hans Plads ikke tillod ham den Udvidelse, som han havde i Tanker, flyttede han op i den nordlige Ende af Byen, og foruden Hus til Beboelse byggede han et stort og tidssvarende Maskinsnedkeri. I 1909 fik han de første Arbejds-

A. Heshes Møbel forretning

maskiner, der siden er forøget snart med en og snart med en anden, saa han nu kan paatage sig at levere alt i Møbel- og Bygningsarbejde. Forretningen er i stadig Fremgang, saa han nu har Arbejde til 8 Mand. Da han intet har haft at begynde med, maa det siges, at han har arbejdet sig godt frem i det korte Aaremaal, han har været selvstændig Mester, idet hans Bygningsassurance er omkring ved 44,000 Kr. Naturligvis har han en Del Gæld paa sine Bygninger og Maskiner; men han er flittig og ædruelig, saa der er al mulig Udsigt til, at han med Tiden kan

A. Heshes Maskinsnedkeri

blive en holden Mand, især hvis han ikke vover sig længere ud, end hans Evner rækker, saa han altid har fast Grund under Fødderne. »Dristig vovet er halvt vundet,« holder ikke altid Stik. Den almindelige Mening om ham er, at hans Flid og Arbejdsomhed fortjener at blive lønnet med en grundmuret Stilling i ren økonomisk Henseende.

Tømrer og Bygningssnedker N. Hansen er født i Kølsenggaard, Varde Sogn, den 27. Juni 1878. I sin første Ungdom var han en Tid ved Landbruget; men allerede i 1897 kom han i Lære hos Kr. Henriksen i Skals. Han har søgt teknisk Skole og er derved blevet en habil Tegner. Desuden har han arbejdet som Svend hos adskillige Mestre, før han i 1905 nedsatte sig som selvstændig Mester. Siden den Tid har han udført mange større Byggeforetagender. Blandt andet opførte han i 1913 et Spir paa Sparekassen i Skals, ligesom han i 1915 udførte alt Træarbejde ved en ny Kirke i Overlade. Med den Dygtighed og Erfaring, han sidder inde med, staar en god Fremtid sikkert aaben for ham. Han er desuden en Mand med Syn for det skønne i sit Haandværk, og det skal Folk nok lægge Mærke til.

Møbel- og Bygningssnedker Karl Kristensen er født i Skive Landsogn den 28. Maj 1882. Sin første Uddannelse har han faaet hos Tømrer Jens Tøgersen i Fly; men han har arbejdet som Svend adskillige Steder og derved opnaaet en fyldigere Uddannelse, bl. a. i Salling, Højslev og Stoholm. Desuden har han gaaet paa de tekniske Skoler i Kjøng og Skals, og han er selv klar over, at disses Tegnekursus har været ham en meget stor Støtte i hans senere Virksomhed. I Aarene 1904—05 aftjente han sin Værnepligt ved Livgarden. Aaret efter nedsatte han sig som selvstændig Mester i Skals og i 1907 blev han gift.

Indtil 1912 boede han i lejede Lokaler; men i det Aar havde han faaet saa godt Fodfæste i Byen og Omegnen, at han turde bygge den store smukke Hjørnebygning, hvor Ejstrupvejen møder Hovedgaden. Det er en af de kønneste Bygninger i Byen, og som man vil se af Billedet, vidner den tilstrækkelig om Mesterens gode Smag.

Af større Bygningsarbejder, han har udført, kan nævnes Rødning og Skals Mejerier samt Laastrup Præstegaard. Desuden har han opført mange Landbrugsbygninger, bl. a. flere Kørelader. Men ved Siden heraf driver han en forholdsvis stor Møbel forretning, idet han er kendt i vide Kredse for sine stilfulde og solide Møbler. Blandt andet har han leveret Møblementet til Sparekassen i Skals sammen med sin daværende Kompagnon

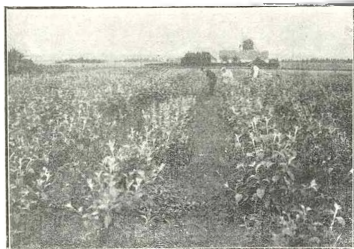
Heshe. I det hele taget er der ingen Tvivl om, at Karl Kristensen er Mand for at føre sin Forretning frem til en

Fuldkommenhed, der kan blive til Gavn for ham selv og til Ære for den By han bor i.

Carl Christensens Møbellorretning

Handelsgartner og Planteskoleejer A. Nielsen er født 3. April 1875 i Bjerregrav, hvor hans Forældre ejede en Gaard. Indtil han var 18 Aar gammel arbejdede han ved Landbruget, dels hjemme og dels ude hos Fremmede. Saa kom han paa Vestbirk Højskole, hvor han opholdt sig 5 Vintermaaneder, Sommeren efter kom han i Gartnerlære hos Handelsgartner Madsen i Aasum ved Odense. Senere gik han i Lære et Aar hos Gartner Carlsen-Skjødt i Odense. Derefter opholdt han sig en Vinter paa Beder Havebrugsskole ved Aarhus. Det sidste Læreaar tilbragte han hos Handelsgartner Frederiksen, Marienlyst, Helsingør. Efter denne grundige Uddannelse fik han Lyst og Mod til at prøve paa egen Haand. I Vinteren 1898 købte han derfor en Ejendom i Skals paa 10 Tdr. Land. Han begyndte først at drive Ejendommen som Køkkengartneri og Landbrug. Men som den interesserede Havemand han er, maatte det ærgre ham, at det kun var yderst sjældent, at der fandtes en ordentlig Have ved Huse og Gaarde. Han talte med Folk om Sagen, og efterhaanden fik han Sansen vakt hos Folk, saa han Tid efter anden blev mere og mere brugt ved An-

A. Niensens Planteskole

læg af nye Haver. Disse Omstændigheder førte med sig, at hans Planteskole afløste Køkkengartneriet, idet han kom ind paa selv at opelske Planterne til de mange Anlæg han udførte i Tidens Løb. Siden 1903

har han haft stadig Forbindelse med det danske Hedeselskab, og hans Afsætning har stæde været stigende, saa hans aarlige Salg af Planter er nu omkring ved 100,000 Naaetræer, 50,000 Løvtræer, 5000 Frugttræer, 5000 Frugtbuske og 4000 Roser. Hans Planter har den Fordel, at de alle er tiltrukne paa Friland uden at være forkælede af særlige gode Læforhold. Derfor viser Erfaringen ogsaa, at hans Planter er haardføre, saa det næsten aldrig sker, at et Træ eller en Plante mislykkes efter at være plantet paa Blivestedet. Efterhaanden blev det nødvendigt for han at skaffe mere Jord. I 1911 købte han derfor en Eng paa 3 Tdr. Land, og i 1914 købte han en Jordlod paa 4½ Td. Land, der laa ved Siden af den gamle Ejendom. Nu har han altsaa foreløbig Plads til yderligere Udvidelse af Planteskolen, og det er sikkert, at hans Virkelyst ikke slaar sig til Ro med de allerede vundne Resultater, men at han fremdeles vil arbejde efter Ordet:

»Langsomt, men sikkert«. Det er i det hele taget en Fornøjelse at have været Vidne til den Udvikling, her er forøget i forholdsvis kort Tid. Af større Anlæg han har udført, kan nævnes Tilplant-

F. Th. Jensens Cementvarefabrik

ningen af »Rosengaarden« i Skals, Kirkegaarden i Frederiks, Bjerregrav, Løvel og Laastrup.

Cementvarefabrikant F. Th. Jensen er født i født i Branderslev ved Nakskov den 14. Januar 1870. Straks efter sin Konfirmation kom han i Snedkerlære; men da man havde det smaat i Hjemmet, havde Faderen ikke Raad til at koste hans videre Uddannelse, og efter 2 Aars Forløb maatte han forlade Haandværket og tage Tjeneste ved Landbruget. Dette blev han ved med, indtil han blev gift i 25 Aars Alderen. Saa kom han til at arbejde hos en større Cementvarefabrikant i Nakskov, og hos ham blev han i 11 Aar. Derefter kom han til København, hvor han arbejdede ved Faget i 3 Aar. I Foraaret 1907 kom han til Skals, hvor det var Mening han skulde have haft fast Arbejde ved en derværende Murer, der drev nogen Fabrikation i Cement-

varefaget: men da Svenden var Mesteren overlegen, endte det med, at Forholdet hævedes, og Jensen stod saa paa bar Bund med Kone og Børn. Imidlertid var en Del af Byens formaaende Mænd blevne opmærksomme paa denne dygtige Mand, og allerede samme Efteraar dannedes et Aktieselskab med Jensen som Bestyrer. Som saadan arbejdede han til 1916, da han opkøbte alle Aktierne til en Kurs af 125. I Mellemtiden havde han desuden opført sit eget Hus paa egen Grund til Beboelse samt 2 store Værkstedslokaler.

Nu driver han altsaa Forretningen som selvstændig Mand, og der er ingen Tvivl om Forretningens Fremgang, for han er dygtig i sit Fag og en ihærdig Forretningsmand. Man har undertiden ladet ham høre, at han ikke sælger saa billig som nogle af hans Konkurrenter; men dertil svarer han, at han har det Princip, at han ikke vil spare paa Cementen og levere en daarlig Vare, for i det lange Løb skal det nok vise sig, at hans saakaldte dyre Varer er billigere end de andres. Dette er Omegnens Folk ogsaa klare over, for han har fuldt Arbejde til 4 à 5 Mand hele Aaret og undertiden flere. Foruden almindelige Tagsten laver han ogsaa Rør af forskellig Størrelse, deriblandt ogsaa Brøndrør.

Blikkenslager G. A. Lundstrøm er født i Viborg den 16. Maj 1881. Sit Haandværk har han oprindelig lært hos Prahll i Viborg, men har ellers arbejdet som Svend saavel i København som flere andre Steder. I 1904 nedsatte han sig som Mester i Skals, og hans ubestridelige Dygtighed har efterhaanden skaffet ham stedse voksende Kundekreds.

Der kunde endnu være Anledning til at omtale en hel Række Haandværkere og Industridrivende; men Pladshensyn nøder os til at slutte med at nævne Navnene paa nogle af de betydeligste, nemlig:

Elektricitetsbestyrer og Cyklehandler J. Amby,
Kæretmagerne P. Astrup og P. Trinderup,
Georg Benns Skræder- og Herreekviperingsforretning,
Urmager og Guldsmed A. N. Bjerregaard,
Sadelmager og Madratsfabrikant Th. Carstensen,
D. Bisgaards Viktualieforretning,
L. Graversens Barber- og Cigarforretning,
Træhandlerne H. Hansen og Karsten Jensen,
Malerne J. Boll og F. Henneberg,
J. Kr. Højgaards og N. Møllers Dampbagerier,
Fr. Jespersens Bødkerforretning,

**A. J. Ambrosius,
Købmand**

**Joh. Nüchel,
Gaardejer, Eksportør**

**A. Nørgaard Jensen,
Fabrikant**

**L. Kristjansen,
Gæstgiver**

**L. N. Lavtsen,
Gaardejer og Hesteh.**

**A. Nielsen,
Planteskoleejer**

**A. Heshe,
Maskinsnedker**

**Fr. Klausen,
Købmand**

**K. Kristensen,
Snedkermester**

**F. Th. Jensen,
Cementvarefabrikant**

**J. P. Lund,
Købmand**

**N. Hansen,
Snedkermester**

Murermester A. Kovstrup og Kr. Vindstrup,
Kirstine Knudsens Mode- og Manufakturforretning,
Crome og Goldschmidts Filial,
Slagterne J. Kr. Kristiansen og P. Nielsen,
Skomagerne Hansen og Kristensen (Møldrup),
L. Lavritsens Ølhandel,

Smedemester A. Lund,
— og Sogneraadformand Balthazar Madsen,
M. K. Nielsens Vognmandsforretning.

Endvidere kan nævnes:

Dyrlæge J. Christensen og Læge N. P. T. Pedersen.

Som man vil se, er Skals godt forsynet med Haandværkere
og Næringsdrivende i saa godt som alle Fag.

Kendte Navne og Datoer.

Ude N. Hennenberg, Sparekassedirektør, født 1846 i St. Lihme, Nørup Sogn. Dimiteret fra Jelling Seminarium 1874. Har været Lærer i Skals fra 1877 til 1913. Er Formand for Sparekassen i Skals fra 1887. Formand for Andelsmejeriet i Skals fra 1887 til 1907. I mange Aar Kredsformand i Danmarks Lærerforening og i mange Aar Revisor og Styrelsesmedlem i mange af de stedlige Foreninger og Sammenslutninger. Repræsentant for »Fængselshjælpen« m. m.

Niels Andersen Haarbo, Købmand, født 1860, † 1917 i Skals, var Kasserer i Laastrup-Skals Sygekasse fra dens Oprettelse 1897 til 1907. I en Aarrække Bestyrelsesmedlem i Borger- og Haandværkerforeningen i Skals. Medlem af Sogneraadet for Laastrup-Skals 1904 til 1909, Formand 1907 til 1909. Bestyrelsesmedlem i Rinds, Fjends og Nørlyng Herreders Landbo- Spare- og Laanekasse fra 1905. Tillidsmand for Viborg Bank fra 1905. Taksationsmand i »De mindre Landejendomsbesidderes Brandforsikring i Nørrejylland«.

L. Kristjansen, Gæstgiver, født 1864 i Varde pr. Viborg. Har lært Murerprofessionen og Musiker, etableret 1889 som Murerm. i Skals, til 1911, da Gæstgivergaarden overtoges, den er senere ombygget og nymonteret. Vurderingsmand for Husmandskreditforeningen, Formand for Borger- og Haandværkerforeningen fra 1896—06, Formand for Sygekassen fra 1897—1907.

A. Nørgaard Jensen, Maskinfabrikant, født 1873 i Boddum pr. Hurup St. Lært hos Mølle- og Maskinbygger N. Chr. Petersen, Uglev. Fabrikken grundlagt 1896. Specialitet: Fabrikation af Vindmotorer med tilhørende Maskiner til Gaardbrug. Der beskæftiges paa Fabriken 20 Mand Aaret rundt. Tilkendt Diplom paa Amtsudstillingen i Hammershøj 1909.

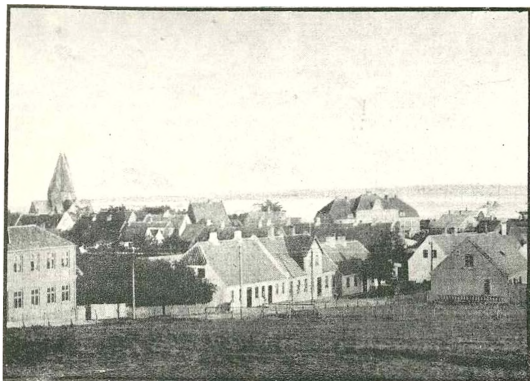

A. J. BAK

HADSUND STATIONSBY

Hadsund.

Omtrent midtvejs mellem Mariager og Mariager Fjords Udløb, ved Fjordens nordre Bred, hvor denne tangeres af Aalborg-Hobro Landevej, ligger Hadsund paa et Bakkedrag smukt omkranset af Skov, Hede og flade Enge.

Hadsund eller Haddersund, som den oprindelig hed, har sikkert faaet sit Navn efter den lille Landsby, Hadderup, som ligger lige overfor paa Sydsiden af Fjorden gemt bag de høje Bakker der.

Byen er ikke gammel af Aar, men allerede i Oldtiden har der været Beboelse, hvor Byen nu ligger, idet der er fundet flere Køkkenmøddinger saavel i Byen som i dens umiddelbare Nærhed. Ogsaa den Jættestue, som kom til Syne paa den nye Kirkegaard ved de Prøvegravninger, som Provstesynet lod foretage, inden denne toges i Brug, viser dette. Jættestuen blev undersøgt af en Assistent fra Nationalmusæet, som ansaa den for at have en Alder af ca. 2,500 Aar og at høre til den Art af Jættestuener, som danner Overgangen mellem Langdysser og Runddysser. Udover nogle faa Benrester fandtes der ikke noget af Betydning i den, men den var omhyggeligt bygget med Bærestene og Overligger og pikket i Bunden med smaa Kampesten. Ligeledes viser de Urner, som fandtes ved Jordarbejdet, da Broen blev bygget, hen til, at der har boet Mennesker her for Aarhundreder siden.

Omkring Aaret 1840 var Byen kun et Færgested, hvorfra Aalborg og Randers Amtler blev forbundne med hinanden, og beboedes kun af en halv Snes Mennesker, som alle var knyttet til Færgeriet og »Færgegaarden«, som var privilegeret Kro og Stedets eneste Bygning. Men da Kornavlen omkring Halvtredserne tiltog, og Landet udførte en Mængde Korn, blev Færgelejet her benyttet som Udslibningssted for de kornrige Egne baade Syd og Nord for Fjorden, og i 1854 ophøjedes det derfor ifølge kgl. Reskript til Ladeplads. Gamle Folk her paa Egnen ved at fortælle om det Mylr af Folk og Vogne, der paa Udslibningsdagen kunde være her i Byen. Tit kunde der holde mere end 40 Vogne, som ventede paa at blive lossat. Helt oppe fra Aalborgegnens kørte Folk hertil med deres Korn for at faa det ind under Benævnelsen Randers Korn, som ansaas for at være en særlig fin Kvalitet og derfor betaltes med en højere Pris. Det var ret besværligt den Gang at faa Kornet indladet. Havn fandtes der ingen af. Skibene kunde derfor ikke lægge ind til Land, men maatte lægge til saa nær Færgebroen som mulig og sættes i Forbindelse med denne ved en 12—14 Alen lang Landgangsbro. Over denne især i Storm gængende Bro, maatte haandfaste Karle bære Kornet i Sække om Bord i Skibet. Som før fortalt førte denne Udslibning af Korn og senere af Smør mange Folk hertil, og flere driftige unge Mænd begyndte at rejse Forretning her og byggede Byens første Købmandsgaarde, og først nu er det, at der med smaa Skridt begynder at samle sig en By her. Egentlig var de første Forretninger her Filialer fra de større Handelshuse i Randers, Hobro og Mariager, men gik i Løbet af kort Tid alle over paa selvstændige Hænder, og Byens første Købmænd blev Gjerløff, Velling Laage, L. B. Sørensen og Chr. Hornbech. Af disse maatte de to første bukke under for Pengekrisen i 1857. Laage, som i 1854 begyndte og havde Forretning i den Ejendom, som blev revet ned, da Banken for faa Aar siden byggedes, overdrog den 1858 efter at have tjent store Penge til Chr. Hornbech og en Købm. Østerby og købte selv Landejendom, men allerede 1864 overtog han igen Forretningen og drev den i flere Aar sammen med sin Virksomhed som Dampskibsekspeditor og Vognmand. Samme Aar som Laage begyndte ogsaa L. B. Sørensen Forretning her. Han kom hertil som Bestyrer af Færgeriet og »Færgegaarden« med tilliggende Ejendom, for sin Fader, Konsul Sørensen, Hobro, men overtog efter kort Tids Forløb det hele for egen Regning. Færgegaarden« (det nuværende Hotel »Hadsund«) lod han efter at have udvidet den med en ny Hovedlænge udleje for selv at ofre sig

for Færgeriet og den Forretning, som han vistnok 1860 begyndte med Kolonial, Korn, Tømmer og m. a. og med stort Held drev til sin Død d. 24. Febr. 1904. Han døde ugift, og Forretningen gik derfor over paa fremmede Hænder og indehaves nu af C. M. Schmidt, der driver en omfattende Forretning med Kolonial, Korn, Foderstoffer og Kul. Færgeriet gik ind ved Broens Komme, og »Færgegaarden« var forinden solgt til Paul Jacobsen.

Den sidste i Rækken af de nævnte Grundlæggere af Byens Handel er Chr. Hornbech. I 1858 kom han her til som Bestyrer af en Filial fra Randers, men allerede 1½ Aar overtog han som før nævnt sammen med en anden Kbmd Laages Forretning, og da han og hans Kompagnon kort efter enedes om at skilles, købte han en større Ejendom i den nordlige Del af Byen, der hvor Sognevejen til Viborg støder til Amtsvejen. Her oparbejdede han ved Flid og Paapasselighed en stor Forretning. I de første Aar var det særlig Kornhandelen, som var den bærende, senere, da Tiderne forandrede sig, gik den over til en stor blandet Forretning.

Sammen med sin Forretning drev han ogsaa en Landejendom, paa hvis Jorder en stor Del af Byen er vokset op. Til Trods for sin store Forretning fik Hornbech dog Tid til at tage virksom Del i Byens forskellige Anliggender, og hvad der kunde gavne Byen, havde altid i ham en varm Talsmand. Da han i Aaret 1908 fejrede sit 50 Aars Borgerjubilæum, vistes der ham derfor ogsaa stor Opmærksomhed baade fra Byen og Omegnen. At han ved samme Lejlighed blev udnævnt til Ridder af Dannebrog, viser, at han ogsaa paa højere Steder havde vundet Anerkendelse.

Kort efter Jubilæet trak Chr. Hornbech sig delvis tilbage fra Forretningen og knap et Par Aar efter, den 3. Juli 1910, døde han, og da alle hans Sønner sad i selvstændige Stillinger, gik Forretningen over til hans flereaarige Medarbejder, Niels Jensen, som sammen med Købmand Perregaard har været Indehaver af Forretningen, indtil de i Aar solgte den til Købmand Frederiksen.

Endnu en Mand bør nævnes af Byens første Købmænd. Det er afdøde Købmand og Bankdirektør Jacob Møller. Han kom hertil nogle Aar senere end førstnævnte, Aar 1865, og begyndte Forretning i den Ejendom, som nu ejes af Vognmand Peter Overgaard. Forretningen, som omfattede Kolonial, Isenkram og Manufaktur, voksede sig snart saa stor, at Lokalerne blev for smaa, hvorfor Jacob Møller i 1878 flyttede den ned i den Ejendom, som han lod bygge omtrent midt i Byen, og som nu benævnes »Møllers Gaard«. En gammel Gaard, »Bertelshøj«, som laa bag ved hans

Alling Christensens Isenkram- og Støbegodsforretning

nye Ejendom, købte han og drev; men efterhaanden, som Byen voksede, blev meget af Jorden solgt til Byggegrunde. Han er Grundlægger af Byens Bryggeri, Maltgøteri og Sodavandfabrik. I det offentlige Liv var han stærkt fremme, og han arbejdede altid med stor Dygtighed og Energi, og mange er de Foretagender, han har været Sjælen i. Da Hadsund Bank oprettedes, valgtes han til Meddirektør og virkede som saadan indtil kort Tid før sin Død.

Vett & Wessels Udsalg (Ch. Breyen)

Ogsaa han opnaaede at fejre 50 Aars Borgerjubilæum og var da Genstand for stor Opmærksomhed baade fra Land og By. Han døde 17. Juli 1915, men allerede flere Aar forinden var alle hans mange Virksomheder gaaet over paa fremmede Hænder. Manufakturforretningen havde han overdraget Sønnen Jens Theilmann Møller; ved dennes Død i 1908 skiftede den flere Gange Ejere og indehaves nu af Christopher Breyen. Hans mangeaarige Kommis Alling Christensen overtog Isenkramforretningen, Kolonialforretningen var inddraget for længere Tid tilbage, og Bryg-

Herm. Skyums Trælast-, Korn- og Foderstofforretning

geriet, Maltgørieriet og Mineralvandfabrikken ejes nu af St. Steffensen.

Efterhaanden, som Handelen tiltog, voksede Byen og gav Plads for en Haandværkerstand, hvis første Repræsentanter i de forskellige Fag som Regel ikke fik nogen lang Virksomhed her, men maatte fortrække til bedre Egne. Tid efter anden kom der nye til, som med Dygtighed tog fat, hvor de første slap, og Byen har nu en stor og god Stab af Haandværkere. Blandt de, som gennem Aarene har virket mest for Standen og for Byens offentlige Liv, skal nævnes nogle faa.

Den første maa naturligvis være Skomager Bassow, som drev Forretning her i mange Aar og rigtig var en Type paa de gamle

Haandværkere, som satte en Ære i at frembringe noget virkelig fint og solidt Arbejde. Til Gengæld taalte han heller ingen Prutten paa Varerne, og mange er de Historier, som fortælles om ham i den Retning. Saaledes fortælles, at en ung Mand en Dag spurgte paa et Par Støvler, men fandt Prisen for høj og gik. Senere kom han tilbage for alligevel at købe Støvlerne, men Bassow lod ham vide, at nu kostede Støvlerne 5 Kr. mere. Stændens Ære forstod han ogsaa at varetage, og han fandt sig ikke i at modtage snavset Fodtøj til Reparation. En af Egnens Proprietærer havde ikke taget Hensyn til dette og maatte lide sig i ved Tilbagesendelsen at et Par reparerede langskaftede Støvler at modtage en lille Pakke indeholdende det Snavs, som Bassow omhyggeligt havde fjernet af Støvlerne.

Han var Medstifter af Hadsund Haandværkerforening og dens første Formand, ligesom han var Medlem af den Komite, der arbejdede for Opførelsen af Hadsund Kirke.

Ved de mange Bazarer som afholdtes her i forskellige Ojemed, havde han fast Plads ved Lykkehjul Nr. 1 og var altid den, der kunde melde først udsolgt. Hans kendte Udraab: »Lykkehjul Nr. 1 fornægter sig aldrig!« til de Besøgende, huskes endnu og har haft mange Eftersnakkere. Han var tysk af Fødsel og beholdt til sin Død tysk Accent i sin Tale. Hans Ejendom ejes nu af Haandværkerforeningen, der benytter den som Alderdomsbolig for gamle Haandværkere.

En Anden af de ledende afdøde Haandværkere, som i en lang Aarrække drev Haandværk her, er Snedkermester P. F. Jørgensen. Han byggede og beboede den Ejendom, som nu ejes af Snedkermester Rolin. I sit Fag var han dygtig, og mange unge Mænd har faaet deres faglige Uddannelse hos ham. Ligesom Bassow var han Medstifter af Haandværkerforeningen og Medlem af Komiteen for Kirkens Opførelse. Endvidere var han mangeaarig Formand for Vaabenbrødre-Afdelingen her i Byen. Det var altid med en vis Stolthed han omtalte sin Deltagelse i Krigen 1864. Han døde i Februar 1913.

Selv om det stadig var et omstridt Spørgsmaal blandt Haandværksmestrene om Johannes Jensen skulde regnes for Haandværker eller ikke, skal han dog nævnes her, da han stadig var Medlem af deres Forening og altid var en af dens Støtter. Han drev først Træhandel, senere havde han Marskandiserforretning sammen med Træhandelen.

Som Bevis paa, hvor stor Agtelse han nød blandt sinn Bysbørn, kan nævnes, at han var Byens første Repræsentant i Skelund-

Viborg Sogneraad. Disse tre Haandværkets Mænd var alle levende, da Haandværkerforeningen i 1909 holdt 25 Aars Jubilæum og blev da udnævnt til Æresmedlem af Foreningen sammen med nulevende Bødkerm. A. Gade og Snedkerm. A. Jensen.

Efter nu at have omtalt de Mænd, som vel med Rette kan benævnes Byens Grundlæggere, skal omtales de Foretagender, som særligt har gavnet Byen og befordret dens Trivsel.

For at Byen tilfulde kunde nyde Gavn af sin Beliggenhed ved Fjorden, maatte der sørges for at komme bort fra den tidligere omtalte vanskelige Ind- og Udskibning. Dette skete, da Havnen i Aaret 1860 byggedes her af det fælles Havnevæsen for Hobro og Mariager. Den har i alt væsentlig samme Udstrækning nu, som da den byggedes, ca. 200 m Bolværk, idet der i den forløbne Tid kun er foretaget en enkelt mindre Udvidelse.

Havnen bevirkede, at Hadsund kom i regelmæssig Dampskibsforbindelse med København. Det forenede Dampskibsselskab lod først hveranden senere hver Uge en Damper anløbe Byen, og det er ikke faa Varer, som Damperen hver Gang fragter til og fra Byen. Da Fjorddampbaadsselskabet i 1869 dannedes, kom Byen i daglig Forbindelse med Hobro og Mariager. En Del af Havnen benytttes som Fiskerihavn af de mange Fiskere, som bor her, og hvoraf nogle driver temmeligt betydeligt Hav- og Fjordfiskeri.

Byens Forbindelse med sit Opland Syd for Fjorden opretholdtes gennem mange Aar ved Hjælp af en Færge.

Især for Aar tilbage var denne Befordringsmaade ret besværlig. Overfarten foretoges i Robaade, og da Færgebroerne var

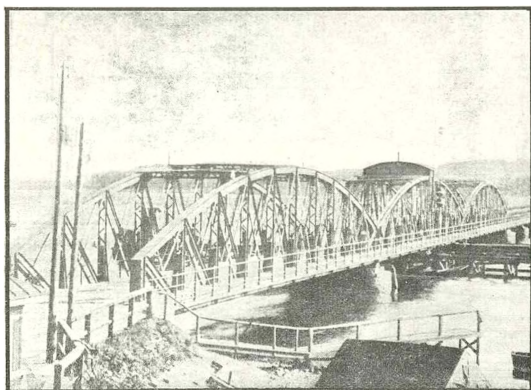

Hadsund Kaffebrønderi ved C. Mogensen

C. M. Schmidts Kolonial-, Korn- og Foderstofforretning

smaa, kunde Baadene ved lav Vandstand ikke lægge til, og Passagerer og Varer maatte i saadanne Tilfælde af Færgekarnene bæres til og fra Borde. Senere ændredes disse Forholde, idet saavel Broerne som Baadene forbedredes, og for yderligere at sikre Overfarten spændtes en Trosse fra Brohoved til Brohoved, ved Hjælp af hvilken Færgekarnene halede Færgebaaden fra Bred

til Bred, om Sommeren med de bare Hænder, om Vinteren med Træhager for at undgaa Forfrysninger. Var Vind og Strøm imod, eller Isen om Vinteren lavede Vanskeligheder, kunde det hænde, at Trossen sprang, og Færgen kom i Drift og maatte lande et helt andet Sted end Bestemmelsen.

Om Natten holdt en af Færgekarlene Vagt nær Færgelejet i et lille Træhus, over hvis Dør der var anbragt en Tavle, hvorpaa der stod: »En af Færgekarlene opholder sig her om Natten«. Ikke desto mindre kunde det til hænde, at natlige Passagerer maatte gaa forgæves, da de forskellige Vagter ikke var lige paalidelige.

En Nytaarsaften havde en eller anden grov Spilopmager flyttet

Afholds- og Højskolehotellet ved Carl Bruun

forannævnte Skilt hen over en enligboende Dames Dør. At Skiltet blev flyttet straks næste Morgen, da Damen opdagede det, siger sig selv.

Som det vil fremgaa af ovenstaaende var denne Forbindelsesmaade langtfra bekvem og tidssvarende, hvorfor der ogsaa ved flere Lejligheder ned gennem Aarene blev arbejdet for at faa den ændret.

Allerede saa langt tilbage som Aar 1855 valgtes der af Egnens Beboere en Komité bestaaende af Kammerjunker Mylius til Myhlenberg, Hofjærgermester Hvass til Randrup, Godsforvalter Poulsen af Wiffertsholm og Toldforvalter Syberg, Mariager, som under 14. Januar 1856 indgik til Indenrigsministeriet med et Andragende om at faa en Bro over Mariager Fjord; men Broen kom ikke.

Da det forberedende Arbejde med Randers—Hadsund Banen gøres, kommer Tanken om Broen igen stærkt frem. Ved et Møde, som afholdtes her i Byen ca. 2. November 1880 paa Foranledning af Proprietær P. Andersen, Lystrupgaard, som var Medlem af Jernbanekomiteén, valgtes en ny Brokomité med Medlemmer fra Sognene, Als, Skelund, Visborg og Vive. Fra Hadsund By valgtes Købmændene Fr. Krøger og Chr. Hornbech. Krøger blev Formand i Komiteén og lagde et stort Arbejde for Sagens Fremme ved Møder rundt i Sognene, Henvendelse til Sogneraadene, Tegning af Garantikapital og Fremskaffelse af Overslag o. m. a. Til Trods for det store Arbejde opnaaedes det heller ikke denne Gang at faa en Bro, men Banen lykkedes det at faa ført igennem til Hadsund Syd, i Stedet for som det en Tid var Mening, at lade Havndal være Endestation.

Brosørgsmaalet blev nu sat i Forbindelse med en Bane fra Aalborg til Hadsund Nord. Der toges igen energisk fat paa Arbejdet; men det gik ligesom sidst, Banen kom i Aaret 1900, men Broen blev igen skudt ud i det uvisse.

Ved de to Baners Fremkomst var Spørgsmaalet dog kommen Virkeligheden nærmere, og da begge Baners Direktion sammen med Amterne indgik til Regering og Rigsdag med et Andragende om Bygning af en Jernbane- og Færdselsbro over Fjorden ved Hadsund, blev Broen endelig bevilliget, og Aar 1902 paabegyndtes Arbejdet.

Ingeniør Monberg havde Broen i Entreprise, og den kom til at koste ca. en halv Million Kroner.

Broen er bygget paa 10 Piller, af hvilke den største staar midt i Sejløbet og bærer hele Svingpartiet, som kan svinges ud ved elektrisk Kraft, hvorved der fremkommer to Gennemsejlinger, hver ca. 15 m bred. Midt paa Broen er nedlagt Jernbaneskinner til Togene, og langs den ene Side er Gangsti for Fodgængere, som, naar Broen ikke er svinget ud, til enhver Tid kan passere der.

Ved energisk Arbejde af Hadsund Borger- og Grundejerforening, hvis daværende Formand var Købmand Jacob Møller, blev Passagen over Broen frigivet mod at indbetale et Beløb af Kr. 5500 til Aalborg Amt. Af Beløbet skænkedes Kr. 1500 af Etatsraadinde Kjellerup, Visborggaard, Kr. 1000 af Godsejer Kjeldsen, Haverø, og Resten indsamledes blandt de større Næringsdrivende her i Byen.

Den 19. December 1904 indviedes Broen ved en større Fest.

Der er intet der har gavnet Byen saa meget som Broen, idet det Opland Syd for Fjorden, som ved Broen indvandedes for Byen,

har bevirket, at Byen især i de første Aar efter voksede med store Skridt.

Broen betjenes af tre Mand, der maa være paa Post fra Solopgang til Solnedgang for at svinge Broen ud for Skibe, der skal igennem. Det største Antal Skibe, der i et Aar har passeret Broen, er 5693, heri ikke indbefattet alle de mindre Fartøjer, som kan sejle under den.

De *Markeder*, som hvert Aar afholdes her, har ogsaa hjulpet til, at Folk søgte her til Byen.

Ved kgl. Resolution af 28. Marts 1837 tillodes det at afholde Marked i Hadsund Nord. Dette staar sikkert i Forbindelse med,

Maskinfabriken »Bakkely« (Chr. E. Sørensen)

at daværende Kroejer, Vedsted, flyttede Kroen og Færgeriet fra Sydsiden herover. Før 1837 afholdtes der Markeder i Syd-Hadsund, og disse fortsattes i flere Aar efter, indtil de i 1868 flyttedes til Gjerlev.

Markederne dengang omfattede baade Heste, Kreaturer og Kram. Langvejsfra kom Folk hertil med deres Kramvarer, og som Byen voksede og selv fik Handlende, havde de ogsaa Bod paa Markedet. Købmand Jacob Møller havde i flere Aar Stadelplads mellem to Viborg-Skomagere. Beværtningstelte manglede der ikke paa, og hvert Marked afsluttedes gerne med store Bataljer, som Politiet til sidst maatte ordne.

I 1882 blev det forbudt at handle med Kram.

Markedet afholdtes først paa Dalsgaard Mark, senere paa Horn-

bechs og Rosendals Marker og er nu flyttet hen i Byens vestlige Udkant i en langstrakt Dal, omgivet af Skov paa tre Sider.

Der afholdes nu 6 Markeder aarligt, hvoraf Foraarsmarkedet i Maj er det største. En Markedsdag er Byen fuld af Mennesker, som kommer hertil fra alle Kanter, og Byens Handlende har fuldt op at gøre, Hoteller og Beværtere mangler heller ikke Søgning, og til Trods for, at »Spiritustelte« er forbudt paa Markedspladsen, kan en Markedsdag ikke godt slutte, uden at der finder et eller flere Slagsmaal Sted.

I Sammenligning med tidligere Tid er Folk nu om Dage nærmest forvænnet med at faa Post. Man kan nu faa bragt Post 3—4 Gange daglig helt ind i Stuen. Saaledes gik det ikke til i Hadsunds første Tid, da maatte man selv en Gang ugentlig hente sin Post hos Niels Rask, der boede ved Amtsvejen — der dengang gik langt nordligere — omtrent der, hvor Fru Kjellerups Villa nu ligger. Han fik Brevene af den Mand, som Visborggaard en Gang om Ugen lod køre til Hobro efter Gaardens Post, og han var efter Sigende uvillig til at aflevere Brevene, hvis Modtageren ikke betænkte ham med et Par Skilling.

Nogle Aar senere kom der kørende Post og sidst ogsaa gaaende Post hertil en Gang ugentlig. Posten blev afleveret hos Kbmd. L. B. Sørensen, hos hvem den maatte afhentes.

Først i Aaret 1873 ca. 1. December fik Hadsund eget Postkontor. Det havde til Huse i den Ejendom, hvori Østjydsk Teglværk nu har Kontor.

Byens første Postmester var Postmester Thorsen, som nu er i Frederiksværk. Efter hans Forflyttelse ca. 1. Juli 1878 kom Postmester Andersen hertil som hans Eftermand. Han virkede her indtil 1. Juni 1897. Siden den Tid har den nuværende Postmester A. Bretling været Indehaver af Embedet.

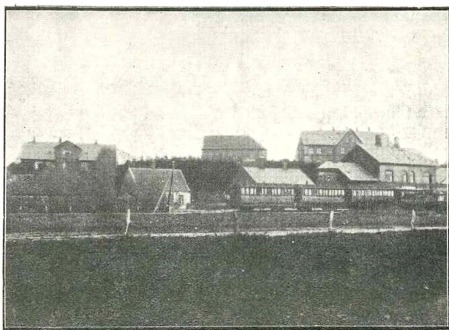
Det er flere Aar siden Postkontoret flyttede hen i Postvæsenets egen Ejendom ved Torvet. Telegrafan, som kom hertil et Aars Tid efter Postkontoret, og som i 1907 gik over til Statstelefon-drift, har ogsaa hjemme der.

Under Postkontoret sorterer 4 Jernbanebrevsamlingssteder og 2 Brevsamlere. Personalet bestaar foruden Postmesteren af en Postekspedient, 1 Postmedhjælper, 3 Postbude og 22 Landpostbude. For gennem Postvæsenets Omsætning at faa et Billede af Byens og Egnens Udvikling skal fremføres enkelte Poster:

Indgaaede Breve:	Ankomne Postpakker:
1886—87: 67,289	1886—87: 4,077
1896—97: 114,230	1897—98: 7,827

1907—08: 311,012	1907—08: 13,875
1915—16: 459,004	1915—16: 23,724
Ank. Blade og Tidsskrifter:	Udbetalt i Postanvisning
1886—87: 5,215	1886—87: Kr. 26,050,00
1897—98: 9,253	1897—98: — 71,502,00
1907—08: 18,468	1907—08: — 199,067,00
1915—16: 18,055	1915—16: — 605,169,00

Hadsund Station. Aalborg—Hadsund Banen som alt fortalt kom hertil Aar 1900 var ikke de første Aar til Gavn for Byen, først da Broen kom, opfyldte den de Forhaabninger, man havde stillet til den. Saavel Personbefordringen som Godsbefordring er i de for-

løbne Aar steget betydeligt, hvilket vil fremgaa af efterfølgende Tal.

Første fulde Driftsaar 1901 solgtes Billetter for Kr. 8,771,40 i et Antal af 13,698. Ank. og afg. Gods var 1,163 Tons, som gav en Indtægt af Kr. 4,657,95.

1909. Antal solgte Billetter 18,791 til et Beløb af Kr. 13,296,89

Ank. og afg. Gods 2,559 Tons - - - - 13,977,47

1916. Antal solgte Billetter 21,793 - - - - 16,678,19

Ank. og afg. Gods 2,729 Tons - - - - 20,058,56

For Tiden bestaar Personalet af Stationsforstander N. Lyngholm, der har været her siden Banen aabnedes, 2 Assisterter, (afg. til Afløsning), 1 Aspirant, 1 Portør og 2 Stationskarle.

I Banens Direktion har af Mænd her fra Byen siddet: Købmand Chr. Hornbech, Slagtermester Høppner og Blikkenslagerm. Villiam Jensen. Sidstnævnte for Tiden Medlem deraf.

Indtil 1878 maatte Børnene fra Hadsund søge Skole i Søndergaard, en lille Landsby ca. 2 km Øst for Byen, men ovennævnte Aar blev der paa en af Købmand Chr. Hornbech skænket Grund i den nordlige Del af Byen ved Visborg Landevej bygget Byens første Skole og Søndergaard Skole flyttede hertil.

Efter flere Udvidelser saavel med Tilbygninger som Opførelsen af en Forskole kunde Skolen dog ikke holde Trit med Byen, men maatte 1911 flytte hen i en større Skole, som efter megen Besvær var bleven opført i Byens østlige Side lige Syd for Præsteboligen paa en 22,000 □-Alen stor Grund.

Skolen er en enetages Bygning med Frontspids og har 6 Klasse-

N. Chr. Nielsens Skomagerforretning

værelser med Centralvarmeanlæg, Bolig til 2 Lærere og 1 Lærerinde samt Pedelbolig. 1912 opførtes et fuldt moderne Gymnastikhus ved Skolen.

I 1878 søgte ca. 70 Børn Skolen fordelt i 2 Klasser, nu søges Skolen af ca. 325 Børn fordelt i 12 Klasser.

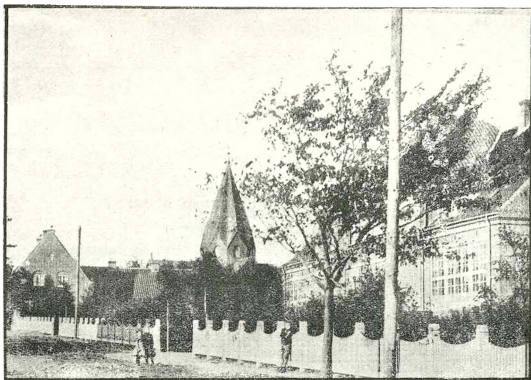
Skolens første Lærer var Lærer Sørensen, som flyttede hertil sammen med Søndergaard Skole, hvortil han var bleven kaldet 1863. Han virkede her ved Skolen, til han i 1906 søgte og fik sin Afsked med Pension.

Lærerpersonalet er for Tiden 4 Lærere og 2 Lærerinder.

Som Tiden gik og Byen voksede fremkom Trangen til en Realskole, og i 1897 byggedes en saadan paa Bakkekammen i Byens Østside. Dens Grundlægger var fornylig afdøde Kaptajn S. Chr-

Ravnkilde, som ejede og bestyrede Skolen, indtil han i 1915 solgte den til den nuværende Ejer P. Ravn. Skolen, som fik Dimissionsret i 1900, har et Elevantal af ca. 100 fordelt i 8 Klasser og et Lærerpersonele af 2 Lærere og 3 Lærerinder for uden Bestyreren og hans Hustru.

Foruden de 2 nævnte Skoler findes her ogsaa en Teknisk Skole, som efter i en Aarrække at have haft Lokale i saavel Kommuneskolen, som Realskolen og Alderdomsboligen, i Aaret 1914 flyttede hen i egen Ejendom, der er beliggende lige over for Kommuneskolen. Den opførtes efter Tegning af Arkitekt Skøtt, Had-

sund og har 3 Klasseværelser og Bolig til en Pedel. Staten gav et Tilskud af 5,000 Kr. til Opførelse af Skolen, som ejes og bestyres af Hadsund Haandværkerforening.

Af Hensyn til Hadsunds stadig voksende Indbyggerantal og den lange Vej til Visborg Kirke begyndte Sognepræsten for Skelund-Visborg Sogne, V. Olesen, med Tilladelse af Stiftets Biskop, at afholde Gudstjeneste i Hadsund Skole 1893.

Disse Gudstjenester vandt saa stor Tilslutning, at Tanken om at faa bygget en Kirke i Byen kom stærkt frem. En Komite traadte sammen og tog fat paa Arbejdet med at skaffe Penge til Veje. Der tegnedes 5,000 Kr. i frivillige Bidrag, foruden at Kbmd. Jacob Møller lovede gratis Grund til saavel Kirke som Kirkegaard, ca. 7 Skp. Land Øst for Byen. Tegning og Overslag — 18,500 Kr. —

udarbejdedes af Arkitekt A. Wiinholt, Viborg, og man indgik til Regering og Rigsdag med Andragende om Tilskud af 16,000 Kr.

Dette Beløb bevilgedes paa Finansaaret 1896—97, og da-værende Folketingsmand Jens Jensen, arbejdede godt for Sagen. Hermed var de væsentligste Hindringer for Sagens Gennemførelse lykkeligt overvundne, og efter den af Arkitekt Wiinholt udførte og af Kirke- og Undervisningsvæsenet under 18. Juni 1897 approberede Tegning, paabegyndtes Kirkens Opførelse under samme Arkitekts Ledelse.

Grundstensnedlæggelsen fandt Sted ca. 8. Oktober 1897 ved en

Højtidelighed, hvor Provsten talte sammen med Sognepræsterne i Skelund og Vive og indmurede de tre første Sten ved Grunden af Prædikestolens Plads, efter at et i Kapsel indesluttet Dokument og nogle af Landets gældende Mønt først var nedlagt.

Dokumentet havde følgende Indhold:

•Aar 1897 den 8. Oktober

i

Kong Christian IXs 34te Regeringsaar

da

Hans Jørgen Svane var Biskop over Viborg Stift,

Richard Lauritz Jürgensen var Provst for

Hindsted og Helligum Herreder,

Ove H. Brøndsted,
Savværksejer

Chr. Kirk,
Læge

C. Mogensen,
Købmand

H. Slott,
Læge

Herm. Skyum,
Købmand

C. Bruun,
Hotelforpagter

Alling Christensen,
Isekræmmer

St. Stellensen,
Fabrikant

A. Jensen,
Snedkermester

Chr. E. Sørensen,
Maskinfabrikant

A. J. Bak,
Førstelærer.

N. Chr. Nielsen,
Skomagermester

Frederik Carl Petri var Sognepræst for Verø og Rostrup,
Hans Valdemar Olsen var og
Christian Paludan Koch blev Sognepræst
for Skelund og Visborg Menigheder,
nedlagdes Grundstenen til denne Kirke
af
Provst Jürgensen

Esaias: 28. 160: Saa sagde Herren: Se jeg lægger
til Grundvold i Zion en kostelig Hjørnestein.

Af Kirkens Byggesum bevilgedes 16,000 Kr. paa Finausloven
1896—97. Resten ca. 5,000 Kr. indkom ved frivillige Bidrag fra
Beboerne, og Byggegrunden skænkedes af Købmand Jakob Møller.

Kirkens Arkitekt var:

Claudius Wiinholt af Viborg.

Entreprenøren var:

Murermester Chr. F. Jensen af Viborg

Kirkekomiteens Medlemmer vare:

Købmand Jakob Møller, Formand.

Købmand Chr. Hornbech.

Købmand L. B. Sørensen.

Detailhandler Johannes Jensen.

Snedker P. F. Jørgensen.

Bødker L. Chr. Handest.

Skomager A. F. Bassow.

Efterhaanden som Arbejdet skred frem, viste det sig, at Over-
slagssummen 18,500 Kr., var for lille, og der blev nu Travlhed for
Komiteen og mange andre af Byens Borgere med gennem Bazar,
Koncert og yderligere frivillige Bidrag at skaffe det resterende
til Veje, det lykkedes saa godt, at der endog blev Penge nok til
et Ligkapel med Klokkegavl til Kirkeklokken.

Den samlede Bekostning ved Kirkens og Ligkapellets Opførelse
var 25,000 Kr. foruden Grundfonden til Vedligeholdelse 2,200 Kr.

Som særskilt Gave var skænket af Købmand Jacob Møller for-
uden de 7 Skp. Land til Kirke og Kirkegaard — hele Kirkegaards-
muren og det flettede Staaltraadshegn— af Etatsraadinde Kjel-
lerup, Visborggaard, Alterbilledet, af Pastor Richter, Prædike-
stolen, af Postmester Thorsen, Frederiksværk, Lysekronen, af
Frøkerne Møller, Hadsund, Alterdugen.

Den 14. August 1898 indviedes Kirken, som Filialkirke til Vis-
borg Sognekirke til Brug for Hadsund Kirke-distrikt af Stiftets
Biskop H. J. Svane.

Den er opført i romansk Stil af røde Sten i Korsform med et

Taarn over Korset. Under Taarnet er udspændt en Kuppel, der tillige med de fire sammenstødende Hvælvingsbuer giver Kirkerummet et smukt og lyst Indtryk. Alterbilledet, »Kristus paa Korset«, er en Kopi (ved Frk. Olga Schmidt) af et Ungdomsarbejde af Professor Tuxen, som i Original findes i Visborg Kirke.

En Udvidelse af Kirkegaarden, som var bleven for lille, foretoges i 1913.

I 1907 oprettedes et Kaldskapellani under Skelund-Visborg Pastorat. Kapellanen skulde have Bolig i Hadsund, og Ministeriet lod i den Anledning opføre en Kapellanbolig lige Syd for Kirken.

Den første Kapellan var Pastor R. B. P. Baden, som indsattes Palmesøndag 1907 og vikede her, indtil han i Januar 1912 kaldtes til Sognepræst for Hvilsted Menighed i Aarhus Stift. Den næste Kapellan blev Pastor Vald. Jensen, som endnu er Indehaver af Embedet.

Menighedsraadet for Hadsund Kirkedistrikt bestaar for Tiden af Sognepræsten, Pastor H. G. Baadsgaard, Kaldskapellan, Vald Jensen (Formand), Fru Marie Jensen, Frk. Marie Nielsen, Postbud Peter Andersen og Førstelærer og Kirkesanger A. J. Bak.

Kirkens Organist er Lærer J. Chr. Pedersen.

At Byen ligger, ikke blot i to Folketingskredse (Bælum og Aars), men ogsaa i to Kommuner -- Skelund-Visborg og Vive --, har skadet den meget. Dette Forhold havde sikkert nemt kunnet været ændret ved en Flytning af Sogneskillet, hvis der, mens Byen var mindre, var blevet taget fat derpaa, nu viser de senere Aars Erfaringer, at det volder uhyre Vanskeligheder.

Byen er som Følge deraf kun svagt repræsenteret i de to Sogneraad, hvorfor dens Interesser, som i mangt og meget adskiller sig fra de øvrige Byers i Kommunerne, ikke altid har nydt Fremme.

For Tiden har Byen tre Repræsentanter i Skelund-Visborg Sogneraad: Vognmand Peter Overgaard, Skomager C. M. Johansen og Karetmager A. Jensen, og to i Vive Sogneraad: Gartner J. P. Christensen og Postbud N. Christensen.

Dette uheldige kommunale Forhold har bevirket, at Foretagender, som ellers plejer at være kommunale, er gennemført ved det private Initiativ.

Saaledes dannedes der i 1896 et Interessentskab bestaaende af 28 Interessenter, som ordnede Byens Vandforsyning ved at lade Hadsund Vandværk bygge paa et Højdedrag i Byens nordlige Udkant. Interessenternes Antal er nu 150 foruden 10 Vandkøbere, og Vandskatten androg fra sidste Regnskabsaar, 1916, 4,830 Kr.

mod 531 Kr. i det første Driftsjaar. Isenkræmmer Jens Madsen har paa et enkelt Aar nær, været Værkets Formand siden dets Start.

Ogsaa Byens Elektricitetsværk skylder et Interessentskab sin Tilblivelse.

Det begyndte Driften 1906 med et Maalertal af 75, nu har det 230 Maalere. Det første fulde Driftsjaar, 1907, solgtes 18,880 kw til en samlet Pris, saavel til Lys som Kraft, af Kr. 8,388,00. I 1916 solgtes ialt 66,000 kw til 18,390 Kr. Drivkraften var det første Aar 36 H.-K., nu 160.

Læge Kirk har været Elektricitetsværkets Formand, siden det dannedes.

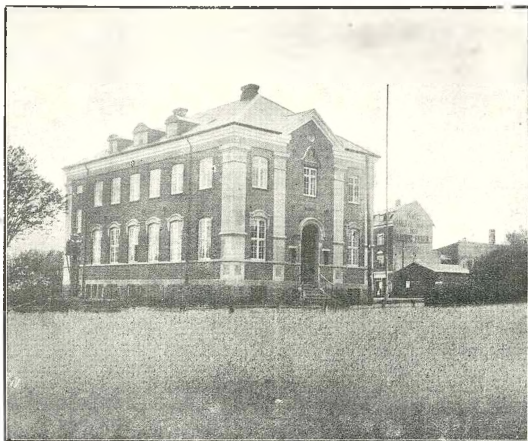
Elektricitetsværket og Vandværket i Forening bekoster Gadebelysningen.

Blandt de mange Foreninger, som findes her, er Hadsund Haandværkerforening den, som særlig har taget sig af Byens Anliggender. Den stiftedes ca. 8. Februar 1884 med Skomager I. Fr. Bassow som Formand og Snedker P. F. Jørgensen som Viceformand og har foruden at varetage Haandværkernes specielle Interesser, f. Eks. ved Oprettelse af Teknisk Skole og Afholdelse af Udstillinger, hvoraf Amtsudstillingen i 1908 var den største, ogsaa haft Byens Vel for Øje. Saaledes har den bevirket, at Byen nu har 6 aarlige Markeder og Torvedag hver Mandag. Det skyldes ogsaa til dels Haandværkerforeningen, at Hadsund i 1906 fik Apothek. (Det ejes af Apotheker H. Chr. Kjær). Før den Tid havde Byen et Haandkøbsudsalg fra Terndrup Apothek; det bestyredes af Købmand Jacob Møller og aabnedes i 1886; derfra sendtes hver Dag en Mand (Apothekerposten) til Terndrup efter Recept-Medicin. Blikkenslagermester William Jensen er Haandværkerforeningens Formand og har røgtet dette Hverv gennem mange Aar.

Byens ældste Pengeinstitut er A/S Hadsund og Omegns Sparekasse, som stiftedes 1885 med en Aktiekapital af 1400 Kr. i 10 Kr. Aktier. Samtlige Spareres Indskud var i sidste Regnskabsaar (1916—17) Kr. 442,972,58.

Hadsund Bank. I Aaret 1905 afholdtes et Møde af Byens Borgere forat drøfte Muligheden for Oprettelsen af en Bank i Hadsund, og da der viste sig stor Interesse herfor, blev der nedsat et Udvalg til at arbejde videre for Sagen. Dette Udvalg, der bestod af Forstecandidat Svendsen (Formand), Købmand Chr. Hornbech, Sagfører C. V. Larsen og Blikkenslagermester Jensen, henvendte sig til flere af Byens og Omegnens Mænd om Støtte for Sagen, og den 24. Juni 1905 afholdtes en konstituerende General-

forsamling, paa hvilken Lovene fastsattes. Det vedtoges at begynde med en Aktiekapital paa 50,000 Kr., der straks tegnedes. Et Repræsentantskab blev valgt, og dette første bestod af Købmand Chr. Hornbech, Blikkenslager Jensen, Læge Kirk, Købmand Th. Møller, Mejeriejer Munch, Købmand Herm. Skyum, Købmand Mogensen og Tømmerhandler Hjersing, alle af Hadsund, Købmand Hougaard, Veddum, Gaardejer Hougaard, Als, Gaardejer Mads Larsen, Rostrup, og Particulier Ahlers, S. Hadsund. Til Formand valgtes Købmand Chr. Hornbech.

Exterier af A/S Hadsund Bank

Til Direktion valgtes Købmand Jacob Møller, Sagfører C. V. Larsen og Forstcandidat Svendsen, der tillige valgtes til Kasserer.

Bankens første Lokale var i Sagfører Larsens Ejendom. Den 2. Januar 1906 begynde Banken sin Virksomhed. Allerede Aaret efter viste det sig, at Bankens Virkemidler var for smaa, og Aktiekapitalen udvidedes til 100,000 Kr. Støt og rolig er Banken gaaet fremad. Aar for Aar er Omsætningen steget, ligesom Bankens Virkemidler er steget meget betydeligt. Bankens Indlaans-Kapital nærmer sig stærkt de 2 Millioner og Omsætningen er efter sidste Regnskab paa over 30 Millioner Kr. Men samtidig med det for-

Interiør fra A/S Hadsund Bank

øgede Arbejde viste de gamle Lokaler sig baade for smaa og uhensigtsmæssige, og det vedtoges derfor i 1913 at opføre en ny, tidssvarende Bygning. Denne opførtes paa en smuk aaben Plads, efter Tegninger af Arkitekt Skøt, Hadsund, i Forening med et nedsat Byggeudvalg.

C. V. Larsen,
Sagfører,
Bankdirektør

Helge Svendsen,
Bankdirektør

I 1915, paa 10 Aars Dagen for Bankens Start, toges den ny Bygning i Brug og har vist sig at være indrettet paa den bedste og fordelagtigste Maade. De store, smukke og lyse Lokaler vækker almindelig Beundring, og selve Bygningen vil altid staa som en Pryd for Byen, ligesom den vil vidne om de dygtige hadsundske Haandværkere, der næsten udelukkende har haft Arbejdet derpaa.

Ogsaa paa anden Maade har Banken udviklet sig. Foruden de nuværende 2 Direktører, Svendsen og Larsen, har Banken maattet engagere 1 Bogholder og 2 Assistenten.

I Løbet af de 11 Aar, Banken nu har eksisteret, er der ogsaa indenfor Repræsentantskabet sket Forandringer. Formanden, Chr. Hornbech, er død og i hans Sted har nu i flere Aar Dr. Kirk fungeret, og det nuværende Repræsentantskab er sammensat af følgende Mænd: Formanden Dr. Kirk, Proprietær Th. Hollesen, Particulier Ahlers, fh. Mejeriejer S. I. Munch, Blikkenslager Jensen, Købmændene Mogensen og Skyum, Godsejer Schou, Havnø, Gods-ejer Svanholm, Fredenslund, Particulier Schiften, Havndal, Gaard-ejer Emil Larsen, Rostrup, og Particulier P. Petersen, Nørkær i Skelund.

Af Industrielle Virksomheder har Hadsund ikke mange, dog har den foruden den førnævnte Mineralvandfabrik, som ejes af St. Steffensen ogsaa en Trævarefabrik ved Ove H. Brøndsted, et Svineslagteri — et Aktieselskab med Høgh Mahler som Direktør —, et Andelsmejeri, Isenkræmmer Jens Madsens Dørgrebsfabrik, hvis Dørgreb er anerkendt og sendes endogsaa udenfor Landets Grænse, og som den sidste og største Johan og Axel Hornbechs Frugtsaft-fabrik, som beskæftiger ca. 100 Mennesker og er Landets største i sin Branche. Fabrikejerne, som er

Sønner af Kbm. Chr. Hornbech, begyndte deres Virksomhed Aar 1900 i et lille Tagkammer. Deres første Fabrikata var den nu saa bekendte Bitter

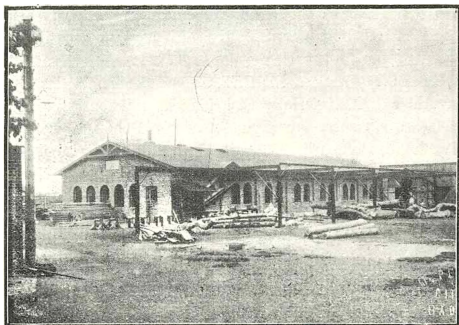
»Den ægte Hornbækker«, men efterhaanden er Driften lagt mere og mere

St. Steffensens Bryggeri & Mineralvandfabrik

over paa Frugtsaft- og Frugtvinsfabrikationen, og dens Produkter sendes til selv de fjerneste Verdensdele. Fabrikken er selvfølgelig blevet udvidet mange Gange og omfatter nu flere store Bygninger. Rundt om Fabrikken er der af Ejerne i de senere anlagt mægtige Frugtplantager.

Som Handelen fra først af har været det bærende for Hadsund, saaledes ogsaa nu. Forretning ved Forretning ligger langs begge Sider af Byens Hovedgade, og dens Handels- og Haandværkerstand har stadig forstaaet at hævde Byens Ry som Handelsby, og derved skaffet den større og større Kundekreds.

Hadsund Savværk og Trævarefabrik (Ove H. Brøndsted)

Desuden giver Byen med sine ca. 2,000 Indbyggere Plads for 2 Læger, 1 Tandlæge, 2 Dyrlæger og 2 Sagførere.

Af Blade, som trykkes her i Byen, har Hadsund kun et, nemlig »Hadsund og Omegns Folkeblad«, der udgives af Redaktør Hans Jensen og trykkes i Udgiverens eget Bogtrykkeri. Det udgaar 1 Gang ugentlig og er Medlemsblad for Hadsund og Omegns Landboforening.

Her findes ogsaa et Arbejdsanvisningskontor, det eneste, der er oprettet i en Landkommune. Dets Formand er Bankbogholder Worm, og det bestyres af og har Lokale hos Sognefoged S. Christensen.

Kun faa Byer i vort Land ligger i saa naturskønne Omgivelser som Hadsund; den er derfor ogsaa en stærkt besøgt Turistby, og mange er de Lovord, der lyder om dens Beliggenhed. Der er delte Meninger om, hvilke Partier der er de smukkeste. Nogle holder

paa Thygeslund Skov med sine mange grønlædte Slugter og Spaservejen i Skovens Udkant med den blinkende Fjord og lave Enge til den ene Side og Skovskraaningerne til den anden Side.

Andre mener, at de nordvest for Byen beliggende lyngklædte og kratbevoksede Dale, er endnu herligere, ikke mindst en Sénsommerdag, naar Lyngen blomstrer og Solen sender sine gyldne Straaler ned gennem den omgivende Granskovs ranke Stammer.

Til at kunne modtage de mange fremmede, tit flere Hundrede, som især Sommersøndage besøger Byen, er her to Hoteller.

Det ene er den gamle Færgegaard, som nu fremtræder som et fuldt ud moderne Hotel under Navn af Hotel Hadsund og ejes af O. Jordansen. Det andet er et moderne udstyret Afholdshotel, som ligger ved Torvet, og hvis Vært er Carl Brun.

Desforuden er der i den østlige Del af Thygeslund Skov, som af Ejeren, Forstcandidat og Bankdirektør Helge Svendsen, er udlagt til Lystskov, af et Aktieselskab, hvis Formand er Gartner Christensen, bygget en Pavillon med lukket Glasveranda.

I den gamle Lystskov, som ligger Vest for Byen og ejes af et Konsortium, er der ogsaa opført en stor, lukket Pavillon med et højt Udkigstaarn, hvorfra man har en prægtig Udsigt over Byen og dens Omgivelser.

Byen er nu naaet ud over den første vanskelige Tid, der tit har været brydsom nok. Endnu findes der mange Ønsker paa dens Ønskeseddel, saasom Gadernes Brolægning, Havnespor, Ordning af de kommunale Forhold o. m. a.; men forhaabentlig vil der altid ligesom baade før og nu være Kræfter nok i Byen til at tage sig af dens Anliggender og føre den fremad i fortsat jævn og sund Udvikling.

Kendte Navne og Datoer.

Anders Jensen, Snedkermester, født 1852 i Visborg pr. Hadsund. Lært hos Snedkermester Jørgensen, Hadsund, i ca. 5 Aar, har derefter været i Sverrig og Tyskland i ca. 4 Aar. Efter endt Uddannelse paa flere Værksteder f. Eks. i Hamborg, Bremen og København rejste han til Hadsund og etablerede fra 1882 en Møbel-, Bygnings- og Ligkistemagasin. Har været med til at stifte Hadsund Haandværkerforening den 8 Februar 1884 og har siden været Medlem, 9 Aar som Kasserer nu Æresmedlem. Har ved Amtsudstillingen faaet hæderlig Omtale for Møbelarbejde.

Carl Bruun, Afholdsvært, født 1858 i Skjellerup pr. Hobro. Udlært som Murer, derefter Muremester i Hobro fra 1899—1904, var i 2 Aar Købmand i Hobro og startede det nuværende Flensborg Lager som i 1905 overgik til nuværende Ejer af Forretningen, H. Maltzen. I 1905 overtog han Hadsund Afholds-Højskolehotel, som siden den Tid er bleven udvidet flere Gauge og er nu et af Landets største og bedste Afholdshoteller og bliver meget besøgt saavel af Rejsende som Turister. Er Forligskommissær, Næstformand i Grundejerforeningen, Medlem af Bestyrelsen for Elektricitetsværket, Kasserer i «Danske Afholdsværter Forbund», Kasserer i A/S Hadsund Højskole-Afholdshotel, i 10 Aar Kasserer for Hadsund Afholdsforening og Kasserer for Hadsund Foredragsforening.

H. Slott, Læge, født 1860 i Kolding. Praktiserende Læge i Hadsund siden Februar 1907.

C. Mogensén, Købmand, født 1862 i Ringkjøbing. Lært i Bolle-rups Kolonial- og Foderstofforretning. Hans Forretning omfatter Urtekram, Delikatesse og Materialhandel samt Hadsund Kaffebrænderi (Etableret 1889). Er Repræsentant for Hadsund Bank, Revisor samme Sted, Vurderingsmand til Ejendomsskyld, Formand for den kommunale Prisreguleringskommission. Har faaet Diplom for brændt Kaffe ved Amtsudstillingen i Hadsund.

Herman Skyum, Købmand, født 1864 i Viborg. Lært hos Chr. Hornbech, Hadsund. Startet Visborg Teglværk og senere Med-

indehaver af De forenede østjydske Teglværker. Forretningen omfatter Korn-, Foderstof- og Trælashandel. I Repræsentantskabet for Hadsund Bank siden dens Stiftelse.

Alling Christensen, Isenkrammer, født 1866 i Mariager. Har lært hos Jacob Møller, Hadsund, og efter Læretidens Udløb arbejdet i hans Isenkramafdeling. Forretningen er grundlagt 1865 af Jacob Møller som blandet Forretning. I 1888 deltes den i en Manufaktur- og en Isenkramafdeling, hvoraf Christensen i 1903 overtog sidstnævnte, der i 1899 var udvidet til samtidig at omfatte Støbegods.

Chr. E. Sørensen, Maskinfabrikant, født 1867 i Klatrup pr. Havndal. Lært paa Klatrup Smede- og Maskinværksted, har taget Maskinisteksamen i 1891. Comp. i Maskinfabrikken Vesuv, København, fra 1899 til 1904. Maskinfabrikationen omfatter Mejerier, Teglværker, Vandværker samt Landbrugsmaskiner. Medlem af Bestyrelsen for Havndal Haandværkerforening og Hadsund Haandværkerforening.

C. V. Larsen, Sagfører, Bankdirektør, født 1868 i Idestrup paa Falster. Har taget dansk juridisk Eksamen i 1891. I 1899 begyndt selvstændig Sagførervirksomhed i Hadsund. Meddirektør i Hadsund Bank siden dens Stiftelse.

Chr. Kirk, Løge, født 1868 i Harboore. Formand i Hadsund Bankraad, i Hadsund Elektricitetsværk og Hadsund Grundejerforening.

Ove H. Brøndsted, Savværksejer, født 1870 i Sulsted, Vendsyssel. Uddannet hos Thomsen & Sønner, Slagelse, Jürgensen und v. Mills, Hamborg, Gunnarson & Roulund, København, Teknisk Selskabs Skole, København, Teknikum, Hamborg, Thomsen & Sønner, Slagelse. Virksomheden grundlagt 1899 af nuværende Ejer. Specialitet: Alle Slags Træskovle, forarbejdet paa en af Ejeren opfunden Maskine, hvorpaa haves Patent, Fabriken leverer alle Slags Trævarer til Træhandlere, Karetmagere og Smede, samt leverer Skibstræ af Eg i alle Faconer.

Soren Christensen, Sognefoged, Husejer, født 1872 i Ø. Korup, Solbjerg Sogn. Middelskoleeksamen 1876 i Frederikshavn, fra 1897—98 privat Lærer paa Hadseløen i det nordligste Norge, fra 1900—09 Gaardejer i Korup Skovhuse, Solbjerg Sogn. Tilflyttede Hadsund 1909. Sekretær og Kasserer for Hadsund og Omegns Landboforening samt Kontorbestyrer af det kommunale Arbejdsanvisningskontor her. Udnævnt til Sognefoged den 1. November 1911, til Forligskommissær 1. April 1913. til Retsvidne 1. Januar 1917.

Helge Svendsen, Bankdirektør, født 1875 i København. Oprindelig Forstkandidat. Ejer af Skovejendommen Thygeslund, som han selv bestyrer. Indtraadte som Direktør i Banken ved dens Stiftelse i 1901.

A. F. Bak, Førstelærer ved Hadsund Kommuneskole, født 1878. Dimiteret fra Ranum Seminarium 1898. Siden 25. September 1906 været Førstelærer ved Hadsund Kommuneskole.

A. C. Andersen, Murer og Tømrermester. født 1878 i Kjettrup ved Fjerritslev. Lærling hos Tømrer K. T. Andersen, Aistrup pr. Sulsted fra 1893—96. Begyndt egen Forretning her i Byen i 1906 som Murer og Tømrer, startet et Cementstøberi, det første her i Byen. Formand for Hadsund Afholdsforening i Aarene 1904—5—7—8—9—11—12—14—15—16, Medstifter af Afholdsfolkernes Begravelseskasse 1910 og var Tillidsmand for samme i efterfølgende 2 Aar. Næstformand i Svendeprovekommissionen i Hadsund siden 1911, Sekretær for Østhimmerlands Tømrer- og Snekkerlaug siden Foreningens Stiftelse 1913, Vurderingsmand for den almindelige Brandforsikring i Hadsund Skoledistrikt siden 1. December 1911.

N. Chr. Nielsen, Skomager. født 1884 i Nyrup. Udlært paa Skomagernes Fagskole i København i 1907, derefter arbejdet i Hamborg og Berlin sidst hos Hofskomager Priestap. Etableret Forretningen i Hadsund 1911, laver meget haandsyet Fodtøj, beskæftiger som Regel 3 Mand. Broncemedallie af Københavns Haandværkerforening 1907. 1. Præmie paa Haandværkerudstillingen i Skelund i 1914.

H. Wenslev, Driftsbestyrer, født 1887 i København. Uddannet paa Teknisk Akademi og Østasiatisk Kompagni. Fabrikkerer Gødningskalk og brændt Kalk og eksporterer Raakridt. Indehaver af Italiensk Redningsmedallie. Virksomheden A/S Hadsund Kalkbrud har flere Anerkendelsesdiplomer fra Landboudstillingen.

A. Rasmussens Bogtrykkeri - Ringkøbing